

AHMED CEVDET

KISAS - I ENBİYA

I

Hazırlayan
Mahir İZ

eskikitaplarim.com

Atamkorkud

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YAYINLARI

AHMED CEVDET

KISAS - I ENBİYA
ve
TEVARİH - İ HÛLAFA

Cilt I – Kısım I

Hazırlayan
Mahir İZ

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINLARI : 637
1000 TEMEL ESER DİZİSİ : 119

Onay : 13.3.1985 gün ve 831.0 - 850 sayı.
İkinci baskı, Aralık 1985
Baskı Sayısı : 10.000

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
Önsöz	V
PEYGAMBER KISSALARI :	
Adem Aleyhisselâm	3
İdris Aleyhisselâm	4
Nûh Aleyhisselâm	4
Hûd Aleyhisselâm	6
Sâlih Aleyhisselâm	6
İbrahim Aleyhisselâm	7
Lût Aleyhisselâm	7
İsmail ve İshak Aleyhimesselâm	8
Yakup ve Yusuf Aleyhimesselâm	9
Eyyûb Aleyhisselâm	10
Şuayb Aleyhisselâm	19
Musa ve Harûn Aleyhimesselâm	19
Yûşâ Aleyhisselâm	27
Davud ve Süleyman Aleyhimesselâm	29
İlyas ve Elyesa' Aleyhimesselâm	31
Yunus Aleyhisselâm	32
Zekeriya, Yahya ve İsa Aleyhimüsselâm	39

HAZRET-İ PEYGAMBER'İN ZAMANI :

Hazret-i Peygamber'in Doğuşundan Evvel Meydana Gelen Fevkalâde Haller	47
Hazret-i Muhammed'in Doğuşu	57
Hazret-i Muhammed'in Doğuşundan Peygamberliğine kadar Meydana Gelen Fevkalâde Haller	63
Hazret-i Muhammed'in Peygamberliği	76
Mi'raç	109
Hazret-i Muhammed'in Hicreti	114
Bedir Muharebesi	135
Uhud Muharebesi	170
Maûne Kuyusu Vak'ası	202
Nadiroğulları ile Arada Geçen Vakalar	204
Hicret'in Beşinci Yılı	208
Müreysi' Gazvesi	209
Hendek Gazvesi	211
Hicret'in Altıncı ve Yedinci Yılları	229
İslâmın Tesiri	231
Hudeybiye Uzlaşması	234
Hayber'in Fethi	250
Hazret-i Peygamber'in Elçileri	255
Hazret-i Peygamber'in Umresi	260
Hicret'in Sekizinci Yılı	261
Mûte Muharebesi	262
Bazı Muharebe Vakaları	266
İstitrat (Eshâb'ın Dereceleri)	270
Bazı Askerî Vakalar	273
Mekke'nin Fethi	276
Huzeyme Vak'ası	299
Huneyn Muharebesi	301

Garip Bir Vaka	305
Evtas Vak'ası	307
Tâif'in Muhasarası	308
Ganimetlerin Taksimi	309
Hazret-i Peygamber'in Mekke'ye Gidişi ve Medine'ye Dö- nüşü	312
Hicret'in Dokuzuncu Yılı	314
Tebük Muharebesi	319
Tâiflilerin Müslüman Oluşu	326
Bazı Vakalar	327
Hicret'in Onuncu Yılı	330
Veda Haccı	335
Hicret'in Onbirinci Yılı - Hazret-i Peygamber'in Hastalan- ması ve Vefatı, Hazret-i Ebûbekir'in Halife Seçilmesi	340

ÖNSÖZ

Ahmed Cevdet Paşa ve Kısas-ı Enbiya'sı

Türk büyüklerinin ve vezirlerinin içinde ilim bakımından seçkin bir yer tutan ve devrinin en büyük âlimlerinden olan Ahmed Cevdet Paşa (1822-1895), ilmiye sınıfından, yani din ulemasından sivil paşa rütbesine geçen, son devrin ilim tarihinde öğünülerek anılacak kıymetli bir şahsiyettir.

Kendisi aslen Lofça'lıdır. Osmanlı Devletinin ilmi ve idari bir çok kademelerinde uzun müddet kıymetli hizmetler ifa etmiştir. Bu hizmetlerden bazıları şunlardır: Divan-ı Ahkâm-ı Adliye Reisliği, Şûray-ı Devlet Azalığı, Bursa ve Halep Valiliği, Maarif, Adliyye, Dahiliyye ve Nafia Nazırlıkları. Bu büyük meşgaleli memuriyetlerin yanı sıra Cevdet Paşa, te'lif hayatına da devam etmiş ve otuza yakın eser kaleme almıştır. Bazı mühim eserleri: Tezâkir-i Cevdet, Hilye-i Saâdet, Kırım ve Kafkas Tarihçesi, Hulâsat'ul-Beyan fi Te'lif'il-Kur'an, Kavaid-i Osmaniye, Kısas-ı Enbiyâ ve Tevârih-i Hulefâ ve Tarih-i Cevdet.

Terceme-i hâminden de anlaşıldığı gibi; devrinin kültür alanında te'lif ettiği eserlerle ilmin hemen her şubesinde fikir ve kalem yürüttüğü görülür. Riyaseti altında hazırlanan "Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye" isimli dünyaca meşhur eser; kendisinin ne kadar büyük bir hukuk-şinas olduğunu göstermeye kâfidir. Bundan başka on iki cild tarihiyle Türk tarihçiliğine büyük hizmeti geçmiştir. Bu kıymetli eser üslûb ve lisan itibariyle eski devrin geleneği ile yazılmış bir şaheserdir.

Fakat bizim sadeleştirmeye çalıştığımız Kısas-ı Enbiya'sı; zamana göre çok sade bir üslûb ile yazılmıştır. O devrin kullaktan edinilmiş olan basit kültürü ile dahi anlaşılabilir bir tarzda çok tabî ve selâsetli bir şekilde kaleme alınmıştır.

Kısas-ı Enbiya, yani Peygamberler Kıssalarıyla son Peygamber Hz. Muhammed (S. A.) den sonra gelen halifelerin hayat ve devirlerine aid tarihi, mukaddes kitaplar, hususiyle Kur'an-ı Kerim ve tefsirlerinden, yazılı tarih sonrası siyer kitapları ile tanınmış diğer tarihî eserlerden mukayeseli olarak tertib edilmiştir. Hz. Âdemden son Peygamber Hz. Muhammed'e kadar olan kısa bilgilerin kaynağı; Kur'an-ı Kerim ve tefsirleridir.

Hz. Muhammed'den sonra tarihe geçen vak'alar, dihi hükümlere dair yazılan kitapların ve bilhassa Hadis ilminin metodu tarihe tatbik edilerek hazırlanmıştır. Bu itibarla ihtilâflar, değişik fikirler ve bazan tek kişinin rivayeti bile ihmâl edilmemiştir. Bundan dolayıdır ki, eserde meselâ; özel isimlerde okunuş farkları bulunmaktadır. Buna Arapların İslâmdan sonra Türklerle ve İranlılarla olan yakın münasebetleri sebep olmuştur.

Eser halka dönük tarih bilgisi bakımından çok faydalıdır. Bu vesile ile küçük bir hizmet yapabildimse kendimi bahtiyar sayarım.

5 Temmuz 1971 Emirgân
Mahir İZ

KISAS-I ENBİYA

I. CİLT, I. KISIM

Bismillâhirrahmânirrahîm

(Rahman ve Rahim olan Allah'ın adı ile)

PEYGAMBER KISSALARI

Adem Aleyhisselâm:

Allâhu Teâla hazretleri Âlemi yoktan var etti ve Adem'i topraktan yarattı. Sonra Adem'in cese-dine ruh verdi ve "Ona secde ediniz" diye meleklerle emretti.

Bütün melekler Hazreti Adem'e secde ettiler. Fakat İblis, kibir ve hasedinden dolayı ona secde etmedi. Bunun için Hakk'ın huzurundan tard olundu ve mel'ûn oldu, kendisine de "Şeytanı Racım" denildi. Bu sebepten o da Adem'e düşman oldu. Ondan sonra Cenâb-ı Hak "Havva" yı yarattı ve Hazret-i Adem'e eş etti. İkisini de Cenab-ı Hak Cennet'e koydu ve "Yeyiniz, içiniz, lâkin şu ağaca yaklaşmayınız" dedi.

Şeytan ise bir yolunu bularak, Cennet'e girdi ve Adem ile Havva'nın yanına gitti. Onlara dedi ki: "Allah sizi o ağaçtan niçin men etti biliyor musunuz? Eğer siz ondan yerseniz, artık sizin için ölüm ol-

maz; ebediyyen Cennet'te kalırsınız" diye önce Havva'yı ve onun vasıtasıyla de Adem'i aldatıp ikisine de o ağacın meyvesinden yedirdi. Bunun üzerine Allah ikisini de Cennet'ten çıkardı ve yeryüzüne indirdi. Adem, Hint tarafına ve Havva, Cidde'ye düştü.

Adem çok ağladı, Allah'a yalvardı; sonunda Cenab-ı Hak onun tövbesini kabul etti. Ve Mekke tarafına git diye vahiy gönderdi.

Adem (A. S.) dahi oraya gidip Havva (A. S.) ile buluştu. Sonra bütün insanlar onlardan üredi, birçok kavimler, sınıf sınıf milletler türedi. Şeytan'ın da zürriyeti çoğaldı ve Adem'in evlâtlarını, torunlarını azdırmakla meşgul oldu.

Hz. Adem'in vefatından sonra Peygamberlik oğlu "ŞİT" (A. S.) e geldi. Ve Allah ona elli suhuf indirdi. Kâbe'yi önce taştan yapan odur.

İdris Aleyhisselâm:

"ŞİT" ten sonra Peygamberlik İdris (A. S.) e geldi. Ona da otuz sahife gönderildi. Önce kalem ile yazı yazan ve elbise diken odur. Ondan evvel Adem oğulları hayvan derisi giyerdi.

İdris (A. S.) a göklerin sırları açılmıştı. Nihayet Cenab-ı Hak onu diri iken göğe kaldırdı.

Nûh Aleyhisselâm:

Hazreti İdris göğe çekildikten sonra Adem oğulları doğru yoldan ayrıldılar ve putlara tapmaya başladılar. Cenâb-ı Hak onlara Nûh Peygamber'i gönderdi. Hz. Nûh, nice yıllar kavmini Allah'ın birliğine davet

etti. Yalnız oğulları “Sâm, Hâm, Yâfes” ile zevce-leri ve başka pek az kimseler iman edip, geri kalanlar kulak asmadı. Hattâ kendisinin “Yâm” adında bir oğlu dahi, imana gelmedi. Nûh (A. S.) kavmine nasihat ettikçe, onlar da ona ezâ, cefa, tahkir ve alay ettiler. Nihayet kendisi bu hallerden çok üzüldü ve onlara beddua etti. Duası kabul edildi. Ve “Gemi yap” diye Allah tarafından kendisine vahiy geldi.

Hız. Nûh kırdâ, ve sudan uzak bir yerde gemi yapmağa başladı. Kavmi oradan geçerken onunla eğleniyorlar ve “Peygamber idin, dülger oldun” diyorlardı. O da “Pekâlâ biz de sizinle eğleniriz” derdi.

Gemi bitti, tûfan alâmetleri göründü, Hız. Nûh kendisine inananlar ile gemiye bindi ve her türlü hayvanlardan birer çift aldı. Her taraftan su yürüdü. Hız. Nûh oğlu Yâm’ı dahi gemiye davet etti. “Ben dağa çıkar kurtulurum” diye gemiye girmede. Hız. Nûh, “Bugün Allah’ın merhametinden başka sığına-cak yer yoktur” diye nasihat ederken araya bir dalga girdi, Yâm boğuldu.

Babalık bu ya, Hız. Nûh üzüldü, ne çare ki, Cenab-ı Hak bütün müşriklerin helâk olmasını irade buyurmuştu. Yâm da müşrik olduğundan, onlara kapıldı. Tûfan her tarafı kapladı, su dağları aştı, yeryüzündeki insanlar ve hayvanlar hep mahvoldu.

Nûh’un gemisi dağlar gibi büyük dalgalar arasında yüzüyordu. Bu suretle tûfan altı ay kadar sürdü. Sonra Allah’ın emriyle yağmurların arkası kesildi ve sular çekildi. Gemi “Cûdi” dağının üzerine oturdu ve gemidekiler kurtuldu. Âlem bir başka âlem oldu. Sonra insanlar Nûh’un üç oğlundan üredi, ondan dolayı Nûh’ (A. S.) a ikinci Adem denildi. Ara-

bın, İranlıların ve Rumun babası “Sâm” ve Sûdan halkının babası “Hâm” ve Türk kabilelerinin babası “Yâfes” dir.

Adem oğulları böyle büyük bir belâ gördükleri halde yine azıttılar, yollarını sapıttılar, Allah'ın birliğini unuttular, putlara taptılar. Aşağıda tafsilâtı gelecektir.

Hûd Aleyhisselâm:

Tûfandan sonra Yemen taraflarında “Hadramut” civarında “Ahkâf” denilen yerde “Âd” kavmi zuhur etti. O tarafları onardılar, şenlettiler, güzel binalar yaptılar, lâkin doğru yoldan saptılar ve putlara taptılar.

Cenab-ı Hak onlara “Hûd” (A. S.) ı gönderdi. İçlerinden pek azı iman etti, geri kalanlar inanmayıp dalalette kaldılar. Cenab-ı Hak onları şiddetli rüzgârla mahvetti. Hz. Hûd ile ona iman edenler bir yere çekilip kurtuldular.

Sâlih Aleyhisselâm:

Âd kavminden sonra Şam ile Hicaz arasında “Hicr” denilen yerde Semûd kavmi meydana çıktı. Onlar da, dağları deldiler, taşları oyduklar, gayet sağlam evler yaptılar, fakat hak yoldan saptılar. Cenab-ı Hak onlara Sâlih (A. S.) ı gönderdi, kendilerine büyük mucizeler gösterdiği halde içlerinden pek azı iman etti. Geri kalanlar inanmayıp küfür ve sapıklıkta kaldılar. Nihayet gökten şiddetli bir ses etrafı kapladı, hepsi mahvoldu. Ancak Sâlih (A.

S.) ile ona iman edenler Mekke'ye gidip orada ibadetle meşgul oldular.

İbrahim Aleyhisselâm:

Nûh (A. S.)'ın evlâdı önce Irak taraflarında yerleşmişler ve Fırat nehrine yakın bir yerde Bâbil şehrini yapmışlar idi. Sonra içlerinden bir kısmı ayrılıp Dicle kenarında ve şimdi Musul dediğimiz karşı yakasında Ninova şehrini kurmuşlardı. Bâbil'in eski ahalisi olan Nabt kavmi Süryani diliyle konuşur ve çok vakit Bâbil'i Başkent yapıp oradan her tarafa hükmederlerdi. Sonra Ninova'da zuhûr eden "Asûr" devleti bunlara galebe çaldı ve Ninova'yı kendilerine başkent ettiler. Bâbil de oraya bağlandı. Daha sonra Keldâni taifesi kuvvet bulmuş ve Nabt kavminin ilmine, sanatına mirasçı olmuştur.

Bâbil ahalisi arasından "Sâbie" dini zuhûr etmişti ki, yıldızlara taparlardı. Cenab-ı Hak onlara İbrahim (A. S.)'ı gönderdi ve kendisine yirmi sahife indirdi. Hz. İbrahim, kavmini Allah'ın birliğine çağırdı. Ona inanmadıklarından başka, Bâbil hükümdarı olan Nemrut, onu ateşe attı. Allah korudu, ateş yakmadı. İbrahim (A. S.) selâmete erdi. Bu mucizeyi görenlerden bazıları iman ettiler. Sonra Hz. İbrahim inananlarla beraber Şam taraflarına hicret etti, Mısır'a gitti, daha sonra Ken'an eline gelip orada yerleşti.

Lût Aleyhisselâm:

Hazreti İbrahim'in kardeşi Haran oğlu olan Lût (A. S.) ki, onunla beraber Bâbil'den Şam tarafına

geçmişti. Sedûm cihetine gönderilmişti. Buranın ahalisi ise kâfir ve fâsık idiler, hareketleri yolsuzdu ve hiçbir kavmin yapmadığı fuhuşları yaparlardı. Hz. Lût onları doğru yola çağırды; dinlemediler; çok nasihat etti; kabul etmediler. Cenab-ı Hak onların başına taş yağdırdı ve zelzeleyle köylerinin altını üstüne getirdi. Hepsi mahvoldu, yalnız Lût (A. S.) ev halkı ile geceleyin içlerinden çıkıp kurtuldu.

İsmail ve İshak Aleyhimesseleâm:

Hazret-i İbrahim'in zevcesi Sara'nın çocuğu olmuyordu. Hâcer adındaki cariyesi ile kocası Hz. İbrahim'in evlenmesine müsaade etti. Hâcer'den İsmail (A. S.) doğdu. Bu doğumdan Sara çok üzüldü. Cenab-ı Hak ona acıdı, ihtiyar olduğu halde İshak (A. S.) ı doğurdu.

Sara sonra Hâcer ile oğlu İsmail'i kıskandı ve buradan uzaklaşsınlar diye ayak diredi. İbrahim (A. S.) nâcâr kaldı, Hâcer ile oğlu İsmail'i alarak Mekke'ye götürdü ve onları orada bıraktı. Cürhüm kabileleri o vakit Mekke civarında idiler. Hz. İsmail onlarla düşüp kalktı ve onlardan kız alarak evlendi, on iki evlâdı dünyaya geldi. Bu münasebetle Cürhüm kabilelerinden bazıları Mekke'ye gelip yerleştiler. Sonra Cenab-ı Hakkın emri ile Hz. İbrahim Mekke'ye gitti ve Hz. İsmail ile birlikte Kâbe'yi yeniden bina etti. İsmail (A. S.) Yemen kabileleriyle Amalika'ya Peygamber olarak gönderildi. O vakit Amalika kabileleri Arabistan ceziresinin Şam tarafında oturuyorlardı. Sonra Hz. İsmail'in oğulları ve torunları çoğaldı ve etrafa yayıldı, nereye

gittilerse galip geldiler ve Amalıka'yı gittikleri yerlerden sürüp çıkardılar.

Hız. İbrahim'in vefatında yerine İshak (A. S.) geçti ve iki oğlu oldu, bunlardan birinin adı ÂYS, öbürünün YAKUB idi. Âys amcası İsmail (A. S.) in kızını aldı ve ondan birçok evlâdı oldu. Onlar da çoğaldılar, Şam tarafına sahip oldular. Hız. Yakub ise babası İshak (A. S.) in vefatında onun yerine geçti, Peygamber oldu ve babasının yurdu olan Ken'an elinde kaldı. Onun da orada çocukları ve torunları çoğaldı.

Yakub (A. S.) in lâkabı (İsrail) idi. Onun için oğullarına ve torunlarına "Beni İsrail - İsrailoğulları" denildi.

Yakub ve Yusuf Aleyhimesseleâm:

Hazreti Yakub'un oniki oğlu vardı. İçlerinden Yusuf'u hepsinden çok severdi. Yusuf bir rüya görüp babasına söyledi. "Baba, ben rüyamda onbir yıldızla, Güneş ve ay'ın bana secde ettiklerini gördüm" dedi.

Yakub (A. S.) anladı ki, onbir yıldız Yusuf'un onbir kardeşine işaretir ve Cenab-ı Hak onu kardeşlerine üstün kılacaktır. Oğlu Yusuf'a dedi ki: "Oğlum, bu rüyayı kardeşlerine söyleme. Çünkü Şeytan insana düşmandır, olabilir ki kardeşlerinin fikrini çeler ve kalblerine hased düşürür. Sonra sana bir hile yaparlar. Cenab-ı Hak sana Peygamberlik ve büyük devlet verecek" dedi. Ve Yusuf'a muhabbeti daha fazla arttı.

Yusuf'un büyük kardeşleri ona hased ettiler ve bir hile ile onu kıra götürüp bir kuyuya attılar.

Ondan sonra geri döndüler ve “Yusuf’u kurt yedi” diye babalarına yalan söylediler. Daha sonra içlerinden birisi Yusuf’a yemek götürmüştü. Bir de baktı ki: Kuyu başına bir kervan gelmiş, Yusuf kuyudan çıkarılmış, dönüp diğer kardeşlerine haber verdi. Hemen oraya gittiler. “Bu bizim kölemizdi, kaçtı” diyerek pazarlık ettiler, ve pek ucuz bir değerle Yusuf’u sattılar. Yusuf o vakit onsekiz yaşındaydı. Kardeşlerinden korkup sustu ve Allah’a güvenerek kervana katılıp gitti. Kervan Mısır’a gidiyormuş, Yusuf da beraberce Mısır’a ulaştı ve “Aziz” yani Mısır hükümdarının Maliye Nazırı onu satın aldı.

Yusuf’un güzellikte eşi, emsali yoktu. Akılda, fikirde de bütün akranına üstün idi. Yüzünde nûr parlıyordu. Büyük bir adam olacağı yüzünden ve gözünden belli oluyordu. Aziz’in çocuğu olmuyordu. Yusuf’un tavır ve hareketini beğendi. Onu sevdi. Hattâ “Ona ikram et, itibar et” diye, zevcesi Zeliha’ya tavsiyede bulundu¹. Sonra Yusuf bir iftiraya uğradı. Hiç suçu yokken zindana konuldu, rastgele Yusuf’la beraber iki köle daha zindana girmişti. Birisi Mısır hükümdarının şerbetçisi, diğeri de ekmeçisi idi. Birer rüya görmüşler ve tabirini Yusuf’tan istemişlerdi. Yusuf onlara biraz vaaz ve nasihat ettikten ve onları Allah’ın birliğine davet ettikten sonra, “Ey zindan arkadaşları, biriniz buradan çıkıp efendinize sâki olup hizmet edecek, diğ-

¹ Bu kelimeyi Araplar Z harfini üstün ve L harfini esre okuyarak, yani Zeliha diyerek, İranlılara Z yi ötre ve L harfini de üstün, yani Züleyha tarzında okurlar. Türkçe’de ve halk arasında ZİLHA diye telâffuz olunur.

riniz de asılacak, işte rüyalarınızın tabiri budur” demiş ve şerbetçiye, efendinin yanında beni hatırla diyerek kendisinden, hapisten kurtulması için şefaati istemiş idi. Rüyalar olduğu gibi, Yusuf’un tabiri ettiği gibi çıktı. Şerbetçi zindandan çıkıp Mısır hükümdarının yanındaki eski vazifesine döndü. Ekmekçi de asıldı. Fakat Yusuf’un ricası şerbetçinin hatırlarından çıktı. Nice yıllar gelip geçti, Yusuf’un halini Mısır hükümdarına söyleyemedi.

İhtiyaç halinde kuldan yardım istemek, kötü birşey değildir. Fakat Peygamberlerin şanına yakışmaz. Yusuf gibi büyük bir Peygamber’e her işini Allah’a bırakmak ve her dileğini Allah’tan istemek lâzım gelirken şerbetçiden şefaati istemesi ve hükümdardan yardım umması, kendisinin yedi sene zindanda kalmasına sebep olmuştu.

Nihayet Mısır hükümdarı bir rüya görmüş ve tabiri edenlerden manasını sormuşsa da bu bir karışık düştür, yani yalancı rüyadır, böyle karışık rüyaların tabiri yoktur demişler. O vakit şerbetçinin hatırlarına Yusuf (A. S.) gelmiş “Durunuz, ben size bu rüyayı tabiri ettireyim” deyip zindana gitmiş, Yusuf’u görüp hükümdarın rüyasını söylemiş ve tabirini rica etmiş. Yusuf da hükümdarın rüyasını tabiri edip, demiş ki: “Yedi sene bolluk olacak, biçtiğiniz ekinlerden yiyeceğiniz kadarını alıp, kalanını başaklarında bırakınız. Sonra yedi sene kıtlık olacak, önceki yedi sene içinde biriktirmiş olacağınız zahireleri yersiniz. Sonra yine bolluk olur.”

Şerbetçi dönüp bu tabiri hükümdara bildirdi. Hükümdar da “O zatı bana getirin, ben onu kendi hizmetime alacağım” dedi. Bunun üzerine Yusuf (A.

S.) zindandan çıktı ve hükümdar ile görüşüp konuştu. Hükümdar onun akıl ve fikrine bakıp fevkalade beğendi. Bu esnada Maliye Nazırı ölmüş bulunuyordu. Onun yerine Yusuf'u Maliye Nazırı yaptı ve onu kendisine vezir seçti. Zeliha'yı da nikâh ile ona verdi.

Zeliha ise bir hükümdar kızı ve güzellerin en önde gelenlerindendi. Hz. Yusuf'un ondan Efrayim ve Menşâ adı ile iki oğlu ve Rahmet isminde bir kızı oldu. Hz. Yusuf Mısır'da ziraatı çoğalttı ve yedi sene içinde pek çok zahire biriktirdi. Sonra kıtlık ve pahalılık seneleri geldi, yedi yıl sürdü. Mısır'dan başka Şam tarafında da kıtlık vardı. Mısır'ın beylik ambarlarından başka bir yerde zahire bulunmaz oldu. Herkes varını verip zahire alıyordu. Mısır hazineleri parayla doldu. Herkese istediği kadar zahire verilse, birtakım tamahkârlar lüzumundan fazla alıp daha pahalı satmak için saklarlar, zahirenin biraz daha pahalalanmasına sebep olurlar diye, Hz. Yusuf zahireyi nüfus sayısına göre verirdi. İşte o vakitlerde Yusuf'un kardeşleri Ken'an elinden kalkıp, zahire almak için Mısır'a gitmeğe mecbur olmuşlardı. Yakub (A. S.) ise Yusuf'tan ayrılalı beri, ağlar ve hasretinin acısı ile ciğerini dağlardı. Fakat küçük oğlu Bünyamin, diğer kardeşlerinden ziyade Yusuf'a benzerdi. Hz. Yakub onu Yusuf'un yerine kor ve teselli bulmaya çalışırdı. Bu sebepten dolayı Yakub (A. S.) Bünyamin'i yanında alıkoyup diğer on oğlunu zahire almak için Mısır'a gönderdi. On kardeş Mısır'a vardılar. Yusuf'un huzuruna girdiler. Yusuf onları tanıdı, fakat onlar Yusuf'u tanıyamadılar. Çünkü burca yıllardan beri ondan bir

haber alınmadığından “Kim bilir nerde öldü, gitti” derler ve sağ kalması ihtimalini hatırlarına getirmezlerdi. Bir de, Yusuf’un divanı pek saltanatlı olduğundan, onun yüzüne pek de dikkatli bakamıyorlardı. Hz. Yusuf onlara, “Siz kimsiniz, işiniz nedir, casus oluyasınız” dedi.

“Haşa biz casus değiliz. Biz bir babanın evladıyız ve babamız muhterem bir ihtiyardır, şanlı nebidir. Adı Yakub’dur” dediler.

“Kaç kardeşsiniz” diye sordu.

“Oniki kardeş idik, birimiz kırdı öldü, onbir kaldık” diye cevap verdiler.

“Şimdi burada kaçınız mevcuttur” dedi.

“Burada on kişiyiz” dediler.

“Biriniz nerede” dedi.

“Pederimizin yanındadır, ölen kardeşimizin yerine onunla müteselli oluyor” dediler.

“Bu sözlerinizin doğru olduğuna şahidiniz var mı” dedi.

“Biz garıbiz, bizi burada kim tanır” dediler.

Bunun üzerine Yusuf (A. S.) her birinin hissesine göre zahire verdikten başka, Bünyamin için de bir hisse verdi ve hepsine ziyafetler vererek riayette bulundu.

“Fakat görüyorsunuz ki, size zahire verme hususunda ne kadar dikkat ve adaletli davranıyorum ve misafirlerime nasıl riayet ediyorum. Bir daha gelişinizde öteki kardeşinizi de getiriniz ki, doğru söylediğinizi bileyim. Eğer onu getirmezseniz, bir daha size zahire vermem, bana gelmeyiniz” dedi.

Onların haberi olmadan, “zahireden aldığınız bedelleri yüklerinin içlerine yerleştiriniz” diye memurlarına tenbih etti.

Döndüler, babalarının yanına gittiler. Babalarına dediler ki: Baba, eğer Bünyamin bizimle beraber gitmezse, bize zahire verilmeyecek, onu da bizimle beraber gönder. Biz onu iyice muhafaza ederiz. Yakub (A. S.) “Evvelce Yusuf hakkında nasıl emin oldum ise, Bünyamin hakkında da öylece emin olurum, lâkin Allah’u tealâ, muhafızların en hayırlısı ve merhametlilerin en merhametlisidir” dedi. Bir de yüklerini açıp zahire bedellerini bulunca, daha ne isteriz, işte serımayelerimiz de geri verilmiş, hemen yine Mısır’a gidelim, daha çok zahire getirelim. Bu aldığımız zahire bize yetişmez dediler ve Bünyamin’i gözetmek üzere babalarına kuvvetli söz verdiler, ve Allah’a yemin ettiler. Bünyamin’i de alıp Mısır’a gittiler. Mısır’a vardıklarında Yusuf (A. S.) onlara daha çok ikram ederek, ziyafetler verdi. Bir aralık Bünyamin’i yalnız bulunca “Ben senin kardeşinim, lâtife yollu bir vesile bularak, seni yoldan döndürüp alıkoyacağım, sakın üzülme” diye gizlice söyledi. Bütün kardeşlerinin yüklerini hazırlattı, ve Bünyamin’in yüküne bir altın tas koydu ve dönüp gitmelerine müsaade etti. Tamam yola düzülüp giderlerken, arkalarından bir memur yetişti “Ey kafil sız hırsızmışsınız” diye bağırdı.

Yakub oğulları dönüp “kaybınız nedir” dediler.

Hazinenin taşı yok, onu her kim getirirse bir deve yükü zahire müjdesi var, bunun kefilisi de benim, dedi.

Biz buraya fesad için gelmedik, hırsız da değiliz, dediler.

Sözünüz yalan ise, çalanın cezası nedir, diye sordu.

Kimin yükünde bulunursa, onu tutar, esir edersiniz. Bizde hırsızlara böyle ceza verilir, dediler.

Bunun üzerine kafileyi çevirdi, ve yükleri aramağa başladı ve önce büyük kardeşlerin yüklerini aradı, nihayet tası Bünyamin'in yükünden çıkardı. Mısır'ın kanunlarında hırsızları tutup esir etmek yoktu. Hz. Yusuf Bünyamin'i alıkoymak istedi, babasının şeriatını kardeşlerine söylettirdi ve bu suretle Bünyamin'i ellerinden aldı. Büyük kardeşleri, "Ey aziz, Bünyamin'in ihtiyar bir babası vardır, onu pek sever, ayrılığına dayanamaz, onun yerine bizim birimizi alıkoysun; büyük iyilik etmiş olursun" dedi.

Hz. Yusuf "Biz, sizin fetvanız üzerine onu alıkoysak, başka birinizi alırsak, Allah saklasın, zalim oluruz" deyince üzülen ve geri çekildiler ve bir yere geldiler. Hepsinin büyüğü, diğer kardeşlerine "Bilmez misiniz ki, babanız sizden söz aldı, evvelce Yusuf hakkında ne yaptığınızı biliyorsunuz. Ben buradan ayrılmayı gitmem... Ya babamdan bana izin verilir, yahut Allah başka bir suret halk eder. Siz gidiniz, babanıza, senin oğlun hırsızlık etti, biz gördüğümüzü söylüyoruz, tas onun yükünden çıkarıldı, biz gördük ne yapalım, inanmazsan tahkik et, Mısır'dan sor, bizimle beraber bulunan kafileden sor, dersiniz" dedi ve Mısır'da kaldı. Diğer dokuz kardeş döndüler, utanarak ve sıkılarak babalarının yanına geldiler ve işi olduğu gibi söylediler. Yakub (A. S.) Son derece mahzun oldu, ve "Yoksa bu da bir dolap mıdır,

bizim şeriatımızda hırsızın esir edildiğini, Mısır hükümdarı ne bilir. Sabır güzel şeydir, ola ki Cenab-ı Hak bana üç kardeşi birden bağışlar” dedi. Yönünü çevirdi, “Vah Yusuf” dedi ve ağıla ağıla gözlerine ak düştü. Oğulları “Vallahi, sen Yusuf diye diye hasta olacaksın, yahut öleceksin” dediler. “Ben kalbimde tutamadığım hüznün ve kederimi, ancak Allahu teala hazretlerine arzederim, ondan başka kimseye halimi arzetmem. Beni halime bırakınız, sizin bilmediğiniz şeyi ben bilirim” dedi.

Yusuf (A. S.) kaybolalı yirmibir yıl olmuştu, o vakitten beri kendisinden bir haber alınamadığından, kardeşleri onun sağlığından ümitlerini kesmişlerdi.

Yakub (A. S.) ise Yusuf’un hâlâ hayatta olduğunu biliyordu. Ya Hak tarafından kendisine vahiy gelerek Yusuf’un sağ olduğu bildirilmişti, yahut Yusuf’un küçüklükte görüp de kendisine söylemiş olduğu rüyaya nazaran onun huzurunda, kardeşleri secdeye varmadıkça, vefat etmiyeceğini biliyordu. İşte bundan dolayı “Evlâtlarım, gidiniz Yusuf ile Bünyamin’i arayıp sorunuz ve Allah’ın lûtfundan ümidinizi kesmeyiniz” dedi.

Dokuz kardeş yine Mısır’a gittiler ve Yusuf (A. S.)’ın huzuruna girdiler. Bünyamin de orada idi. “Ey aziz, açlıktan halimîz yamandır, yeyici çok, yenecek yok, elimizdeki sermaye de pek azdır, sen lûtfedip ihtiyacımıza göre zahire ver, bize ihsan eyle, kardeşimizi bağışla, babamız çok ihtiyardır, Yusuf’tan ayrılalı beri çok üzgündür. Şimdi Bünyamin’in ayrılığı ona belâ üzerine belâ olmuştur. Ağlamaktan gözleri görmez oldu” diyerek yalvardılar.

Yusuf (A. S.) artık lâtifeyi bıraktı ve gülerek “Siz cahillikle Yusuf’a ne yaptığınızı biliyor musunuz” dedi. Kardeşleri o vakit uyandılar “Aaa sen Yusuf musun” deyip hayrette kaldılar.

Evet, ben Yusuf’um, bu da kardeşim. Cenab-ı Hak bize lûtfu ihsan eyledi. Allah sabreden kullarını mahrum bırakmaz” dedi.

Onlar da “Cenab-ı Hak seni bizlere üstün kılmış, biz hata etmişiz” diye özür dilediler. Tövbe ve istiğfar eylediler.

Bunun üzerine Hz. Yusuf (A. S.) onları teselli etti. “Bugün sizinle sitemkâr konuşmıyacağım. Allah Teâlâ Erhamürrahimindir, sizi affeder, şu gömleğimi götürünüz ve pederimin yüzüne sürünüz, gözlerinin perdesi kalkar, evvelkisi gibi görür ve bütün aile efradını, çoluğunuzu çocuğunuzu alıp buraya getiriniz” dedi ve onları babalarının yanına gönderdi. Kafile Mısır’dan ayrılınca âdeta rüzgâr o gömleğin kokusunu alıp, Ken’an eline götürmüş olmalı ki, hemen o vakit Yakub (A. S.) “Yusuf’un kokusu geliyor, sakın bana bunadı demeyiniz” diye yanındakilere haber verdi. Orada bulunanlar “Sen hâlâ eski yanlışlık ve eski şaşkınlığında devam ediyorsun, Yusuf’u çok sevdiğinden onu diilnden düşürmüyor ve onunla buluşmak istiyorsun” dediler. Sonra oğulları geldi, Yusuf’un gömleğini yüzüne sürdükleri zaman gözleri açıldı, bunun üzerine Yakub (A. S.) “Ben, size Yusuf’un kokusu geliyor demedim mi?” dedi. Daha sonra bütün oğullarını, çoluğunu çocuğunu beraberinde alarak Mısır’a gitti. Yusuf (A. S.) Mısır hükümdarını ve ahaliyi beraberine alarak, babasını Mısır’ın haricinde karşıladı ve onları alıp

sarayına getirdi. Anasını babasını tahta çıkardı, hepsi bu buluşmadan dolayı Allah'a şükür secdesi ettiler. Yusuf (A. S.) O vakit babasına "İşte benim evvelce gördüğüm rüyanın tabiri aynen çıktı. Rab-bim bana lûtfu ihsan etti, beni zindandan çıkardı, sizi çölden getirdi, hepimizi birleştirdi. Rabbimin hikmeti çok, lûtfu keremine de nihayet yok" dedi ve dönüp Cenâb-ı Hakk'a, hamd u şükr etti. Bu suretle Yakub (A. S.) Yusuf'una kavuştu ve mura-dına erdi. Ondan sonra bütün oğulları ile beraber Mısır'da onyediy sene daha ömür sürdü. Yakub (A. S.) vefatında Yusuf (A. S.) elli altı yaşında idi, sonra yüz on yaşına kadar yaşadı.

İşte böylece Beni İsrail seçkin ve muhterem bir sınıf olarak Mısır'da yerleşti ve evlenerek çoğaldılar. Önce Hz. Yusuf'u vezir yapan hükümdar öldü; sonra Yusuf (A. S.) da irtihal buyurdu. Ondan sonra Mısır hükümdarları Beni İsraile itibar etmediler.

Eyyûb Aleyhisselâm:

Ishak (A. S.) oğlu olan Ays'ın evlâdından Eyyûb (A. S.) zuhûr etti. Pek çok malı ve Şam tarafında birçok emlâki vardı. Cenâb-ı Hak onu imtihana çekti. Bütün malları, mülkleri elinden gitti, o şükretti. Hastalandı, sabretti. Vücudunda yaralar açıldı, yine sabretti. Yaraları kurtlandı, yanına kimse yaklaşılamaz oldu; yalnız karısı Rahmet kendisine hizmet ediyordu. O yine sabrediyor ve ibadetine devam ediyordu. Sonra iyileşti, cismi evvelki gibi terü taze oldu. Bütün mal ve mülkü yerine geldi. Dünya ve ahiret saadetine nail oldu. Bış

adında bir oğlu oldu, kendisinden sonra yerine geçti ve Peygamber oldu.

Şuayb Aleyhisselâm:

Şuayp (A. S.) Hz. İbrahim'in ateşe atıldığı gün iman edip onunla beraber Şam'a hicret etmiş olan bir kabiledendir ve büyük validesi Lût (A. S.)'ın kızıdır.

"Medyen" ve "Eyke" şehirleri ahalisine Peygamber gönderildi. Tatlı dilli ve sözü tesirliydi. Fakat gönderildiği kavime söz geçiremedi. O kadar güzel nasihatler, tatlı sözler onlara tesir etmedi. Nihayet Cenâb-ı Hak Eyke'ye şiddetli bir sıcak verdi. Bu sıcak yedi gün sürdü. Bütün ırmaklar kaydadı, sonra üzerlerine bir bulut geldi, sıcaktan kaçıp hepsi onun altına toplandılar. Buluttan ateş yağdı ve hepsi yandı. Medyen şehri ahalisi ise şiddetli bir sesle telef oldu. Hz. Şuayb kendisine iman edenleri alıp Mekke'ye gitti, ondan sonra ölünceye kadar Mekke'de ibadetle meşgul oldu.

Aşağıda etraflıca bildirileceği üzere Medyen'de iken bir kızını Hz. Musa'ya vermişti.

Musa ve Harûn Aleyhimesselâm:

Hız. Yusuf'tan sonra Beni İsrail Mısır'da pek ziyade üreyip çoğaldılar. Yakub ve Yusuf (A. S.) un şeriatlarını devam ettirdiler. Mısır'ın eski yerlisi olan Kıpt kavmi ise yıldızlara ve putlara tapıyorlar ve Beni İsraille hakaret gözü ile bakıyorlardı.

Firavunlar, yani Mısır hükümdarları dahi Beni İsraili kendilerine tebaa edip onları esir gibi ağır

ve zor işlerde kullanıyorlardı ve onların günden güne çoğalmalarından kuşkulamıyorlardı. Beni İsrail Kıpt kavminin muamelesinden ve hükümdarlarının ağır tekliflerinden bezmiş, usanmış oldukları için dedelerinin eski yurtları olan Ken'an diyarına gitmek istiyorlardı. Fakat bir türlü yakalarını Firavun'un pençesinden kurtarıp da Mısır'dan çıkamıyorlardı.

Beni İsrail oniki kabileydi ve her kabile Hz. Yakub oğullarından birine mensup idi, ve her kabilenin bir şeyhi vardı. Bunlara "Esbât-ı Beni İsrail" denir ki Yakûb torunları demektir. Bunlar bir araya gelince, büyükçe bir kuvvet hâsıl oluyordu. Fakat hepsine bir baş lâzımdı ki, birleşerek kendilerini esaretten kurtarabilsinler. O esnada bir kâhin, Firavun'a "Beni İsrail'den bir çocuk doğacak ve senin devletinin zevaline sebep olacak" diye haber vermiş. Firavun bundan ürküp Beni İsrailden doğan erkek çocukları öldürtmeğe başladı ve her semte cellâtlar tayin etti. Cellâtlar Beni İsrail'in evlerini dolaşıp yeni doğan erkek çocukları öldürmekte oldukları sırada Lâvi soyundan, yani Hz. Yakub'un üçüncü oğlu olan Lâvi'nin torunlarından İmran adındaki zattan Hz. Musa dünyaya geldi. Annesi onu bir sandık içine koyup, Nil nehrine attı. Nil'de akıp giden sandığı Firavun'un karısı Asiye görerek aldı. Sandığı açınca Musa'yı gördü, onu canla başla pek çok sevdi. "Aman, bunu öldürmeyiniz, belki büyür de işimize yarar, yahut onu evlât ediniz" dedi.

Onu emzirmek için pek çok süt anaları getirtti. Musa (A. S.) hiçbirisinin memesini almadı. Annesi ise onu Nil'e bıraktıktan sonra, arkasına gözcü koy-

muştı. Firavun'un sarayına alındığını ve süt ana arandığını öğrendi ve süt analığı için saraya gitti. Asiye, Musa'yı kadına verince, derhal onun memesini aldı. Saray adamlarından kimsenin haberi olmadan anası kendi oğlunu, Firavun'un sarayında emzirip büyüttü. Hz. Musa büyüdükten sonra, bir gün Mısır'da gezerken bir Kıpti, Beni İsrail'den biriyle kavga ederken karşılaştı. Kıptinin göğsüne bir yumruk vurdu, Kıpti'nin canı çıkıverdi. Hz. Musa, elinden böyle bir kaza çıktığına üzüldü, ve Firavun'dan korkup hemen Mısır'dan kaçarak Medyen'e gitti. Şuayb (A. S.) ın bir kızını aldı. Bu suretle on sene Medyen'de kaldı. 'Sonra çoluk çocuğunu alıp Mısır'a giderken Tûr dağına uğradı. Orada Allahu Teâlâ hazretleri ile söyleşti, oradan Mısır'a gidip büyük kardeşi Harun ile görüştü. Musa ve Harun (A. S.) her ikisi Firavun'u, hak dine davete memur olduklarından, Firavun'un yanına gittiler ve "Beni İsrail'i bırak, biz onları alalım, dedelerimizin eski vatanları olan Ken'an eline gidelim" dediler. Firavun bu teklife şaşarak, Hz. Musa'ya "Sen çocuk iken bizim sarayımızda büyüdün, sonra bir suç işledin ve buradan kaçtın, şimdi dönüp geldin, ne demek istiyorsun" dedi. Musa (A. S.) da "Evet, elimden bir kaza çıktı, bir Kıpti'ye vurdum, istemiyerek öldürdüm ve korkumdan kaçtım. Şimdi âlemlerin rabbi, bana Peygamberlik verdi ve seni Hak dine davet için gönderdi" diye cevap verdi.

Firavun dedi ki: "Âlemlerin rabbi kimdir?" Musa (A. S.), "Yerlerin ve göklerin ve bütün yaratıkların sahibidir" dedi. Firavun hiddetlenip "Mısır'da benden başka rab yoktur, eğer sen benden

başka rab ve ilâh tanırsan, seni zindana koyarım” diye Hz. Musa (A. S.) yı korkuttu. Musa (A. S.) asâsını (sopasını) yere attı, asâ büyük bir ejder oldu ve harekete başladı. Firavun bundan ürktü ve evvelce kâhinin haber verdiği çocuk, bu olmasın diye düşünmeye başladı. Etrafındaki yakınlarına “Ne dersiniz, Musa sanatında usta bir büyük sihirbazdır, sizin itikadınızı bozup da, Mısır hükümetini zabtetmek istiyor” dedi. Onlar da “Biraz mühlet ver, etrafa memurlar gönder, memlekette ne kadar usta sihirbaz varsa, getirsinler Musa ile Harun’a galebe çalsınlar” diye fikirlerini bildirdiler. O zamanlar sihirbazlık etrafta pek sürümlü bir sanat olmuş ve her yerde itibar bulmuş idi. Firavun her tarafa memurlar gönderdi. Sanatında usta ne kadar sihirbaz varsa Mısır’a getirildi ve Kıpti’lerin sene başındaki bayram günü belli bir yerde toplanmak üzere herkese ilân edildi.

O gün bütün Mısır ahalisi, orada toplandı. Sihirbazlar da oraya getirildi. Sihirbazlar meydana çıkıp “Firavun’un ululuğuna yemin ederiz ki biz kazana-cağız” diyerek sihir aletlerini, iplerini, değneklerini ortaya attılar ve göz bağcılık ile birtakım yılanlar geziyor gibi gösterişler yaptılar. O esnada Musa (A. S.) asâsını yere attı. O değnek bir büyük ejder olup bütün aletleri yuttu. Sihirbazlar baktılar ki ne ip, ne de değnek var. Halbuki eğer Musa’nın işi de sihir olsaydı yalnız kendi gösterişleri kaybolacak, fakat ipler ve değnekler ortada kalacak idi. “Bu mutlaka insanın kudreti dışında bir mucizedir” dediler ve Hz. Musa’ya iman ettiler. Firavun pek ziyade hiddetlendi ve “Musa sizin ustanızmış, evvelce

onunla işi pişirmişsiniz ve Beni İsrail ile birlikte Mısır'ı zabtetmeye karar vermişsiniz. Bakınız ben size ne yapacağım, ellerinizi ayaklarınızı kesip, hurma dallarına asacağım" dedi. Onlar da, "Zarar yok, biz Musa'nın tanrısına iman ettik, biz ancak onun affını ve merhametini isteriz" dediler. Daha sonra Musa (A. S.) pek çok mucizeler gösterdi, fakat ne Firavun ve ne de onun kavmi imana gelmedi. Kıbt kavminin bir kısmı "Musa'ya niçin bu kadar meydan verilmeli, halkın zihinlerini bozuyor, memleketi karıştırıyor, halkı isyana çağırıyor" diye Firavun'u kışkırtıyorlardı. Halbuki Beni İsrail torunlarının hepsi Hz. Musa'ya tâbi olarak bir vücut olmuşlar ve bu suretle kendilerini esaretten kurtarabilecek bir hale gelmişlerdi. Bir aralık Firavun bile, belâyı başından atmak için Beni İsrail'in Mısır'dan çıkıp gitmelerine izin vermişti, sonra pişman oldu. Musa (A. S.) belli bir zaman bildirerek bütün İsrail oğulları ile haberleşti. Geceleyin onları Mısır'dan çıkarttı ve Süveyş denizi kanalına götürdü. Firavun bunu duyunca, hemen etrafındaki askerini topladı ve İsrail oğullarının arkasına düştü. Sabahleyin onlarla karşılaştı. Musa (A. S.) elindeki asâ ile denize vurdu. Deniz yarıldı, on iki yol açıldı, on iki torunun her biri bir yoldan gitti. Firavun da askerleri ile onların ardı sıra gitti. Beni İsrail geçip kurtuldu, sonra deniz eski haline dönünce Firavun askeri ile beraber boğuldu. Bu suretle Musa (A. S.) düşmanlarına galebe çaldı ve İsrail oğulları ile beraber Ken'an eline gitti. Yolda Amalika'dan bir kavmin yurduna uğradılar. Baktılar ki onlar öküz suretine tapıyorlardı. İsrail oğulları her ne kadar

Hız. Musa'ya inanmışlarsa da Mısır'da iken gözleri bu gibi suretlere alışmış ve zihinlerine henüz Allah'ın birliği yerleşmemiş olduğundan, onların öküz suretlerini görünce kalpleri onlara meyletti. "Ey Musa, bunların Allah'ı gibi bize de bir Allah bul" dediler.

Hız. Musa "Siz cahil bir milletsiniz, onların tapınmaları batıldır, Allah'tan başka ilâh olmaz. Siz âlemlerin Rabbinin verdiği nimetin ve devletin şük-rünü bilmiyorsunuz. Sizi başka milletlerden üstün kıldı. Firavun size eza cefa eder ve oğullarınızı keserken, Allah sizi kurtardı" diye nasihat etti. O vakit Ken'an elinde en büyük şehirler ERİHA, NAB-LÜS ve KUDÜS olduğundan hemen karşlarına gelen Eriha şehrine doğru gittiler. Fakat buraları o zaman, Amalika kolundan bir takım azgın derebeylerin elinde olup onlarla harbederek oradan çıkarmak lâ-zım geliyordu. İsrail oğulları Hız. Musa'ya "Biz bu zorlu beylerle harb edemeyiz" deyip geri çekildiler. Hız. Musa bu karardan gücenip onlara beddua etti. Beni İsrail Tih sahrasına düştüler, kırk sene orada dolaştılar, bir tarafa çıkıp gidemediler. Mısır'da iken çektikleri bu kadar eziyet ve sefaletleri unutup "Keşke Mısır'dan çıkmasaydık" demeye başladılar. Onlar Tih sahrasında iken Cenâb-ı Hak kendilerine kudret helvası gönderir ve selva kuşu indirirdi. Onlar da bunlarla hoşça geçinirlerdi. Bir müddet sonra bu yiyeceklerden usandılar. "Biz bakla ve soğan gibi hububat ve sebze isteriz" dediler. Hız. Musa'nın artık canı sıkılıp, hadi Mısır'a gidiniz, istediğiniz şeyler orada vardır diye onları reddederek cevap verdi. Allah tarafından Hız. Musa'ya bir kitap indirilmesi vaad edildiğinden, Tûr dağına davet edildi.

Musa (A. S.) kardeşi Harun'u yerine vekil bırakarak Tûr'a gitti. Kırk gün Tûr'da tek başına ibadet edip hiçbir vasıta olmaksızın, Cenab-ı Hakkın sözlerini işitti. İşte o vakit ona Tevrat nâzil oldu. İsrail oğulları Mısır'da iken düğün ve bayram dolayısıyla Kıbt kavminden eğreti olarak altından yapılmış süs eşyası almışlar ve ansızın Mısır'dan çıkıp onları sahiplerine vermemişlerdi. Tih sahrasında köy ve kasaba olmadığından, altının, gümüşün kıymeti yoktu. İsrail oğulları bu eğreti süs eşyasını günahları gibi boyunlarında beyhude yük olarak taşıyorlardı. İçlerinde Sâmirî adında bir münafık, onları aldattı ve o süs eşyasını toplattı, onları ateşte eritip altından bir buzağı heykeli yaptı. Bu heykel, buzağı gibi ses çıkarıyordu. Sâmirî onlara "İşte sizin ve Musa'nın Allah'ı budur. Musa onu arayıp bulmak için Tûr'a gitti. Geliniz, buna tapınız" dedi. Onlar da o buzağı heykeline tapmaya başladılar. Harun (A. S.) her ne kadar nasihat ettiyse de kulak asmadılar. "Musa (A. S.) gelinceye kadar, biz buzağıdan vaz geçmeyiz" diyerek Harun (A. S.) a karşı geldiler. Musa (A. S.) Tevrat-ı Şerif ile Tûr'dan geldi. Bir de baktı ki İsrail oğulları buzağıya tapıyorlar. Pek ziyade hiddetlendi. Sâmirî'yi lânetledi ve buzağı heykelini kırıp yaktıktan sonra denize attı. Harun (A. S.) ın sakalından tutarak "Niçin bunları korumadın, Sâmirî'ye aldandılar" diye kardeşini azarladı.

Harun "Ben ne yapayım, bu kadar nasihat ettim, dinlemediler. Az kaldı beni öldürüyorlardı" diye özür diledi. Buzağıya tapanlar da yaptıklarına pişman oldular, yalvardılar ve günahlarına tövbe ettiler. Bu

suretle Hz. Musa'nın hiddeti geçti ve sonra Tevrat-ı şerifi meydana koydu. Beni İsrail de içindeki emirlerle hareket etmeye başladılar. Ve Allah'ın birliğini güç halle zihinlerine koyabildiler. Bunun üzerine nice yıllar geçti ve bir nesil değişti. O yukarıda söylediğimiz, zorlu derebeylerle muharebeden ürüp de geri dönenlerin çoğu öldü. Onların yerine çölde büyümüş, şehir ve kasaba görmemiş cesur yiğitler yetişti ve bu suretle İsrail oğulları düşman karşısına geçebilecek ve harbedebilecek bir duruma geldi. Hz. Musa İsrail oğullarını alıp Lût gölünün güney tarafına götürdü. Daha ileri giderek, Uc bin Unuk adlı hükümdar ile muharebe etti ve onu yendi. Bu suretle Şeria nehrinin doğu tarafındaki memleketleri aldı. Hattâ Ürdün denilen Şeria nehri kenarına kadar indi ve Eriha şehrinin karşısındaki dağa çıktı. Oradan İsrail oğullarına vaad edilen Ken'an elini temaşa etti. Daha evvel Harun (A. S.) vefat etmişti. Musa (A. S.) Yusuf (A. S.)'ın oğlu Efrayim'in sülâlesinden Yûşa' adındaki zatı yerine halife yaparak o da vefat etti. İsrail Oğullarının Tih sahrasında yaşamaları zamanı, Hz. Musâ'nın vefatında tam kırk sene olmuştu.

Dünya yaratılalı kaç yıldır, bunu Allah'tan başka kimse bilmez. Hz. Adem'in yeryüzüne indiği vakitten Nûh tufanına kadar ve tufandan Hz. Musa'nın vefatına kadar kaç yıl geçmiştir. Bu da tarihçiler arasında birleşilmemiş bir meseledir. Doğrusunu ancak Allah bilir. Çünkü o zamanlarda yazılmış bir tarih yoktur. O vakitlerin durumu yalnız Tevrat-ı şerifte yazılıdır. Halbuki şimdi elde bulunan Tevrat'lar birbirine uymaz. Hangisi doğrudur

bilemeyiz. Fakat tarihçiler arasında meşhur ve kabul edilmiş rivayete göre Hz. Adem'den Tufana kadar ikibin ikiyüz kırk iki ve Tufandan Hz. Musa'nın vefatına kadar, bin altıyüz yirmi altı yıl geçmiştir. Bu hesaba göre Hz. Adem devrinden Hz. Musa'nın vefatına kadar üçbin sekizyüz altmış sekiz yıl geçmiş demek olur.

Hz. Musa'nın dini Hz. İsa'nın Peygamberliğine kadar devam etti. İkisinin arasında gelip geçen Peygamberler, hep Musa (A. S.) ın dini üzere gönderildi. Musa (A. S.) dan sonra birçok vakitler, İsrail oğullarının işlerini birbiri arkasından gelen hâkimler idare etti. Bu hâkimler hükümdar olmayıp, İsrail oğullarının reisleri ve kadıları yerinde idiler. Fakat İsrail oğulları torunlarının on ikisi de onların emirlerine itaat ederlerdi. Bu suretle onlar hükümdarların yerini tutmuş olurlardı.

İşte bunlara Beni İsrail hâkimleri denir ki, ilki Yûşa', en sonraki İşmoîl (A. S.) dır. İkisi de İsrail oğulları peygamberlerindendir.

Yûşa' Aleyhisselâm:

Musa (A. S.) dan sonra yerine Yûşa' (A. S.) geçti ve Hz. Musa'nın vefatından üç gün sonra, İsrail oğullarını alıp çölden çıkardı. Şeria nehri kenarına getirdi. Köprü ve kayık olmadığı halde bir mucize ile İsrail oğullarını, Şeria nehrinin karşı yakasına geçirdi, ileri doğru yürüyüp Eriha şehrini fethetti. Bu suretle İsrail oğulları çöllerde dolaşmaktan kurtuldular ve dedelerinin eski vatanları olan Ken'an eline girdiler.

Hız. Musa Mısır'dan çıkarken Hız. Yusuf'un tabutunu beraber alıp Tih sahrasına götürmüştü. Ölü-mü sırasında onu Yûşa' (A. S.) a teslim etti. Eriha'nın zabtından sonra Nablus'a gitti ve Hız. Yusuf'un cesedini evvelce kardeşleri tarafından atılmış olduğu yere defnetti. Daha sonra Yûşa' (A. S.) Şam ülkesini zaptetti ve her tarafa memurlar gönderdi ve yirmisekiz sene İsrail oğullarını idare ettikten sonra vefat etti. Sonra sırasıyle pek çok hâkimler gelip, İsrail oğullarına reis oldular. İsrail oğulları zaman zaman doğru yolda giderler, bazan da isyan ederek dinlerine karşı hareket ederlerdi. Onlar yoldan çıktıkça Cenab-ı Hak üzerlerine bir düşman musallat eder, bazan esir olurlar, bazan da başka felâketlere uğrarlar, bazan hâkimsiz kalıp perişan olurlar, sonra Allah'a yalvarıp bu felâketlerden kurtulurlardı. Nihayet İsmoil (A. S.) Beni İsrail'e hâkim olup onbir sene başlarında kaldı. Bu müddetin sonunda Hız. Musa'nın vefatından dörtyüz doksanüç sene geçmişti. İşte o vakit İsrail oğullarının hâkimler devri kapandı ve İsrail oğulları hükümdarları devri başladı.

Bu hal, şu suretle oldu. Filistin'de hüküm süren Amalika kalıntısı İsrail oğullarına galebe çalmıştı. İsrail oğulları kendilerini toplayıp Amalika'dan intikam alabilmek için içlerinden birinin hükümdar tayin edilmesini, İsmoil (A. S.) dan rica ettiler. O da Tâlût'u seçti. İşte İsrail oğullarının hükümdarlarının birincisi budur.

Tâlût tahta çıktıktan sonra İsmoil (A. S.) ın tavsiyesiyle İsrail oğullarından bir ordu kurdu ve Filistin üzerine yürüdü. Amalika ordusu karşı çıktı. Reisleri olan Câlut, gayet boylu boslu ve cesur bir

şahıstı. Ortaya atılıp er diledi. Yahûda soyundan, yani Hz. Yakub'un oğlu Yahûda'nın neslinden olan Hz. Davut meydana atılarak Câlût'u öldürdü. Bunun üzerine Amalika ordusu bozuldu ve İsrail oğulları maksatlarına ulaştılar. Bu suretle Hz. Davut şöhret buldu. İsmoil (A. S.) vefat edince, İsrail oğulları Hz. Davut'a daha çok yöneldiler ve onu sevdiler. İtibarı bir derece daha yükseldi.

Tâlût ise ona hased ederek Hz. Davud'u öldürmeğe kalktı. O da kaçıp bir tarafa sıvıştı. Daha sonra Tâlût yine Amalika ile muharebeye girmişti. Nihayet Amalikâlılar tarafından öldürüldü. Yerine oğlu geçti. Fakat İsrail oğulları arasına ayrılık düştü. Bir kısmı, yani Yahûda soyu, Davud'a tâbi' olup geri kalan onbir kabile Tâlût oğlunun emrinde kaldı. Fakat daha sonra bu onbir kabile dahi Hz. Davud'a tâbi' oldu ve bütün İsrail oğulları, ona bağlandı.

Davud ve Süleyman Aleyhimesselâm:

İsmoil (A. S.) ın vefatından sonra Davud (A. S.) a peygamberlik geldi ve yukarıda söylediğimiz gibi Yahûda kabilesi ve bütün İsrail oğullarının diğer kolları, Davud (A. S.) a tâbi' oldular. Bu suretle Davud (A. S.) Peygamberlik ile saltanatı kendinde topladı ve Ken'an ellerinden henüz İsrail oğullarının eline geçmemiş bulunan Kudüs taraflarını zaptederek, Kudüs'ü başşehir yaptı. Bunlardan başka Umman memleketlerini, Haleb'i, Nusaybin'i ve Ermenistan'ı fethetti. Hz. Davud'a Zebur indi. Fakat Zebur, hep nasihatlerden ve ilâhî neşidelerden ibarettir; içinde din hükümleri yoktur. Bundan dolayı

Davud (A. S.) diğer İsrail oğulları peygamberleri gibi Musa'nın şeriatı ile iş gördü. Kırk sene bu tarzda hüküm sürdü. Vefatında Hz. Musa'nın ölümünden beşyüz otuzbeş sene geçmişti.

Oğlu Süleyman (A. S.) oniki yaşında iken onun yerine geçti. O da, babası gibi hem peygamber, hem hükümdardı. Dört sene sonra, babasının vasiyeti üzerine Kudüs'deki Mescid'i Aksa'nın inşasına başladı. Yedi senede tamamladı. Sonra Kudüs'te büyük bir hükümet sarayı yapmağa girişti. O da onüç senede bitti. Bir sene sonra Hımyer hükümdarlarından Yemen hükümdarı olan Belkis gelip onunla görüştü. Daha sonra doğuda ve batıdaki bütün hükümdarlar, hep ona uydular ve pek çok hediyeler gönderdiler. Hz. Süleyman da kırk sene bu suretle hüküm sürdükteen sonra vefat etti. Yerine oğlu geçti. Fakat Yahûda ve Bünyamin soyları oğlunun idaresinde kaldılar, öteki on kabile ayrılıp Efrayim soyundan ve Hz. Süleyman'ın hususi adamlarından birini kendilerine hükümdar seçtiler ve başka bir devlet kurdular. Bu suretle İsrail oğulları iki devlete ayrılmış oldu. Birisine Yahûda devleti, öbürüne İsrail devleti denildi. Yahûda devletinin başşehri Kudüs hükümdarları da Hz. Süleyman'ın oğulları ve torunlarıydı. Bunlar sanki İslâm halifeleri gibiydiler. Bu devlet her ne kadar iki soydan ibaret ise de, İsrail oğullarının büyük âlimleri hep Kudüs'te ve onların ibadethaneleri ve ziyaret yeri olan Beyti Mukaddes'te ve Tevrat ile Hz. Musa'nın asâsı gibi kıymetli emanetler hep orada bulunduğundan, halkın nazarları, onların hükümetlerini kanuna uygun ve doğru olarak kabul ederlerdi.

İsrail Devleti de on torun soyundan ibaret olup hükümdarlarına Esbat hükümdarları denir. Bunlar Hz. Süleyman'ın neslinden olan Yahûda devletinin halifelerine isyan etmiş sayılırdı. Bunların başşehri önce Nablus'tu; sonra Samiriye, yani Sebastiye şehrini kurdular ve onu başşehir yaptılar.

İsrail oğullarının on kabilesi bu İsrail devletine bağlı kaldı. Ancak aralarında din hükümleri, gereğiyle yapılmazdı. Hattâ Kudüs ziyaretini dahi bırakmışlardı. Bir aralık bu İsrail devletinde putperestlik meydana çıktı. Hattâ "Ba'l,, denilen puta tapar oldular ve gitgide Hz. Musa'nın şeriatından ayrıldılar.

Her ne kadar Yahûda devletinde de bir aralık bu türlü isyanlar ve sapıtmalar meydana çıktıysa da İsrail devletine göre daha ehvendi. Çünkü her zaman Kudüs'te pek çok ulema bulunur ve Mescid-i Aksa'da Tevrat okunurdu. İşte o asırda İlyas ve Elyesa' (A. S.) Beni İsrail oğullarına peygamber gönderilmişlerdi.

İlyas ve Elyesa' Aleyhimesseleâm:

İlyas (A. S.) Peygamber olduğu zaman kavmi Ba'l adındaki puta tapmaktaydılar. Onlara "Ba'l'den vazgeçin ve herkesi yaratan Allah'a ibadet edin" diye nasihat ettiyse de dinlemediler. Allah'ın azabıyla korkuttu, kulak asmayıp Hz. İlyas'ı memleketlerinden kovdular. Cenab-ı Hak onların memleketlerinden bereketi kaldırdı. Yağmur yağmaz oldu. Açlıktan leşleri yediler. Nihayet Hz. İlyas'ı arayıp buldular, onun sözlerini dinlediler. Allah da üzer-

lerinden belâyı kaldırdı. Sonra yine yoldan çıktılar, dinlerini bıraktılar. İlyas (A. S.) usandı ve Allah'a yalvarıp izin aldı. İçlerinden çıkıp ayrıldı. Yerine Elyasa' (A. S.) geçti. Halka vaaz ve nasihatla meşgul oldu. Sonra kendisine Peygamberlik geldi. O da bir zaman İsrail oğullarını yola getirmeye çalıştı. İsrail oğulları ise günden güne azıttılar ve Allah'ın kitabını bıraktılar, yer yurt kavgaları ile uğraşır oldular. Nihayet Cenab-ı Hak onların üzerine Asûr devletini musallat etti. İşte o asırda Yunus (A. S.) da Asûr devletinin başşehri olan Ninova şehri halkına Peygamber gönderilmişti.

Yunus Aleyhisselâm:

Hız. Yunus da İsrail oğulları Peygamberlerindendir. Ninova halkına gönderildi ve onları Allah'ın birliğine davet etti. Fakat onlar putlarını bırakmadılar. Bunun üzerine Yunus (A. S.) "Allah tarafından size azab gelecek ve kırk güne kadar Ninova şehri yere batacak" diye korkuttu. Yine kulak asmadılar. Hız. Yunus onlara darıldı ve durumdan üzüldü. Hiddetle Dicle kenarına indi ve dolmuş bir gemiye bindi. Halbuki Allah tarafından vahiy gelmedikçe Peygamberlerin, bulundukları yerleri bırakıp da başka bir tarafa doğru gitmeleri doğru değildi. Onun için gemi yürümedi.

Gemi reisi "İçimizde suçlu bir adam olmalı, kur'a atalım, kime çıkarsa onu denize atalım" dediler. Kur'a attılar. Yunus (A. S.) a rastladı, o da "Suçlu benim" deyip kendisini suya attı. Onu hemen bir büyük balık yuttu. Yunus (A. S.) yaptığına piş-

man oldu. Tövbe etti. Cenab-ı Hak da tövbesini kabul etti ve balık onu çıkarıp bir kenara attı. Balığın karnında Yunus (A. S.) ın cismi pelte gibi olmuştı. Cenab-ı Hak ona taze kuvvet ve sağlık verdi ve onu yine Ninova ahalisini, Allah'ın birliğine çağırmaya gönderdi. Meğer ki Hz. Yunus'un gemiye bindiği gün, gökyüzü kararınış ve ninova şehrini bir kara duman kaplamış, ahali korkup Yunus (A. S.) ı aramışlar, bulamadıkları için, onun verdiği haberin doğru olduğuna inanmışlar; kendilerine bir felâket geleceğini anlayıp, şehrin dışında Tövbe tepesi denilen bir yere çıkmışlar ve ağlayıp sızlayarak Allah'a yalvarmışlar. Allah da onların tövbesini kabul buyurmuş ve üzerlerinden azabı kaldırmıştı.

Hz. Yunus dönüp Ninova'ya gitti ve ahalisine, Allah'ın emirlerini bildirdi. Onlar da nasihatı gibi hareket etmeye başladılar. Bir müddet azabtan kurtuldular. Sonraları doğuda ve batıda büyük büyük vakıalar oldu. Nice devlet ve milletlerin halleri bozuldu. Yeni yeni devletler ve hükümetler peyda oldu. Bunlardan meselâ Şarkta Midya kavmi ve Babil taraflarında Keldani taifesi yoldan çıktılar. Midya ile Babil valileri birleşip Asur devletine isyan ettiler ve başşehir olan Ninova'yı kuşattılar. Ninova şehri bu kuşatmadan kurtuldu ve Asur devleti yeniden kuvvet buldu; Babil yine bir vali ile idare olunmaya başladı. Fakat şark tarafı eski haline gelmeyip Midya hükümeti başbaşa kaldı.

Asur devleti, yine eski büyüklüğünü kazanmak için, doğuya ve batıya ordular gönderdiği sıralarda, İsrail devleti üzerine de çullandı ve bir aralık İsrail oğullarından birçok esirler aldı. Bir müddet İsrail

devleti Ninova hazinesine vergi vermeye mecbur kaldı. Sonra vergi vermek istemiyerek, Asur devletine karşı geldi. Bunun üzerine Ninova hükümdarı bir büyük ordu ile İsrail devleti üzerine gitti ve başkenti olan Sabastiye şehrini zaptetti. İsrail devletinin hükümdarını ve bütün ileri gelenlerini tuttu, Horasan tarafına gönderdi. Asurilerden ve Keldanilerden birçok halkı da İsrail oğullarının şehirlerine yerleştirdi. Beni İsrail torunlarından olup da o vakıada kaçıp kurtulanlar ve köşede, bucakta kalanlar, Yahûda devletine sığındılar. Hz. Süleyman'ın torunlarından Kudüs'te bulunan Hazkiyâ'nın başına toplandılar.

İşte bu suretle İsrail devleti Hz. Musa'nın vefatından sekizyüz otuzyedi sene geçtikten sonra battı. Başlangıcı ise beşyüz altmış altı senesi başlarındaydı. Şu hesaba göre, Yakub'un esbatı denen, Beni İsrail oğullarının hükümet müddetleri ikiyüz altmışbir seneden ibarettir.

Bundan sonra, İsrail oğulları hükümdarlığı, Hz. Süleyman'ın torunlarına kaldı. Yahûda devleti de, İsrail devletinin yıkılmasından sonra, yüz altmış bir sene devam edebildi. Yahûda devleti ile İsrail devleti, her ne kadar birbirlerini kıskanırlar ve daima birbirlerinin aleyhinde bulunuyorlar idiyse de kardeş çocukları demek olduklarından İsrail devletinin böylece mahvolması ve bunca İsrail oğullarının esir olması, Yahûda devletine pek ağır geldi. Hattâ o vakit, Kudüs'te yaşamakta bulunan Eş'iya (A. S.) Asurilere beddua etti.

Asur devleti ise, İsrail devletini mahvettikten sonra, Yahûda devletine göz dikti, arası çok geç-

meden, Kudüs üzerine bir ordu gönderdi. Fakat Eş'îya (A. S.) Asur askerlerinin, Allah tarafından perişan olacaklarını evvelce haber vermişti. Öyle de oldu. Asur ordusunda hastalık çıktı, külliyetle asker öldü. Ninova hükümdarı üzülererek döndü ve bu suretle Yahûda devleti kurtuldu.

Fakat İsrail oğulları, daha sonra yine yolsuz hareketlere başladılar ve Hz. Eş'îya'nın nasihatlarını dinlemediler. Nihayet o mübarek zatı da şehit ettiler.

Hazkiya'nın vefatında, yerine geçen oğlu, halka zulmediyordu. Kendisi de türlü türlü zevk ve eğlenceye dalmıştı. O vakit Asur devleti, o zalim ve günahkâr hükümdarın üzerine yürüdü; onu tutup bir müddet hapis ettikten sonra, senede belli bir miktar vergi vermek üzere Yahûda devletine hükümdar yapıp Kudüs'e gönderdi. Sonra İsrail oğulları yeniden azdılar. Allah'ın kanununu bir tarafa attılar, emirlerini unuttular. O sıralarda idi ki Hz. Ermiya (A., S.) İsrail oğullarına Peygamber gönderildi. Tevrat'ı ortaya koydu. Din ahkâmını yaptırmaya başladı. Bu sıralarda Asur devleti, doğu tarafına yürüdü, muvaffak olamadı. Batıya dönüp Kudüs üzerine hücum etti. Fakat bir Yahudi kızı ordu baş kumandanını çadırı içinde öldürdü. Bu suretle Asur askeri bozuldu ve Yahûda devleti kurtuldu.

Asur devleti, bu bozgunluğun kötü neticelerinden kurtulamadı. Çünkü o bozgunluk üzerine, Asurlulardan birçok kabile isyan etti. Ninova'nın bir tarafa hükmü geçmez oldu. Babil valisi kuvvetli olduğu için, başlı başına bir hükümdar mertebesine

çıktı. Daha sonra, Midya hükümeti ile Babil valisi, Ninova aleyhine birleştiler. Babil valisinin oğlu ve başkumandan olan Buhtinasır bir büyük ordu ile gitti. Midya askeri ile birlikte Ninova'yı kuşattı ve onlara galebe çaldı. Askerleri Ninova şehrini yakıp yıktılar ve yok ettiler. O sıralarda Buhtinasır'ın babası vefat etmiş olduğundan Babil'e dönüşünde tahta çıktı. Bu suretle Asur devleti bütün bütün yok oldu ve onun yerine iki devlet geçti.

Bunlardan biri Midya devletidir ki, şimdi İran dediğimiz yer Midya'lıların elinde kaldı. Diğer Kel-dani devletidir ki, Asur devletinin batı tarafı onun hissesine düştü ve Babil şehrini başkent yaptı.

Babil bu suretle tekrar başşehir olduktan sonra, Buhtinasır onu büyüttü. Birçok büyük binalar ve istihkâmlarla süsliyerek onardı.

Hız. Musa'nın vefatından, Buhtinasır'ın tahta çıkışına kadar kaç yıl geçmiş olduğu iyice belirtilmiş değilse de, tarihçiler arasında meşhur ve geçerli olan rivayete göre dokuz yüz yetmiş dokuz senedir.

Buhtinasır tahta oturduktan birkaç sene sonra, İsrail oğulları üzerine hücum etti. İsrail hükümdarı baktı ki, ona karşı durmak kabil değildir; çaresiz boyun eğdi. Sanki onun tarafından tayin olunmuş bir vali gibi Kudüs'te kaldı ve üç sene böylece ona itaat etti. Sonra İsrail hükümdarı baş kaldırarak, Buhtinasır'a karşı çıktı. O da, asker gönderip, onu Kudüs'ten aldı, yerine oğlunu geçirdi. Fakat çok geçmeyip onu da tutturdu; Kudüs'ün birçok alimleri ve İsrail oğullarının ileri gelenleri ile birlikte Babil'e getirtti ve hepsini hapsedti.

H. Daniyal (A. S.) ile H. Üzeyir (A. S.) da, bu esirlerin arasında idiler. Fakat sonradan Buhtinasır, H. Daniyal'ın kıymetini anlayıp ona çok saygı gösterdi. Buhtinasır böylece İsrail oğulları hükümdarını, Babil'e getirdikten sonra, amcasının oğlu Sıdkıya adındaki kimseyi kendi tarafından bir vekıl makamında olmak üzere, İsrail oğullarına hükümdar yapıp Kudüs'e gönderdi. O esnada, biraz zaman Buhtinasır'a itaat ederek Kudüs'te hükümet etti. Kudüs'te bulunan H. Ermiya (A. S.) Sıdkıya'yı Buhtinasır ile korkutup, İsrail oğullarına da günahlarından tövbe etmeleri için nasihat ederdi. İsrail oğulları ise, Allah'a karşı geldikleri gibi, günahlarından dolayı, Allah'ın üzerlerine musallat ettiği, Buhtinasır'a da isyan etmek isterlerdi. Ermiya (A. S.) baktı ki, İsrail oğullarına söz geçmiyor; vaaz ve nasihat fayda vermiyor; bunun üzerine aralarından çıkıp gitti. Sıdkıya ise, Buhtinasır'a karşı harekete kalkıştı.

Bunun üzerine Buhtinasır çokça askerle vezirini gönderdi. O da gidip bir müddet Kudüs'ü kuşattıktan sonra, zorluyarak içeri girdi. Kudüs'ü yaktı ve Beyt-ı Mukaddes'i yıktı. İsrail oğullarının kimisini öldürttü, kimisini de Sıdkıya ile beraber esir alıp Babil'e gönderdi.

İsrail oğullarından bazıları Mısır'a, bazıları da Mekke'ye kaçıp kurtuldular. Kudüs'te ancak fakir ve âciz olanlar kaldı.

Buhtinasır, Babil'de ve başka taraflarda birçok halkı, Kudüs'e gönderip İsrail oğullarından kalanlar ile karışık olarak yerleştirdi ve üzerlerine birini

kendi yerine vekil yaptı. Bu vaka, Buhtinasır'ın tahta geçişinin onsekizinci senesinde oldu.

Bunun sonucu olarak Yahûda ve Bünyamin torunları da perişan oldu. Yahûda devleti de bütün bütün battı; İsrail oğullarının elinden hükümet gitti.

Sıdkıya, İsrail oğulları hükümdarlarının sonuncusudur. Ondan sonra içlerinden hükümdar çıkmadı. Her ne kadar sonraları, bir aralık İsrail oğullarına, içlerinden başlar getirildiyse de, bunlara "Şeyh'ül beled", yani şehrin büyüğü denir ve hükümleri Kudüs'ün dışına çıkmazdı.

Buhtinasır böylece Kudüs'ü harab ettikten sonra, Şam taraflarını da zaptetti ve fermanlarını Mısır'a kadar yürüttü. Etrafta bulunan birçok milletleri ve kabileleri de korkuttu. Kendisinden sonra gelenler de, onun izinden gittiler.

İşte bu suretle Keldani devleti, altmış sekiz sene Babil'de hüküm sürdü. Sonra İran'da çıkan Keyaniyan devleti gelip Babil'i zaptetti ve Keldani devletini mahvetti. O vakit, İsrail oğulları da, esirlikten kurtulup vatanlarına gittiler ve Kudüs'te toplanıp, yetmiş seneden beri harap olan Mescid-i Aksa'yı yeniden yaptılar.

Babil'den bu seferki dönüşlerinde, beraberlerinde ikibinden ziyade âlimleri bulunuyordu. Onlardan biri de Hz. Üzeyir idi. Fakat evvelce Kudüs şehri yanıp, Beyt-i Mukaddes yıkıldığı zaman, Tevrat-ı Şerif de kaybolmuş ve o zamandan beri, İsrail oğulları arasında din hükümleri unutulmuştu.

Hız. Üzeyir, birçok âlimler ve şeyhlerle bir yere geldi ve Tevrat'ı ezbere okudu. Ötekiler dinleyip

yazdılar ve Hz. Musa (A. S.) şeriatının hükümlerini yeniden meydana koydular.

Her ne kadar, İsrail oğulları Keldani'lerin elinden kurtuldularsa da, hükümeti kendi ellerine geçiremeyip, İranlılara bağlı kaldılar. Sonra, Buhtinasır tarihinin dört yüz otuz beşinci yılında Büyük İskender, İran devletini yenip, Babil'i feth ettiği sırada, Kudüs'ü de zaptederek, İsrail oğullarını da, Yunanlıların hükmü altına aldı. Daha sonra Romalılar çıkıp Yunan memleketlerini elde ettikleri zaman, Kudüs'ü de zaptetmeleriyle İsrail oğulları, Romalıların hükmü altına girdi. O zamanlar evvelce dediğimiz gibi, İsrail oğulları aralarında bir baş seçerler ve o, şehrin büyüğü makamında bulunurdu.

Zekeriya, Yahya ve İsa Aleyhimüsselâm:

Hz. Zekeriyya, Süleyman (A. S.)'in neslindedir. Beyt-i Mukaddes'te Tevrat yazan ve kurban kesen reis idi. Cenab-ı Hak ona Peygamberlik verdi. Karısı İsâ' çocuk doğurmuyordu. Onun kızkardeşi olan ve İsrail oğullarının büyüklerinden İmran'ın karısı bulunan Hanne'nin de evlâdı olmuyordu. Hanne "Cenab-ı Hak bana bir çocuk verirse, Beyt-i Mukaddes için hizmete vakfedeyim" diye adakta bulunmuştu.

O vakit erkek çocukları, Beyt-i Mukaddes hizmetine tayin etmek adet idi. Hanne'nin de istediği erkek çocuk olduğundan, adağını o suretle yapmıştı. Gebe iken kocası İmran vefat etti. Fakat kendisi, beklediğinin aksi olarak kız doğurdu ve ona Merjem diye ad koydu. "Ya rabbi, ne yapayım, kız

doğurdum. Sen onu kabul et” diye Cenab-ı Hakka yalvardı ve onu alıp Beyt-i Mukaddes’e götürdü. “Alınız bunu, Mescide adaktır” deyip Beyti-i Mukaddes’e hizmet edenlerin arasına bıraktı. Büyük bir zatın kızı olduğundan orada bulunanlar, onu büyütüp terbiye etmeye dikkat ettiler. Zekeriya (A. S.) da, onu alıp karısının yanına götürdü.

Bu suretle Hz. Meryem İsâ’nın yanında büyüdü. Sonra Hz. Zekeriyya, ona Beyt-i Mukaddes’te hususi bir oda yaptı. Hz. Meryem odasına çekildi ve ibadetle vakit geçirmeye başladı. Yanına Hz. Zekeriyya’dan başka kimse giremezdi. Hz. Zekeriyya (A. S.) kendisinden sonra, yerini tutacak evlâdı olmadığından üzüntü içindeydi. Karısı zaten çocuk doğurmadığından, kendisi de çok ihtiyar olmasından dolayı artık çocuğu olma ümidi kalmamıştı.

Cenab-ı Hakkın lûtfu çok ve onun ihsanına nihayet yok. Birgün Cibril (A. S.) Allah tarafından, Hz. Zekeriyya’ya geldi, İsâ’dan Yahya adında bir çocuğu olacağını haber verdi ve Hz. İsâ’nın (A. S.) dünyaya geleceğini bildirdi.

Sonra Cibril (A. S.) Hz. Meryem’in yanına gitti ve yakasından üfledi. Hz. Meryem hemen gebe kaldı.

Evvelce İsâ’ gebe kalıp Yahya’yı doğurdu, altı ay sonra da Meryem’den İsâ (A. S.) doğdu. Hz. Meryem, onu sardı, beşiğe koydu ve alıp kavminin yanına götürdü. “Meryem, sen ne yaptın? Baban fena adam değildi, anan da fahişe değildi, sen bir fena iş işlemişsin” deyip hemen onu taşlamak için ellerine taş aldılar. Hz. Meryem “Bundan sorunuz” diye eliyle İsâ (A. S.) a işaret etti. “Biz beşikteki çocukla nasıl konuşalım?” dediler.

Hemen Hz. İsâ (A. S.) söze başladı. “Ben Allah’ın kuluyum, bana kitap verdi ve beni Peygamber yaptı ve nerede olsam beni mübarek kıldı. Doğduğum gün ve öldüğüm gün, sonra tekrar dirileceğim gün, Rabbim bana selâm vere” dedi. Yahudiler bunu işitince hayrette kaldılar ve Hz. Meryem’den el çektiler.

Fakat “Babasız çocuk olur mu?” diye Yahudiler arasında dedikodu çoğaldı. Hz. Zekeriyya (A. S.) hakkında kötü şüphede bulundular ve nihayet onu şehid ettiler. O vakit Zekeriyya (A. S.) yüz yaşında idi.

Ne tuhaftır ki, Yahudiler Hz. Adem’in anasız ve babasız olarak yaratıldığına inandıkları halde, Hz. İsâ’nın yalnız babasız olarak yaratıldığına inanmadılar.

Meryem (A. S.) İsâ (A. S.) ı aldı ve amcasının oğlu, Yusuf-ı Neccar ile beraber Mısır’a gitti. Oniki sene orada kaldılar. Sonra Hz. Meryem, oğlu İsâ (A. S.) ile beraber döndüler. Kudüs taraflarına geldiler ve Nasıra köyüne indiler. Hz. İsâ otuz yaşına gelinceye kadar orada kaldı.

Hz. Yahya, küçükken Tevrat’ı eline aldı. İsrail oğullarına vaaz ve nasihat etmeye başladı ve babası gibi Hz. Musa’nın şeriatı ile iş görmek üzere İsrail oğullarına Peygamber oldu. Sonra Hz. İsâ (A. S.) otuz yaşına gelince yeni bir din ile Peygamber oldu ve ona İncil’i Şerif indirildi ve bu şeriatle Hz. Musa’nın dini ortadan kalktı. Yahya (A. S.) da Hz. İsâ’nın şeriatına girdi. O sıralarda idi ki, İsrail oğullarının başı olan kimse kardeşinin kızını almak is-

tedi ve Musa'nın şeriatı üzere nikâh yapılmasını Hz. Yahya'ya teklif etti. Fakat İsâ'nın şeriatında kardeş kızını almak haram kılınmıştı. Onun için Hz. Yahya, bu nikâhı kıymaktan sakındı. Kız ve anası bundan dolayı gücenip, Hz. Yahya'nın öldürülmesi için ısrar ettiler. Kudüs'ün reisi olan kimse de, Hz. Yahya'yı getirtip onların önünde boğazlattı.

İsâ (A. S.) bir ölüyü diriltti ve anadan doğma körlerin gözlerini açtı. Su üzerinde yürüdü; daha birçok mucizeler gösterdi.

Yalnız oniki kişi iman etti ki, onlara "Havariyyun" denir. Onların ilki Şem'un'us-safâ'dır ki, Hristiyanlar arasında ona "Butrus" denir. Öteki de diğer "Şem'un" adında biridir ki, Hristiyanlar arasında ona "Yuda" denir.

Diğer Yahudiler imana gelmek şöyle dursun, Hz. Yahya gibi Hz. İsâ'yı da öldürmeğe karar verdiler. Hz. İsâ (A. S.) son defa olarak Havariyyun ile bir gece buluşup gizlice konuştu. Yahudiler ise onu öldürmek için, sıkı sıkıya arıyorlardı.

Hz. İsâ (A. S.) Havariyyuna dedi ki: "Horoz ötmeden, yani sabah olmadan, içinizden biri beni inkâr edecek ve pek az paraya satacaktır." Deddiği gibi Havariyyundan "Yuda Şem'un" sabah olmadan gitti. Yahudilerden biraz rüşvet alıp Hz. İsâ'nın yerini haber verdi.

Yahudiler hemen Hz. İsa'yı tutup öldürmek için koşular ve söylenen yere gittiler. Hırsla ve aceleyle yanılıp o haber veren hain Yuda'yı tuttular ve onu astılar. Fakat Hz. İsâ'yı astık zannettiler. Allah ise İsâ (A. S.) ı İdris (A. S.) gibi göğe kal-

dırdı ve onu dünya sıkıntısından kurtardı. Bundan dolayı Yuda'nın adı Hristiyanlar arasında hakaretle horlanarak anılır. Fena ve hain kimselere Yuda derler. Hz. İsa (A. S.) göğe çekildikten kırk sene sonra Romalılar Kudüs'e hücum ile Yahudilerin kimini öldürdüler, kimini de esir ettiler. Kudüs'ü yağma ve harap ettiler. Kudüs şehrini İsrail oğullarından boşalttılar. Bu suretle Yahudiler perişan oldular. Ondan sonra bir yerde toplanıp da bir cemiyet kuramadılar. Her yerde hor ve hakir oldular. Zillet içinde kaldılar.

Hz. Musa'nın vefatından Hz. İsa'nın doğumuna kadar bin yedi yüz onaltı sene geçmişti. Hz. İsa (A. S.) otuz yaşına geldiği zaman kendisine Peygamberlik geldi. Üç sene kavmini Allah'ın birliğine davet etti. Nihayet oniki kişi imana gelip hak yolunda ona arkadaş oldular. Onlardan biri sonunda kendisine hainlik etti. Ondan sonra Havariyyun, İsa (A. S.)'ın vasiyeti üzerine etrafa dağıldılar ve Hristiyanlık dinini insanlar arasında yaymaya başladılar. Daha sonra İncil-i Şerif diye meydana birçok kitaplar yayıldı. Bir kısmı Havariyyundan bazılarına, bir kısmı da onların talebelerine yöneltilerek ad verildi. Bu kitaplar ise, Hz. İsa (A. S.) hakkında tarih yollu yazılmış kitaplardır. Bunlarda İsa (A. S.)'ın bazı vasıfları, bazı halleri vardır. Ara yerde İncil-i Şerif âyetleri yazılıdır. Fakat bunlar birbirine uymaz. Hristiyanların ileri gelenleri baktılar ki, bunlar birbirine uymuyor. Hepsini gözden geçirdiler ve içlerinden dört kitap ayırdılar. Bunları

ötekilerine bakarak doğruya daha yakın buldular. İşte “İncil-i Şerif” diye Hristiyanlar arasında dolaşan bu dört kitaptır ki, onlar da tamamiyle birbirine uymaz. Asıl incil ele geçmemiştir.

Havariyyun dağılıp uzak yerlere giderek Hz. İsâ'nın şeriatını insanlara öğrettilerse de, o vakit dünya küfür ve şirkle doluydu. Hz. İsâ'nın dininin hükümleri, açıkça yapılmayıp üçyüz seneden ziyade kapalı tutuldu. Hz. İsâ'ya bağlı olanlar yer altlarında, mağaralarda, mahzenlerde gizlice ibadet ederlerdi. Duyulup tutulanlar eza, cefa görürler, hattâ kendilerine işkence edilirdi.

Nihayet Roma imparatoru Kostantin, milâttan (310) sene sonra, İsâ (A. S.) dininin hükümlerinin açıkça yapılmasına izin verdi.

Sonra, Kostantiniyye şehrini yaptı ve Roma devletinin eski başşehri olan Roma'yı bırakarak Kostantiniyye şehrinde taht kurdu. Kendisi de İsâ (A. S.) dinine girdi. Sonra Hz. İsâ'ya iman edenler çoğaldı. İsâ dini pek çok yerlere yayıldı ve ona bağlı olanlara “Nasarâ” denildi.

Zamanında İsâ şeriatının temelleri ve diğer hükümleri güzelce toplanılamadığından iş piskoposların ellerine kaldı ve bir takım hususi gayelerle aralarında fikir ayrılıkları çoğaldı ve Roma devleti ikiye bölündü. Biri Şark İmparatorluğudur ki, başşehri İstanbul'du, diğeri de Garb İmparatorluğudur ki başşehri Roma idi. Bu eski ve yeni başşehirler birbirini kıskandı. Bu sebeple Roma devleti ikiye bölündüğü gibi, mezhebe de Nasarâ yani Hristiyanlar ikiye ayrıldı.

Bir takımı Rimpapa'ya, yani Roma Piskoposuna tâbi' oldular. bunlara "Katolik" denildi. Bir takımı da İstanbul patriğine bağlandılar. Bunlara da "Ortodoks" denildi. Sonraları birbirine benzemez birçok mezhepler meydana çıktı ve Hristiyanlık dini asıl temelinden ayrıldı. Hattâ dinden asıl gaye, şirkten sakınmak olduğu için, Hristiyanlar müşriklere mahsus olan putlardan çok çekinirlerdi. Sonraları Hristiyan ibadethanelerine resimler asıldı ve kiliseler bayağı müşriklerin tapınaklarına benzetildi. Başka milletler ise küfür ve şirk içinde idiler. Birçok vakit Peygamber de gelmedi. Uzun bir zaman boşluk oldu. Bütün dünya sapıklıkta kaldı.

Romalılar bütün Avrupa kıtasını ele geçirdikten başka, Anadolu'yu, Mısır'ı, Şam'ı ve Irak'ı da aldılar. O devirlerde Romalılar başka milletlere baktıkça, daha medeni iseler de, ahlâksızlık, sefahet, her türlü fenalık almış yürümüş olduğundan, gittikleri yerlere medeniyetle beraber fena âdetlerini de götürdüler. Bu cihetle birçok milletlerin ahlâkı bozuldu. Bereket versin ki Romalılar Arap yarımadasını ele geçiremediler ve kendilerinin çirkin huylarını ve fena âdetlerini Araplara bulaştıramadılar.

Fakat Arap kabileleri de, bütün bütün bedevi bir halde yaşıyorlardı. Kendilerini cehalet kaplamıştı. Kimi Hristiyanlık dinine, kimi Yahudiliğe girmişti. Bir kısmı da tırnak kesmek; gusletmek, yani boy abdesti almak ve sünnet olmak gibi, İbrahim ve İsmail (A. S.) ın şariatlerinden kalma hükümlerle iş yapmakta oldukları halde bir kısmı da puta tapıyorlardı. Her sene Hac mevsiminde, Arap kabilelerinden pek çok kimseler, Mekke'ye gelip zi-

yaret ederlerken Kâbe'nin içindeki putlara tapanlar bulunuyordu.

Hâsılı o asırlarda, dünya pek karanlık ve karışık bir hale gelmiş ve düzelmesi bir Peygamberin çıkmasına bağlı kalmış idi.

HAZRET-İ PEYGAMBER'İN ZAMANI

PEYGAMBERLERİN SONUNCUSU MUHAMMED
MUSTAFA (S. A. S.) HAZRETLERİNİN DOĞU-
ŞUNDAN EVVEL MEYDANA GELEN
FEVKALADE HALLER

Ahir zamanda Arap ülkesinde, İsmail (A. S.) evladından “Hâtem’ül-Enbiyâ”nın, yani son Peygamberin geleceği, daha evvel gelen Peygamberlere gönderilen kitaplarda yazılıydı. Geçmiş Peygamberlerden bazıları da, onun vasıflarını sayarak tarıf etmişlerdi.

Âlemlerin övüneceği son Peygamber, ademoğlunun en yükseği ve en şereflişidir.

O vaktin hükmünce, kendisinin Arapların arasından çıkması, işin gösterdiği lüzum ve Allah’ın bir hikmetiydi. Çünkü Araplar, o vakit dünyaya yayılmış olan fenalıklara bulaşmamış ve Romalıların çirkin âdetlerine alışmamışlardı. Arap yarımadasındaki bedeviyet, yani köylülük sayesinde, asıl yaradılışları üzere kalmışlardı. Her ne kadar Araplar, ilimlerden ve sanatlardan yoksun iseler de, içlerinde lisanlarının bencilliği ve güzelliği dolayısıyla, fesahet ve belâgat, yani edebiyat merakı çoğalmış ve pek çok şairlerle, büyük edipler ve hatipler yetişmişti. Ümmî, yani okuyup yazma bilmez oldukları halde gayet güzel şiir söylerlerdi ve güzel söz

söylemekle övünürlerdi. Hattâ Mekke civarında “Suk’i Ukaz” denilen yerde her yıl Zilkade ayında büyük bir panayır kurulur, her taraftan oraya şairler ve edipler toplanır, güzel şiirler ve seçkin hutbeler okunur, söz meydanında yarışlar yapılır, birinci olanlar takdir görür ve şiiri Kâbe duvarına asılırdı. Bu suretle Kâbe duvarına asılmış yedi kaside vardı ki, onlara “Muallakat-ı Seb’a”, yani yedi askı denilir. Onların birincisi İmr’ül Kays’ın şiiri idi ki, en yukarıya asılmış ve Hz. Muhammed’in Peygamberliğine kadar öylece kalmıştı. Hâsılı şairler ve hatipler, güzel şiirler ve tesirli hutbelerle, büyük kalabalığa vaaz ve nasihat ve halkın ahlâkının güzelleşmesine pek çok gayret ederlerdi. Cahiliyyet zamanında Arapların edebiyatça bu kadar ilerlemeleri dikkat edilecek ve ibret alınacak bir iştir. Belki de Arap dilinin o derece bir yükseklığe gelmesi Allah tarafından bu lisanla bir kitap indirileceğine işaret idi.

Peygamberler babası İbrahim (A. S.), oğlu İsmail (A. S.) a dua edip, Allah da onun duasını kabül ederek, İsmail oğullarından bir büyük millet zuhûr edeceğini müjdelemiş olduğu Tevrat’ta yazılıdır.

Hız. İbrahim’in öteki oğlu Hız. İshak (A. S.) evlâtlarından pek çok Peygamberler gelip geçmiş ve onların devri bitip artık İsmail soyuna nöbet gelmişti. İshak’ın soyundan gelen birçok Peygamberlere karşı, İsmail’in soyundan ancak Son Peygamber gelecekti. Araplar “İlni Ensâb” a, yani soy bilgisine çok kıymet verirlerdi. Her kabile kendi soyunu ezberler ve kabilelerin birbirine üstünlüğü olup, kız alıp verirken akran ve eş gözetirlerdi.

Hız. İsmail'in evlâtları ve torunları çoğaldı ve Arap yarımadasının her tarafına yayıldı. İçlerinde Adnanoğulları arasında, Mudaroğulları ve onların içinde Kureyş kabilesi, diğerlerinden üstün ve seçkin idi. Kureyşliler içinde de Hâşim kolu hepsinin üzerinde şerefli ve itibarlı bir mevkideydi.

Hâşim'in babası Abdi Menaf, onun babası Kusey, onun babası Hakim ve sırayla Murre, Kâ'b, Lüvey, Galib, Fihr, Mâlik, Nadr, Kinane, Huzeyme, Müdrike, İlyas, Mudar, Nizâr, Maad, ve Adnan'dır. Adnan da Kayzar ibni İsmail (A. S.) neslindendir.

İşte Hâtem'ül Enbiya, yani Peygamberlerin sonuncusu olan Aleyhisselâm efendimizin büyük cedleri bu zatlardır ki, her birinin zürriyeti çoğalmış ve her biri pek çok toplulukların reisi ve bir çok kabilelerin ve aşiretlerin dedesi ve babası olmuşturlardır.

Fakat her ne zaman, birinin iki oğlu olsa, yahut bir kabile iki kola ayrılrsa, Efendimizin soyu en şerefli ve hayırlı olan tarafta bulunur ve her asırda onun yüksek cediti kim ise yüzündeki ülkerden, parıltıdan bilinirdi.

Çünkü Hız. İsmail'in alnında bir nur vardı. Ülker yıldızı gibi parlardı, bu parlaklık ona babasından almış, sonra evlattan evlâda geçerek Adnan'a ve ondan Maad ve Nizar'a gelmiş idi.

Nizar, arapça az bir şey manasına olan "Nazer" den gelir. Bu vecihle ad konma sebebi, Nizar dünyaya gelince, babası Maad onun alnındaki nuru görmekle pek çok memnun olmuş ve kavmine büyük bir ziyafet vermiş. "Böyle bir evlât için, bu kadar

ziyafet az bir şeydir” demekle oğlunun adı Nizâr kalmıştır.

Bu nur ise, Nur-i Muhammedî, yani Muhammed (A. S.) a mahsus nur olup, Hz. Adem'den beri evlâttan evlâda geçerek gelmiş, nihayet asıl sahibi Hâtem'ül Enbiya'da karar kılmıştır.

İşte bu suretle, Adnan oğulları içinde, Hz. Muhammed'in nuru kendisinde bulunan seçkin bir soy meydana çıkmıştı ki, her asırda bu soydan olan kimse yüzünün çok güzel ve nurlu olması dolayısıyla başkalarından kolaylıkla seçilir ve bu hangi kabileden ise, o kabile diğer kabilelerden üstün olurdu. İşte bundan dolayı, Nizar'ın oğulları ve torunları içinde, Mudar oğulları, öteki kabilelerden daha çok şan ve şöhrat buldu.

Mudar oğulları da çoğaldı. Etrafa yayıldı, birçok kabilelere ayrıldı; içlerinden Kureyş kabilesi hepsinin seçkini oldu. Kureyş kabilesi Malik'in oğlu Fihri'nin çocukları ve torunları demek olup, onun oğulları içinde Galib, onun oğulları içinde Lüvey ve onun evlâtları arasında da Kâ'b, diğerlerinden seçkin ve muhterem olmuştu.

İşte bu Lüvey'in oğlu Kâ'b, Cuma günleri, kavmini toplıyarak hutbe okurdu. Kendi neslinden sor Peygamber geleceğini söyler ve onun zamanına kim yetişirse ona iman etsin diye nasihat ederdi.

Kâ'b'ın torunlarından adı geçen Kusay da, Kureyş kabilesi içinde pek büyük bir zattır ki, şurada burada dağınık olan Kureyşlileri toplayıp kuvvet buldu ve Mekke'de başa geçti.

Kâbe'nin hizmeti aslında Hz. İsmail'in evlâdı ve torunlarında bulunurken, bu şerefli hizmet Cür-

hüm kabilesine geçmiş, sonra onların oradan (Mekke'den) ayrılmasıyla o civarda yerleşmiş bulunan Huzaâ kabilesi bir müddet Kâbe hizmeti ile Mekke reisliğini ele geçirmişti. Kusay bir aralık, Kâbe'nin anahtarlarını Huzaâ'dan aldı. Ondan sonra da Kâbe hizmeti Kureyş kabilesinde kaldı.

Kusay'ın Zühre adında bir kardeşi olup, onun da çoluk çocuğu çoğaldı. Kureyş kabilesi içinde itibar kazandı. Hâtem'ül Enbiya efendimizin annesi olan Âmine, onun soyundandır.

Kusay ölünce Abdi Menaf, Abdüd'dar, Abd'ül Uzza adlarında üç oğlu kaldı. Abdi Menaf öteki kardeşlerinden fazla şan ve şöhret kazandı. Mekke reisliği ve kabile efendiliği onun neslinde karar kıldı. Abdüd'dar'ın neslinden de, şerefli Kâbe hizmetinde bulunan Şeybe oğulları geldi.

Abdi Menaf'ın, Hâşim, Abdi Şems, Muttalib, Nevfel adında dört oğlu oldu. Her birinin soyu çoğaldı. Hattâ Ümeyye oğulları denilen, Emeviler, Abdi Şems'in neslinden gelmiştir. Fakat hepsinin en faziletlisi ve en şerefli Hâşim'dir ki, Abdi Menaf'tan sonra Kureyş boyunun ulusu o idi. Onun temiz neslinden gelenlere "Benî Haşim ve Haşimî" denilir. Hâtem'ül Enbiya efendimiz de onlardandır.

Kureyş kavmi, ticaretle meşgul bir kabileydi. Kışın Yemen'e, yazın da Şam'a giderler, her sene iki tarafla bir çok alış veriş yaparlardı. Hâşim de Şam kafillesiyle Mekke'den çıkıp giderken Medine'ye uğradı. Orada Beni Neccar tifesinden Selma adındaki kızla evlendi. Oradan Şam'a gitti. Gazze'de öldü. Selma ise, ondan gebe kalıp gayet güzel ve yüzü nurlu bir erkek çocuk doğurdu ve Şeybe diye

ad koydu. Şeybe büyüdü, dayızadeleriyle beraber gezip dolaşmaya başladı. Fakat hiçbirine benzemiyordu. Yüzünde Ülker'i vardı. Alnı da ay gibi parlıyordu. Bu güzelliği görenler hayran kalıyorlardı. Başka bir soydan olduğu yüzünden belli oluyordu.

Ensar'dan yani Medine ahalisinden, Aliah'ın Resûlünü metheden, meşhur şâir Hassân'ın babası Sâbit o zamanlar, Medine'den Mekke'ye gelip, Hâşim'den sonra Kureyşin reisi olan kardeşi Muttalib ile görüştü. "Ah.. Eğer kardeşinin oğlu Şeybe'yi görsen şaşarsın. Babasına ne kadar benziyor, ne güzel bir adamdır. Tarif edilemez" diye Şeybe'yi methedinde, Muttalib'in kalbine Şeybe'yi görme arzusu düştü. Kureyş kavmi içinde, dededen babaya geçen Peygamberlik nuru, Hâşim'e gelmiş ve onun yüzünde görülmüştü.

Halbuki, Hâşim'in Şeybe'den başka Esed adında bir oğlu olmuşsa da, ondan yalnız Fatima adlı bir kız kalmıştı ki, Hz. Ali'nin annesidir. Şu hale göre, Hâşim'e ancak Şeybe'nin hayırlı vekili olması tabiiydi. Sabit'in sözü, bunu kuvvetlendirdi. Muttalib Şeybe'yi görmek için Medine'ye gitti. Bir yerde Neccar oğullarının çocukları arasında Şeybe'yi gördü. Yüzündeki güzelliğe ve nura baktı, tavır ve hareketini çok beğendi. Hiç kimse bir şey söylemeden kardeşinin oğlu olduğunu bilip, gözlerinden yaş geldi. Muttalib bu vakıayı bazı şiirlerinde, pek yanık olarak hikâye eder. Muttalib hemen Şeybe'ye bir kat elbise giydirdi ve annesine gönderdi. Sonra annesinden izin alarak Şeybe'yi Mekke'ye götürdü. Mekke'ye girerken Şeybe'yi görenler "Acaba bu çocuk, Muttalib'in kölesi midir" demişler ve ondan

dolayı Şeybe'nin adı Abdül Muttalib kalmış ve Muttalib'in vefatında yerine geçip, Kureyş kavminin efendisi ve başı olmuştur. Abdül Muttalib'in alnında, Hz. Muhammed'in nuru parlıyordu. Kureyş kavmi ondan dolayı kendisini çok uğurlu sayarlardı. Hattâ Mekke taraflarında bir kıtlık olsa onun elini tutup, Sebir dağına çıkarlar, onun yüzü suyu hürmetine Cenab-ı Allah'tan yağmur isterlerdi. Allah da Muhammed (A. S.)'nuru hürmetine onlara yağmur ve bereket ihsan ederdi.

Hatem'ül Enbiya'nın dünyaya gelmesi yaklaştıkça, kâhinler, yani bakıcılar onu haber vermeye ve birçok garip ve fevkalâde alâmetler belirmeye başladı. Bunlardan biri şudur: Abdül Muttalib, bir gün Harem-i Şerif'te uyurken bir rüya görüp, korku ile uyandı. Kâhinlere gidip rüyasını anlattı. Onlar da "Senin soyundan bir çocuk doğacak, yer ve gök halkı, ona iman getirecek" dediler. Bunun üzerine Abdül Muttalib, Kureyş kadınlarından Fatima adlı bir kız aldı. Ondan Abdullah dünyaya geldi ve Hz. Muhammed'in nuru onun alnında göründü.

Evvelce, Mekke'de hüküm süren Cürhüm kabilesi üzerine düşmanlar saldırınca Yemen taraflarına kaçmaya mecbur olduklarından, Kâbe hazinesinden bir çok eşya alıp zemzem kuyusuna atmışlar ve üzerine taş, toprak döküp yerini belirsiz etmişlerdi. Zemzem kuyusu, nice seneler bu hal üzere kaldı. Zemzem'in nerede olduğunu kimse bilmiyordu. Bir gece Abdül Muttalib'e rüyasında Zemzem'in yeri haber verilmiş ve bir nişan gösterilmişti. İşte bu suretle Abdül Muttalib Zemzem kuyusunu buldu ve oğulları ile beraber gösterilen yeri kazmaya başladı.

İçinden kılıçlar, zırhlar ve altından yapma geyik heykelleri çıktı. Abdül Muttalib onları aldı ve geyik heykellerini Kâbe'nin kapısının önüne koydu; Zemzem kuyusunu tamamiyle ayıklayıp temizledikten sonra, hacılara Zemzem dağıtmaya başladı.

Kureyşliler büyük dedeleri olan Hz. İsmail'den kalma mübarek bir kuyunun meydana çıkmasından dolayı fevkalâde sevindiler ve teşekkür ettiler.

Bu yüzden Abdül Muttalib'in şanı ve şöhreti halk arasında iki kat yükseldi. Abdül Muttalib'in oğulları Hâris, Ebu Leheb, Gaydak, Hacl, Abdül Kâbe, Mukavvim, Zübeyr, Dırar, Kusem, Abdullah, Hamza ve Abbas'tır; fakat Kusem küçükken ölmüştür.

Abdül Muttalib, oğulları içinde en çok Abdullah'ı severdi. Çünkü kardeşlerinin en güzeli ve en çok iyi ahlâklısı o idi. Peygamberlik nuru onun yüzünde görünüyordu.

Beni Zühre'nin ulusu Vehb'in kızı Âmine, soy ve sopça kureyş kızlarının en üstünü olduğundan dolayı, Abdül Muttalib onu, Abdullah'a aldı.

Âmine, Abdullah'tan Son Peygamber'e hâmile kaldı ve hemen Abdullah'ın alnındaki güzellik nuru Âmine'nin alnında parlamaya başladı.

O sırada Kureyşliler, kıtlığa düşmüşlerdi. Çok sıkıntı çekiyorlardı. Rasûl-i Ekrem, anne rahmine düşer düşmez, onun hürmetine Allah, Kureyş'in bağlarına ve bostanlarına o kadar bereket verdi ki, hepsi zengin oldu. O seneye Araplar "Senet'ül-fethi v'el-ibtihâc,, yani fetih ve sevinç yılı dediler.

Âmine, hâmile iken Abdullah Şam kafilesiyle Medine'ye gitti. Orada hastalanıp yirmibeş yaşında

iken dayılarının yanında vefat etti. Bu suretle Peygamberlerin sonuncusu kıymetli tek inci tanesi gibi annesinin karnında yetim kaldı. İşte o sıralarda fevkalâde vakalardan olarak, meşhur Fil vakası meydana geldi:

Nice yıllar, Yemen'de hüküm süren Hımyer hükümdarlarının kuvvetleri azalmış ve Habeşler, Arabistan yakasına geçip Yemen ülkesini zaptetmişlerdi. Bu Habeşlilerden hükümdarlık sırası Ebrehe adındaki padişaha gelince Yemen'in başşehri olan San'a'da bir büyük kilise yaptı. Bundan maksadı, Arapları Kâbe'yi ziyaretten vazgeçirip, onları San'a'ya yöneltmekti. Araplar ise eskiden beri Mekke'ye gidip Kâbe'yi ziyaret edegeldiklerinden, böyle yeni yapılmış bir kiliseye dönmek şöyle dursun, ona hakaret gözüyle bakıyorlardı. Hattâ içlerinden birisi, o kilisenin içine girip kirletti. Bundan dolayı Ebrehe pek çok kızdı. Hemen Kâbe'yi yıkmak üzere büyük bir ordu ile Mekke'ye doğru yürüdü. Taif şehrine gelince, bir miktar askerle bir adamını Mekke'ye gönderdi. O da Mekke ahalisinin hayvanlarını sürüp çıkardı ve Abdül Muttalib'in dahi dörtyüz devesini götürdü. Abdül Muttalib hemen Ebrehe'nin ordusuna gitti "Kureys'in reisi geldi" diye haber verdiler. Ebrehe, onu yanına çağırarak pek çok saygı gösterdi ve "Niçin geldin" diye sordu. Abdül Muttalib develerini istedi. Ebrehe, "ben de Kâbe'yi yıkmayayım diye yalvarmaya geldin sandım" dedi. Abdül Muttalib cevap olarak dedi ki: "Develerin sahibi benim, onları isterim. Kâbe'nin de sahibi vardır, onu o saklar."

Ebrehe hemen emretti; hayvanlarını geri iade ettiler. Abdül Muttalib, hayvanlarını alarak Mekke'ye getirdi ve Kureyslilere "Bu beytin sahibi, onu korur. Korkmayınız" diye teselli verdi.

Çünkü Peygamberlerin sonuncusu anne rahmine düşmüş ve doğumları pek yaklaşmış ve hemen dünyayı şereflelendireceklerine dair nice fevkalâde alâmetler belirmiş ve Abdül Muttalib rüyasını görmüş; bundan dolayı da Ebrehe'nin "BEYT'ÜLLAH" ı yıkamıyacağını kendi vicdanında kestirmişti.

Hakikaten iki ay sonra, Peygamberlerin sonuncusu dünyaya gelecek, sonra Kâbe'yi kible yapacak ve Ebrehe ordusunun hali bütün âleme büyük bir ibret olacaktır.

Ebrehe'nin büyük bir fili vardı. Onu daima askerinin önünde yürütür, onunla nereye giderse muzaffer olup kazanacağına inanırdı. Tecrübesi o yolda idi. Bu sefer de Ebrehe, o fili, ordusunun önüne kattı ve Mekke üzerine yürüdü. Mekke'ye yaklaşıp içeri girmeye hazırlanırken, fil yere çöktü. Kaldırıp yürütmeye çalıştılar, yürümedi. Başını başka tarafa çevirdikçe hemen o tarafa koşup gider, fakat Mekke tarafına çevrildikçe gitmeyip yere yattı. Ebrehe'nin ordusu bu çekişmede iken Allah tarafından birçok Ebabil kuşları geldi. Her birinin ağzında ve ayaklarında birer ufak taş vardı. Bu taşları Ebrehe askerinin üzerine salıverirlerdi. Hangisine rastlarsa yaralanır ve ölürdü. Birçoğu bu suretle mahvoldu. Geri kalanı da, düşe kalka Yemen'e kaçıp kurtuldu. Ebrehe de bu suretle San'a'ya gidebilmiş ise de fena halde hasta olduğundan aradan çok geçmeden ölmüştü. Kendisinden sonra

İki oğlu, sıra ile az bir müddet San'a'da hüküm sürmüş iseler de, çok sürmeden devletleri batmıştır.

Ebrehe'nin askeri bu suretle dağılınca, Mekke ahalisi dışarı çıkıp ordusundan kalan malları ve eşyaları aldılar. Peygamberlerin sonuncusu hürmetine, Kureyşliler hem öyle büyük bir düşmanın şerrinden kurtuldular, hem de böylece sıkıntı çekmeden birçok ganimet malına kavuştular. Şöhretleri bir kat daha etrafa yayıldı.

Kureyş kabilesiyle çekişmekte olan diğer Arap kabileleri artık onlarla savaşmaktan vaz geçip, Allah'ın onları koruduğuna inandılar. Araplar bu seneye "Fil Yılı" diye ad koydular. Bu tarih Hz. İsa'nın doğumunun 569. senesiydi. Peygamberlerin sonuncusu da o sene doğdu. Ebrehe'nin fil ile Mekke'ye gelip gitmesi Muharrem ayının ortalarında idi. Elli bu kadar gün sonra, Arabi aylarından Rebiül evvel içinde de Hz. Muhammed'in doğumu vuku buldu.

Hız. Muhammed'in doğuşu :

Fil yılında ve Nisan içinde, Arabi aylarından Rebiül evvel'in onikinci Pazartesi gecesı, sabaha doğru, tan yeri ağarırken, dünya bir başka dünya oldu. Yani Peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed Mustafa (S. A. S.) hazretleri doğdu ve gün doğmadan cihan nur ile doldu.

Abdullah'tan Âmine'nin alnına geçmiş olan o güzellik nuru, oğlunun alnına geçti. Hz. Adem devrinden beri, evlâttan evlâda geçen bu nur, şimdi

sahibini buldu ve onda karar kaldı. Ertesi, Pazartesi günü sabahleyin bütün putların yüzüstü düşmüş olduğu görüldü. Herkes hayrette kaldı. Annesi Âmine'den rivayet edilir ki; "Ben başka kadınlar gibi, gebelik zahmeti çekmedim. Gebelerde olan ağırlıkları duymadım. Fakat gece rüyamda biri gelip, Ey Âmine, iyi bilmelisin ki, sen âlemlerin hayırlısına hâmilesin. Doğduğu vakit adını "MUHAMMED" koyasın dedi. Doğum yaklaşınca kulağıma şiddetli bir ses geldi. Ürktüm, bir ak kuş gelerek kanadı ile arkamı sıvadı. Benden o ürkme ve korkma halleri geçti. Yanıma bakınca, bir beyaz kâse ile şerbet verildiğini gördüm. Onu alıp içince her tarafımı nur kapladı. O anda Muhammed (A. S.) dünyaya geldi. Etrafıma bakınca, Abdi Menaf kızlarına benzeyen, fakat gayet uzun boylu birçok kızların etrafımda tavaf ettiklerini şaşarak gördüm. Ya Rabbi bunlar kim ola dedim. Hz. Muhammed doğarken Âmine'nin gözünden perde kaldırılıp cennet hurileri ve melekleri ve daha birçok hârikulâde haller gördüğü rivayet olunur.

"Aşere-i Mübeşşere" den, yani cennetle müjdelenen on kişiden Avf'ın oğlu Abdurrahman hazretlerinin annesi Şifâ, yahut Şeffa adındaki kadın, o gece Âmine'nin yanında bulunmuş ve onun gözüne, doğum sırasında şarktan garba kadar bütün dünyanın nur ile dolduğu görünmüş. Bundan başka daha bir takım fevkalâde şeylerin görülmüş olduğunu Abdurrahman'a söylemiş, o da, başkalarına anlatmıştır. O gece, Abdül Muttalib Kâbe'de Cenab-ı Hakka yalvarıp, dua ederken "Müjde ey Abdül Muttalib, şimdi Âmine'den bir çocuk doğdu. Vücudu âleme

rahmettir.” diye hâtif’ten, yani gaybdan bir ses işitmiş ve hemen Âmine’nin yanına gitmiş. O da orada nice fevkalâde şeyler görmüştür.

Peygamberlerin sonuncusu, sünnetli ve göbeği kesilmiş olduğu halde doğmuştu. Arkasında iki küreği arasında, tâ kalbinin hizasında bir nişan vardı ki, ona, “Hâtem-i Nübüvvet” ve “Mührü Nübüvvet”, yani Peygamberlik yüzüğü veya mührü denir. Hz. Aişe demiş ki: “Mekke’de bir Yahudi vardı. Hz. Muhammed’in (A. S.) doğduğu gecenin ertesi, Kureys’in toplu bulunduğu yere gelip, bu gece aranızda bir oğlan doğdu mu? diye sormuş. Evet, Abdül Muttalib’in oğlu, Abdullah’ın bir oğlu oldu” demişler.

İşte Son Peygamber odur ve arkasında alâmeti vardır diye haber verdi. Gitmişler, Hz. Muhammed’i (A. S.) görmüşler. Yahudi o Peygamberlik mührünü görünce, akli başından gitmiş ve Peygamberlik artık İsrail oğullarından alınmıştır. Bundan sonra, başka Peygamber gelme ümidi kalmamıştır. Kureysliler büyük bir devlete erecek ve şöhretleri, doğudan batıya kadar ulaşacak demiş.

İsrail oğullarından gelen Peygamberler, Peygamberlerin sonuncusunu, bazen Muhammed (A. S.) ve kâh Ahmed diye zikretmiş ve alâmetlerini söylemiş olduklarını, gayb ilminden haber verenler de, böyle söylediklerinden, o zamanki Yahudi kâhinler arasında, Hâtem’ül Enbiya’ya dair çok sözler konuşulur ve geleceği beklenirdi. Onlar doğum tarihini bu suretle anlamış ve belirtmişlerdi.

Sâbit’in oğlu Hassân der ki: “Ben sekiz yaşındaydım, hatırlıyorum ki, bir gün sabahleyin Medi-

ne'de bir Yahudi, diğer Yahudilere haykırıp, bu gece Ahmed'in yıldızı doğdu. Sonra hesap ettim. Muhammed'in (A. S.) doğduğu geceye uygun düştü" dedi. Abdül Muttalib türlü hayırlı alâmetleri görüp, fevkalade memnun oldu ve "Bu oğlumun şanı pek büyük olacak" dedi. Kendisine Allah'ın öyle şerefli bir oğul ihsan ettiğine dair güzel bir kaside söyledi ve büyük bir ziyafet vererek bütün Kureys kavmini davet etti. Herkes geldi. Yediler, içtiler "Bu ziyafete sebep olan çocuğa ne ad koydun diye sordular. Abdül Muttalib "MUHAMMED" diye cevap verdi. Onlar da "Böyle dedelerinde olmıyan adı koymandaki maksadın nedir?" dediler. "Maksat ve isteğim budur ki: Onu gökte Allah ve yerde de halk pek çok övsünler" dedi. Peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed'in pek çok isimleri vardır. En meşhurları "Muhammed" ve "Ahmed" tir. Muhammed, arapçada pek çok övülmüş zat demektir. "Mahmud, Mustafa, Sahib'ül beyan, Sahib'ül hâtem, Sahib'ül makam'il mahmud, Sahib'ül kadib, Sahib'ül herave" de Peygamberler sonuncusunun yüksek lâkablarıdır. Kendilerinin doğuşu sırasında meydana gelen fevkalâde hallerden bir kısmı da bunlardır:

Hız. Muhammed'in doğuşu sırasında İran hükümdarının sarayı sarsıldı. Ondört şehnişini yıkıldı. Fars vilâyetinde İstahr-âbâd adı verilen şehirde ateşe tapanların bin seneden beri yakmakta oldukları ateşkedeleri sönuverdi. "Save" gölü yere batıp kayboldu. Samave vâdisinde sular taşı. Fars'ın en büyük kadısı demek olan Mubedan o gece rüyasında görmüş ki, bir alay sert ve serkeş develer

bir bölük Arap atlarını yederek, Dicle nehrini geçip Fars içine yayılmışlar.

O zaman, Sasaniler sülâlesinden İran şahı, (Nuşirevan) idi. Şehnişinlerin yıkılmasından çok üzülen saraydaki yakınlarıyla bu meseleyi görüşürlerken İstahr-âbâd'dan ateşkedenin söndüğü haberi geldi. Arkasından Save gölünün battığı ve Samave'de suların taşıdığı işitildi. Hesab ettiler, hep şehnişinlerin yıkıldığı vakte tesadüf etmişti. Bunun üzerine Nuşirevan telâşlanıp Mubedan'ı çağırttı, vakıaları anlattı. O da, o gece görmüş olduğu rüyayı söyledi. Nuşirevan daha çok telâşlanıp, acaba bu hadiseler neye alâmettir diye Mubedan'dan sordu. Mubedan ne olacağını biliyordu. "Arabistan'da büyük bir hadise olmak gerektir" diye cevap verdi. Derhal Nuşirevan Arap hükümdarlarından kendisine tâbi' olan Münzer'in oğlu Numan'a emir gönderip bana bir bilgiç adam yolla diye haber saldı. Numan da Abdül Mesih adında tanınmış bir âlimi gönderdi. Abdül Mesih, Kisra'nın başşehri olan Medayin'e vardı ve Nuşirevan'ın huzuruna girdi. Nuşirevan vakıaları anlatıp "Bu alâmetler neye delâlet eyler" deyince Abdül Mesih "Benim Şam taraflarında oturan Satih adında bir dayım vardır. Bunların açıklamasını ancak o bilir" diye cevap verdi.

Bunun üzerine Nuşirevan "Haydi, çabuk Satih'in yanına git. Ondan sor, bana cevabını getir" diye emretti. Abdül Mesih de hemen Medayin'den çıkıp Şam diyarına gitti. O vakit, Araplar içinde kâhin ve arrâfe denen bir takım bilgiç adamlar vardı ki, Allah'ın herkes tarafından bilinmeyen sırlarından bahseder ve gelecek şeyleri haber verirlerdi. En

meşhurları işte bu Satih Kâhin dedikleri zat idi ki çok yaşlı bir adam olup Nizar'ın vefatında mirasını oğlu Mudar ile diğer oğulları arasında taksim eden o idi. Aslı Yemen'li olup, Şam tarafında bir Savmaada, yani manastırda yerleşip kalmıştı; vücudunda kemik yoktu. Şekil ve kıyafetçe kimseye benzemezdi. Daima arkası üzerine yatarı. Bir tarafa götürülecek olursa kendisini yatak gibi devşirip hayvan üzerine yüklerlermiş; hâsılı insana benzemez dilinden başka azası oynamaz, çok acayip bir şahıs idi. Fakat gayet güzel ve edebî sözler söyler ve seneler sonra olacak vakalardan bahsederdi.

Abdül Mesih büyük bir süratle Satih'in bulunduğu yere gitti, yanına girdi, selâm verdi. Satih ise ölüm döşegine uzanmış ve gözleri kapanmış olduğundan, Abdül Mesih'in selâmını işitmiyor ve dünya kelâmı kulağına gitmiyordu. Satih'in bu hali Abdül Mesih'i fazlaca üzdü ve hemen Satih'e tesir edecek yanık sözleri havi bir şiir söyledi. Şiirin manası şöyleydi: "Acaba Yemen'in büyüğü sağır mıdır? Yoksa işitmiyor mu? Yoksa öldü de bizleri bütün bütün me'yus mu etti? Ey müşkülleri çözen büyük adam, bir büyük ve muhterem topluluğun şeyhi olan kızkardeşinin oğlu İran şahı tarafından gönderilmiş olduğundan dağ ve düz, gece ve gündüz demeyip yollardaki büyük tehlikelere ehemmiyet vermeyip süratle sana geldi... Bütün bilgiçlerin içinden çıkmadığı büyük işleri senden sorup öğrenmek ister" dedi. Bunun üzerine Satih gözlerini açtı ve dedi ki: "Abdül Mesih koşarak Satih'e geldi, Satih ise kabre girmek üzeredir. Seni Sasan hükümdarı gönderdi. Sarayının sarsılması ve ibadet için ateş yakılan ye-

rin sönmesi, neye delâlet ettiğini soruyor, bir de Mubeda'nın gördüğü rüyanın tabirini istiyor ki, rüyasında bir alay serkeş develer, bir bölük Arap atlarını yenerek, Dicle'yi geçip memleketine daldığını görmüştü. Ey Abdül Mesih o zaman ki, okuma çoğala ve Sahib-i herave zâhir ola ve Fars'ın ateşi söne, Samave vâdisi taşa, Sâve gölü bata, Şam artık Satih için Şam değildir. Sasanilerden yıkılan şehnişinlerin sayısınca ondört hükümdar gelir ve artık olacak olur" dedi ve hemen vefat etti.

Abdül Mesih Medayin'e döndü ve Satih'ten işittiği sözleri Nuşirevan'a söyledi. Nuşirevan iş kendinin saltanat zamanında bir fenalık meydana çıkmasından korku içindeydi. Ondan dolayı bu haberdan teselli buldu ve memnun oldu. "Bizim neslimizden ondört hükümdar gelip gidinceye kadar, neler olur" dedi. Hakikaten ondört hükümdarın gelip geçmesi için bir hayli asırlar geçecekti. Fakat Nuşirevan'dan sonra, Sasaniler devletinin hali bozuldu. Yalnız dört sene içinde sülâleden on hükümdar gelip geçti, Sasanilerin saltanat müddeti zan olunduğu kadar uzamayıp az vakit içinde memleketleri Müslümanların eline geçmiş ve Nuşirevan'dan sonra on dördüncü hükümdar olan Yazdicer, Hz. Osman'ın hilâfetinde ölerek Sasaniler devleti batıp gitmiştir.

Hız. Muhammed'in (A. S.) doğuşundan Peygamberliğine kadar meydana gelen fevkalade haller :

Mekke ahalisi öteden beri, yeni doğan çocuklarını, aşiretlerden bir süt anneye verirler, havası

güzel yerlerde büyütürlerdi. Bundan dolayı aşiretlerden arasına Mekke'ye sütanneler gelir ve emzirip büyötmek üzere birer çocuk alırlar, büyötüp ana ve babasına teslim ettikleri zaman da mükâfat alırlardı. Hz. Peygamber'in doğumunda da Saad Oğulları kabilesinden Mekke'ye birçok sütanneleri geldi. Her biri birer çocuk aldı. İçlerinden Hâris adında bir adamın karısı olan Halime de Hz. Muhammed'i aldı ve kendi yurduna götürdü.

O sene Saad Oğulları diyarında kıtlık vardı. Halime, Hz. Muhammed'i alıp da götürdüğü zaman, hayvanlarının sütü çoğaldı ve evinde bereket peyda oldu. Hâris buna dikkat edip "Ey Halime, bu getirdiğin yetimin ayağı ne uğurlu imiş, o geleli gecemiz hayır oldu. Aman ona iyi bakalım" dedi.

Halime ise onu öz evlâdından çok seviyordu. Hattâ büyüüp de yürümeye başlayınca annesi Âmine onu almak istedi. Lâkin Halime "Mekke'nin havası ağırdır. Aman dokunmayın, bir müddet daha bizim yanımızda kalsın" diyerek Âmine'yi yatıştırdı ve onu kendi yanında alıkoydu. Halime onu canı gibi seviyor, esen rüzgârdan koruyor, asla yanından ayırmıyordu.

Bir gün her nasılsa Halime'nin dalgın bir zamanında, Hz. Muhammed, Halime'nin kızı ile öğle üzeri kuzuların yamna gitmişti; dönüşlerinde Halime işi farketmiş. Kızı Şeyma'ya "Niçin böyle güneşin şiddetli zamanında dışarı çıkıyorsunuz demiş, Şeyma da, biz sıcak görmedik, kardeşimin başı ucunda bir bulut dolaşüyor, o nereye giderse bulut da beraber gidiyor, bir yerde durursak duruyor. Biz

buraya kadar hep gölgelikte geldik" diye cevap vermiş.

Bunun üzerine Halime ve Hâris, Hz. Muhammed'in (A. S.) tavrına ve hareketlerine dikkat ettikleri zaman gördüler ki, yüzündeki nur ve simanın parlaklığı dolayısıyla başka çocuklardan seçkindir. Bütün tavırları başka çocuklara benzemiyor. Onlar oynarken, o karşıdan bakıp oyuna karışmıyor. Bu haller dikkatlerini çekmiş ve eskisinden daha çok ona saygılı davranmışlardı.

Derken dört yaşına basıp yalnız başına gezip dolaşırken, fevkalâde halleri çoğaldı. Hâris bu hallerden ürktü ve karısına "Ey Halime, vaktiyle bu çocuğu annesine vermeliyiz" dedi. Halime de ister istemez onu alıp Mekke'ye götürdü ve muhterem validesi Âmine'ye verdi. Sonra Âmine onu alıp Medine'ye götürdü ve dayızadeleri olan Neccar oğulları ile görüştü.

O vakit Medine'de bulunan Yahudi kâhinleri onun, şekline ve haline bakıp "Bu ümmetin Peygamberi işte bu çocuk olsa gerektir" diyorlardı. Âmine onunla beraber, Medine'den Mekke'ye dönüşünde yolda vefat etti. Âlemlerin fahri, anneden de yetim kaldı ve dedesi Abdül Muttalib onu yanına aldı.

O vakit, Mekke'de büyük bir kıtlık vardı. Kureyşliler Abdül Muttalib'e gelip yağmur duasına çıkması için ricada bulundular. O da, Hz. Muhammed'in elini tutup, Ebu-Kubeys dağına çıktı. Allah'a yalvardı. Cenab-ı Hak da Fahri Âlemin hürmetine yağmur yağdırdı ve büyük feyiz ve bereket verdi.

Arap şairlerinden bazıları, bu hadiseden dolayı şiirler söylemişler ve Abdül Muttalib'e teşekkür etmişlerdi.

Fahri Âlem o vakit yedi yaşındaydı; bir sene sonra, Abdül Muttalib yüz yaşını geçmiş olduğu halde vefat etti.

Fahri Âlem amcası Ebu-Talib'in evinde kaldı. O sene de, Mekke'de kıtlık vardı. Kureyşliler Ebu-Talib'e gelip, yağmur duasına çıkmasını rica ettiler. O da, Fahri Âlem'in elinden tutup birlikte Harem-i Şerif'e gitti. Kâbe duvarına dayanıp dua etti. Fahri Âlem parmağını göğ'e doğru kaldırdığı vakit yağmur yağmaya başladı.

O vakit, Mekke'de bulunan Urtufe oğlu Cülhüme adındaki zat bu vakayı şöyle anlatır: "Bir sene Mekke'ye gittim. Ahalinin kıtlıktan hali yamandı, aralarında birbirleriyle danışıyorlardı. Bir kısmı Lât ve Uzza adlarındaki putlardan, bazıları da Menat adındaki puttan yardım istiyelim dedikleri sırada içlerinden bir ihtiyar, şimdi aranızda İbrahim sülâlesinden kalan kimseler vardır. Niçin başka şey arıyorsunuz demesiyle Kureyşin ileri gelenleri hemen kalkıp Ebu-Talib'in yanına gittiler ve yağmur duası için yalvardılar. O da evden çıkıp, Harem-i Şerif'e geldi. Arkasını Kâbe duvarına dayayıp duaya başladı; yanında yüzü güneş gibi parlak bir oğlancık vardı. Parmaklarıyla göğ'e işaret etti. Gök yüzünde hiçbir bulut yokken, her taraftan bulutlar peyda olup yağmurlar yağdı, seller aktı".

Vakıadan, Ebu-Talib de bir kasidesinde büyük bir belâgatla bahsetmiş ve Fahri Âlem'in kerametine dair sözler söylemiştir.

Fahri Âlem oniki yaşında iken Ebu-Talib, ticaret kafilesiyle Şam'a gidiyordu. Onu da beraber götürdü.

Şam vilâyetinde Busra şehrine geldiklerinde, bir savmaa, yani manastır karşısına indiler ve bir ağaç altına kondular. Orada, Bahirâ diye tanınan Cercis adında köşesine çekilmiş bir zahid rahip yaşıyordu. Kervan yaklaşırken Bahira, baktı ki kervanın üzerinde bir bulut beraber geliyor. Kervan gelip konduğunda, bulut da o ağacın üzerinde duruyor ve o ağacın, çoktan beri kurumuş iken, derhal yeşillendiğini görüyor.

Bahira, bu husustaki kendi bilgisini, bu durumlarla karşılaştınca, anlıyor ki, son Peygamber bu kafilenin içinde ve o ağacın altındadır. Hemen bir ziyafet hazırlatıp Ebu-Talib'i arkadaşlarıyla beraber manastır'a davet ediyor. Ebu-Talib de Fahri Âlem'i yüklerin başında bırakıp diğer arkadaşlarıyla beraber davete gidiyor. Hepsi sofraya oturduktan sonra Bahira, gelenleri bir bir gözden geçiriyor, hiçbirinin yüzünde aradığı alâmetleri görmedikten başka bulutun hâlâ ağaç üzerinde durduğunu görüyor ve "Arkadaşlarınızdan gelmiyen var mı?" diye Ebu-Talib'e soruyor. O da: "Yalnız bir küçük çocuk kaldı" diye cevap veriyor. Bahira "Onun da şeref vermesini rica ederim" demesiyle Ebu-Talib Hz. Muhammed'i (A. S.) de alıp sofraya götürüyor.

Bahira, yemekte çocuğa dikkatli bakınca Peygamberlerin sonuncusu hakkında, evvelce gelen Peygamberlerden ve eski âlimlerden rivayet edilen alâmetleri hep onun yüzünde görüyor.

Yemekten sonra, Hazreti yanına davet ediyor ve “Sana bir şeyler soracağım, Lât ve Uzza hakkı için doğru söyle” diyor. Hz. Muhammed (A. S.) de “Lât ve Uzza’ya yemin verme, çünkü benim âlemde en çok tiksindiğim şey puttur” buyuruyor. Bunun üzerine Bahira, Allah hakkına yemin teklif ediyor ve Hazretin durumunu lâyikeyle anlamak için soracak şeyleri soruyor. Aldığı cevaplar kendisinin düşüncesini kuvvetlendiriyor; itikadını pekiştiriyor. Hemen bir bahane ile o hazretin arkasını açıp iki küreği arasındaki Peygamberlik mührünü görüyor ve büyük bir ihtiram ile onu öpüyor.

Bunu gören Kureyşin büyükleri “Bahira’nın yanında, Muhammed (A. S.) in ne büyük itibarı var?” diye şaşarak konuşurlarken, Bahira Ebu-Talib’e “Adın nedir ve bu şeref ve saadet fidanı kimdir?” diye sordu. O da, “Bana Ebu-Talib derler, bu da oğlumdur” diye cevap verdi. Bahira “Yok yok, şekline ve şemaline bakılırsa, bu eşsiz inci bir yetimdir” dedi.

Ebu-Talib “Evet, çocuk benim değildir, kardeşimin oğludur, Annesi ve babası vefat ettiğinden dolayı yetimdir. Fakat benim terbiyem altında bulunduğu için oğlum yerindedir” diye cevap verdi.

Bahira, düşüncesinin doğru çıkmasından memnun oldu. Artık kendisine tam bir inanç geldi ve: “Ey Ebu-Talib, bu çocuk bütün Peygamberlerin sonuncusudur. Şam yahudileri içinde onun hususiyetlerini bilen ve alâmetlerini tanıyan kâhinler vardır. Ola ki bir hiyanet etmeye kalkarlar. Sen onu Şam’a götürme; buradan geri çevir” diye öğüt verdi. Ebu-

Talib de Bahira'nın sözünü tuttu ve malını Busra şehrinde satarak geri döndü.

Fahri Âlem çocukluk çağını geçip gençlik çağına ulaştı. Yüzü nurlu ve sözü ruhlu idi. Birisine söz söylerken, yahut cevap verirken, olgun, akıl ve fikirde emsalsiz bir edası vardı. Her sözünde doğru, yumuşak huylu ve insanlıkça herkese üstündü. Bundan dolayı Kureyşliler içinde seçkin bir yer tutmuştu ve "Muhammed'ül Emin" diye şöhret bulmuştu.

Onyediyedi yaşında iken amcası Abdül Muttalib'in oğlu Zübeyr ile beraber Yemen'e gidip geldi. Bu yolculuğunda da, kendisinde fevkalâde haller görüldü. Mekke'ye döndüklerinde arkadaşları bu halleri herkese nakil ve hikâye edince, Kureyşliler "Bu zatın şanı pek büyük olacak" diye söylenirlerdi.

Yirmi yaşına gelince, gözüne bazı melekler görünmeye başladı. Melekler birbirlerine onu işaret edip "İşte bütün âleme hidayet getirecek budur. Fakat daha çağırma zamanı gelmedi" diyorlardı.

Fahri Âlem, bu halleri Ebu-Talib'e açtı. O da, bu bir hastalık olmasın diye onu Arap kâhinlerinden birine gösterdi ve ilâcını sordu. Kâhin onu dikkatle muayene etti. "Ey Ebu-Talib, endişe etme, bu mübarek vücut, her türlü hastalıklardan uzaktır. Gözüne görünen şeyler ise melekler ile alışıp tanışmasına başlangıç olsa gerektir. Belki de âhir zaman Peygamberi budur" dedi. O zamanlarda Kureyşin ileri gelenlerinden, genç iken dul kalmış, Hadice adında gayet zengin bir kadın vardı. Bazı kimse-lere ortaklıkla sermaye verirdi. "Muhammed'ül Emin" e biraz sermaye versen çok fayda göreceğini zan ederiz diye bazı kimseler tarafından ken-

disine hatırlatılmakla, Hadice o hazrete oldukça büyük bir sermaye verdi ve kölesi Meysere'yi de yanına katarak, Şam'a gönderdi.

Fahri Âlem, Şam kafilesiyle giderken, Bahira'nın manastırı önünde indiler ve Meysere ile beraber bir ağaç altına oturdular. Bahira daha evvel vefat etmiş olduğundan yerine geçen Nestura adındaki papaz oraya geldi ve Meysere'yi daha evvel tanıdığından onunla konuşmaya başladı. Allah'ın birliğine ve Muhammed'in Peygamberliğine inandığını söyledikten sonra "Ey Meysere, Hz. İsa'nın haber verdiği Peygamberlerin sonuncusu işte budur. Şam'a gitmeyiniz. Yahudi hainler onu görünce tanırırlar ve bir fenalık teşebbüsünde bulunurlar" dedi. Onlar da Şam'a gitmeyip, Busra'da alış veriş ederek geri döndüler.

Çok sıcak bir günde Mekke'ye ulaştılar. Hadice, birkaç kadınla bir yerde oturup Şam kafilesinin gelişini seyrediyordu. Bir de baktı ki, yolculardan birinin başının üstünde, ~~iki~~ kuş kanat gerip geliyor. Âdeta bir çadır gibi gölge ediyorlar. "Bu kim ola" diye düşünürken, Meysere çıka geldi. Onun Muhammed'ül-Emin olduğunu bildirdi ve sıcaklarda iki meleğin, onun başının üstüne kanat gerip gölgelendirmesi gibi bir takım fevkalâde haller gördüğünü söyliyerek Nestura'nın sözlerini de tekrar etti. Ticaret hesaplarına bakıldı. Geçen senelere göre daha çok kâr edildiği anlaşıldı. Fakat Hadice'nin artık bu kâra baktığı yoktu. Çünkü evvelce bir rüya görüp, amcazadesi olan Nevfel'in oğlu Varaka'ya rüyasını anlattığında, "Sen ahir zaman Peygamberinin zevcesi olacaksın" diye tabir etmişti.

Nevfel'in oğlu Varaka ise, Hıristiyanlar arasında İncil ve Tevrat okuyan ve gelecek şeylerden haber veren çok ihtiyar meşhur bir kâhindi. İşte bundan dolayı Hadice'nin fikri bu düşüncelere dalmış ve başka şeyleri düşünmez olmuştu.

İşte bu sırada, iki taraftan aracılar çıktı ve Hadice'nin Fahri Âlemle nikâhının kıyılmasına karar verildi. Hadice'nin evinde nikâh meclisi kuruldu ve Kureyşin ileri gelenleri toplandı. Fahri Âlem de amcası Hamza ile beraber oraya gitti. Önce Ebu-Talib, edebiyatça çok yüksek bir hutbe söyliyerek işe girişti ve dedi ki: "Allah'a şükürler olsun ki, bizleri İbrahim'in zürriyetinden ve İsmail'in neslinden ve Maad'in aslından ve Mudar'ın unsurundan yarattı ve bizi mükerrem olan beytinin bekçisi ve Harem-i Şerifi'nin hizmetçisi ve bu suretle insanların, hâkim ve reisi yaptı. Şimdi maksada geelim: Kardeşim Abdullah'ın oğlu Muhammed ile Kureyşten hiçbir genç karşılaştıramaz.

Kiminle karşılaştırılsa bu ona soyca, sopça, akılca, ahlâkça ve faziletçe üstün olur. Her ne kadar malı azsa da ona bakılmaz. Çünkü mal gelip geçici bir şeydir, gölge gibidir. Altın alıp verilen eğreti bir şeydir. Allah'a yemin ederim ki, bundan sonra, yani ileride onun şanı pek büyük olacaktır. İşte bu haliyle, sizin şan ve şeref sahibi olan kerimeniz Hadice ile evlenmeyi istedi ve şu kadar ağırlık ve başlık verdi."

Ebu-Talib'in bu hutbesi üzerine, Nevfel'in oğlu Varaka da bir hutbe söyliyerek dedi ki: "Allah'a şükürler olsun ki, bizleri senin beyan ettiğin gibi yarattı ve saydığın şeylerden fazla, şeref ve şanla

seçkin kıldı. Şimdi biz, Arabın uluları ve reisleriyiz. Siz de böylesiniz. Aşiret sizin yüksekliğinizi inkâr etmez ve hiç kimse sizin hayır ve şerefınızı reddetmez. Biz de sizinle akraba olmak istiyoruz. Ey Cemaat, şahit olunuz. Ben Abdullah'ın oğlu Muhammed'e Huveylid'in kızı Hadice'yi nikâhladım" Kureyşin uluları şahit oldu.

Fahri Âlem o vakit, yirmibeş yaşında olup, Hadice ise ona nisbetle haylice yaşlı idi. İşte Hadice'tül Kübra, yani büyük Hadice denilen Seyyidet'ün-Nisâ, yani baş kadın budur. Onun vefatına kadar Fahri Âlem kendisinden çok memnun ve hoşnut yaşadı. Dirlik içinde geçindiler ve onun sağlığında başka bir kadınla evlenmedi.

Fahri Âlem'in Hz. Hadice'den ilk olarak Kasım adlı bir oğlu dünyaya geldi. Arap âdetince Fahri Âlem'e "Ebul-Kasım", yani Kasım'ın babası denildi. Fakat Kasım küçükken vefat etti. Fahri Âlem otuz yaşında iken Zeynep ve otuzüç yaşında iken Rukeyye ve sonra Ümmü Külsum adındaki kerimleri dünyaya geldi. Kendisine Peygamberlik geldiği zamanda da Fatima'tüz-Zehra adındaki muhterem kerimleri doğmuştur ki Fahri Âlem onu bütün evlâtlarından çok severdi ve onun hakkında Seyyidet'ün Nisa, yani kadınların ulusu derdi. Yine Fahri Âlemin Peygamberliğinden sonra Abdullah adında bir oğlu dünyaya gelmiş, fakat o da küçükken vefat etmiştir.

O vakit Kureyşliler cemiyet halinde yaşarlardı. Hakka ve hukuka çok riayet ederlerdi. Kendi uluları ve reisleri eliyle mazlumun hakkını zalimden alırlardı. Hattâ bir büyük meclis yapıp Mekke'de, kimsenin kimseye zulmetmemesi için birbirleriyle

sözleşip yemin etmişlerdi. O mecliste Fahri Âlem de bulunmuştu.

Evvelce Kâbe'nin içinde bir kuyuyu hazine yapmışlardı; Kâbe'ye gelen hediyeleri oraya koyarlardı. Selden Kâbe'nin bazı yerleri yıkılmakla, bir hırsız, Kâbe'deki bu kuyu hazinesinden bazı şeyleri çalmıştı. Kureyşin uluları arasında verilen karar üzerine, Hırsızın elleri kesildi.

Bunun üzerine Kureyşliler Kâbe'yi yeniden yapmaya başladılar, bina yükselince bazı kabileler Hacer-i esved'i yerine biz koyacağız diye iddia ettiler. Öteki kabileler ise buna karşı çıktıklarından, aralarında kavga çıktı. Bu davayı kılıçla bitirmek için muharebeye karar verdiler.

Fakat sonra, bu karardan vaz geçip Muhammed'ül-Emin'i aralarında hakem yaptılar ve onun hükmüne razı oldular. Hz. Muhammed (A. S.) de, bir bez parçası getirip Hacer'ül Esved'i onun içine koydu ve her kabileye bir ucundan tutturup yukarı kaldırttı ve mübarek elleriyle Hacer'ül Esved'i alıp yerine koydu. Kureyşliler onun bu tedbirini çok beğendiler ve bu suretle aralarındaki çekişme de bitti.

O vakit Fahri Âlem otuzbeş yaşındaydı. Otuz yedi yaşına gelince hâtif'ten, yani gayipten kendisine "Yâ Muhammed" diye ses gelmeye ve bazı taraflarda da nur görünmeye başladı. Bu sırları yalnız Hadice'ye söylüyordu.

Hâtem'ül Enbiya'nın geleceğini evvelce haber vermiş olanlardan birisi de İyad kabilelerinin ulusu, Meşhur Sâide'nin oğlu Kus'tur ki uzun yaşamış ve

güzel söz söylemekle tanınmış bir zattır. Hattâ çok yaşlı iken Suk'u Ukâz'da yani Ukâz panayırında bir kızıl deve üzerinde Arabın en yüksek hatipleri ve beligleri orada hazır iken çok güzel ve beligâne bir hutbe okumuştur. O vakit Fahri Âlem orada bulunup onun bu hutbesini dinlemişti. Fakat henüz halkı hak dine çağırmaya memur olmamıştı. Sâide'nin oğlu Kus'un, o hutbesi Arap şairleri arasında çok fazla şöhet bulmuş ve dillere destan olmuştur. Biz hülâsa olarak tercümesini buraya yazalım:

“Ey Nâs, geliniz, dinleyiniz, belleyiniz, ibret alınız. Yaşayan ölür, ölen fenâ bulur, olacak olur, yağmur yağar, otlar biter, çocuklar doğar, analarının, babalarının yerini tutar. Sonra hepsi mahvolup gider. Vakıaların ardı arası kesilmez, birbirini takip eder. Kulak veriniz, dikkat ediniz, gökte haber var, yerde ibret alacak şeyler var. Yeryüzü bir sarayın döşemesi, gökyüzü bir yüksek tavan, yıldızlar yürür, denizler durur, gelen kalmaz, giden gelmez, acaba vardıkları yerden hoşnut olup da mı kalıyorlar, yoksa orada bırakılıp uykuya mı dahi-yorlar. Yemin ederim, Allah'ın bir dini vardır ki şimdi bulunduğunuz dinden daha sevgilidir ve Allah'ın gelecek bir Peygamberi vardır ki onun gelmesi pek yakındır. Gölgesi başınızın üstüne geldi. Ne mutlu o kimseye ki ona inanacak, o da ona doğru yolu gösterecek. Ne yazık o talihsiz ki ona isyan edecek ve karşı gelecek. Yazıklar olsun ömürleri gafletle geçen ümmetlere.

Ey İyad topluluğu, hani babalarınız ve dedeleriniz; hani süslü köşkler ve taştan evler yapan Âd ve Semûd kavmi; hani dünya varlığına aldanıp da

başında bulunduğu kavmine “Ben sizin en büyük rabbinizim” diyen Firavun ile Nemrud? Onlar size bakılınca daha zengin ve kuvvetçe sizden fazla değil miydiler? Bu toprak onları değirmeninde öğütüp toz etti, yok etti. Kemikleri bile çürüyüp dağıldı. Evleri yıkılıp ıssız kaldı. Yerlerini, yurtlarını şimdi köpekler şenlendiriyor. Sakın onlar gibi gaflet etmeyin. Onların yolunda gitmeyin. Her şey geçicidir. Kalan ancak Cenab-ı Hak’tır ki birdir, eşi ve benzeri yoktur. Tapacak ancak odur. Doğmamış ve doğurmamıştır. Evvel gelip geçenlerden bizim ibret alacağımız şey çoktur. Ölüm ırmağının girecek yerleri var, ama çıkacak yerleri yoktur. Büyük, küçük hep göçüp gidiyor. Giden geri dönmüyor. İyice inandım ki, herkese olan bana da olacaktır.”

Kus ibni Sâide Son Peygamberin yakında geleceğini anlayıp, Suku Ukâz’da böylece herkesin önünde, açıkça söylerken, Hâtem’ül Enbiya’nın orada bulunup kendisine bakarak dinlediğini bilmiyordu. Aradan çok geçmeden, Hz. Muhammed’e Peygamberlik geldi. Fakat Kus ibni Sâide vefat etmiş olduğundan gelip de görüşmek kendisine kismet olmadı.

Ondan sonra İyad Oğulları’nın ulusu Cârud adındaki zat da onun gibi, Allah’ın birliğine ve İsa (A. S.)’nın dinine inandığı halde, kavminin büyükleriyle birlikte bir gün Hz. Muhammed’in (A. S.) huzuruna geldi ve Müslüman oldu. Onunla beraber kavminin eşrafının hepsi iman ettiler. Hatem’ül Enbiya hazretleri bundan memnun oldu ve “İçinizde Kus ibni Sâide’yi bilen var mı?” diye sordu.

Carud da “Ya Resûlallah, hepimiz biliriz; hususuyla ben daima onun izinde gidenlerdenim” diye cevap verdi.

Hâtem’ül Enbiya hazretleri Kus ibni Sâide’nin Suku Ukâz’da deve üstünde “Yaşıyan ölür, ölen fena bulur, olacak olur” diyerek hutbe okuduğu hatırimdan çıkmaz. Birçok sözler daha söylemişti. Zanetmem ki hepsi hatırlarda kalmış olsun dedi.

Ebu Bekir orada bulunuyordu. “Ya Resûlallah, ben de o gün Suku Ukâz’da idim. Kus ibni Sâide’nin söylediği sözler hep hatırımdadır” diyerek yukarıda yazılı hutbeyi baştan sonuna kadar okudu. Bunun üzerine Carud’un arkadaşlarından biri ayağa kalkıp Kus ibni Sâide’nin bazı şiirlerini okudu ki, Harem-ı Şerif’te Beni Haşim’den Muhammed’in (A. S.) Peygamberliğini açıkça bildirmişti.

Hâtem’ül Enbiya hazretleri de “Umarım ki, Cenab-ı Hak kıyamet günü, Kus ibni Sâide’yi ayrıca bir ümmet olarak zuhûra getirsin” dedi.

Biz şimdi Hz. Muhammed’in Peygamberliği hususuna ve ondan sonra meydana gelen vakaları etrafılıca anlatmaya gelelim.

(Bi’seti Muhammediyye)

Hz. Muhammed’in (A. S.) Peygamberliği :

Fahri Âlem Muhammed (S. A. S.) hazretlerine kırk yaşında iken nübüvvet ve kırkûç yaşındayken risalet geldi. Yani kırk yaşına basınca Peygamber-

liğı bildirildi. Kırk üç yaşında da halkı davet etmesi emredildi.

Peygamberliği, doğru çıkan rüyalarla başlar. Altı ay kadar rüyasında her ne görürse olduğu gibi çıkardı. O esnada bir köşeye çekilmeyi ve yalnızlığı severdi ve Hirâ dağına gidip oradaki mağarada kendi kendine ibadet ederdi. İşte o sıralarda Cibril (A. S.) gelip kendisine göründü ve “İkrâ”, yani “Oku” diye başlayan şu mealdeki ayeti kerimeleri getirdi: “Seni yaratan Rabbinin adını anarak oku. O insanoğlunu kan pıhtısından yaratmıştır. Oku, senin en kerim olan Rabbin insanoğluna bilmediğini kalemle öğretti.”

İlk hamlede Allah'ın vahyinin heybeti, Fahri Âlem'e korku ve dehşet verdi. Hemen titriyerek Hadice'nin yanına gitti. “Beni örtün, beni örtün” diye seslendi. Derhal Hadice üzerini örttü. O da biraz dinlendikten sonra, olan hali Hadice'ye anlattı. Hadice, Fahri Âlem'i alıp amcazadesi olan meşhur Nevfel'in oğlu Varaka'nın yanına gitti. Vahiy vakasını ona hikâye ettiler.

Varaka “Müjde ey Muhammed, sen Meryem'in oğlu İsa'nın haber verdiği ahirzaman Peygamberisin. Sana görünen melek, Musa'ya da gelen Nâmus-ı Ekber'dir, yani Cibril'dir. Keşke, genç olup da, senin insanları hak dine çağıracağın zamana erişeydim; Kureysliler seni Mekke'den çıkaracakları vakit, sana yardım edeydim” dedi.

O zaman Fahri Âlem “Ya... kavmim beni Mekke'den çıkaracak mı?” diye sordular. Varaka “Evet, Peygamberlik her kime ihsan edildiyse, kavmi ona

düşman olagelmıştır. Seni de kavmin Mekke'den çıkarsalar gerektir" diye cevap verdi.

Bundan sonra vahyin arkası kesildi ve Cibril (A. S.) görünmez oldu. Hz. Peygamber bundan çok fazla sıkıldı. Fakat İsrail (A. S.) arasına gelip gider ve Resûl-i Ekrem'e bazı şeyler öğretirdi. Bu durum üç sene kadar sürdü. Sonra bir gün kendisine gökten bir ses geldi. Yukarı bakınca, Cibril-i Emin'i gördü. Yine kendisine korku ve dehşet geldi. Hadice'nin yanına gitti. Elbisesine büründü. O vakit yine Cibril (A. S.) gelip göründü ve "Ya Eyyühe Müddesirü" suresini getirdi. İşte Hz. Muhammed'in Peygamberliğinin başlangıcı budur. Ondan sonra, Cebrail, yavaş yavaş Kur'an ayetleri ile gelip gitmeye başladı ve yirmi sene bu hal üzere devam etti.

Hâsılı, Fahri Âlem bir yeni şariat ile, insanların ve cinlerin hepsine Peygamber oldu. Onun şeriatı ile kendinden evvelki Peygamberlerin şeriatı ortadan kalktı. Kendisi Peygamberlerin sonuncusu olup ondan sonra Peygamber gelme ihtimali kalmadı.

Nevfel'in oğlu Varaka, evvelce vefat etmiş olduğundan, dediği gibi, bu Peygamberlik zamanına yetişemedi. Fahri Âlem'in dâvetine uyup hak din olan İslâma ilk giren ve Hz. Peygamberle beraber namaz kılan Hz. Hadice (R. A.) dir. Sonra Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ali İslâm ile müşerref oldular. Her ne kadar o vakit, Hz. Ali çocukluktan çıkmamıştı. Fakat küçükken Resul-i Ekrem'in evinde ve onun terbiyesi altında bulunduğundan, Hz. Peygamber insanları, hak dine çağırmaya başlayınca, o da iman

etmişti. Fakat İslâm olduğunu dışarı vurmayıp gizli tutardı.

Fakat Ebû Bekir hazretleri cahiliyyet zamanında, Kureyş içinde büyümüş olduğu halde Hz. Peygamber gibi, o da putlara kızgın bir gözle bakar ve onlara secde etmezdi. Kendi akli ve sağ duyusu ile Kureyş'in dininden başka Allah katında makbul bir din olduğunu düşünür. Fakat kendine yol gösterecek bir kılavuz bulamazdı. Rcsul-i Ekrem, İslâma davete başlayınca, herkesten evvel iman etti. Emniyet ettiği kimseleri de el altından çağırmaya başladı.

Bu sıralarda, Peygamberin azatlı kölesi olan Hârise'nin oğlu Zeyd de Müslüman olmuştu. Buradan sonra Hz. Ebu Bekir'in çağırmasıyla, Affan'ın oğlu Osman, Avf'ın oğlu Abdurrahman, Ebu Vakkas'ın oğlu Sa'd, Avvam'ın oğlu Zübeyr, Ubeydullah'ın oğlu Talha iman ettiler ve Hz. Ebu Bekir'i Sıddık ile beraber Hz. Muhammed'in huzuruna gittiler; abdest alıp namaz kıldılar. Allah hepsinden hoşnud olsun. İşte en evvel, İslâm ile şeref bulan ashab bu zatlardır.

Daha sonra Cerrahzade Abdullah'ın oğlu Ebu Ubeyde ve Eres'in oğlu Habbab ve Hattab'ın oğlu Ömer'in amca çocuklarından Zeyd'in oğlu Said ile karısı Hattab'ın kızı Fatıma ve Abdül Esed'in oğlu Ebu Seleme ve Ebu Erkam'il-Mahzumî'nin oğlu Erkam, Maz'un'un oğlu Osman ve kardeşleri Kudame ile Abdullah, Muttalib'in torunu ve Haris'in oğlu Ubeyde, Mesud'un oğlu Abdullah, Bilâli Habeşi, Sühaybi Rumi, Yasir'in oğlu Ammar ile annesi Sü-

meyye iman ettiler. Sonra halk takım takım iman etmeye başladı. Önceleri Hz. Peygamber'in çağrısı gizliydi. Hattâ namazda Kur'an-ı Kerim açıkça okunmazdı. Sonra "Fasda' bima tü'mer" ayeti kerimesi geldi ki "Memur olduğun şeyi açıkla" demektir. Bunun üzerine Resul-i Ekrem (A. S.) halkı alenen hak dine çağırmaya ve Kur'an-ı Kerim'i açıkça okumaya başladı.

Önceleri Kureyş'in çoğu imana gelmediyse de, kendisinden pek de uzak durmadılar. Hazret onların putları hakkında söz söylemedikçe, onlar da, onun hakkında fena muamelede bulunmadılar. Sonra putlara tapmanın, Allah'a ortaklık koşmak ve sapıklık olduğuna ve yalnız Allahü taâlâ hazretlerine ibadet etmenin lâzım geldiğine dair ve bu hususu emreden ayetler indi. Bu ise Kureyş'e güç geldi. O vakte kadar Hz. Muhammed'in (A. S.) hiç yalan söylemediğini herkes biliyordu. Hattâ aralarında Muhammed'ül-Emin, yani Doğru Muhammed diye ün salmıştı. Her sözüne inanıyorlardı. Fakat bu daveti kabul etmediler. Her ne kadar mucizeler gösterdiyse de kanmadılar. İçlerinden hangisine, Allah'ın hidayeti eriştiyse imana geldi, geri kalanları Rasûl-i Ekrem'e (A. S.) karşı bu'z ve düşmanlık etmek üzere birleştiler ve Abdi Menaf'ın oğlu Rabbia'nın oğulları olan Utbe ve Şeybe ve Ümeyyeoğlu Harb'in oğlu Ebu Süfyan ve Ebul Buhteri ve Hışam'ın oğlu Ebu Cehil ile amcası Mugire'nin oğlu Velid ve As'ın oğlu Amr'ın babası olan Vail oğlu As ve diğer Kureyş'in ileri gelenleri toplanıp hepsinin büyüğü olan Ebu Talib'in yanına gittiler. "Kardeşinin oğlu, bizim dinimize taarruz ediyor. Baba-

ların ve dedeleriniz sapıklıktaydı diyor. Ya onu men' et, yahut himayeden vazgeç" dediler.

Ebu Talib onları tatlı yüz ve yumuşak sözlerle geri gönderdi. Rasûl-i Ekrem de evvelki gibi insanları hak dine çağırmaya devam etti.

Bu hal Kureys'e gittikçe ağır geldi, tekrar toplanıp Ebu Talib'in yanına gittiler. "Artık biz bu hale dayanamıyoruz. Ne olacaksa olsun, iki taraftan biri mahvolup diğeri rahatlasın. Eğer sen Muhammed'den vazgeçmezsen, biz senden ayrılacağız" dediler. Ebu Talib işin biraz daha güçleştiğini anladı ve Resul-i Ekrem'e (A. S.) "Kavmin, şöyle böyle diyor" diye anlattı; "Artık seni himaye edemiyeceğim" demediyse de sözün gelişinden o anlaşıldı. Resul-i Ekrem (A. S.) bundan pek fazla üzüldü, o kadar kederlendi ki gözlerinden yaş geldi. "Ey babamın yerinde olan amca, ben Allahü taâlâ tarafından hak dini bildirmeye memurum, onun emrini yerine getirmeye mecburum. Onlar her ne yaparlarsa yapsınlar, ben bundan vazgeçemem" dedi ve kalkıp yürüdü. Ebu Talib her ne kadar iman etmemişse de, Resul-i Ekrem'i öz evlâdından çok fazla severdi ve onu korumaya çok dikkat ederdi. Resul-i Ekrem'in (A. S.) böyle çok üzülerek kalkıp gitmesi, Ebu Talib'e çok tesir ettiğinden hemen arkasından seslendi. "Ey Kardeşimin oğlu, sen işine bak, ben sağ oldukça sana bir şey yapamazlar", diye teminat verdi ve bu mealde birkaç beyit söyledi; dediği gibi Resul-i Ekrem'i (A. S.) korumakta sebat etti. O da eskisi gibi, halkı hak dine davete devam etti.

Araplar arasında taassup ve akrabalık gayreti gütmek pek çoktu. Herkes kendi aşiret ve akraba-

sının gayretini güderdi. İcab ederse her kabile yekvücut olarak düşmana karşı giderdi.

İslâm dininin ortaya çıkmasından sonra, müminler arasında, din birliği üzerine yeni bir ittifak meydana çıktı. Ona nisbetle akrabalık gayreti geri kaldı.

Rasûl-i Ekrem'in damadı yani Zeyneb (R. A.) in kocası ve teyzesadesi olan (Ebul Âs) iman etmiyen müşrikler arasındaydı. Rasûl-i Ekrem kısa aralıklarla inen ayeti kerimeleri okuyup balkı hak dine davet ettikçe amcası Ebu Leheb, arkasından dolaşır ve halka "Muhammed sizi babalarınızın ve dedelerinizin dininden döndürmek istiyor, sakın ona aldanmayınız ve sözlerine inanmayınız" derdi.

Ebu Leheb'in karısı Ümmü Cemil ki, Ebu Süfyan'ın kızkardeşidir; kocası gibi o da, eliyle ve diliyle, Resul-i Ekrem'e eza ve cefa ederdi. Hattâ dikenleri toplayıp, gece Resul-i Ekrem'in (A. S.) geçeceği yollar üzerine saçardı.

Resul-i Ekrem'in kızlarından Rukayye (R. A.) Ebu Leheb'in oğlu Utbe'ye ve Ümmü Külsüm (R. A.), Ebu Leheb'in diğer oğlu Uteybe'ye nikâh olunmuşken, müşrik olduklarından, anaları ve babaları gibi Resul-i Ekrem'e (A. S.) düşman oldular.

"Yakın akrabalarını uyar" mealindeki ayeti kerime inince, Resul-i Ekrem, bilhassa yakın akrabasını Allah'ın gazebiyle korkutarak hak dine davet etmek için Harem-i Şerif'e gitti ve Safa üzerine çıkıp kavmini davet etti.

Haşim oğulları, hepsi oraya gelip Resul-i Ekrem'in (A. S.) ne diyeceğini beklediler. Hz. Muhammed (A. S.) "Ey Abdül Muttalib oğulları, Ey

Fehr oğulları, eğer şu dağın ardında bir düşman var, gelip sizi yağma edecek desem bu sözüme inanır mıydınız” diye sordu. Hepsi evet dediler.

“Öyleyse, ben sizi önünüzdeki kıyamet gününün azabı ile uyarmaya memurum. İman ediniz” dedi. Amcası Ebu Leheb kızdı ve kızgınlıkla ağzını bozdu. “Bizi bu söz için mi çağırdın?” diye azarladı ve Hazretin hatırını kıracak sözler söyledi. Bunun üzerine “Tebbet Yeda Ebi Leheb” suresi nazil oldu. Ebu Leheb’in kendi aleyhinde böyle hususi surette bir sure inmesinden ve karısı Ümmü Cemil’in “Odun hamalı” diye adlandırılıp bu adın etrafa yayılmasından dolayı çok canı sıkıldı. Hemen oğulları Utbe ile Uteybe’yi çağırdı ve karıları Rukayye ile Ümmü Külsum’u boşamaları için kat’i surette emir verdi. Onlar da müşrik olduklarından hemen bu emri yerine getirdiler ve Hazretin damatlığı gibi bir devleti ellerinden çıkardılar.

Ümmü Külsum’un nikâhlısı olan Uteybe yalnız onu boşamakla yetinmeyip Peygamber’in huzuruna gitti; “Ben senin dinini inkâr ediyorum; seni sevmem, sen de beni sevmezsin, onun için kızını boşadım” diyerek Hz. Peygamber’in (A. S.) üzerine hücum etti ve yakasından tutup gömleğini yırttı. Resul-i Ekrem (A. S.) de “Ya Rabbi, bunun üzerine canavarlarından bir canavarı saldırt” diye beddua etti. Cenab-ı Hak sevgili kulunun duasını kabul etti. Uteybe Şam’a giderken Zerka konağında bir aslan çıkıp onu parçaladı. Resul-i Ekrem (A. S.) kızı Rukayye’yi, Affan’ın oğlu Osman’a (R. A.) vermiştir.

Hız. Peygamber’in önce Kasım sonra da Abdullah adlarındaki oğulları vefat edip onlardan başka

erkek evlâdı kalmadığından, Kureyslilerden imana gelmiyenlerin bir kısmı “Muhammed’in yerini tutacak oğlu kalmadı, ölünce adı unutulur” dediler. Onlar Cenab-ı Hakk’ın sevgili kuluna neler vermiş olduğunu ve onu ne büyük rütbelere erdirmiş bulunduğunu bilmiyorlardı. Şeriatının kıyamete kadar kalacağını, ümmetinin de kendisinin oğulları ve torunları makamında olabileceğini düşünemiyorlardı. Peygamberlerin sonuncusu, evlâttan evlâda kalacak bir devlet ve saltanat kurmak için gelmedi ki, erkek evlâdı kalmadı diye endişe edilsin. O, ancak âlemi Allah’a ortak koştuktan ve sapıklıktan kurtarmak için geldi. Kıyamete kadar bâki kalacak bir şeriat bırakıp gitmek için geldi. Belki arkasında erkek evlâdının olmaması bu inceliğe işaret ve birtakım hikmetlere daha uygundu.

Müşrikler Resul-i Ekrem’i, fırsat buldukça dilleriyle incitirlerdi. Fakat amcası Ebu Talib’in himayesinde olduğu için bir şey yapamazlardı. Ebu Bekir’in (R. A.) de akrabası çok olduğundan, ona da bir şey diyemezlerdi. Fakat diğer müminlere, türlü türlü eza ve cefa ederler ve İslâm dininden döndürmeye pek çok çalışırlardı. Hattâ Yasir’in oğlu Ammar’ın annesi Sümeyye hatuna, İslâm dininden dönmesi için eziyet ederlerken Ebû Cehil gelip bir kargı ile zavallıyı şehid etmiştir.

Kölelerden önce İslâm ile şeref bulan Bilâli Habeşî’dir. Kureysliler ona türlü türlü eziyet ederlerdi. Hattâ boynuna ip takıp ve çocukların ellerine verip Mekke sokaklarında dolaştırırlardı.

Bilâl-i Habeşî ise “Allah bir, Allah bir” der ve inancında ısrar ederdi. İşte bu eziyetlerden dolayı

İslâm olanlardan bazıları dinini izhar etmemeyip gizli tutarlardı.

Ebubekir (R. A.) ise, inandığı günden itibaren İslâm olduğunu açıklamakla beraber kabiliyetli gördüğü kimseleri de inandırmaya çalışır ve kölelerden imana gelenleri de sahiplerinden satın alarak âzâd eylerdi.

Müşriklerin İslâma yaptıkları ezâ ve cefâlar da günden güne artmakta idi. Bundan dolayı Fahr-i Âlem Peygamberliğinin beşinci yılında Müslümanlara Habeşistan'a hicret etmeleri için izin verdi.

Önce Affan'ın oğlu Osman ile zevcesi ve Hazret-i Muhammed'in kerimesi olan Rukayye ve Avvâm'ın oğlu Zübeyr, Maz'un'un oğlu Osman, Mes'ud'un oğlu Abdullah ve Avf'ın oğlu Abdurrahman Mekke'den çıkıp deniz kenarına indiler ve denizden Afrika yakasına geçtiler ve Habeş Sultanı olan Necâşi'nin yanına gittiler.

Sonra Hazret-i Ali'nin ağabeysi olan Ebu Talib'in oğlu Cafer de hicret ederek onların yanına gitti.

Necaşi Hristiyan dininde olduğu halde gelen Müslümanlara çok saygı gösterdi. Doğrusu insanlığa bu suretle hizmet etmiş oldu.

Daha sonra İslâmlardan bir çok kimseler birbiri arkasından oraya gittiler. Bu suretle Necaşi'nin yanında İslâmlar epeyce çoğaldı. Habeşistan'da Müslümanların çoğalmasından ve İslâm dininin etrafa yayılmasından dolayı Kureyşliler telâşa düşüp, düşünceye daldılar. Hemen İslâm muhacirlerini geri çevirmek için Ebu Rebia'nın oğlu Abdullah ile Asım oğlu Amr'ı Habeşistan'a gönderdiler. Necaşi'nin

yanına gittikleri zaman, Müslümanların kendilerine teslim edilmesini istediler.

Necaşi ise, kendisine sığınanları düşmanlarına teslim etmeyi insanlığa uygun bulmadı ve bu isteği geri çevirdi. Bu suretle her ikisi üzülerək Mekke'ye döndüler.

Hazret-i Peygamber, Peygamberliğinin altıncı senesinde bir gün Safa'da otururken oradan geçen Ebucehil kendilerine sövdü.

Hazret-i Peygamber ona bir şey demeyip sükût etti. Fakat Ced'ân'ın oğlu Abdullah'ın bir câriyesi onu işitti. Peygamber'in amcası olan Abdülmutta-lib'in oğlu Hamza o gün avda bulunuyordu. Dönüşte âdeti olduğu veçhile silâhları üzerinde bulunduğu halde Kâbe'yi tavaf için Harem-i Şerif'e gitti. İşte o esnada o câriye Ebucehl'in bu kötü sözünü Hamza'ya haber verdi.

Hamza henüz imâna gelmemişti. Fakat kardeşinin oğlu hakkında fena söz söylendiğini işitince akrabalık hisleri kabarak, Kureyşlilerin toplandığı yere gitti. "Benim kardeşimin oğluna söven ve hatırını inciten sen misin?" diyerek boynundaki yay ile Ebucehil'in başını yarıdı.

Orada bulunan bazı kimseler Hamza'nın üzerine hücum edecek oldular; fakat Ebucehil "Dokunmayınız, Hamza'nın hakkı vardır, çünkü ben onun kardeşinin oğluna hakikaten fena sözler söyledim" diye büyük bir kavganın çıkmasını önledi. Hamza'yı başından savdı ve kendi arkadaşlarına "Aman ona ilışmeyiniz, hiddetlenerek gider, Müslüman olur ve Muhammed'in taraftarları bu suretle kuvvet bulur" diyerek öğüt verdi.

Çünkü Hamza Kureyşliler içinde sevilen ve sayılan bir insan olmakla beraber, çok yiğit bir adam idi. Henüz imâna gelmemiş ise de, kendisinde akraba bağlılığı çok kuvvetli olduğundan, kardeşinin oğlu için her şeyi gözüne almıştı.

Ebucehil'in de akraba ve taraftarları çok ise de kavga çıktığı takdirde Hamza tarafının da kuvvet bulacağından, İslâm taraftarlarının artacağını düşünerek, çekiniyorlardı. Yoksa Ebucehil Kureyş'in ulularından, hatırı sayılır, sözü tesirli ve geçer, taraftarı çok ve kimseden pervası olmayan bir adamdı. Hattâ Rasûl-i Ekrem "Yâ Rabbi, bu dini Ebucehil ile, yahut Hattab'ın oğlu Ömer'le yükselt, kıymetlendire" diye Cenab-ı Hakk'a dua etmişti. Çünkü o vakit Kureyş içinde en çok sözünü yürüten ve hatırını saydıran bu ikisi idi. Rasûl-i Ekrem'e de en ziyade düşmanlık gösteren yine onlardı.

Hâsılı Ebucehil, Hamza'yı bütün bütün Muhammed'e ısındırmamak için başı yarıldığı halde ondan intikam almak sevdasına düşmemişti.

Hamza ise, ruhu Müslümanlığa pek ısınmış olduğu halde, Hazret-i Muhammed'in huzuruna vardı ve Ebucehil ile aralarında geçen vakayı hikâyeye ederek onu teselli etti.

Rasûl-i Ekrem, ancak kendisinin imân etmesiyle teselli bulacağını ve memnun olacağını beyân buyurdu. Bunun üzerine Hamza derhal Kelime-i şehâdet getirdi.

Hazret-i Hamza (R. A.) İslâm ile şeref, bulunca, bundan sonra Rasûl-i Ekrem'i koruyacağını Kureyşlilere ilân etti ve bunu anlatan güzel bir kaside söyledi.

Onun imân etmesiyle İslâm dini pek çok kuvvet buldu, Müslümanlar fevkalâde memnun oldu, bu ise Kureys'e pek güç geldi.

Bunun üzerine Kureys'in uluları toplanıp, aralarında danışma yaptılar "Muhammed'in taraftarları gittikçe çoğalıyor, bu işin sonu fena görünüyor, vaktiyle buna bir çare düşünmeliyiz" dediler. Her biri bir fikirde bulundu, Ebucehil de "Muhammed'i öldürmekten başka çare yoktur ve bunu kim yaparsa ona şu kadar deve ve bu kadar da para vereceğim" dedi.

Hattâb'ın oğlu Ömer yerinden kalktı, "Bu işi Hattâb oğlu'ndan başka yapacak yoktur" dedi. Mecliste olanlar Ömer'i alkışladılar; "Haydi Hattâboğlu görelim seni" dediler.

Ömer de hemen kılıcını kuşanıp gitti. Yolda Abdullah'ın oğlu Nuaym'e rastladı. Ömer'i pek hiddetli gören Nuaym, "Ey Ömer, nereye" diye sordu. O da "Arabların arasına ayrılık sokan Muhammed'in vücudunu dünyadan kaldırmaya gidiyorum" diye cevap verdi.

Nuaym "Ey Ömer, müşkül işe girişmişsin. Muhammed'in arkadaşları onun başının ucunda dolaşıyorlar, isteğine kavuşman zordur. Turalım ki öldürdün, sonra Abdülmuttalib oğullarının elinden kurtulamazsın" dedi.

Ömer bu söze hiddetlendi "Öyle ise sen onlardansın, önce senin işini bitirmeliyim" diyerek kılıcına el attı.

Nuaym, "Ey Ömer, sen beni bırak, kızkardeşin Fâtıma ile kocası Zeyd'in oğlu Saîd'e bak, ikisi de İslâma girdiler" dedi. Ömer bu söze inanmadı. Nu-

aym, “Eğer inanmazsan soruştur, o vakit öğreneceksin” dedi.

Ömer’in giriştiği bu hareket doğrusu gayet tehlikeli idi. Çünkü başladığı işin uhdesinden gelmiş olsa bile, Araplar, din dâvâsını bir tarafa bırakacak, âdetleri gibi büyük bir kan davasına kalkacaklar, Kureyş ikiye bölünecek, aralarında büyük ölüm vakaları olacak idi ve bu suretle yalnız Hattâb’ın oğlu Ömer değil, belki Hattâb’ın bütün soyu soku mahvolacaktı. Fakat Ömer, kendi kararında durdu ve çok cesaretli ve kahraman bir adam olduğundan, fedâi olarak kendisini meydana attı.

Fakat Nuaym’ın söylediği sözü çok merak ettiğinden önce eniştesi Said’in evine gitti.

O esnada yeni nâzil olmuş olan Tâha Suresini Said ile Fâtıma bir sahife üzerine yazdırıp, evlerine dâvet ettikleri Aşhabdan Eret’in oğlu Habbab’dan öğrenmekte idiler.

Ömer evin önünden geçerken onların sesini işitti, hemen şiddetle kapıyı çaldı. Ömer’in kılıç belinde ve hiddetli bir halde geldiğini gören Said ile Fâtıma telâşlanarak, Kur’an sahifesini ortadan kaldırdılar ve Habbab’ı bir köşeye sakladılar. Kapı açılıp Ömer içeri girince “Okuduğunuz neydi” diye sordu. Said telâşla “Hayır, bir şey yok” diye cevap verdi.

Ömer hiddetlenip “İşittiğim doğru imiş siz de Muhammed’in büyüüne aldanmışsınız” diyerek Said’in yakasından tutup yere attı. Fâtıma onu kurtarayım derken Ömer onun yüzüne de bir tokat attı, hemen yüzünden kan akmaya başladı.

Ömer kız kardeşinin yüzünden kan aktığını görünce pişman oldu ve öfkesi dinmeye yüz tuttu.

Fâtıma canı yandığı ve al kana boyandığı halde, inandığı din duygusu coştı ve Allah'a dayandı. Hemen:

“Ey Ömer, niçin Allah'dan utanmazsın. Âyetler ve mucizelerle gönderdiği Peygambere inanmazsın. İşte ben de, kocam da İslâm ile şeref bulduk, başımızı kessen bundan dönmeyiz” deyiverdi ve şahâdet getirdi.

Ömer ne yapacağını şaşırdı ve hemen yere oturdu, yumuşak bir hal alarak “Hele şu okuduğunuz kitabı çıkarınız” dedi.

Fâtıma, okudukları sahifeyi getirdi, Ömer'e verdi. Ömer okuma biliyordu, (Tâha) sûresini okumaya başladı.

Kur'an-ı Kerim'in çok yüksek olan üslûbu, derin manası, ifadesindeki güzelliği ve tatlılığı Ömer'in kalbine tesir etti. Yukarıdan aşağıya doğru okuyarak “Göklerde ve yeryüzünde ve bunların arasında ve toprağın altındaki şeyler hep onundur, yani Allah-u Teâlâ'nındır” manasındaki (Lehû mâfissemmâvâtî ve mâ fil ardi vemâ beynehümâ vemâ tahtesserâ) âyeti kerimesine gelince, derin bir düşünceye daldı ve kız-kardeşine: “Ey Fâtıma bu kadar mahlûkat hep sizin taptığınız Tanrı'nın mıdır?” diye sordu.

Fâtıma: “Evet öyledir, şüphe mi var?” diye cevap verdi.

Ömer: “Ey Fâtıma bizim 1500 kadar süslü püslü putlarımız var, hiç birisinin yeryüzünde bir dirhem mülkü yok” diye söylenerek hayret ve tereddütler içinde kaldı fakat içi hak dine doğru iyice yöneldi ve âyetin alt tarafına baktı “Başka tapacak yoktur, ancak odur. En güzel isimler onundur” mâ-

nâsındaki “Lâilâhe illâ hû lehül esmâülhüsna” âyetini okuyarak düşünmeye başladı ve birdenbire kendini tutamayarak yüksek bir sesle Kelime-i Şahâdet getirdi. Habbab bunu işitince, Tekbir getirerek gizlendiği yerden meydana çıkıverdi.

“Ey Ömer, Hazret-i Peygamber, Yârab bu dini Ebucehil yahut Hattâb’ın oğlu Ömer’le aziz et - diye dua etmişti, işte bu saadet sana nasib oldu” diye Ömer’e müjde verdi.

Ömer’in İslâm aleyhindeki fikirleri tamamiyle tersine döndü. Hemen “Rasûl-i Ekrem nerededir?” diye sordu.

O gün Rasûl-i Ekrem, Safâ taraflarında bir evde ashabı ile gizlice bir görüşme yapıyorlardı. Habbab (R. A.), Ömer’i alıp oraya götürdü. Evin kapısını çaldılar. Kapıda ashabdan biri gözcü idi. Ömer’in silâhlanmış olarak geldiğini haber verdi. Ömer hakikaten herkesin korktuğu bir adam olduğu için onun böyle gelişinden Peygamber’in arkadaşları ürktüler.

Hamza (R. A.): “Ömer’den korkacak ne var? Eğer iyilik için gelmiş ise hoş geldi safa geldi, yok öyle değilse o kılıcını çekmeden ben onun başını yere düşürürüm” dedi. O esnada Ömer içeri girdi. Fakat ashabın Ömer’e emniyeti olmadığı için bir kişi sağından, öteki solundan tutarak Peygamber’in huzuruna getirdiler.

Halbuki daha evvel Cebrâîl gelip Ömer’in imâna geldiğini ve Peygamberin yanına gelmek üzere olduğunu Rasûl-i Ekrem’e bildirmişti. Ondan dolayı ashab, Ömer’in gelişinden telâş ederken, kendileri tebessüm ediyordu. Ömer’i huzura getirirlerken,

Hazret-i Peygamber "Bırakınız" dedi. ~~Hamza~~ bırakıldılar, o da Peygamberin önünde diz çöktü.

Rasûl-i Ekrem Ömer'in kolundan tutup: "İmana gel yâ Ömer" dedi. O da bütün kalbiyle şahâdet getirdi.

Bu vakadan ashab o kadar çok memnun oldular ki o vakte kadar iman edenleri ilân etmek âdet değiken, yüksek sesle tekbir aldılar. Sesler Mekke sokaklarında işitildi.

Önce Hazret-i Hamza, üç gün sonra da Hazret-i Ömer'in imân etmesiyle İslâm dini çok kuvvet buldu. Bunun üzerine Ömer (R. A.) "Arkadaşlarımız kaç kişidir" diye sordu. Saydılar. "Seninle tam kırk kişi olduk" dediler.

"Öyle ise ne duruyoruz? Haydi çıkalım Harem-i Şerife gidelim ve Allah'ın adını yükseltelim" demesiyle hep birden kalktılar ve gittiler. Sıra şöyle idi. Önde Ömer, sonra Ali, sonra Rasûl-i Ekrem, sağında Ebubekir ve solunda Hamza ve arkasında diğer ashab olduğu halde Harem-i Şerif'e gittiler.

Kureys'in uluları Harem-i Şerif'te toplanıp, Ömer'den bir haber beklemekte idiler. Baktılar ki Ömer, İslâm topluluğunun önüne düşmüş geliyor, birbirlerine "Baksanıza Ömer bütün Muhammed'e inananları arkasına almış, getiriyor" dediler. Ebucehil, cin fikirli şeytan bir herif olduğundan, bu geliş beğenmedi. Koşup ilerledi, "Hayrola Ömer bu ne?" diye sordu.

Hazret-i Ömer, ağır başlılığını bozmayarak, "Eşhedü en lâilâhe illâllah ve eşhedü enne Muhammeden Rasûl-ullah" diye cevap verdi. Bunun üzerine

Ebucehil ne diyeceğini şaşırdı, Kureyş uluları da hayret içinde kaldılar.

Hazret-i Ömer (R. A.) oradakilere dönerek "Beni bilen bilir, bilmeyen bilsin ki Hattâb'ın oğlu Ömer'im" dedi. Bu söz üzerine Kureyşlilere bir şaşkınlık geldi ve hepsi birer tarafa dağıldılar. İşte o gün 40 Müslüman Harem-i Şerif'de saf oldular ve açıkça tekbir alarak meydanda namaz kıldılar.

Kureyşliler gördüler ki Müslümanlar gündün güne çoğalıyor ve İslâm dini kuvvet buluyor. Kureyşlilerin reisi olan Ebutâlib her ne kadar imân etmemiş ise de Hazret-i Peygamberi evlâdi gibi koruyor, Hâşimoğulları'ndan imân etmeyenler de onunla beraber olup, kabile ve akrabalık gayretini güdüyorlardı. Bütün olanları aralarında görüşüp danışıp, enine boyuna ölçüp biçtiler.

Nihayet Peygamberliğin yedinci senesi başında Müslüman olsun olmasın Hâşimoğulları ile görüşüp konuşmaktan vazgeçtiler ve Hâşimilerle alış-veriş etmemeyi, kız alıp vermemeyi kararlaştırarak, bir antlaşma yaptılar, bunu yazıp Kâbe'ye astılar ve bunun aksine hiç bir hareket yapmamak üzere and içtiler.

Bu suretle Hâşimiler, Müslüman olsun olmasın, Ebu Tâlib tarafında âdeta kale içinde gibi kaldılar. Bu yere Ebu Tâlib'in şa'bi denir. Fakat Ebuleheb, onlardan ayrıldı, imân etmeyen Kureyşlilerin yanına gitti. Bu Ebu Tâlib'in şa'bi Mekke'nin bir mahallesidir ki Peygamber'in doğduğu mahalledir. Hâşimoğullarının evleri hep oradadır. Ebu Tâlib'den evvel başları Abdülmuttalib olduğundan, o mahal-

leye evvelce Abdülmuttalib'in şa'bi denirdi. Daha sonra Ebu Tâlib'e isnâd edildi.

Ebuleheb'den maâda bütün Hâşimiler, Ebu Tâlib'le beraber orada kalıyorlar, öteki Kureyslilerle temas etmiyorlardı. Başka mahallelerde evleri olan Müslümanlar da semtlerini bırakarak oraya gittiler.

Hâşimiler, akrabalık gayreti ile, Rasûl-i Ekrem'i düşman şerrinden koruyor ve Müslüman olanlar da daima o hazretin etrafında pervâne gibi doluyorlardı.

Peygamberliğin sekizinci senesinde İnşikak-ı kamer, yani ayın ortadan yarılması mucizesi oldu.

Kureys'ten bazıları mehtablı bir gecede Rasûl-i Ekrem'den mucize istediler. O da dua etti, Ay iki parça oldu, hattâ bir parçası diğer bir tarafından görüldü.

Rasûl-i Ekrem, oradakilere seslenerek, "Bakınız, şâhid olunuz" dedi ve orada bulunanların hepsi ayın ikiye bölündüğünü gördüler.

Müşrikler, yine imân etmeyip, "Bu da Muhammed'in şimdiye kadar gösterdiği sihirlerden biridir" dediler. Eskisi gibi Müslümanlara ve bütün Hâşimilere düşmanlık etmekte ısrarlı bir surette devam ettiler.

Ebu Tâlib'in mahallesindeki muhasara iki seneden fazla sürdü ve bu Müslümanlara pek çok sıkıntı verdi. Çünkü Müslümanlardan biri pazara gitse, müşrikler tahammül edilemeyecek kadar ezâ ve cefâ ediyorlardı ve Hac mevsiminde tüccardan biri Hâşim Oğullarından biri ile alış veriş edecek olsa mâni oluyorlardı. Hâsılı Müslümanlar çarşı pazarda serbest gezemiyorlardı. Hazret-i Ali bile Rasûl-i Ek-

rem'in Saadethanesinde bulunduğu halde, Müslüman olduğunu meydana koyamıyor, gizliyordu. Fakat Hazret-i Hamza kılıcı sayesinde istediğı yerde gezip dolaşıyordu. Hazret-i Ömer ise, müşriklerle pençe pençe pervâsızca uğraşıyordu.

Bütün ashabın en büyüğü olan Hazret-i Ebu-bekir (R. A.), Kureyşliler içinde pek ziyâde hatırı sayılır bir zât olduğu halde, ona bile hor bakarlardı. Fakat o, onların bu haline ehemmiyet vermeyip, âşikâre namaz kılardı ve devamlı yaptığı gibi İslâma yakın gördüğü kimseleri el altından dâvet ederdi.

Kureyşlilerin Müslümanlar hakkında bu kadar şiddet göstermeleri, onları geri döndürmek, hiç olmazsa Müslümanlığın daha ziyâde ilerlemesinin önüne geçmek içindi. Halbuki düşünmüyorlardı ki güneş balçık ile sıvanmaz ve Allah'ın yaktığı ışık onların soğuk nefesleri ile sönmez.

Müşrikler ne yaparlarsa yapsınlar, Müslümanlar bildiklerinden şaşmıyorlardı. Din gayretleri gün geçtikçe artıyor ve Hazret-i Muhammed'in mucizeleri ile İslâm dini her tarafa yayılıyordu.

Müslümanlar, Âhret saadetini kazanmak için, dünya nimelerini hiçe sayıp dinleri uğrunda her şeyi fedâ ediyorlar, kimi vatanlarını bırakıp Habeshistan'a gidiyorlar, kimi her türlü tehlikeyi göze alıp Ebu Tâlib mahallesinde kapamp kalmayı hoş görüyorlardı.

Aklı başında olup insâfı yerinde olanlar, Rasûl-i Ekrem'in mucizelerini görerek ve Hak Peygamber olduğunu bilerek, birer birer imâna geliyorlardı.

Hazret-i Peygamber anadan doğduğu gibi ümmî idi. Okuyup yazmak bilmiyordu. Eskiden gelen mil-

letlerin hallerinden habersiz bir halkın içinde ve alimleri bulunmayan bir şehirde büyüdü. Onun başka memleketlere gidip de kimseden bir şey öğrenmediğini herkes biliyordu. Fakat Allah'ın Vahiy ve ilhâmı ile nice nice kimsenin bilmediği şeyleri bilir Tevrât, İncil'de ve diğer Allah'ın indirdiği kitaplardaki emirleri doğru olarak haber verirdi. Bu bile onun Peygamberliğine yetecek bir vesika ve delil olduğu halde, başkaca isbata çalışmaya lüzum kalmadığı halde, bir çok mucizeler de gösterdi.

Fahr-i Âlem'in mucizeleri pek çoktu. Onların hepsi buraya sığmaz, fakat sırası düştükçe bir kısmı anlatılmış, bir kısmı da bundan sonra sırası geldikçe beyân edilecektir.

En büyük mucizelerinden biri belki birincisi Kur'an-ı Kerim'dir ki kıyamete kadar kalacaktır. Eskiden gelen Peygamberlerin zamanlarında hangi şey halkın arasında dikkat nazarı çekiyor ve kıymet veriliyor, şöhret buluyor ise, o zaman gelen Peygamberlerin mucizeleri de ona göre oluyordu.

Meselâ, Hazret-i Mûsa'nın zamanında şöhreti en çok olan sihirbazlık idi. Onun için Allah, Musa'nın elindeki asâ ile bütün sihirbazlara mucizesini gösterdi. Hazret-i İsa zamanında da hikmet ve doktorluk pek ileride idi. O da körlerin gözlerini açmak ve ölüleri diriltmek gibi mucizelerle gönderildi. Son Peygamber Hazret-i Muhammed zamanında da şiir ve hatiplik pek ziyade itibarda idi. Arapların şehirlerde oturanları da, köydekiler de güzel ve tesirli sözü, kıymetin ve büyüklüğün ölçüsü olarak tanırlardı. Yıkarıda da söylediğimiz gibi kabileler birbirine karşı güzel şiirler ve iyi sözlerle üstün gelmeyi başlıca öğü-

nülecek şeylerden sayarlardı. Bir kısmı Kâbe duvarına astıkları ve adına “Muâllakât-ı Seb’a”, yani yedi askı dedikleri emsâlsiz şiirler söyleyerek başka şairlere meydan okurlardı. Bir kısmı da “Sûk-i Ukâz” Ukâz’daki panayır gibi büyük topluluklarda umuma vaaz ve nasihat yollu güzel hutbeler okurlardı.

Bedevî denen köylüler dahi şehirdeki çok yüksek şairler derecesinde şiirler söylerler ve hutbeler yaparlardı. Vezinli vezinsiz söyledikleri çok yüksek şiir ve hutbeler de âdeti sihir gibi tesir ederdi.

İşte bundan dolayı, Fahr-i Âlem Hazret-i Muhammed’e belâgat denen edebiyatın en yüksek tabakasında olan bir kitap indirildi. Bütün şair ve hatipler o’nun benzerini meydana getirmekten âciz kaldılar.

Rasûl-i Ekrem, Kur’ân-ı Kerim âyet âyet nâzil oldukça, “Buna benzer bir söz söyleyemezsiniz” diye bütün Arap ediplerine, şâirlerine, meydan okurdu. O esnada “Bütün insanlar ve cinler bir araya gelseler ve birbirine yardımcı olsalar, bu Kur’ân’ın eşini meydana getiremezler” meâlindeki âyet-i kerime indi.

Kur’ân-ı Kerim’i inkâr ederek, Rasûl-i Ekrem’e karşı çıkan şâirler ve hatipler içinden biri çıkıp da, Kur’ân’ın kısa bir sûresine benzer bir söz bile söyleyemediler.

Kur’ân-ı Kerim’in bazı yerinde az kelimenin içinde çok mânâ mevcut olduğu gibi, uzunca ve etraflı olanlarda da başka bir güzellik ve tatlılık vardır. Buralarını ancak arapçayı bütün incelikleri ile ve sanatları ile anlayanlar bilir, zevkine onlar varır.

Kur'ân-ı Kerim'i tekrar tekrar okuyanlar, onda başka başka safâ ve tad bulurlar ve okudukça okuyacakları gelir. Halbuki başka hiç bir şiir böyle değildir. Herhangi bir nesir veya şiir ne kadar güzel ve sanatlı olsa, birkaç kere okunduktan sonra insan tabiatı ondan usanır.

İşte bundan dolayıdır ki bu büyük şâir ve hatiplerden bir kısmı Kur'ân'ın o yüksek edebî kıymeti karşısında hayran kalarak, islâma girdiler, imâna gelmeyenler bile, Kur'ân âyetlerinin beşerin kudreti dışında bir söz olduğunu ikrar ve itiraf ederek karşı gelmeyip bir tarafa çekildiler.

Kureys'in imâna gelmemiş ulularından Muhire'nin oğlu Velid bir gün Rasûl-i Ekrem'in huzuruna gelerek "Bana biraz Kur'ân oku da dinleyeyim" dedi. Hazret-i Muhammed de Emevi halifelerinden Abdülaziz'in oğlu Halife Ömer zamanından bugüne kadar bütün İslâm âleminde Cuma günleri hutbe bittikten sonra okunan ve (İnnallahe ye'mürü bilâdlî velihsâni...) diye başlayan Âyeti kerimeyi okudu. Bunu can kulağı ile dinleyen Velid, "Aılah'a yemin ederim ki bunda büyük bir tad ve pek çok güzellik vardır, çok derin ve faydalı bir söz, bu sözü insan oğlu söyleyemez" diye hayranlığını bildirdi ve oradakilere dönüp "Sizin aranızda şiiri benden daha iyi bilen kimse yoktur, şiirin her nevini insan ve cin şiirlerini hepinizden iyi bilirim. Muhammed'in okuduğu kelâm, onların hiç birine benzemez. O söz her sözden üstündür. O'nun üstünde hiç bir söz söylenemez" dedi.

Bir gün Hazret-i Muhammed, Harem-i Şerif'in bir köşesinde bulunurken, karşı tarafta da müşrik

Kureyşliler oturuyordu. Onların ulularından Ebu'l Velid diye tanınan Rebia'nın oğlu Utbe, oradakilere "Ne dersiniz bilmem, gidip Muhammed'e biraz nasihat etsem, bizden ne istersen verelim ve seni istediğin mevkie çıkaralım, yeter ki bizim ilâhlarımıza söz atma dinimizi kötüleme desem, olur ki kabul eder de aramızdan bu çekişme gider" deyince, müşrikler "Hay hay bir kere nasihat ediver" dediler.

Bunun üzerine, 'Utbe Rasûl-i Ekrem'in yanına geldi, birçok sözler söyledi, kendi kanaatince birçok nasihatlerde bulundu.

Rasûl-i Ekrem "Sözün bitti mi?" diye sordu. Utbe "Evet" diye cevap verince, Hazret-i Peygamber "Öyle ise şimdi beni dinle" diyerek başladı: "Bismillâhirrahmanirrahîm" "Hâmim tenzilün minerrahmânirrahîm" diye başlayan sûreyi secde âyetine kadar okudu ve secde âyetine gelince kalkıp secde etti ve "İşittin mi ey Velid'in babası?" dedi.

'Utbe: "İşittim, işte sen, işte o" diyerek yerinden kalktı ve perişan bir halde arkadaşlarının yanına gitti. Müşrikler "Ne oldu?" diye sordular.

"Hiç sormayın bir söz işittim ki ömrümde onun eşini işitmemişim, Allah'a yemin ederim ki bu söz; şiir değil, sihir değil, kâhinlik değil. Ey Kureyş-oğulları beni dinlerseniz bu adamı kendi hâline bırakınız" dedi.

Müşrikler, birbiri ardınca gördükleri mucizeleri ve ardarda inen âyetleri işitip Rasûl-i Ekrem hakkında ne diyeceklerini şaşırdılar. Kimi mecnûn, kimi sihirbâz, kimi de şâir dediler. Hiç birinin uymadığını kendileri de anladılar. Hattâ Kureyşliler İslâm dininin etrafa yayılmasından korktukları için

bir Hac mevsiminde bir araya toplandılar. “Her taraftan Arap kabileleri gelmek üzeredir, Muhammed hakkında ne diyeceksek karar verelim ve söz-birliği yapalım da birbirimizi yalancı çıkarmayalım” dediler. İçlerinden bir kısmı “Kâhindir diyelim” dedikleri zaman Muhire’nin oğlu Velid: “Kâhin değildir, sözleri asla kâhin sözüne benzemez” dedi. Öyleyse “Mecnundur” diyelim dediklerinde, Velid yine “Mecnun desek kim inanır, onda asla delilik eseri yok” dedi. Bunun üzerine bazıları “Şâirdir diyelim” dedikleri zaman, Velid yine “Şâir değildir, çünkü biz şiirin bütün inceliklerini biliriz, onun sözleri şiirin bu hususiyetlerine uymaz” dedi.

“Şâir değil ise sihirbaz diyelim” dedikleri zaman yine Velid “Sihirbaza neresi benziyor? Okuyup üfürmesi yok, düğüm bağlaması yok, sihirbazlara benzeyen bir tarafı yok, bundan dolayı ona sihirbaz da diyemeyiz” dedi.

“Öyle ise ne diyelim?” dediler. Velid “Ne demeli bilmem. Şu söylediğiniz sözlerin hiç birisi ona uymuyor. Hangisini söylesek inanılmaz” dedi.

Hâsılı ne diyeceklerine bir karar veremediler, çünkü Peygamberden başka ona yakışık alır bir sıfat bulamadılar. Orada o sözü söylemeye de gönülleri râzı olmadı.

Rasûl-i Ekrem ise, her sene Hac zamanı Mekke’nin dışına çıkıp, gelen kabilelere “Ey filânoğulları” diye hepsine başka başka seslenerek yerine göre uygun olan âyetleri okur ve onları hak dinine dâvet ederdi. Bu suretle kabilelerden bir çok kimseler İslâma girdiler ve İslâm dini Arabistan’ın her tarafına yayılmaya başladı.

Selemeoğulları'ndan birkaçı Mekke'ye geldi, bazı Kur'ân âyetlerini dinleyip, Hazret-i Peygamber'in önünde hemen Müslüman oldular. Sonra dönüp yerlerine gittiler, Peygamberin evsâfı ile gördüklerini onlara anlattılar. Onların içlerinden birisinin babası olan Camûr'un oğlu Amr oğluna "O zattan işittiğin sözleri bana söyle" demiş, o da "Fatiha" Sûresini okumuş, Amr "Bu ne güzel sözdür, başka sözleri de böyle güzel midir?" diye sorunca oğlu "Daha güzelleri var" diye cevap vermişti.

Yine köylü Araplardan biri "Fasda' bimâ tü'mer" âyet-i kerimesini işitince yere kapanıp secde etmiş, "Bu sözün yüksek beyânına secde ettim" demişti.

Bir başkası (Sûre-i Yûsuf) okunurken "Felem-mesteyesû minhu halâsu neciyya" Âyet-i kerimesini işittikte, "Ben şehâdet ederim ki hiç bir mahlûk buna benzer bir söz söyleyemez" demiştir.

Ebûzer (R. A.) in imâna gelmesine de şu hadise sebep olmuştur.

Kendisi tanınmış şâirlerdendi. Kardeşi Enis ise şiirde onun ve ona benzerlerin üstünde idi. Enis Mekke'ye gelip, gitmiş ve kardeşi Ebûzer'e Peygamberin ahvalinden bahsetmişti. Ebûzer "Halk onun hakkında ne söylüyor?" diye sormuş. Enis de "Şâirdir, kâhindir, sihirbazdır diyorlar fakat ben şairlerin sözlerini işittim ve şimdiye kadar yazılan ve söylenen şiirlerle karşılaştırdım. Yemin ederim ki hiç birine uymaz ve bundan sonra ona şâir demek kimseye yakışmaz, hâsılı Muhammed (S. A.) sâdık-tır ve onlar yalancıdır" diye cevap vermiş, bunun üzerine Ebûzer (R. A.) de hemen İslâmı kabul etmiştir.

Evet, Kur'ân-ı Kerim, ne vezinli sözdür, ne de bizim bildiğimiz nesirdir. İki kısmın dışında lâtif bir beyândır. Baştan aşağı berrak ifâdeli ve edebî tarzdadır. Bütün Kur'ân-ı Kerim âyetleri belâgat, yani edebiyat bakımından birbirinden farklıdır. Fakat hepsi bir mûcizedir. Yani eşini vücuda getirmekten insan âcizdir.

Önceleri Arap şâirleri Kur'an âyetlerini tanımış meşhûr şiirlerle ölçmek ve kıyaslamak istediler. Sonraları onların hiç birine benzemediğini ve beşer sözünü andırmadığını anladılar.

Bununla beraber Mu'allakât-ı Seb'a, yani yedi büyük şâirin şiirleri Kâbe duvarında asılı durur, arasına okunur ve edebî değer bahsine örnek olarak alınır.

Belâgat ve edebiyatın en üstün derecesinde bulunduğu Araplarca kabul edilen "Yâ ardublâi mâeki.." Âyet-i kerimesi nâzil olunca en yüksek şâirlere müt-hiş bir tesir yaptı. O vakit İmru'l Kays'ın kız kardeşi sağ idi. O Âyet-i kerimeyi işitince "Artık kim-senin diyeceği bir söz kalmadı, kardeşimin şiiri bile övünülecek yerde duramaz" diyerek İmru'l Kays'ın kasidesini Kâbe duvarından indirdi. Ondan sonraki kasideler de daha sonra birer birer indirildi. Artık övünülecek, meydanda başlı başına bir şöhret olarak yalnız Kur'ân-ı Kerim kaldı. O'nun ifâde ve mânâsının tesiri altında bütün Arap şâirleri, edibleri tutukdu kaldı. Pek çokları Kur'ân-ı Kerim'in Allah kelâmı olduğuna inandılar.

Mü'minler, İslâm dini uğrunda her şeyden vazgeçip, akraba ve tanıdıklarını ve vatanlarını terkederek, Habeshistan'a gittiler, kimisi de Ebu Tâlib'in

mahallesinde kapalı yaşayıp, müşriklerin ezâ ve cefâsına katlandılar.

Kureyş'in uluları bu kadar mucizeleri ve Kur'-ân-ı Kerim'in belâgatini görüp acze ve hayrete düşükleri halde, inatlarından dolayı inkârlarında ısrar ettiler ve dalâlette kaldılar.

O zamanlar Araplar, aşîret ve kabile halinde dağınık bir halde yaşarlardı ve hepsinin reisleri vardı. İdare onların elinde idi. Onlar, kendi kabilelerinin reisleri bulunurken, içlerinden başka birine uymak istemezlerdi.

İslâm şeriatinde fakir ve zengin, zayıf ve kuvvetli arasında fark yoktu. Kureyş kabilelerinin başları ise, alelâde halk ile beraber olmaktan utanırlardı. Bundan dolayı kabile reislerinden her biri kendine bağlı olanları Müslüman olmaktan ve İslâm dinini etrafa yaymaktan menetmek için ellerinden geldiğini geri koymazlar ve buna bir çare ararlardı. Yukarıda söylediğimiz gibi, Müslümanları sıkıştırıp, bütün Hâşimîlerden ilgilerini kestiler ve buna göre bir antlaşma yazdırıp, Kâbe içine astılsa da yine İslâm dininin yayılmasına engel olamadılar.

Arap kabilelerinin en şerefli olan Kureyş kabilesinin iki fırkaya ayrılıp üç seneye yakın bir zamandan beri aralarında alış-verişin, görüşüp konuşmanın kesilmesinden dolayı, müşriklerin çoğu pişman olmuştu. Aynı zamanda o antlaşmayı yazmış olan İkrime'nin oğlu Mansûr'un eli kuruyup çolak olmuştu. Bir de Allah tarafından o anlaşmaya güve nevinden bir böcek musallat olarak, orada Allah'ın isminden başka ne kadar yazı varsa hepsini yeyip mahvetmişti. Cebrâil Aleyhisselâm gelip bunu Ra-

sûl-i Ekrem'e bildirdi. O da amcası Ebû Tâlib'e haber verdi. Ebû Tâlib, Kureys'in toplandığı yere gitti ve Peygamber'den işittiğini onlara anlattı ve "Muhammed'in dediği doğru ise artık siz de insâf ediniz aramızdaki ayrılığı kaldıralım, eğer o'nun dediği doğru çıkmazsa, ben de onu korumaktan vaz geçerim" dedi. Kureys'in büyükleri bu sözü uygun gördüler, hemen anlaşmayı oradan alıp getirdiler. Bir de baktılar ki içinde "Bismikâllâhümme" sözünden başka ne kadar yazı varsa hepsi mahvolmuş, bunu görünce utandılar, her ne kadar Ebûcehil inâdında ısrar etmek istedi ise de, çoğunluk o anlaşmayı yırttılar ve Hâşimiler aleyhinde verdikleri kararı bozdular.

Bu suretle Hâşimiler alış-verişte ve başka bütün muamelelerde serbest kaldı, Müslümanlar Ebû Tâlib'in mahallesindeki muhasara belâsından kurtuldu, Mekke'yi umumî bir sevinç kapladı.

Fakat bu ferahlık ve bu sevinç çok sürmedi. Araya başka felâketler girdi. Peygamberliğin onuncu senesi Ebû Tâlib vefat etti. Üç gün sonra da Hazret-i Hadice (R. A.) göçtü. Her ikisinin böyle ard arda vefat etmeleri, Rasûl-i Ekrem'i çok kederlendirdi. Ondan dolayı bu seneye "Senet-ül hazen", yani hüznün senesi dendi.

Ebû Tâlib'in Rasûl-i Ekrem'le övündüğü ve onun Peygamberliğini kalbi ile tasdik ettiği bazı şiirlerinden anlaşılır. Fakat kendisi Kureys'in reisi olup Rasûl-i Ekrem ise onun elinde büyümüş olduğundan, dili ile müslümanlığı ikrâr edip, ona tâbi olmaktan utanırdı. Hattâ "Ben bilirim ki Muhammed yalan söylemez ve bâtil söz ondan çıkmaz, eğer Kureys'in

kadınları beni ayıplamasa ben ona tâbi olurdum” derdi.

Ebû Tâlib’in vefatından evvel Rasûl-i Ekrem “Ey babamın yerinde olan amcam, bir kere olsun dilinle Kelime-i Şehâdet getir ki Âhirette sana şefâat edebileyim” dediği zaman Ebû Tâlib, “Korkarım ki Ebû Tâlib ölümden korktu da îmâna geldi diye benim aleyhimde konuşurlar, bundan utanmasam şehâdet getirirdim” demişti.

Bununla beraber vefat edeceği zaman Kureys’in ulularını toplamış ve onlara “Muhammed emindir, doğrudur, hiç yalan söylemez, benim size verebileceğim nasihatleri o kendinde toplamıştır, getirdiği İslâm dini ise, kalbin kabul edeceği bir şeydir. O’nu inkâr eden ancak dildir. Allah’a yemin ederim ki ben gözümle görmüş gibi biliyorum. Kureys’in fakirleri ve zayıfları ve sahrada oturanlar ve bütün dünya halkı hep o’nun çağırısını kabul edip, sözüne inansalar yeridir. Kureys’in başları ayak olsa yeridir. - Yani ona uymayan Kureys’in ileri gelenleri hep hor ve hakir olsalar yeridir - Ey Kureysliler, Allah’a yemin ederim ki ben sağ olsam onu düşman şerrinden korurdum. Siz de ona yardım etmelisiniz” diye vasiyet etmişti.

Cenâb-ı Hak hidâyet etmezse kimse doğru yolu bulamaz ve lûtf-u ihsanda bulunmazsa, kimse devlet ve saadete ulaşamaz. Nitekim Kur’ân-ı Kerim’de “Ey Muhammed, sen sevdiğine hidâyet edemezsin fakat Allah istediğini doğru yola sevke~~der~~er” meâlinde bir Âyet-i kerime vardır.

Rasûl-i Ekrem, amcası Ebû Tâlib’in İslâma girmesini pek çok istediği, o da kendisini pek çok sev-

diği halde dili ile Peygamberliğini ikrar etmedi. Vefatından sonra da Kureys kendisinin vasiyetini tutmadı.

Ebû Tâlib'den sonra Ebû Leheb, Kureys'in başına geçmek istedi. Kureys büyükleri de aşiretlerinin reisliğini elden çıkarmamak istiyorlardı. Ebû Cehil ise, Kureys içinde hepsinden fazla mevki tutup sözünün geçmesini arzuluyordu.

Bunlar, Ebû Tâlib ile Hazret-i Hadice'nin vefatlarını fırsat bildiler ve Rasûl-i Ekrem'e evvelkinden daha çok ezâ ve cefâ etmeye başladılar.

Hazret-i Muhammed bunların ezâlarından usanarak Hârise'nin oğlu Zeyd (R. A.) ile beraber Tâif'e gitti ve orada Sakif kabilesi büyüklerini İslâm dinine çağırdı. Onlar ise, imâna gelmek şöyle dursun, Peygamber'i tahkir ettiler, içlerinden bazıları onu taşladılar. Hattâ Zeyd, Rasûl-i Ekrem'i atılan taşlardan korumak için kendisini siper ettiğinde birkaç yerinden yaralandı. Bundan dolayı Hazret-i Peygamber geri döndü, Mekke'ye bir konak arası olan Batn-ı Nahle adındaki yere indi.

İşte orada insanlara ve cinlere Peygamber olarak gönderilen Hazret-i Muhammed, "Errahmân" Sûresini okurken, Cin tâifesinden bir kalabalık gelip dinlemişler ve ona imân etmişlerdi.

Rasûl-i Ekrem, bir müddet Batn-ı Nahle'de kaldıktan sonra, Mekke'ye geldi ve Adî'nin oğlu Mut'im adındaki zâta misafir oldu. Hemen Harem-i Şerif'e gitti. Hacer-i Esved'i ziyaret ederek iki rek'at namaz kıldı. Sonra evine döndü.

Arap âdeti üzerine Mut'im kendi evlâd ve akrabası ile Hazret-i Muhammed'in etrafında dolaşıp,

onu korumak hususunda çok gayret gösterdi. O esnada Zem'a'nın kerimesi Sevde (R. A.), Rasûl-ı Ekrem'le evlendirildi. Yine o sıralarda Ebûbekir (R. A.) in kızı Aişe (R. A.) nin de Rasûl-i Ekrem'e nikâhı kıyıldı. Fakat küçük olduğundan düğün geri bırakıldı.

Rasûl-i Ekrem her sene Hac mevsiminde ve Suk-u Ukâz panayırı günlerinde Mekke'nin dışına çıkıp, etraftan gelen kabilelerle görüşerek onları İslâm dinine dâvet ederdi. Peygamberliğin onbirinci senesi Hac mevsiminde de yine böyle Mekke dışına çıkmıştı. Akabe yakınında Medine ahalisinden bir topluluğa rast geldi. Meğer onlar Hazrec kabilesinden imişler. Hazrecilerle Hâşimiler arasında ise akrabalık vardı. Çünkü Abdülmuttalib'in annesi Selmâ hatun, bu Hazrec kabilesinin bir kolu olan Benî Necâr aşiretinden idi.

Rasûl-i Ekrem o topluluğa "Siz kimlersiniz?" diye sordu. "Hazrec kabilesindeniz" diye cevap verdiler.

"Otursanız da sizinle biraz konuşsak olmaz mı?" deyince, pekâlâ deyip oturdular.

Rasûl-i Ekrem onlara biraz Kur'ân-ı Kerim okuyarak İslâm dinine dâvet eyledi.

Onlar, "Fih'r'in oğlu Gâlib" evlâdından bir Peygamber'in geleceğini, ihtiyarlarından işitirlermiş. Medine'deki Yahudiler de "Peygamber'in geleceği vakit yaklaştı" derlermiş.

Rasûl-i Ekrem onları dine dâvet edince, birbirine bakiştılar, "Yahudilerin dediği Peygamber işte budur" diye söyleştiler.

Öteden beri Yahudilerle düşmanlık olduğundan, hemen imân edip, Peygamber'in önünde Kelime-i Şehâdet getirdiler. Onlar şu zatlardı: Zerâre'nin oğlu Ebû Ümâme Es'ad, Mâlik'in oğlu Râfi', Hâris'in oğlu 'Avf, Âmir'in oğlu Kutbe, gene Âmir'in oğlu 'Ukbe, Riyâb evlâdı Abdullah'ın oğlu Hâris idi. İşte Ensardan en önce İslâma girenler bu altı zât idi. Allah onlardan hoşnut olsun. Bunlar Hac mevsiminden sonra Medine'ye döndüler ve İslâm dininin yayılmasına çalıştılar. Bu suretle İslâm dini Hazreciler arasında gereği gibi yayıldıktan başka, Evs kabilesine de geçti.

Peygamberliğin onikinci gecesi Hac mevsiminde Zerâre'nin oğlu Es'ad'la, arkadaşları olan Râfi', 'Avf, 'Ukbe ve yine Hazrecilerden Hâris'in oğlu Nuâs, Abdükays'ın oğlu Zekvân, Sâmit'in oğlu 'Ubâde, Sa'lebe'nin oğlu Ebû-Abdullah Yezid, 'Ubâde'nin oğlu Abbâs, Evs kabilesinden de Teyyehân'ın oğlu Ebu'l-Heysem, Sâide'nin oğlu Uveyym Mekke'ye gittiler ve yine Akabe'de Rasûl-i Ekrem ile görüşüp ona biat ettiler. Allah cümlesinden hoşnud olsun.

Antlaşmada şunlar yazılı idi: O günden sonra Allah'a şirk koşmayacaklarına, zinâ ve hırsızlık yapmayacaklarına, iftirâdan sakınacaklarına ve evlâdlarını öldürmeyeceklerine,, söz verdiler.

Cahiliyet devrinde Araplar, ancak erkek evlâdları ile övünürler, kız evlâdı olanlar halktan utanırlardı. Bundan dolayı pek çoğu yeni doğan kız çocuklarını diri diri gömerek öldürürlerdi. Bir de Arapların geçimi dar olduğundan, çocukluğunu geçindirmekte sıkıntı çektikleri için, bunu bahane ederek kız çocuklarını, hattâ bâzı kere erkek çocuk-

larını öyle diri olarak gömüp öldürürlerdi. Bundan dolayı Medine'lilerle yapılan sözleşmede evlâdını öldürmemeye hususu ayrı bir madde olarak yazıldı ve bu madde insanlık için büyük bir lûtf oldu. O suretle Peygamber'e bağlananlar yukarıda yazıldığı gibi 12 kişi olup, ikisi Evs kabilesinden, geri kalanı da Hazrec kabilesindendi ve hepsinin reisi Zerâre'nin oğlu Es'ad idi. Bu görüşmeden sonra, hepsi dönüp Medine'ye geldiler ve İslâm dinini yaymaya başladılar.

M İ ' R A Ç

O sıralarda Hazret-i Muhammed'in mi'râcı vuku buldu. Cebrâil Aleyhisselâm bir gece geldi, Rasûl-i Ekrem'i aldı Kâbe'den Mescid-i Aksâ'ya götürdü. Oradan yukarı çıkardı. Bütün semâları dolıştırdı. Sonra o Allah'ın sevgilisi bu görünen âlemin dışına çıkarıldı. Kendisine insanı şaşırtacak birçok acayip şeyler seyrettirildi. Cenâb-ı Hakk'ın kelâmını işitti ve cemâlini gördü. Yine o gece evine döndü.

Beş vakit namaz bu mi'raç gecesi farz kılındı. Her ne kadar ondan evvel de namaz kılınıyorduyse da, sıra ile beş vakit namaz kılmak o gece emrolundu. Ertesi gün Rasûl-i Ekrem, mi'racını ümmetine söyledi. Önce Ebûbekir ve sonra diğer ashab tasdik ederek tebrik ettiler.

Müşrikler inkâr edip, Mescid-i Aksâ'dan nişan sordular. Rasûl-i Ekrem olduğu gibi haber verdi. Fakat onlar inkârlarında ısrarla durdular. Bu esnada İslâm dini Arabistan'ın her tarafında ve hususiyile Medine'de pek hızla yayılmakta idi. Evs ve

Hazrec kabileleri ashabdan birinin kendilerine Kur'ân-ı Kerim'i ve İslâmiyeti öğretmek üzere Medine'ye gönderilmesini rica etmiş olduklarından, Hazret-i Peygamber bu iş için Umeyr'in oğlu Mıs'ab'ı Medine'ye gönderdi. Mıs'ab Medine'ye gidince, oradaki Müslümanların sayısı kırka varmış bulunuyordu. Reisleri olan Es'ad ve hocaları olan Mıs'ab ile beraber hepsi birden Cuma günleri Medine dışına çıkıp bir yerde cemaatle namaz kılmaya başladılar.

Fakat Es'ad'ın teyzezâdesi ve Evs kabilesinin reisi olan Mu'âz'ın oğlu Sa'd ile, yine reislerden olan Huder'in oğlu Üseyyid henüz imâna gelmemiş olduklarından, İslâm dini tamamiyle yayılamıyordu.

Bir gün Mıs'ab ile Es'ad, Zuferoğulları'nın evlerinin birinde sohbet ederlerken, Hudeyr'in oğlu Useyyid, harbesi elinde, onların üzerine geldi. "Maksadınız nedir? Bir takım âcizleri aldatıp azdırıyorsunuz" diye hiddetle bağırdı. Mıs'ab ona nazikâne "Hele biraz dur, otur, sözümüzü dinle, maksadımızı anla" deyince, Useyyid oturdu. Mıs'ab ona İslâm dinini anlattı ve biraz Kur'ân okudu. Kur'ân'ın yüksek belâgati kendisine tesir edince, "Bu ne güzel şey, bu dine girmek için ne yapmalı?" diye sordu.

Mıs'ab ona dini anlattı. O da kabul ederek Müslüman oldu ve "Ben varayım size birini göndereyim, eğer o da imâna gelirse, artık bu şehirde imân etmeyen kimse kalmaz" deyip gitti ve Mu'âz'ın oğlu Sa'd'ı gönderdi. Sa'd oraya hiddetle çıka geldi: "Ey Es'ad, eğer seninle aramızda akrabalık olmasa, kabîlemizin içine soktuğunuz böyle çirkin şeylere sabır ve tahammül edemezdim" diye azarladı ve tehdit etti.

Mıs'ab ona da "Hele biraz durunuz, oturunuz, dinleyiniz, anlayınız da, beğenirseniz kabul ediniz, beğenmezseniz biz de size çirkin gördüğünüz işi tek-liften vazgeçeriz" diye nâzikâne söyledi. Bunun üze-rine Mu'âz'ın oğlu Sa'd oturdu ve Mıs'ab'ın sözlerine kulak verdi.

Mıs'ab da ona İslâm dininin ne demek olduğunu anlattı, biraz da Kur'ân-ı Kerim okudu. Kur'ân oku-nurken Sa'd'ın yüzünde imân işaretleri belirdi. He-men "Siz bu dine girerken ne yapıyordunuz?" diye sordu. Mıs'ab ona İslâm dininin esaslarını ve yapıla-cak şeyleri bildirdi. O da bunları dinledikten sonra bütün kalbi ile İslâm dinine girdi.

Sa'd İslâm olduktan sonra, kalkıp kabilesi olan Abdül Eşhel oğullarının yanına gitti. Onlara "Ey cemaat, siz beni nasıl bilirsiniz?" dedi. Onlar da "Sen bizim ulumuz ve en şerefliimizsin" dediler.

"Çyle ise siz de Allah'a ve Rasûline imân etme-lisiniz, siz imân etmedikçe bundan sonra hiç biri-nizle görüşmem" deyince, Abdül Eşhel oğulları içinde o gün imân etmedik kimse kalmadı. Sonra Sa'd ile Mıs'ab Zerâre'nin oğlu Es'ad'ın evinde otu-rup. başkalarını da İslâm dinine çağırmakla meşgûl oldular. Az zamanda İslâm dini Medine'ye o kadar yayıldı ki Evs ve Hazrec kabileleri içinde Zeyd'in oğlu Benî Ümeyye'nin evinden başka İslâm nuru ile aydınlanmayan ev kalmadı.

Evs ve Hazrec kabileleri Ezd kabilelerinden ay-rılmış bir fırkadır. Asıl vatanları Sebâ diye bilinen Me'rib şehri idi. Zaman aşımı ile bu şehrin su bend-leri harab olduğundan Ezd kabileleri şuraya buraya dağıldılar. İşte onların bir fırkası da gelip, o vakit

Medine'de yerleşmiş bulunan Yahudilerle anlaşma ve mukavele yaparak, Medine civarında kaldılar.

O vakit Medine civarında yerleşmiş olan Yahudiler, Kureyda ve Nadir adıyla iki kabileye ayrılmış idi. Ezdi'lerin başı olan Hârise ölünce, Evs ve Hazrec adında iki oğlu kaldı. Bir takımı ona uymakla Ezdi'ler de iki kabileye ayrıldı. Sonra Yahudiler ile Ezdi'ler arasına düşmanlık girdi ve pek çok muharebeler oldu. Her ne kadar Ezdi'ler iki kabileye ayrılmış iseler de, düşmana karşı birleşirler ve Yahudilere nisbetle çokluk olduklarından, çok kere Yahudilere galip gelirlerdi.

Sonradan Evs ve Hazrec kabileleri arasına düşmanlık girdi ve birbiriyle uğraşarak ikisi de zayıf düştü. Fakat bu sefer İslâm birliği onları da barıştırtıp birleştirdi ve bu suretle kuvvet buldular ve Yahudilere galebe çaldılar.

Peygamberliğin onüçüncü senesi Hac mevsi-minde Mıs'ab, Mekke'ye döndü, onunla beraber Müslümanlardan 73 erkek ve 2 kadın da birlikte gitti. Bunların kimi Evs'den, kimisi de Hazrec kabilesindendi.

Neccâroğulları'ndan Ebû Eyûb-ül Ensâri diye bilinen Hazret-i Hâlid de onlardan biri idi. Mekke'ye geldiklerinde hepsi yine Akabe'de Rasûl-i Ekrem'le buluştular ve Hazret-i Peygamber'in Medine'ye hicret buyurması hususunu konuştular.

Rasûl-i Ekrem, onlara bazı Âyet-i kerime okuduktan sonra, kendi nefislerini ve evlâd-ı iyâllerini nasıl korurlarsa, onu da öyle koruyacaklarına dair söz vermeleri şartıyla onlardan biât istedi.

Düşündüler, taşındılar, “Yâ Rasulallah, senin uğrunda ölürsek bize ne var?” dediler.

Rasûl-i Ekrem, “Cennet var” deyince, “Öyle ise elini ver” dediler. O da mübârek elini uzattı, hemen biat ettiler. Yani can verip cennet aldılar ve pek hayırlı bir alış-veriş yaptılar ve hemen dönüp Medine’ye vardılar.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, artık Medine’ye göç etmek üzere ashabına izin verdi. Onlar da yol hazırlığına kalktılar, Muharrem ve Safer aylarında vatanlarını bırakıp, birbiri arkasından Medine’ye gittiler.

Önce Habeşistan’a gidip de sonra Mekke’ye gelmiş ve müşriklerin ezâsından, cefâsından bıkmış olan Abdülesed’in oğlu Ebû Seleme (R. A.) bu müsaadeyi işidince, herkesten evvel kalkıp Medine’ye gitti. Arkasından birçok Müslümanlar da hicret ettiler.

Sonra Hattâb’ın oğlu Ömer ve kardeşi Zeyd ve Abbas ibni Rebia - Allah kendilerinden razı olsun - 20 kişi olduğu halde Medine’ye gittiler ve Medine’nin Avâli denilen köylerine yerleştiler. Sonunda evvelce Habeşistan’a gidip gelenlerden Peygamberin damadı Affân’ın oğlu Osman da gitti.

Mekke’de Rasûl-i Ekrem’le beraber, ashabdan yalnız Ebû Bekir (R. A.) ile, Hazret-i Ali (R. A.) - Allah kendilerinden razı olsun - kaldılar.

Hazret-i Peygamber de hicret etmek niyetinde ise de, ancak kendisi için Allah’ın iznini bekliyordu. Hattâ Ebû Bekir hazretleri Medine’ye gitmek istedikçe, Rasûl-i Ekrem; “Sabret, belki Cenâb-ı Hak sana bir yol arkadaşı ihsan eder” derdi.

Birbiri ardısıra Medine'ye giden ashab'ı Evs ve Hazrec kabileleri karşılayıp, onları yerleştirirler ve kendilerine çok saygı ve yardım gösterirlerdi.

Din uğrunda bu suretle vatanlarını bırakıp, hicret eden ashaba Muhâcirin denir.

Medine'li olup da, muhacirleri sevgi ve saygı ile karşılayıp, onlara yardım edenlere de Ensâr denir. Muhâcir olsun, Ensâr olsun, Allah cümlesinden râzı olsun ki İslâm dinine büyük hizmet etmişlerdir.

HAZRET-İ MUHAMMED'İN HİCRETİ

Kureyslilerin müşrikleri baktı ki Evs ve Hazrec kabileleri imâna geldi ve bu suretle İslâm dini Medine'de kuvvet bulup, kökleşti. Onların Akabe'deki biadlerinden sonra, ashab da arkalarından gitti ve bir iki ay içinde pek çoğu Medine'ye gidip, onlarla birleşti.

Müşrikler inandılar ki, Hazret-i Peygamber de onların yanına giderse, Medine'de büyük bir İslâm kuvveti peydâ olacak ve Kureys'in Şam yolunda pek mühim bir geçiti olan Medine yolu İslâmların elinde kalacak. Kureys'in uluları bunları düşündükçe telaşa düştüler ve hemen aralarında bir danışma için Dâr-ün Nedve'de birleştiler.

Dâr-ün Nedve, Hakîm'in oğlu Kusay'ın evidir ki yukarıda söylediğimiz gibi Kusay şurada burada dağınık olan Kureyslileri toplayıp, kuvvet kazanarak, Mekke reisliğini elde etmiş olduğundan, onun evi bir danışma yeri yapılmış, her ne vakit Kureys'in ehemmiyetli işi olsa orada toplanıp, görüşürlerdi.

Bu sefer de orada toplanıp “Muhammed için ne gibi bir tedbir almak lâzım geliyor” diye aralarında görüşmeye başladılar. Her biri bir söz söyledi. Bazıları “O’nu bir yerde hapsedelim” dediler, uygun görülmedi. Bir kısmı da “Bir tarafa sürelim” dediler, bu fikir ise hiç kabul edilmedi. Sonunda Ebû Cehil “Onu öldürmekten başka çare yoktur, fakat her kabileden birer adam gidip, hepsi birden vurup öldürmelidir ki katil belli olmasın. O zaman Hâşimiler çaresiz diyete râzı olurlar, bu suretle iş biter ve kan dâvâsı kabileler içinde kaybolup gider” dedi. Ötekiler de bu fikri kabul ettiler.

Bu kararın yapılması için bir takım kötü adamlar ayrılıp seçildiler ve hepsi gece Rasûl-i Ekrem’in evinin önünde toplanıp, onun uyumasını beklediler. Bunların arasında Ebû Cehil, Âs’ın oğlu Hakem, Ebû Lehep ve Halef’in oğlu Umeyye, yine Halef’in oğlu Übeyye gibi Kureys’in ileri gelenleri de o gürhunun arasında idi.

Cebrâil Aleyhisselâm gelip işi Rasûl-i Ekrem’e haber verdi ve Medine’ye gitmek için izin verildiğini, Ebû Bekir’i de beraber götürmeye memur olduğunu bildirdi.

Rasûl-i Ekrem hemen Ebû Tâlib’in oğlu Ali’yi çağırdı ve kendisinde şunun bunun emânetleri olan eşyayı teslim etti ve “Ey Ali, ben Medine’ye gidiyorum, bu emânetleri sahiplerine ver, ondan sonra sen de durma gel fakat şimdi benim yatağıma yat ki, müşrikler beni uykuda zannetsinler” dedi.

Hazret-i Ali, Rasûl-i Ekrem’in yatağına yattı ve yeşil hırkasını kendi üzerine örttü.

Hazret-i Peygamber bir avuç toprak aldı ve Yâsîn Sûresinin evvelinde (Ve ceâlnâ min beyni eydihim sedden...) âyeti kerimesini sonuna kadar okudu. O toprağı kapısının önünde bekleyen müşriklerin üzerine saçtı ve aralarından çıkıp gitti. Kör gibi bakıp durdular ve onu görmediler. Biraz sonra kendi adamlarından biri geldi, "Burada ne bekliyorsunuz?" dedi, "Muhammed'i bekliyoruz" dedikleri zaman, "Muhammed sizin başınıza toprak saçıp aranızdan kaçıp gidele çok zaman oldu, bir kere kılığınıza bakınız" diyerek onlarla alay etti. Birbirlerine baktıkları zaman üstlerinin, başlarının toz toprak içinde kalmış olduğunu gördüler, fakat Hazret-i Peygamber'in evine girince yatakta Hazret-i Ali'nin yattığını farkedemiyerek, "İşte Muhammed yatıyor" dediler.

Sonra Hazret-i Ali kalktı, onu gördükleri zaman şaşırıp kaldılar ve "Muhammed nerede?" diye sordular. Hazret-i Ali, "Bilmem" deyince, adamlar hayrette kalıp ne yapacaklarını şaşırdılar.

Rasûl-i Ekrem'in böyle gözlerden kayboluvermesi Kureyş'in ulularına pek güç geldi. Mekke'yi altüst edip Hazret-i Muhammed'i bulamadıkları için canları pek çok sıkıldı.

"Muhammed'i kim bulursa 100 deve vereceğiz" diye her tarafa ilân ettiler. İçlerinde ne kadar hırsız, katil ve hayr-u şerri bilmez delikanlı varsa, kimi kılıcı ile, kimi sopası ile Mekke dışına çıkıp araştırmaya başladılar.

Rasûl-i Ekrem ise, o gece evden çıktıktan sonra bir yerde gizlendi. Ertesi gün öğle vakti Ebû Bekir'in hânçesine gitti. Kapısının önünde durdu, şeriat ter-

biyesi üzere “İçeri girmeye ev sahibinin izni var mı?” diye sordu.

Hazret-i Ebû Bekir “Buyurun Ey Allah’ın Râ-sûli” deyince içeri girdi ve Allah’dan hicrete izin verilmiş olduğunu bildirdi.

Hazret-i Ebû Bekir, “Ben de birlikte miyim?” diye sorunca, Rasûl-i Ekrem, “Evet” cevabını verdi. Hazret-i Sıddik bu müjdeyi alınca o kadar sevindi ki, gözlerinden sevinç yaşları döküldü. Hemen evinde bulunan develerden birini Hazret-i Peygambere arzetti. Rasûl-i Ekrem, “Teşekkür ederim, ama şimdi hediye kabul etmem, satın alırım” dedi ve hemen parasını verdi. O deve Hazret-i Peygamber için. başka bir deve de Ebû Bekir için hazırlandı ve usta bir kılavuz olan Üreykî’tin oğlu Abdullah adında bir kılavuzu ücretle tuttular, develeri belli zamanda Mekke’nin alt tarafında aşağı yukarı bir saat uzakta bulunan Sevr dağına götürmek üzere kendisi ile mukavelé ederek develeri teslim ettiler.

Hazret-i Peygamber o gün akşama kadar Hazret-i Ebû Bekir’in evinde oturup, gece Ebû Bekir ile beraber yola çıktılar ve Sevr dağı’na gittiler. Orada ıssız bir mağara vardı, içine girdiler ve hemen Allah’ın emri ile bir örümcek gelip, mağaranın ağzına ağını gerdi ve bir çift güvercin gelip oraya yumurtladı.

Kureys’in arayıcıları, Sevr Dağı’nın her tarafını dolaştılar, bir kısmı da Halef’in oğlu Ümeyye ile beraber mağaranın önüne ulaştılar, “Şu mağarayı da arayalım” diye birbirleri ile konuştular. Halef’in oğlu Ümeyye: “Allah akıllar versin, orada ne işiniz var? Muhammed doğmadan örümcekler orada ağ

kurmuş, sonra güvercinler yuva yapmış” demesi üzerine hepsi birlikte dönüp gittiler. Halbuki mağara ağzına geldikleri zaman, Rasûl-i Ekrem ile Hazret-i Ebû Bekir onları görüyordu, fakat onlar göremiyorlardı. Hattâ onlar mağara kapısına yaklaştıkları sırada, Hazret-i Ebû Bekir pek ziyade üzülerək “Yâ Rasûlallah beni öldürürlerse gam yemem, fakat Allah göstermesin sana bir zarar gelirse bütün ümmet mahvolur” deyince Rasûl-i Ekrem “Gam çekme Allah bizimle beraberdir” diye teselli etti.

Onlar dönüp gittikten sonra, Hazret-i Ebû Bekir, “Ey Allah’ın Rasûli eğer içlerinden biri şöylece önüne bakıverse idi bizi görürdü” deyince, Rasûl-i Ekrem, “Sen ne zannediyorsun, o ilki arkadaşın üçüncüsü Allah idi” dedi.

Hazret-i Ebû Bekir mağaraya girince bir delik görmüştü, oradan yılan ve çıyan gibi bir zararlı hayvan çıkıp da Rasûl-i Ekrem’e bir ziyan vermesin diye orasını ayağı ile tıkayıp oturdu, Rasûl-i Ekrem de ona dayanıp uykuya vardı. O esnada o delikten bir yılan Ebû Bekir’in ayağını soktu. Fahr-i Âlem uykudan uyanmasın diye Hazret-i Ebû Bekir ayağını çekmedi fakat canı çok acıdığı için gözlerinden yaş aktı ve bu yaşlar Rasûl-i Ekrem’in mübârek yüzüne damlayınca uykudan uyandı: “Ne var Yâ Ebâ Bekir?” diye sordu. O da: “Ayağımı bir şey soktu ama zarar yok, anam babam sana fedâ olsun” diye cevap verdi.

Rasûl-i Ekrem kalktı, yılanın soktuğu yere tükürdü, derhal ayağının acıması durdu ve Hazret-i Ebû Bekir iyileşti.

Hazret-i Ebû Bekir'in âzadlısı olan Fuhere'nin oğlu Âmir, Sevr Dağı'nda bir sürü koyun güder ve geceleri sağıp mağaraya bir miktar süt getirirdi. Hazret-i Ebû Bekir'in oğlu Abdullah da, geceleri gizlice mağaraya gelip, Kureyş'in yaptıklarına, ettiklerine dair haberler getirirdi.

Bu hal ile o mağarada üç gece kaldılar. Sonra Ureykıt'ın oğlu Abdullah develeri getirdi, bindiler, onu ve Âmir'i de beraber aldılar, sahil yolu ile Kudeyd denilen yere geldiler. Orada bulunan Ebû Mâbed'in çadırı önünden geçerken, satın almak üzere hurma yahut başka yiyecek bir şey var mı diye sordular. Ebû Mâbed orada yoktu fakat karısı Hâlid Hüzâi'nin kızı olan A'tike Ümmü Mabed orada bulunuyordu, "Yiyecek bir şey yoktur" diye cevap verdi.

Rasûl-i Ekrem ileride bir koyun gördü, "Bu nedir?" diye sordu. Ümmü Mâbed, "Bu çok zayıf bir koyundur, yürüyecek hâli yoktur, sürü ile gidemediği için burada kaldı" deyince, "İzin verirsen sağalım" buyurdular.

Ümmü Mâbad, bu zayıf hayvandan ne çıkar, fakat misafire olmaz demek âdet olmadığından, "Pekâlâ, eğer süt bulursanız sağınız" dedi.

Rasûl-i Ekrem, koyunu tutup memesini sıvadı ve (Bismillâhirrahmânirrahîm) diyerek sağmaya başlayınca, koyunun sütü gelmeye başladı, bir büyük kab istedi, kab doldu. Önce Ümmü Mâbed'e, sonra orada bulunanlara doyuncaya kadar içirdi ve en sonra kendisi içti, tekrar sağdı, yine içtiler, üçüncü defa sağıp onu da Ümmü Mâbed'e bıraktı. Sonra mağara arkadaşı ile beraber yola revân oldular.

Aradan çok geçmeden Ebû Mâbed geldi, o kab içindeki sütü gördü, "Bu ne?" diye sordu. Karısı Ummü Mâbed, "Vallahi buraya bir mübârek zat geldi, şu arık koyunu sağdı" diyerek olanı anlattı. Ebû Mâbed, "Bunda bir hikmet var. O zatın şekli ve simâsı nasıldı?" diye sorunca, karısı da, "Orta boylu, kara kaşlı, kara gözlü ve gayet nur yüzlü lâtif bir adamdı" diyerek, Hazret-i Peygamber'in şeklini tarif etti.

Kocası Ebû Mâbed, "Allah'a yemin ederim ki bu senin anlattığın zat Kureys içinde çıkan peygamberdir. Eğer ben burada bulunsa idim ona tâbî olur-dum" dedi.

Daha somraları Ummü Mâbed'den nakledildiştir ki "O koyun Hazret-i Ömer'in halifeliği zamanında hâsıl olan kuraklık zamanına kadar yaşadı, yeryü-zünde hayvanlar yiyecek bir şey bulamazken, biz onu akşam sabah sağardık" dermiş.

Rasûl-i Ekrem'i ele geçirenlere Kureys'in 100 deve vadettiği, Kinâne kabilesinden olup, o taraflarda çadırda yaşayan Beni Müdlic aşireti içinde duyulmuş ve sahil yolundan iki deve ile dört kişinin geçip gittiği de işitilmiş idi.

Bunun üzerine, Mâlikil Müdlicî'nin oğlu Sürâka, 100 devenin tamamı ile atına binip onların arkasına düşmüştü. Onlar ise Kadid'deki Ummü Mâbed'in çadırından giderken, Sürâka onlara yetişt.

Hazret-i Ebû Bekir "Aman Yâ Rasûlallah tutulduk" diyerek telâşlandı. Rasûlallah "Gam yeme, Allah bizimle beraberdir" diye teselli ederken, Sürâka gelip çattı, fakat atının ayakları dizlerine kadar yere battı.

Sürâka “Yâ Muhammed, dua et de kurtulayım, boynuma borç olsun ki geriden gelen arayıcıları savıp defedeyim” diye yalvardı.

Hazret-i Peygamber dua etti, Cenâb-ı Hak da duasını kabul buyurdu ve Sürâka kurtuldu ve Hazret-i Peygamber’in yanına geldi. Onları üç gün saklayacağına söz verdi ve ileride İslâmiyet kuvvetli olarak meydana çıktığı zaman, kendisine bir zarar gelmemesi için bir emannâme istedi.

Rasûl-i Ekrem, Führe’nin oğlu Âmir’e deri üzerine bir emannâme yazdırıp Sürâka’ya verdi ve yoluna devam etti.

Sürâka orada kaldı ve Kureys’in geriden gelen arayıcılarına, “ben buralarını arayıp taradım kim-seler yok, başka tarafa bakalım” diyerek onları geri çevirdi.

Sonraları Ebû Cehil, Sürâka’nın yaptığı işi anlayınca, pek ziyâde hiddetlenip, Sürâka’yı bir şiirle hicvetmiştir.

Sürâka da ona, “Eğer atımın ayakları nasıl yere gömüldüğünü göreydin, sen de Muhammed’in peygamberliğine imân ederdin” diye o da bir kıt’a ile cevap verdi.

Daha sonra Hazret-i Ebû Bekir de bu vakaya dâir güzel bir kaside yazmıştır.

Mekke’nin fethi senesi Rasûl-i Ekrem’in Hu-neyn muharebesinden dönüşünde,, Sürâka o emannâme ile Hazret-i Muhammed’in huzuruna gelmiş ve Müslüman olarak iltifatlarına nâil olmuştur.

Rasûl-i Ekrem ona, “Yâ Sürâka, Kısra’nın bileziklerini takınacağın vakit ne halde olacaksın” de-

miş ve “Sanki seni Kistrâ’nın bileziklerini takınıyor gibi görüyorum Sürâka...” demişti.

O vakit bu sözlerin mânâsı iyice anlaşılmamış idi. Hazret-i Ömer’in halifeliği zamanında, İran hükümdarı Kistrâ’nın malları ganimet olarak alındığı zaman, Medine’ye getirilmiş ve bileziklerini Sürâka’nın taktığı görülünce, Hazret-i Muhammed’in mucizelerinden biri de meydana çıkmıştır. Bu husus ileride daha tafsil edilecekti.

Rasûl-i Ekrem, mağara arkadaşı Ebû Bekir ile beraber Kadid denilen yerden ayrılıp giderlerken, yolda bir çobana rast gelip süt istediler, çoban, “Sağılır koyunum yok, şurada bir keçi var onun da sütü kalmadı” dedi. Hazret-i Peygamber, “O’nu buraya getir” dedi, çoban da o keçiye getirdi.

Rasûl-i Ekrem, mübarek elini onun memesinin üzerine koydu, keçinin hemen sütü geldi. Hazret-i Ebû Bekir kalkanını tuttu, kalkan süt ile doldu. Fahr-i Âlem o’nu Hazret-i Ebû Bekir, Âmir, Abdullâh ve çobana içirdi sonra yine sağıp kendi içti.

Çoban, “Sen kimsin? Ben senin gibi adam görmedim. Aman bana kendini bildir” diye yalvardı.

Rasûl-i Ekrem, “Eğer kimseye duyurmazsan söyleyim” dedi. Çoban da kimseye söylemeyeceğine söz verdi. Fahr-i Âlem, “Muhammed Resûlullah dedikleri benim” deyince çoban, “Ha, şu Kureyş’in dininden dönen kişi dedikleri sen misin?” dedi, Hazret-i Peygamber de “Elbette onlar öyle söyler ya” dedi.

Çoban, “Ben şehadet ederim ki sen hak Peygamber’sin ve senin yaptığını kimse yapamaz, me-

ğer ki Peygamber ola, ben seninle beraber giderim” dedi.

Rasûl-i Ekrem, “Şimdi olmaz sonra benim adım yayıldığını haber aldığın vakit gel” dedi ve yoluna devam etti.

Ebû Bekir hazretleri Şam’a çok gidip gelmiş olduğundan, yol üzerinde onu tanıyanlar çoktu: “Bu önündeki kimdir?” diye soranlara, “Kılavuzdur, bana yol gösterir” diye cevap verdi.

Âvâm’ın oğlu Zübeyir (R. A.), Şam kafilesi ile, Medine’den çıkıp Mekke’ye gelirken onlara rast geldi, Rasûl-i Ekrem ile yâr-ı gâr’ına beyaz ve yeni elbiseler giydirdi.

Hazret-i Zübeyir, kabile ile Mekke’ye gelip, işini bitirdikten sonra, o da Medine’ye hicret etmiştir.

Hazret-i Peygamber’in Mekke’den çıktığı daha önce Medine’de duyulunca, Müslümanlar birkaç gün sabahleyin Medine dışına çıkıp, sıcak basıncaya kadar Hazret-i Muhammed’in teşrifini beklerdi.

Yine bir Pazartesi günü sabahleyin çıkıp sıcaklar basınca geri dönmüşlerdi. Bir iş için evinin damına çıkmış olan bir Yahudi, uzaktan Rasûl-i Ekrem ile Hazret-i Ebû Bekir’in beyaz elbiselere bürünmüş oldukları halde geldiklerini gördü ve “İşte istediğiniz geliyor” diye Müslümanlara müjde verdi. Ehl-i İslâm silâhlanıp o tarafa koştular ve Fahr-i Âlem’i büyük saygı ile karşıladılar. Peygamber Efendimizin Medine’ye vusûlleri, Peygamberliğin 14. senesinde ve Rebîülevvel ayının başlarında idi. O gün pek sıcak bir gündü ve Rasûl-i Ekrem yorgundu. Medine’ye bir saat kadar uzaklıktaki Kubâ köyüne indi ve Neccâroğulları’ndan birinin evinde konuk-

ladı. Bir müddet Kubâ'da kalmaya karar verdi ve orada bir mescit yaptı.

Daha önce bazı Müslümanlar kendileri için mescit yapmışlarsa da, daha büyük cemaat için en önce yapılan mescit bu Kubâ mescididir.

Rasûl-i Ekrem'in Kubâ'ya gelişinde Ensâr, tebrik için gittikleri sırada Medine'nin en usta ve meşhur şairi olan Sâbit'in oğlu Hassân (R. A.), Peygamber'in teşrifini tasvir eden güzel bir methiye kaside söyledi ve o'nu şükrâne olarak Hazret-i Peygamber'e arzyledi.

Hazret-i Ali (R. A.), Rasûl-i Ekrem'den sonra üç gün Mekke'de kalmış ve kendisine bırakılmış olan emânetleri sahiplerine teslim ettikten sonra, Mekke'den çıkmıştı. Rasûl-i Ekrem Kubâ'da iken o da gelip kendileriyle buluştu.

Rasûl-i Ekrem bir Cuma günü kendi devesine binip, yüz kişi kadar Müslüman halk ile Kubâ'dan kalktı, Medine'ye doğru yol almaya başladı. Giderken sol taraftaki Avf'ın oğlu Sâlimoğulları'nın yurdunda Ranuna denilen vâdinin üst tarafına indi ve orada çok belîğ bir hutbe okuyup Cuma namazı kıldı.

Hazret-i Muhammed'in ilk kıldığı Cuma namazı budur ve aşağıda tercüme edilen de ilk hutbesidir.

Rasûl-i Ekrem, kalkıp Hakteâlâ'ya hamd ve senâ ettikten sonra, şöyle buyurdu:

“Ey Nâs, sağlığınızda ahiretiniz için tedârik görünüz, muhakkak bilmelisiniz ki kıyamet gününde herkes sorumludur. Herkes çobansız bıraktığı koyununundan sorumlu tutulacaktır. Sonra Cenâb-ı Hak ona tercümansız ve vasitasız diyecek ki benim

Rasûlüm gelip de size emirlerimi bildirmedi mi? Ben sana mal mülk verdim, pek çok iyiliklerde, ih-sanlarda bulundum, sen kendin için ne getirdin? Bu soru ile karşılaşan, sağına, soluna bakacak bir şey göremeyecek, önüne baktığı zaman cehennemi görecek o halde uyanınız, bir yarım hurma kadar iyilikle bir hayır işliyerek ateşten korununuz, onu dahi bulamayan şükretmesini bilsin, o suretle olsun ateşten kurtulsun. Bir hayır için on katından yediyüz misline kadar sevap verilir. Allah'ın selâm, rahmet ve bereketi sizlere olsun”.

Rasûl-i Ekrem birinci hutbeyi bitirdikten bir müddet sonra, ikinci hutbeye kalkıp dedi ki:

“Allah’a hamd ederim ve ondan yardım isterim. Nefislerimizin şerlerinden ve kötü amellerimizden Allah’a sığındık, Allah'ın doğru yola götürdüğünü kimse sapıtamaz, Allah'ın yoldan çıkarttığına da kimse doğru yolu gösteremez, Allah'tan başka Allah olmadığına, onun tek ve eşsiz olduğuna şahâdet ederim. Sözü en güzeli Allah'ın kitabıdır. Cenab-ı Hak kimin kalbini Kur'ân'la süslerse, onu kâfirken İslâma sokar, o da Kur'ân'ı başka sözlere üstün kılarırsa kurtulur. İyi bilin ki Allah'ın kitabı sözlerin en güzeli ve en üstünüdür. Allah'ın sevdiğini seviniz. Allah'ı içten ve gönülden seviniz, Allah'ın kelâmından ve onu zikretmekten usanmayınız ve Allah'ın kelâmından kalbinize bir karartı gelmesin çünkü Allah kelâmı her şeyin en iyisini ayırıp seçer, işlerin hayırlısını ve kulların seçkini olan Peygamberleri ve onların kıssalarını anlatır, helâi ve haramı bildirir, siz ancak Allah'a ibâdet ediniz ve ona hiç bir şeyi ortak yapmayınız, ondan hakkı

ile sakınınz, sözleriniz Allah'a yönelmiş güzel sözler olsun ve aranızda Allah kelâmı ile sevişiniz. İyi biliniz ki Allah, ahidini bozanlara, sözünde durmayanlara gazap eder. Vesselâmü aleyküm"

Akabe'de biâd eden Ensâr, Rasûl-i Ekrem ne vakit kendi memleketlerine gelirse, onu her suretle koruyacaklarına dair söz vermiştiler.

Hazret-i Peygamber, Medine civarına gelip, bir müddet Kubâ'da kaldıktan sonra, bu sefer Medine'nin içine girmek üzere bulunduğundan artık onlara verdikleri sözü yerine getirme zamanı gelmiş demekti. Dikkat edilirse hutbenin sonunu ahidini bozanlara Allah'ın gazeb edeceği cümlesi ile bitirmişti.

Ranona'da Cuma namazını kıldıktan sonra yine devesine bindi ve Medine şehrine doğru yürümeye başladı. Fakat kimin evine gideceğini kimse bilmiyordu.

Ensâr'ın önceleri ve sonraları muhacirlere yaptıkları yardım ve haklarında gösterdikleri saygı ve riâyet, doğrusu tarif olunmaz derecede idi. Bu sefer Hazret-i Peygamber'in Medine'ye gelişinde de âdetâ düğün bayram edercesine şenlik ettiler. O gün Medinelilerin hakikaten bir bayram günü idi.

Ensâr çocukları sevinip, sokaklarda "Allah'ın Resûlü geldi" diye çağırıyorlar, kadınları damların üstüne çıkıp, güzel güzel şiirler okuyorlar ve "hoş geldiniz" diye bağırıyorlardı. Her kimin evinin önünden geçse, "Buyurunuz Yâ Resûlallah" diye evlerine davet ediyorlar ve devesinin yularından tutup döndürmeye çalışıyorlardı.

Onlar devenin yularına sarıldıkça, Resûlallah, "Ona dokunmayınız memurdur, Allah tarafından

emrolunduğu yere gidiyor, durunuz bakalım nereye gidecek" derdi. Kendileri de devenin yularını bırakıp hiç dokunmazdı. O mübârek hayvan da sağa sola bakarak kendiliğinden yürürdü.

Nihayet Neccâr'ın oğlu Mâlik'in evinin önündeki boş arsaya çöktü. Fakat hemen kalkıverdi ve tavus kuşu gibi süzülüp, Neccâroğulları'ndan Hâlid yani Ebâ Eyyûb-u Ensârî (R. A.) nin evinin önüne vardı ve orada çöktü fakat durmayıp yine kalktı ve dönüp evvelki çöktüğü yerde çöktü ve boynunu uzatıp bağırdı.

Rasûl-i Ekrem, "İnşallah konağımız burasıdır" diyerek deveden indi ve Ebû Eyyûb-u Ensârî'nin evini şereflendirdi.

Hazret-i Hâlid (R. A.), Hârise'nin oğlu Zeyd ile beraber devenin üzerindeki şeyleri alıp evine götürdü.

Ensâr'ın en ulusu olan Zerâre'nin oğlu Es'ad (R. A.) teberrûken deveyi alıp, kendi evine götürdü. Medine şehri Hâtem-ül Enbiyâ'nın teşrifleri ile mesûd oldu ve nûr ile doldu. Vatanlarından ayrı düşüp de gönülleri üzgün olan muhacirlere de taze can geldi, Ensâr'ın da yüzü güldü.

O gün Medine ahalisi Hazret-i Hâlid'in evine gelip, Rasûl-i Ekrem'i ziyâret ettikleri sırada, Yahudi âlimlerinden Selâm'ın oğlu Abdullah dahi geldi ve dikkatle Hazret-i Peygamber'in yüzüne baktı, "Bu yüz yalancı yüzü değildir" deyip İslâmla müşerref oluverdi.

Ensâr'ın her biri Rasûl-i Ekrem'i kendi evinde misâfir etmek istiyordu. Kimi tercih etse, ötekilerin

üzüleceği hatıra gelirdi. Halbuki konak yerini deve tayin ettiği için, kimsenin bir diyeceği kalmadı.

Fakat Neccâroğulları'nın o boş arsasında devenin çökmesinin sebep ve hikmeti şu idi:

O arsa, Neccâroğulları'ndan iki çocuğa miras kalmıştı. Rasûl-i Ekrem, onu on miskâl altına satın aldı. Paranın verilmesini Hazret-i Ebûbekir'e havale buyurdu, o da sahiplerine verdi. Sonra Rasûl-i Ekrem kerpiç kestirdi ve kereste aldı o arsada bir mescit ve bir tarafına da kendisi için odalar yaptırmaya başladı. İşte daha sonraları zaman zaman, nice nice büyük binalar ilâve olunarak bugünkü mamur ve ziynetli olan "Peygamber mescidi" işte bu cami şeriftir ve kapısı devenin gidip de ilk çöktüğü yerdir.

Bu cami yapılırken Resûlullah, ashabı ile beraber orada çalışır ve elleri ile kerpiç taşırlardı.

Kâbe-i Mükerreme müşrikler elinde bulunduğu için, Rasûl-i Ekrem, Medine'ye geldikten sonra Beyt-ül Mukaddes'e, yani Mescid-i Aksa'ya doğru namaz kıldı. Mescidin kiblesi de Kudüs tarafına yönelmiş olarak yapılmaya başlanmıştı.

Rasûl-i Ekrem'in kerîmelerinden Rukiye (R. A.), evvelce Affân'ın oğlu Osman (R. A.) ile beraber hicret etmişti. Bu sefer mescidin yapılmasına başlandıktan sonra Rasûl-i Ekrem diğer kızları ile zevcesi Sevde'yi getirmek üzere kendi azadlıları olan Hârîse'nin oğlu Zeyd ve Ebû Râfi'i Mekke'ye gönderdi. Onlar da Rasûl-i Ekrem'in kerîmeleri olan Ümmü Külsüm ve Fâtıma (R. A.) ile, zevcesi Sevde (R. A.) hazretlerini ve Hârîse'nin oğlu Zeyd'in zevcesi Ümmü Eymen ve oğlu Üsâme (R. A.) hazretle-

rini alıp Medine'ye getirdiler. Onlarla beraber Hazret-i Ebûbekir'in oğlu ile aile efradı geldiler.

Fakat Rasûl-i Ekrem'in büyük kızı Zeyneb (R. A.), kocası Rebî'in oğlu Ebûl Âs henüz İslâm olmadılarından, Hazret-i Zeyneb Mekke'den çıkamayıp geri kalmış ise de, sonra o da Medine'ye hicret etmişti.

Hâsılı, muhâcirlerin hepsi Mekke'den alâkalarını kestiler, Rasûl-i Ekrem'in teşrifi ile şenlenen Medine şehri artık kendilerinin vatanı oldu.

Fakat arası çok geçmeden Hazret-i Ebû Bekir ile Bilâl-i Habeşî (R. A.) sıtmaya tutuldular. Sıtına nöbeti içinde Mekke'nin havasını, suyunu hatırlayıp, hasret çekerlerdi.

Bilâl-i Habeşî, Mekke'den çıkmalarına sebep olanlarına, hususiyle Rebîa'nın oğlu Utbe ve Şeybe ile Halef'in oğlu Ümeyye'ye beddua ederdi.

Fahr-i Âlem hazretleri de, "Yârabbi sen bize Mekke gibi Medine'yi de sevdin ve burada bize bereket ve geçimimize genişlik ver" diye Allah'a yalvarırdı. Cenâb-ı Hak da duasını kabul buyurdu ve Medine'yi muhâcirlere sevdirdi.

Hazret-i Ömer (R. A.) de, "Yârabbi bana senin yolunda şehid olmayı ve Resûlünün şehrinde ölmeyi mukadder et" diye dua ederdi.

Yapılmakta olan mescidin yanındaki odalar bitinceye kadar, Rasûl-i Ekrem 7 ay Ebû Eyyûb-u Ensârî'nin evinde kaldı.

Ensâr, her gün oraya Hazret-i Peygamber için nöbetle yemek getirirlerdi.

Rasûl-i Ekrem'in teşriflerine şükrâne olmak üzere, ensârın her biri böyle birer suretle hizmet etmiş ve her biri birer şey veregelmiş iken, Mâlik'in oğlu Enes'in annesi pek fakir olduklarında, hiç bir şey getirmediğine üzülürdü. Nihayet bir gün 10 yaşında olan oğlu Enes'in elinden tuttu ve götürüp, "Yâresûlallah, bu da size hizmet etsin" diyerek bıraktı. Bundan sonra Enes (R. A.), Peygamber'in hizmetine devam etti.

Peygamber'in mescidi ile yanındaki odalar tamamlandıktan sonra, Rasûl-i Ekrem, Ebâ Eyyûb-u Ensârî'nin evinden Hâne-i Saadetine göç etti.

Hazret-i Ebû Bekir'in kerimesi Mekke'de iken, Rasûl-i Ekrem'e nikâh edilmiş olan Âişe (R. A.) nin düğünü de o esnada yapıldı ve onun odasında mescidi şerife bir yol açıldı. O vakit Hazret-i Peygamber'in hicretinden 8 ay geçmişti.

Mescid-i Şerif'in bir tarafında bir sofa var idi ki üstü sundurına idi. Eshabın fukarası orada yatardı ve onlara Eshâb-ı Suffa denirdi. Onların akşam yiyecekleri olmazdı. Hergün akşam olunca birazını Rasûl-i Ekrem kendi yanında alıkoyup, diğerlerini de ashab-ı kiramın evlerine gönderirlerdi, her biri bir evde yemek yerlerdi.

Rasûl-i Ekrem, sadaka kabul etmez, ancak hediye kabul ederdi, kendisine sadaka diye gelen şeylere el sürmeyip, onları Ashâb-ı Suffa'ya verirdi, hediye olarak gelenlerden de onlara hisse çıkarırdı.

Ashâb-ı Suffa daima mescidde bulunurlardı, fakat diğer asbab namaz vakti olunca mescide gelir, Hazret-i Peygamber ile birlikte namaz kılıp giderlerdi.

Sonraları ezan okunmaya başlandı. Namaz vakti olunca, Bilâl-i Habeşî (R. A.) ezân okurdu, ashab da ezânı işitince cami içine toplanırlardı

Bu sene Mekke müşriklerinin ulularından Vâil-üs Sehmi'nin oğlu Âs ile Mugire'nin oğlu Velid dünyadan göçmüşlerdi.

Medine-i Münevvere'de de Ensârın büyüklerinden olan Zürâre'nin oğlu Es'ad ile Berâ' (R. A.) irtihâl buyurdular.

Bu seneye Senet-ül İzn, yani ruhsat yılı denir ki, sene başında Mekke'den Medine'ye hicret etmek için Ashaba izin verilmiş, onlar da Muharrem ayında hicrete başlamışlardı. Nihayet Safer ayında da Rasûl-i Ekrem, Mekke'den çıkıp, Rebülevvel'de Medine'ye vâsıl olmuştu.

İşte, sonradan bu senenin Muharreminin başı İslâm tarihine başlangıç olmuştur. Hicret tarihi dediğimiz budur. Hazret-i Muhammed'in doğumunun ellidördüncü ve İsâ'nın doğuşunun altıyüz yirmi ikinci yılıdır.

Müslümanların hep birden Mekke'den çıkıp gitmeleri ilk bakışta müşriklerce bir muvaffakiyet diye biliniyordu ve Mekke artık yabancılardan kurtulmuş zannolunuyordu.

Halbuki Medine'de muhâcirler yerleşip, Ensâr ile birleşerek müşriklerin aleyhine bir büyük ordu toplanıyordu.

Hakikat gözü ile bakanlara, bu sene Muharrem'in hilâli sanki müşriklere karşı İslâmın elindeki yalın kılınç gibi bir zafer silâhı şeklinde görünüyordu.

Evvelce Ashabdan bazıları “Biz kâfirlerin bu kadar ezâ ve cefâlarını niçin çekelim?” diye kendilerine saldıran müşriklere silâh ile karşı koymak istedikçe, Rasûl-i Ekrem, “Daha muharebeye izinli değilim” derdi. Bu sene ise, müşriklerle döğüşmek için Müslümanlara izin verildi.

Çünkü Evs ve Hazrec kabileleri imân etmekle, İslâm dini kuvvet bulmuş ve Müslümanların kudreti müşrikler ile cenk edebilecek hale gelmişti.

Hazret-i Peygamber’in hicretinden beş altı yıl geçtikten sonra, ara sıra muhâcirlerden birer fırka teşkil edilerek, Rasûl-i Ekrem’in amcası olan Abdülmuttalib’in oğlu Hamza ve amcazâdesi olan Hars’in oğlu Übeyde (R. A.) gibi ashâbın ileri gelenlerinden biri kumandan tayin ve bir beyaz bayrak verilerek, Mekke müşriklerinin kervanlarına hücum edilmek üzere Medine’den gönderilirdi.

Hicretin ikinci senesi Safer’inde Rasûl-i Ekrem, 60 kişilik muhâcirlerle Medine’den çıktı ve Ubâde’nin oğlu Sa’d’ı Medine’de yerine kaymakam bıraktı ve bayrağını amcası Hazret-i Hamza’ya verdi. Mekke ile Medine arasında bulunan Veddan ve Ebva köylerine doğru yürüdüler.

Bu seferden maksat o taraflardan geçip giden bir Kureyş kervanına yetişmek ve Kinâne kabile-sinden olan Benî Zamre aşiretini itaat altına almak idi.

Halbuki Ebva köyüne varıldığı zaman, kervanın gitmiş olduğu anlaşıldı, Zamreoğulları şeyhi de gelip amân diledi.

Rasûl-i Ekrem de, bundan sonra İslâmın düşmanlarına yardım etmemek ve icab ederse, Müslü-

manlara taraftar olmak üzere, Zamreoğulları ile bir anlaşma yaptı ve kendilerine bir de amannâme verdikten sonra Medine'ye döndü.

Bir müddet sonra Ebû Süfyân'ın bir kafil ile Mekke'den çıkıp Şam'a gittiği işitilmekle, hicretin ikinci senesi Cemadî'l-ülâsında Rasûl-i Ekrem 150 kadar Müslüman ile Medine'den çıktı ve bu sefer Abdül Esed'in oğlu Ebû Seleme'yi Medine'de yerine kaymakam bıraktı. Bayrak yine Hamza'nın omuzunda idi.

Yenbû taraflarında Uşeyre adındaki yere vardılar. Kureyş kervanının yine savuşup gitmiş olduğu haber alındı ve hemen Kinâne kabilesinden orada yerleşmiş olan Müdliçoğulları ile anlaşma yapılarak, onlara da Zamreoğulları gibi emannâme verildikten sonra Medine'ye dönüldü.

Bir kaç gün geçtikten sonra, Mekke taraflarında göçebe olan Kureyş tâifesinden ve Mâlik'in oğlu Fihri'nin neslinden Câbir-ül Fihri'nin oğlu Kürz, müşriklerden bir bölükle Medine civarına gelip, ahalinin hayvanlarını yağma ettikleri haber alındı.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem derhal Hârise'nin oğlu Zeyd'i Medine'de kaymakam bırakıp ve bayrağını Hazret-i Ali'ye verip, muhâcirlerden bir bölük ile Medine'den çıktı. Ve Câbir'in oğlu Kürz'ün peşine düştü. Kürz ise sapa yollardan savuşup gitmiş olduğundan, Rasûl-i Ekrem ona yetişemeyip geri döndü.

Sonra Rasûl-i Ekrem'in halazâdesi olan Caş-ül Esedî'nin oğlu Abdullah, on kadar muhâcirin ile Kureyş'in durumlarını anlamak için Mekke taraflarına gönderilmişti. Receb'in sonlarında Mekke ile Tâif arasında Nahle denen yerde Kureyşlilerden

Mekke'ye gelmekte olan bir kervana rastgeldiler. Reisleri Hadramî'nin oğlu Amr idi. Beraberinde Abdullah'ın oğlu Osman ve Keysâ'nın oğlu Hakem de vardı. Müslümanlar Hadramî'nin oğlu Amr'i öldürdüler ve Osman ile Hakem'i esir aldılar, öteki arkadaşları kaçtı. Cahş'ın oğlu Abdüllah da bu iki esirle, kervanda bulduğu eşyayı aldı ve dönüp arkadaşları ile beraber Medine'ye geldi. İşte Müslümanların ilk ganîmeti budur.

Abdullah'ın oğlu Osman, sonra bedel vererek esâretten kurtuldu. Keysâ'nın oğlu Hakem ise, İslâm olup Medine'de kaldı.

Ehl-i İslâm'ın böyle Mekke yakınlarına kadar gidip kervan vurmaları, Kureysliler'e pek ziyâde dokundu.

Bu senenin Şaban'ında ise kible, Kudüs'ten Kâbe'ye çevrildi. Yani Mescid-i Aksâ'ya doğru namaz kılınırken, Kâbe'ye doğru namaz kılınması emrolundu. Bu suretle Müslümanların yüzü Mekke'ye döndü.

Beş vakit namazda muhâcirlerin asıl vatanları olan Mekke hatırlarına gelirdi. Mekke müşriklerine galebe çalmak, gönüllerde kuvvetle yer etmeye başladı. Bu zamana kadar Medine'den şuraya buraya gönderilen askerler, hep muhâcirlerden olup, Ensâr-dan muharebeye kimse gitmemişti. Muhâcirlere bakarak onlara da cihad etmek arzuları geldi.

Evs ve Hazrec kabileleri içinde bir takım münaфіklar vardı ki, reisleri Übey ibn-i Selül'ün oğlu Abdullah idi. Bu Übey'in oğlu Abdullah, Hazrec kabilesinin ileri gelenlerindendi. Medine'de sözü geçenlerdendi. İslâm'dan sonra eski nüfûzu kalmadı, hasedinden dolayı İslâm aleyhine döndü. Öteki mü-

nafilelerle beraber, Yahudilerle birleşip, gizlice fitne ve fesad çıkarırlardı. Fakat açıkça karşı gelmeye cesaret edemezlerdi. Çünkü İslâmın kuvveti olgunlaşmıştı.

Bu sene Ramazan ayında oruç tutmak farz oldu ve Ramazan ortalarında Bedr Muharebesi vuku buldu. Bedir Muharebesinde kazanılan zaferle İslâmın yüzü güldü, Mekke müşriklerinin kuvveti kırıldı.

Hazret-i Peygamber zamanında vuku bulan küçük muharebelerin hepsini etraflıca yazmaya konunun genişliği dolayısıyla imkân yoktur. Fakat en meşhur olan muharebeleri kısaca beyân edelim ve Bedir Muharebesinden başlayalım ki bu muharebe, İslâmların geniş bir nefes almasına ve Müslümanlığın her tarafa yayılmasına sebep olmuştur.

BEDİR MUHAREBESİ

Bedir Muharebesi, hicretin ikinci senesi Ramazan'ında vuku buldu. Bu evvelden hazırlanan ve düşünülen bir muharebe değildi. Rastgele büyük bir vaka oldu.

Yukarıda söylediğimiz gibi, Mekke'den çıkıp Şam'a giden Kureyş kervanına yetişmek üzere Rasûl-i Ekrem Medine'den çıkıp Uşeyre denen yere kadar gitmişti ve kervana tesadüf edemeyip, Medine'ye dönmüştü. Bu kervanın reisi Ebû Süfyan'dı. Şam'dan külliyetli mal alarak geri döndü. Âs'ın oğlu Amr da Ebû Süfyan ile beraberdi ve yanlarında elli kişi vardı.

O kadar külliyetli mallar ile Şam'dan çıktıkları haber alınması üzerine Rasûl-i Ekrem, o malları ga-

nimet olarak almaları için ashâbını teşvik etti ve kervanın durumunu anlamak üzere Ubeydullah'ın oğlu Talha ile Zeyd'in oğlu Said'i Şam tarafına gönderdi. Sonra Rasûl-i Ekrem, Ramazan başında Medine'den çıkıp, Revha denen yere vardı. Orada ordusunu teftiş etti, küçük çocuklarla hasta ve sakatları geri gönderdi.

İbn-i Ümmü Mektum (R. A.), Peygamber'in mescidinde imamlık vazifesi ile Medine'de kaldı ve Ebû Lubâbet-ül Ensâri (R. A.) da kaymakam bırakıldı.

Medine'nin Avâli denilen köylerinde karışıklıklar olduğuna dair bazı sözler işitilmiş olduğundan, Adiyy-ül Aclâni'nin oğlu Âsım (R. A.) da Kubâ ve Avâli köylerine hakim tayin edildi. Affân'ın oğlu Osman (R. A.) da zevcesi Rukiye (R. A.) hasta olduğundan, orduya katılamadı. Ebû Umâme'nin vâliyesi de ağırca rahatsız olduğundan Medine'de kalmak için izin almış idi.

Eshâb-ı Kiramın diğer büyükleri hep Rasûl-i Ekrem ile beraber oldukları halde, Ravha'dan kalkıp, Safrâ durağına gittiler.

İslâm askerlerinin yekûnu 305 kişi idi. Bunların 64 ü muhâcirlerden, geri kalanı da ensârdan idi. İçlerinde 3 atlı vardı. Bunlar Esved'in oğlu Mikdât, Avvâm'ın oğlu Zübeyr ve Mersedi Ganevî idi. Askerlerin yaşılarında 70 deve vardı, nöbetle binerlerdi. Rasûl-i Ekrem, Hazret-i Ali ve Zeyd için bir deve tahsis edilmiş olup, her üçü nöbetle binerdi.

Muhacirlerin beyaz sancağını Umeyr'in oğlu Mis'ab çekiyordu. Ensârın da biri Hazrec, öteki Evs kabilesine mahsus iki sancakları vardı.

İşte sonraları kürre-i arz'ın meşhur kıtalarından zafer bayrakları açıp da âlemi titreten İslamların birinci ordusu budur.

Rasûl-i Ekrem'in kervanın üzerine hareket ettiğini Ebû Süfyan evvelce haber aldığından, Amr-ül Gifârî'nin oğlu Zamzam'ı ücretle haberci olarak tutarak Mekke'ye göndermiş, o da hemen Mekke'ye varıp Kureys'i telâşa düşürmüştü.

Ebû Süfyan'ın kendisi de sahil yolundan büyük bir süratle hareket ederek, İslâm ordusunun Medine'den çıktığı esnada o da kervanla Bedir civarında, savuşup gidiyordu.

Tuhaftır ki Zamzam'ın Mekke'ye gelmesinden üç gün evvel Abdülmuttalib'in kızı Âtike bir rüya görmüş, rüyasında birinin deve ile Mekke'ye gelip "Ey ahali üç güne kadar muharebe meydanına yetişiniz" diye seslendikten sonra, Ebû Kubeys dağının üzerine çıkıp, bir büyük kayayı yerinden koparıp aşağı atmış ve o kaya parça parça olup, her parçası Mekke'nin bir evine düşmüştü.

Sabahleyin Âtike, bu rüyayı kardeşi Abbâs'a söylemiş, o da "Bugünlerde Kureys'e büyük bir müsibet gelecek" diye tâbir etmiş ve rüyayı gizli tutmasını tenbih etmişti.

Abbâs ise bunu gizlice Utbe'nin oğlu Velid'e o da babası Rebia'nın oğlu Utbe'ye, o da başkalarına söylemiş olduğundan, ağızdan ağıza yayılarak, bütün Kureys'in uluları bu suretle rüyayı öğrenmiş oldular.

Bir gün sonra Rebia'nın oğlu Utbe ve kardeşi Şeybe, Ebû cehil ve Halef'in oğlu Ümeyye, Esved'in

oğlu Züm'a ve Ebu'l Buhteri ve diğer Kureyşin büyükleri, Kâbe'de toplanıp, Âtike'nin rüyasını konuşurlarken Abbas da onların yanına vardı.

Ebûcehil, Abbas'a: "Hemşirenize ne vakit peygamberlik geldi? Ey Abdülmüttalib'in oğulları erkeklerinizde peygamberlik davası çıktığına kanaat etmeyip de, şimdi karılarınızla mı peygamberlik davasına kalkışacaksınız?" yollu dil uzattı ve bütün Abdülmüttalib hanedanına dokunacak sözler söyledi.

Ebûcehil'in bu sözleri bütün Mekke içinde yayıldı, hatta kadınların kulaklarına bile gitti. Akşam olup Abbas evine döndüğü zaman bütün Abdülmüttalib kadınları onun başına toplandılar ve hep bir ağızdan "Ebûcehil'e niçin bu kadar yüz veriyorsunuz? Erkekleriniz hakkında söylenmedik söz bırakmadı, şimdi kadınlarınıza da dil uzatmaya başladı, buna da mı susacaksınız?" diye söylendiler.

Kadınların bu sözleri Abbas'ın pek gücüne gitti "Hele sabah olsun da şu herifin yanına gideyim ve dilimle olsun öcümü alayım" diye niyet etti.

Ertesi sabah Harem-i Şerif'e gidip, Ebûcehil'in yanına doğru yürüdü ve onunla münakaşa etmek için bir sebep aradı. İşte o vakit Ebû Sufyan'ın gönderdiği haberci Zamzam, gelip, "Ey Kureyş, çabuk yetişiniz, yoksa Şam kervanı Muhammed'in eline düşer ve bunca mallarınız elden gider" diye Âtike'nin rüyasında gördüğü gibi bağırmaya başladı, herkes de onun sesine doğru koşup gidiyordu.

Bunun üzerine Abbas'ın Ebûcehil'le konuşmasına meydan kalmayıp, onlar da bu sesin ne olduğunu anlamak için Zamzam'ın yanına koştular.

Kureys'in büyükleri hepsi orada toplanmışlardı ve hemen Ebû Sufyan'a yardım etmek üzere halkı teşvike başladılar.

Bilhassa Ebûcehil, bütün Mekke ahalisini umumi seferberliğe dâvet ediyor ve Amr'ın oğlu Süheyl de halkın gayret ve hamiyet damarlarına tesir edecek sözler söylüyordu.

Nihayet Kureys'in büyükleri hazırlanıp toplu bir halde bütün döğüşcülerini ayağa kaldırdılar.

Fakat Âtike'nin rüyası birçok kimseleri evhama düşürmüştü. Ebû Leheb, İslâmlara pek büyük bir düşmanlığı olduğu halde, kendi gitmeye cesaret edemeyerek yerine bir bedel tutup göndermeye karar verdi ve Ebûcehil'in kardeşi Hişâm'ın oğlu Âs'dan alacağı olan 4000 dirheme karşılık onu tutup yerine gönderdi.

Onun gibi Rebia'nın oğlu Utbe, kardeşi Şeybe de geri kalmak istedilerse de yakalarını Ebûcehil'in elinden kurtaramadılar. Halbuki Utbe'nin, Ebû Süfyan ile akrabılığı olduğu için, herkesten evvel onun koşması lâzımdı. Çünkü Utbe, Rebia'nın oğlu, Ebû Sufyan da Ümeyye'nin oğlu olup, Ümeyye ile Rebia da Abdülmenâfın oğlu Abd-üşşems'in oğulları idi. Bundan başka Ebû Sufyan'ın karısı olan meşhur Hind de Utbe'nin kızı idi.

Halef'in oğlu Ümeyye de ihtiyarlığından bahsederek kalmak istediye de Ebûcehil bir sürmelik ve Ebû Muayt'ın oğlu Ukbe de bir buhurdan alıp, Ümeyye'nin evine giderek, "Karılar gibi oktan ve kılıçtan korkanlara bunlar yakışır" diye söylemeleri üzerine o da gitmeye mecbûr oldu.

Âtike'nin rüyasından dolayı Abbas ile Ebûcehil'in arası bozulmuş, hattâ bütün Abdülmuttaliboğulları Ebûcehil'e darılmış ise de, zemzem dağıtma memuriyeti ve Kâbe'nin tamiri vazifesi Abbas'ın uhdesinde olduğu cihetle, kendisinin geri kalması kabil değildi. Diğer Muttaliboğulları da ister istemez Kureyş ordusu ile beraber gitmeye mecbur oldular.

Hâsılı Ebû Leheb'den başka ne kadar Kureyş'in uluları varsa hepsi büyük bir topluluk ile Mekke'den çıkıp gittiler ve Ebû Sufyan ile Âs'ın oğlu Amr'in imdadına koştular.

Mekke'deki Kureyşliler bu orduda bulunuyordu. Yalnız Hazret-i Ömer'in kabilesi olan Adioğulları yoktu.

Bu ordu, Mekke'den kalkıp, Bedir Köyü'ne varıncaya kadar her konakta Ebûcehil, Ümeyye'nin oğlu Safvân, Amr'in oğlu Suheyl, Rebia'nın oğlu Şeybe ve Utbe, Sabâbe'nin oğlu Kays, Abdülmuttalib'in oğlu Abbas ve Ebu'l Buhteri nöbetleşe onar yahut dokuzar deve kesip, askere yedirdiler.

Onlar Mekke'den kalkıp da Bedir'e gelirken, Ebû Sufyan, sahil yolu ile kervanı kaçırarak maksadına ulaşmış ve ordunun geri dönmesi için haber göndermişti.

Fakat Ebûcehil'in teşvikleri üzerine Kureyşliler geri dönmeyip, ehl-i İslâmdan intikam almak üzere Bedir'e kadar gelmişlerdi.

Fakat Zühreoğulları ile anlaşmalı olan Şerik-ün Nakî oğlu Übey, "Kervan kurtuldu, maksad hâsıl oldu, artık geri dönmek lâzım geldi" diyerek, Zühreoğulları'ndan orduda bulunanlarla anlaşp, geceleyin ordudan çıkıp gittiler.

Adioğulları zaten ordu ile gitmemiştir. Zühre-oğulları da bu suretle ayrılarak dönmüş olduklarından Bedir vakasında bu iki kabileden dahi telefât olmamıştır. Fakat öteki Kureyş kabileleri hepsi bu vakada bulunduğu için, hallerine göre zarar görmüşlerdir.

Rasûl-i Ekrem, Kureyş kervanının nerede olduğunu araştırmakta iken Safrâ konağına gelince, Mekke'den bir ordunun çıkmış olduğu haberi alındı ve İslâm ordusu müşkül bir durumda kaldı.

Çünkü 50 kişi ile korunan bir kervanın üzerine gönderilen bir topluluk ile iyi hazırlanmış bir ordu karşısına çıkmak güç idi.

Halbuki kervanın peşine düşülse, uygunsuz bir yerde Kureyş ordusu ile karşılaşmak ihtimâli vardı. Geri dönmek ise büyük bir utanç olurdu.

Bu düşünce üzerine Rasûl-i Ekrem ashabını toplayıp, istişâre ederek, "Ne dersiniz. Kervanın peşine mi düşmek istersiniz, yoksa Kureyş ordusunun karşısına mı çıkmayı tercih edersiniz? Bu iki yoldan birini bana Cenâb-ı Hak vadetmişti" dedi. Onlar da "Biz kervan niyeti ile çıktık, eğer büyük bir ordu ile muharebe edeceğimizi bilse idik daha tedârikli gelirdik" diye cevap verdiler ve kervanı takip tarafını tercih ettiklerini söylediler.

Rasûl-i Ekrem onların bu cevabından üzüldü fakat Hazret-i Ebû Bekir, Hazret-i Peygamber'i memnun edecek sözler söyledi. Hazret-i Ömer de onu teyid etti.

Bunun üzerine Esved'in oğlu Mikdat (R. A.) ortaya çıkıp, "Ey Allah'ın Resûlu, Allah'ın emri ne

ise biz ona itaat ederiz. Her ne surette olursa olsun seninle beraberiz, Allah'a yemin ederim ki dünyanın neresine gitsen, seninle beraber gideriz" dedi.

Rasûl-i Ekrem, Mikdat (R. A.) ın sözlerinden pek ziyâde memnun oldu. Fakat Ensâr evvelce Akabe'de biad ettikleri zaman, Hazret-i Peygamber kendi memleketlerine giderse onu evlâd ve ayâlleri gibi koruyacaklarını taahhüd etmişlerdi. Medine dışında muharebe edeceklerine dair bir taahhütleri olmadığından, onların da fikirlerini sormak lâzım geldi. Onlara hitâben, "Siz de bir fikir veriniz" dedi.

Ensâr'dan Mu'âz'ın oğlu Sa'd (R. A.), "Bizlerden mi bahsediyorsunuz Ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Hazret-i Peygamber, "Evet" dedi.

Sa'd, Yâresulallah, biz sana inandık, Allah tarafından getirdiğin şeylerin hak olduğunu kabul ettik, sana itaat ederek uyduk ve bu hususda söz verdik, artık siz ne dilerseniz emrediniz. Seni gönderen Allah hakkı için eğer denize girsen seninle beraber gireriz, hiç birimiz geri kalmayız, biz düşmana karşı çıkmaktan çekinmeyiz, muharebeden geri dönmeyiz, biz sabredicileriz ve doğru kimseleriz, Cenâb-ı Hakk'a yalvaralım ki bizden memnun olacağınız işleri bize göstere, hemen Allah'ın lûtfu ile bizimle istediğiniz tarafa buyurun gidelim" deyince, Rasûl-i Ekrem fevkalâde memnun oldu. "Öyle ise Allah'ın lûtf-u bereketi ile yürüyünüz" dedi. Peygamber ordusu da Bedir köyüne doğru yürüdü.

Rasûl-i Ekrem, "Sizi müjdelerim, Allah bana iki tâîfeden birini vâdetti. Allah'a yemin ederim ki ben âdeta Kureyş'in düşüp, telef olacakları yerleri görüyorum" dedi.

Bedir'e varılınca da, "Burada filân, şurada da filân ölecektir" diye mubarek eli ile gösterdi. Muharebe esnasında hep öyle oldu, hiç birinin yeri şaşmadı. Yani müşriklerden her kim için yer gösterdiyse, muharebe esnasında o müşrik orada düşüp can verdi.

Ordu hareket ettikten sonra, Bedir'e yakın bir yere vardı ve bir kumlukta karargâh kurdu ki yürürken insanların ve hayvanların ayakları kayıyordu.

Önce Kureyş ordusu gelip, Bedir'deki suyu zaptetmiş olduğundan, İslâm ordusu susuzluktan sıkıntı çekmeye başladılar. Şeytan da bazılarının kalbine vesvese vererek, susuzluktan ölecekleri korkusuna düştüler.

Halbuki Cenab-ı Hak o gece Kureyş ordusunun içine bir korku düşürdü ve ehl-i İslâm'a da bir tatlı uyku verdi.

Kureyş taifesi İslâm ordusuna nazaran kuvvetleri kat kat olduğu halde, telâş ve düşünce içinde idiler. Müslümanlarsa emniyetle uyuyordu.

Ertesi gün ki Ramazan-ı Şerif'in 17. Cuma günü idi. Sabahleyin yağmurlar yağdı ve seller aktı, İslâm ordusu suya kandı ve bazılarının kalbindeki şeytan vesvesesi gitti, yerler de pekleşip, yürüyüş kolaylaştı.

Münzir'in oğlu Hubâb (R. A.) ın reyi üzere ordunun mevkiî değiştirildi. Bedir köyünün en sonundaki kuyusu önünde ordu kuruldu ve yanında askerler için bir büyük havuz yapıldı ve suyla dolduruldu. Öteki kuyuların üzerine de çerçöp atıldı, bu suretle Kureyş ordusu susuz kaldı.

Muâz'ın oğlu Sa'd (R. A.), Resûlullah için hurma dallarından bir gölgelik yaptırdı. Hazret-i Peygamber, Hazret-i Ebû Bekir (R. A.) ile beraber onun altına girdi. Sa'd (R. A.) da kılıcını takınıp Ensârdan birkaç zat ile beraber o gölgeliğin kapısında nöbet tutmaya başladılar.

O sırada Kureyş ordusu görüldü. Müşrikler ise zırhlı bir halde ileri yürüdüler. Sayıları 1000 kadardı, içlerinde 100 atlı ve 700 develi vardı.

Sayıları Müslümanların üç misli, silâh ve kuvvetleri de kat kat üstün idi. Üç bayrakları vardı. Biri Umeyr'in oğlu Ebû Aziz Zürâre'de, ikincisi Hâris'in oğlu Nadar'da, üçüncüsü Talha'nın oğlu Talha'da idi. Harp meydanına geldiler, yer tutup saf oldular.

Müslümanlar da onlara karşı saf olup durdu. Ne tuhaf tesadüfdür ki, Umeyr'in oğlu Ebû Aziz Kureyş ordusunun birinci bayraktarı, kardeşi Umeyr'in oğlu Mus'ab ise İslâm ordusundaki muhâcirlerin sancaktarı idi.

Kureyş ordusunun eşrafı ve uluları ile, muhâcirlerin çoğu uzak yakın hep birbirinin akrabası idi.

Meselâ Rasûl-i Ekrem'in büyük düşmanları olan Half'in oğlu Umeyye ve kardeşi Übey Rasûl-i Ekrem'in cedd-i âlâsı olan Kâ'b'ın oğlu Mürre'nin kardeşi, Kâ'b'ın oğlu Huseys'in soyundan ve Ebû Süfyan'ın adı geçen kervanda yoldaşı olan Âs'ın oğlu Amr da Benî Sehim'den. Benî Sehim ise böylece Kâ'b'ın oğlu Huseys'in neslinden oldukları gibi, ashabın büyüklerinden Hattab'ın oğlu Ömer ve Zeyd'in oğlu Said (R. A.) de Mürre'nin diğer kardeşi olan Kâ'b'ın oğlu Adî'nin neslinden idiler.

Bütün ashabın en büyüğü olan Ebû Bekir (R. A.) ile yine ashabın büyüklerinden Taiha (R. A.), Mürre'nin oğlu Teym'in soyundan oldukları halde, Rasûl-i Ekrem'in en büyük düşmanı olan Hişâm'ın oğlu Ebûcehil ile Velid'in oğlu Hâlid de Mahzum oğullarından idiler. Mahzumoğulları ise, Mürre'nin oğlu Yakaza'nın torunlarındandılar.

Daha garibi ise, Hazret-i Ebû Bekir'in oğlu Abdullah (R. A.) kendi yanında, diğer oğlu Abdurrahman ise müşrikler arasında idi.

Hâris'in oğlu Nadr ki Rasûl-i Ekrem'e çok büyük düşman olup, hattâ Hazret-i Peygamber Kur'ân okurken "Muhammed size eski masalları söylüyor" diye alay ederdi. O da Abd-ı Menâf'ın kardeşi olan Abdüddâroğulları'ndan olduğu halde, ashabdan Avvâm'ın oğlu Zübeyr (R. A.), Abd-i Menâf'ın diğer kardeşi olan Abdül Üzzâ evlâdındandır.

Kadınların efendisi Haticet-ül Kübrâ (R. A.) da Abdül-uzzâ evlâdından olup, kardeşi Huveylid'in oğlu Nevfel ise ehl-i İslâmın büyük düşmanlarından idi.

Yukarıda adı geçen kervanın reisi olan Ebû Sufyân, Rasûl-i Ekrem'e büyük düşmanlığı olan Ebû Muî't'in oğlu Ukbe, Abd-i Şems'in oğlu Ümeyye'nin torunları ve Kureyş ordusunun en büyük reislerinden olan meşhur Utbe ve Şeybe, Abd-i Şems'in oğlu Rebia'nın oğulları oldukları halde, muhâcirlerin büyüğü olan Ubeyde (R. A.) de Abdülmenâf'ın torunu ve Abdülmuttalib'in oğlu Hars'in oğlu idi.

Rebia'nın torunu ve Utbe'nin oğlu Velid, kendi yanında, öteki oğlu Ebû Huzeyfe Müslümanlar arasında idi.

Evvelce Mekke Emiri yerinde bulunan Abdülmuttalib'in oğlu ve Rasûl-i Ekrem'in Amcası Abbas da, Kureyş ordusunun en büyüklerinden olduğu halde, muharebe meydanına gelince karşısında büyük kardeşi Abdülmuttalib'in oğlu Hamza (R. A.) yı buldu.

Abdülmuttalib'in oğlu Hâris'in çocukları olan Ebû Sufyân ile Nevfel de müşriklerle beraberdi.

Abdülmuttalib'den sonra Kureyş'in Hâşimi kolunun reisi olan Abdülmuttalib'in oğlu Ebû Tâlib'in çocuğu Hazret-i Ali de, muharebe meydanında büyük kardeşi Ebû Tâlib'in oğlu Aki'nin karşısında idi.

Rasûl-i Ekrem'in kızı Zeynep (R. A.) in kocası Rebîin oğlu Ebu'l Âs Peygamber'e olan akrabalık şerefini bir tarafa bırakarak, Resûlullah'a karşı silâh çekip geliyordu.

Araplar ırk ve soy gayreti ile şimdiye kadar muharebe ederlerken, o gün aynı kavim ve kabileden bir çokları iki bölük olup, birbirine karşı safta bulunmaları, Kureyşlilerin çoğunu düşünceye düşürdü.

Hususiyle Abdülmuttaliboğulları'nın harbe girişmeleri ancak Kureyş ulularının zoru ileydi. Karşılarında kardeş çocuklarını, amca ve dayı çocuklarını görünce, çok büyük hayret ve tereddüt içinde kaldılar.

İşte Rebia'nın oğlu Utbe bütün bunları düşünerek, derin bir mütalâaya vardı ve "Ey cemaat, kim kiminle cenk edecek, birbirlerinin kardeşini, amca yahut dayılarının oğullarını mı öldürecek? Sonra bunlar nasıl yüzyüze bakacak? Bu olur şey mi? Siz bu işten vazgeçiniz ve aradan çıkınız. Muham-

med'i Arabın başka kabilelerine bırakınız. Eğer onlar Muhammed'e galib gelirlerse, sizin de istediğiniz olmuş olur, siz bir şey kaybetmiş olmazsınız" diye Huzam'ın oğlu Hakîm ile Ebûcehil'e haber gönderdi.

Ebûcehil ise, daima halkı muharebeye teşvik ve tahrik eder ve halkın gayret ve hamîyyet damarlarına dokunacak sözler söylerdi.

Hattâ o gün atını mahmuzlayıp, harp safından ileri atılarak, "Bizler tek bir vücûd gibi bir topluluğuz, üzerine varılmaz ve yenilmez bir topluluğuz, biz bugün Muhammed'den ve arkadaşlarından intikam alacağız" diyerek galebe çalacağından hiç şüphe etmemişti.

Hakikaten İslâm ordusuna nisbetle Kureyş'in kuvveti kat kat fazla idi. Fakat Peygamber ordusunun manevî kuvveti fevkalâde idi.

Kureyş ordusunda muharebe etmek istemeyenler çoktu ve kendilerine soysop gayretinden başka, canlarını fedâ ettirecek bir keyfiyet yoktu.

Müslümanlar ise, din gayretini her şeyin önüne alarak, hep birden aynı ruh ve aynı birlikte ve şehid olduklarında gideceği yeri görür gibi bir halde idiler. Onların nazarında muharebede şehid olmaktan daha kıymetli bir saadet yoktu.

İşte Ebûcehil bu incelikleri düşünemiyor, muharebeyi kazanmak için askerinin çokluğu yetecek zannediyordu ve "Muhammedileri öldürmeye lüzum yok, onların ellerini arkalarına bağlayıp, yederek Mekke'ye götüreceğiz" diyordu. Bundan dolayı Rebia'nın oğlu Utbe'nin sözlerinden canı sıkılıp, onun

nasihatini garazkârlığına verdi ve ona kötü sözler söyledi. Fakat Ebûcehil:

Utbe oğlu Ebû Huzeyfe'yi düşündüğü için, halkın fikirlerini bozuyor yollu sözlerle Utbe'yi halkın nazarında küçük düşürerek fikrini çürüttü.

Batn-ı Nahle de Cahş'ın oğlu Abdullah vakasında ölen Hadrami'nin oğlu Amr'ın kardeşi Âmir de Ebûcehil'in öğretmeni ve teşviki ile meydana çıkıp, kardeşinin ismini anarak feryada başladı. Sanki kardeşinin kanını almak üzere ehl-i İslâm tarafına ok attı.

Tesâdüfen Âmir'in oku Hazret-i Ömer'in âzâd-lısı olan Mihca' (R. A.) a isâbet ederek onu şehit etti. O vakit Rasûl-i Ekrem, "Mihca' şehidlerin ulusudur, efendisidir" dediler. İşte İslâm ordusunda önce yaralanıp şehid olan budur.

O asırlarda iki taraf muharebeye girişmeden önce, karşılıklı birer veya ikişer kişi meydana çıkıp da döğüşmeleri âdet idi. Buna Mübâreze ve döğüşenlere de Mübâriz denilirdi.

Önce mübârizler meydana çıkıp da halkı cenke kızıştırmak âdet iken, bu sefer Ebû Cehil'in teşviki ile Âmir'in meydana çıkıp da, kardeşinin kanını dâvâ etmesinden ve Müslümanlara ok atmasından dolayı, mübârezeden evvel muharebe kızıştı ve araya kan düştü.

Mahzumogulları'ndan Abdülesed'in oğlu Esved "Ben, ya Muhammedilerin havuzundan su içerim veya o havuzu yıkarım, yahut o havuzun yanında ölürüm" diye yemin etti ve fedailik yolunda kılıcını sıyırarak, Müslümanların havuzuna doğru koştu.

Resûlallah'ın aslanı Hamza (R. A.) da o tarafa koşarak, havuzun yanında Esved'e yetişti. Hemen bir kılıç vurdu, Esved arkası üzerine düştü. Fakat yemini yerine gelsin diye kendisini havuza attı, Hazret-i Hamza da onu havuz içinde öldürdü.

Rasûl-i Ekrem meydana çıkıp, Müslümanların saflarını düzeltti, bazıları saftan dışarı durmakla, mübârek elindeki asâ ile hafifçe dokunarak, sıraya soktu ve "Ben emretmedikçe düşmana hücum etmeyiniz" dedi. Fakat tamam ok menziline geldiklerinde, "Ok atınız" emrini verdi. İki tarafın zihinlerinde kaynaşma başladı ve Ebûcehil'in maksadı hâsıl oldu.

Rebî'a'nın oğlu Utbe halkın nazarında küçük düşdüğünden, namusunu tamamlamak için ileri atıldı ve bir tarafına kardeşi Şeybe'yi, öteki tarafına da oğlu Velid'i aldı ve meydana atılıp er istedi.

Neccâr oğulları'ndan Afrâ adındaki kadının yedi oğlu olup, yedisi de Bedir'deki İslâm ordusunda bulunuyorlardı. Onlardan ikisi Âvf ile Muâz adındaki gençler ve Hazrec kabilesinden Revaha'nın oğlu Abdullah (R. A.) onlara karşı çıktılar.

Utbe onlara, "Siz kimlersiniz?" dedi. Onlar da "filân ve filânız" diye cevap verdiler.

Utbe: "Bizim sizinle bir işimiz yok, biz amcazâdelerimizi isteriz" diye onları kabul etmedi. Çünkü Medine ahalisi çiftçilik ile geçinirlerdi, Mekke'liler ise, büyük ticaretlerle uğraşarak, çiftçilere hakaret gözü ile bakarlardı. Onun için Utbe ve Şeybe, Ensâr ile mübârezeye tenezzül etmeyip, "Yâ Muhammed, bize kendi eşimiz ve akranımız olan amca çocuklarımızı gönder" diye bağırdılar.

Rasûl-i Ekrem de, “Kalk Yâ Ubeyde, kalk Yâ Hamza, kalk Yâ Ali” diye seslendi. Üçü de kalkıp, Abdülmuttalib’in torunu ve Hâris’in oğlu Ubeyde, Utbey ve Abdülmuttalib’in oğlu Hazret-i Hamza, Şeybe’ye; Ebû Tâlib’in oğlu Hazret-i Ali de, Velid’e karşı gittiler.

O vakit Ubeyde, 63 ve Hamza 58 ve Ali 21 yaşlarında olup, her biri yaşça karşısındaki düşmanın akranı idi. Hepsi Arabın en ileri gelen bahadırlarındandı. Hususiyle Hazret-i Hamza, Allah’ın heybetli bir aslanı idi. Her ne kadar Hazret-i Ali, henüz böyle büyük vakalarda bulunmamıştı. Fakat onun da bir arslan yavrusu olduğu, yüzünden belli idi.

Üçü de meydana atılıp, âdet olduğu gibi adlarını, şanlarını söylediler.

Utbe, Şeybe ve Velid, “Tamam siz bizim hakkıyla eşimiz ve akranımızsınız, buyurunuz” dediler, hepsi birden kılıçlarını sıyırdı.

Bu suretle Kureyş’in ulularından cesaretleri ve kahramanlıkları tanınmış olan altı büyük zatın böyle karşılaşmaları, o vaktin hükmünce seyretmeye değer vakalardandı. Her iki taraf cenge hazırlanmış idi. Kiminin ok yayı elinde, kiminin eli kılıcının kabzasında olduğu halde, her iki taraf bu yiğitlerin çarpışmasını seyre başladılar.

Hazret-i Ubeyde ile Utbe, birbirlerine bir iki kere saldırdı ve iki ihtiyar birbirlerini yaraladı ise de, birisi ötekinin işini bitiremedi.

Hazret-i Hamza ve Ali ise, bir hamlede düşmanlarını öldürdüler ve dönüp Ubeyde’ye yardım

ederek, Utbe'nin de işini bitirdiler ve Ubeyde'yi alıp, Peygamber'in huzuruna götürdüler.

Ubeyde'nin ayağında kılıç yarısından akan kanlarla Peygamber'in huzuruna gelince "Yâresûlallah ben şehid miyim?" diye sordu.

Rasûl-i Ekrem, "Evet" diye cevap verdi ve yerinin "Cennet-ül Firdevs" olduğunu müjdeledi.

Bunun üzerine Ubeyde, çok memnun olarak İslâm dini uğrunda ayağının kesilmesinden dolayı asla kasâvet çekmeyeceğine dair güzel ve tesirli beyitler söyledi. Fakat yarası ağır olduğundan, üç gün sonra Medine'ye götürürlerken yolda cennete gitti. - Allah kendisinden hoşnud olsun -.

Öte tarafta Utbe ve Şeybe gibi Kureyş ordusunun ileri gelenlerinden iki büyük adamı ile, bir de genç olan Velid'in mübâreze esnasında ölüp gitmeleri başkalarına dehşet verdi.

Ebû Cehil ise, asla fütûr getirmeyip, "Siz Utbe ve Şeybe'ye bakmayınız, onlar kendilerine çok güvendiler ve tehlikeye atıldılar" diye Kureyşlilere cesaret verir ve "Hemen yürüyünüz" diye emrederdi.

O esnada Ebû Bekir (R. A.) oğlu Abdurrahman'ı müşriklerin arasında görünce, meydana atılıp, onunla dövüşmek üzere izin istedi ise de, Rasûl-i Ekrem, "Yâ Ebû Bekir, bilmez misin ki sen gören gözüm ve işitir kulağım yerindesin" diyerek izin vermedi ve yanından ayırmadı.

İki taraf ilerlemeye ve birbirine yaklaşılmaya başladılar. Oklar da her iki taraftan işliyordu.

Hazrec kabilesinden Sürâka'nın oğlu Hâris adındaki bir genç geriden gelenlerin arasında idi.

Düşman tarafından atılıp da, öndeki safın üstünden geçen bir ok, ona dokundu ve zavallıyı şehid etti. Ensâr'dan ilk şehid olan da budur.

Bu ok cenkinde öndeki harp safında bulunan gazilerin üzerinden aşıp giden bir okun en arkada bulunan Hâris'e dokunması, herkese ibret dersi oldu.

Ecel oku gelince, öndeki ile arkadakinin farkı olmadığı ve önde bulunanların tehlikesi, geridekilerin tehlikesinden daha fazla olmadığı anlaşıldı.

Hâris'in annesi olan Rubeyyi, Peygamber'in huzuruna gelip; "Yâ Resûlallah, oğlum cennette ise kendimi teselli edip sabredeyim, değilse ne yapayım?" diye sorunca, Rasûl-i Ekrem, "Cennet bir değil, türlü türlüdür. Senin oğlun Cennet-ül Firdevsdedir" demişlerdir.

Rasûl-i Ekrem, mağara arkadaşı ile birlikte, Muâz'ın oğlu Sa'd'ın yaptırmış olduğu gölgelikte bulunuyordu ve "Yârabbi, bana vadettiğin yardımcı ver" diye yana yakıla dua ve niyaz ediyor, kendisine hafifçe bir uyku geldi ve gülümseyerek uyandı: "Ey Ebû Bekir müjde, işte Melâike ile beraber, Cebrâil Aleyhisselâm imdada geldi" dedi. Sonra zırhını giyip, "Topluluk perişan olacak ve arkasını dönüp gidecektir" meâlindeki âyet-i kerimeyi okuyarak, bulunduğu yerden dışarı çıktı. Bu âyet-i kerimenin üst tarafındaki âyet; "Kureyş müşrikleri biz toplu ve tek bir vücut halinde cemâatız mı diyorlar" meâlinde.

Yukarıda geçmişti; Ebûcehil, Bedir günü "Biz tek bir vücut halinde yardımlaşmış bir cemaatiz. Bugün Muhammed'le arkadaşlarından intikam alacağız" demişti.

Bu âyet-i kerime, evvelce Mekke'de nâzil olmuş olduğundan, gelecek vakalardan haber veren âyetler arasındadır ve Hazret-i Muhammed'in Peygamberliğinin açık bir delili olan mucizelerindendir.

Hazret-i Ömer'den rivâyet edilmiştir ki; "Bu âyet-i kerime indiği vakit kendi kendime acaba hangi cemiyet bozulacak" demiştim. Bedir günü Rasûl-i Ekrem zırhını giyip de (Seyühzemül cem'u ve yuvel-lineddübür) âyetini okuduğu zaman, işi anladım" demiştir.

Yine rivâyet edilmiştir ki, evvelce Medine yakınlarına kadar gelip de Medine ahalisinin hayvanlarını sürüp götürmüş olan Câbir-i Fihri'nin oğlu Kürz'ün sahrada oturan Kureyş tâifeleri ile beraber Mekkeliler ordusuna yardım için geleceği o gün işitilmişti.

Halbuki Kureyş ordusunun kuvveti zaten İslâm ordusuna nisbetle kat kat fazla olduğu halde, kirlardaki bedevî Arabların da gelip onlara katılması ile, kuvvetleri artacağı için, İslâm ordusu telâşa düştü. Bunun üzerine Allah tarafından meleklerle İslâm ordusuna yardım edileceği müjdelendi.

Câbir'in oğlu Kürz, her ne kadar Mekke ordusuna yardım etmeye niyet etmiş ise de, sonradan Kureyş ordusunun bozulduğunu haber aldığı zaman, yardımdan vazgeçmiştir.

Yine rivâyet edilir ki, o sırada eşi görülmemiş çok şiddetli bir rüzgâr çıkıp, göz gözü görmez oldu. Cebrâil Aleyhisselâm'ın melâike ile gelişi böyle tecelli etmiş ve meleklerin gösterişli atlara binmiş insanlar şeklinde görünmüşler ve müşriklere karşı saf bağlayıp durmuşlardı.

Bu da meşhur rivâyetlerdendir ki Kureyş ile, Kinâne kabilesi arasında vaktiyle muharebeler yapılmış olduğundan, bu sefer Kinâne kabilesi fırsatı ganimet bilerek, arkadan gelip de hücum etmesinler diye, Kureyşliler düşünüp dururlarken, Kinâne şeyhlerinden Mâlik'in oğlu Sürâka, bir bölük süvari ile Kureyş ordusuna gelip, "Ben de sizinle beraberim" diyerek onlara cesâret vermişti.

Sürâka, Hişâm'ın oğlu Hâris ile elele tutuşup dolaşırlarken, o şiddetli bora ile Melekler gelince, Sürâka, Hâris'ten ayrılıp, askerini alıp kaçmış, onun bu gidişi ise, Kureyşlileri telâşa düşürmüştü. Hattâ Ebûcehil, "Siz Sürâka'ya bakmayınız. Onun Muhammed ile gizli ittifakı vardır. Muhammed ordusunun işini bitirdikten sonra, dönüp de Kadid menziline varınca, ben ona Muhammed'in taraftarlığının ne demek olduğunu öğretirim. Siz hemen yürüyünüz" diye askerlerine cesaret vermişti.

Kureyş ordusu bozulup da Mekke'ye döndükleri zaman, "Bozguna Sürâka sebep oldu" demişler. Sürâka bunu işitince, "Yemin ederim ben sizi Bedir'i gittiğinizi duymadım, fakat bozulduğunuzu işittim" demiş.

Meğer Sürâka suretinde görünen İblis, ve Müdlicoğullarından bir takım adamların suretinde görünenler de, İblis'in yardımcısı olan şeytanlarmış.

Bir zaman sonra, Sürâka ile arkadaşları Müslüman olunca, bu meseleyi aralarında konuşmuşlar ve bunun şeytan işi olduğuna iyice inanmışlardı.

O sırada Rasûl-i Ekrem, bir avuç ufak taşlar alıp, "Yüzleri kararsın" diyerek düşmanların üzerine

atmıştır. O taşların her biri müşriklerin gözlerine ve burun deliklerine girerek onları sersem etti.

Bu hal, Hazret-i Muhammed'in mucizelerinden ve Kureyş ordusunun bozulmasının mânevî sebeplerindendir.

İşte Kureyş ordusu bu gibi hallerden dolayı, sarsılmış olduğu için, Hazret-i Peygamber hücum için emir verdi.

Ve buyurdular ki: "Her kim bugün düşmandan yüz çevirmeyip de direnir ve şehid olarak vefat ederse, Cenâb-ı Hak onu cennete koyacaktır. Bugün şehid olanlara Firdevs Cenneti hazır ve onlara melekler muntazırdır." Bu tesirli sözlerle askeri teşvik ederek, "Haydi şiddetle hücum ediniz" dediler.

Hazrec kabilesinden Hümâm'ın oğlu Ümeyr (R. A.) hurma yerken, cennet müjdesini işitince, "Oh oh, cennete girmek için şu heriflerin elinde ölmekten başka bir şey lâzım değildir" diyerek, elindeki hurmaları yere attı, hemen kılıcını çekerek ve tesirli şiirler söyleyerek düşmana hücum etti. Artık geri dönmedi, birçok müşrikleri öldürdükten sonra kendisi de şehid olarak cennete gitti.

İslâm ordusunda ok'dan başka silâh ile şehid olanların birincisi işte bu Hümâm'ın oğlu Ümeyr'dir. - Allah kendisinden hoşnûd olsun - Afra adındaki kadının büyük oğlu Avf de, kolayca şehid olmak için zırhını sırtından çıkartıp attı ve hemen kılıcını sıyrarak düşmana hücum etti, o da birçok müşrikleri öldürdü, nihayet kendisi de şehid olarak ölüp, muradına erdi. Geri kalan ashab da hep dal kılıç ileri koşular ve yer yer hücum ederek, düşmanın saflarını yırttılar.

Hususiyle Allah'ın aslanı Hazret-i Hamza (R. A.), herhangi tarafa hücum etse, düşman bölüklerini yarıp geçiyordu. Hazret-i Ali de ona uyararak, önüne gelen müşrikleri kılıçla ikiye biçiyordu.

Kureyş'in meşhur reislerinden Esved'in oğlu Zem'a, Hazret-i Hamza ile Hazret-i Ali'nin karşısına çıkmakla, derhal onu da katlettiler. Kardeşi Esved'in oğlu Akil de bu sırada öldürüldü.

Sehimoğulları reislerinden olan Âs'ın oğlu Ömer, Ebû Sufyan ile beraber olduğu için bu vakada bulunmadı. Fakat Sehimoğullarının büyük reislerinden dört kişi bu muharebede öldürüldü. Bunlardan Haccâc-ı Sehmi'nin oğlu Münebbih'i Ebû Yüsr-ül Ensâri hazretleri ve kardeşi Haccâc'ın oğlu Nebih'i, Hazret-i Hamza ile Ebû Vakkas'ın oğlu Sa'd ve oğlu Haccâc'ın torunu Münebbih'in oğlu Âs ve Kays'ı Sehmi'nin oğlu Ebu'l Âs'ı Hazret-i Ali öldürdüler.

Bunlardan başka, Hazret-i Ali, Kureyş reislerinden Hazret-i Talha'nın amcası Ömer Teymi'nin torunu Osman'ın oğlu Amr ve Hazret-i Hatice'nin biraderi Huveylid'in oğlu Nevfel ile, Umeyye'nin oğlu Âs'ın torunu olan Said'in oğlu Ubeyde'yi de öldürdü.

Umeyyeoğullarının reisi olan Ebû Sufyân, adı geçen kervan ile savuşup gitmiş olduğundan, bu büyük savaşta bulunmadı. Fakat oğlu Hanzale harbe girmiş idi, bu sırada o da öldürüldü.

Kureyş'in meşhur reislerinden Hışam'ın oğlu Ebu'l Buhteri de Ziyad'ın oğlu Mücezzar tarafından öldürüldü.

Kureyş'in meşhur reislerinden Hışam'ın oğlu

Ebu'l Buhteri de Ziyad'ın oğlu Mücezzet tarafından öldürüldü.

Müslümanların büyük düşmanı olan Ebûcehil'i öldürmek, herkes için övünülecek bir hal olduğundan, bütün ashab onunla karşılaşmak istiyorlardı. Hattâ Hazret-i Hamza Ebûcehil zannederek, müşriklerin ileri gelenlerinden ve Mahzumoğulları'ndan Velid'in oğlu Halid'in kardeşi olan Ebu Kays'ı Hazret-i Ali de yine öyle zannederek, aynı kabileden Münzir'in oğlu Abdullah'ı öldürmüşlerdi.

Yine Kureys'in büyüklerinden Ümmü Seleme'nin kardeşi olan Ümeyye'nin oğlu Mahzum kabilelerinden Mesudu da, Hazret-i Hamza kılıçtan geçirdi. Ebû Seleme'nin kardeşi Abdülesed'in oğlu Esved de bu sırada öldürüldü.

Ebûcehil, 70 yaşında olduğu halde, gözü pek, yüzü korkunç, çok inatçı bir adam olup, "Anam beni bugün için doğurmuştur" diye cesaret gösterip, askerini muharebeye sürer, ve kendi aşireti olan Mahzumoğullarının yiğitleri onun etrafını sımsıkı sardıkları için, yanına varılamazdı.

İki ordu birbirine yaklaştığı esnada, harb safında bulunan Avf'ın oğlu Abdurrahman (R. A.) ın sağında ve solunda Neccâroğullarından birer genç vardı. Onlardan biri, Abdurrahmanın kolundan çekip, gizlice ona: "Amca sen Ebucehil'i tanır mısın, bana gösterebilir misin?" Avf'ın oğlu da "Ne yapacaksın?" deyince, "Allah ile ahdedtim, Ebûcehil'i görür görmez, üzerine atılıp onu öldüreceğim, yahut bu uğurda öleceğim" diye cevap vermiş, öteki genç de yine Ebûcehil'i sormuş, o da aynı sözü söylemiş, Avf'ın oğlu Abdurrahman, böyle tehlikeli bir zamanda, za-

manın acısını tatlısını görmemiş iki çocuk arasında kaldım diye düşünürken, onların bu cesurca sözlerine hayret etmiş.

Bunlar meğer, yukarıda adı geçen Afra Hatun'un oğulları Muaz ve Mu'avvez adında iki fedai kardeşmiş.

Ebûcehil bu sırada, Mahzumoğullarının gençleri ile domuztopu olup gelirlerken, Avf'ın oğlu onlara, "İşte aradığınız Ebûcehil budur" der demez, ikisi birden, çifte şahin gibi süzülüp, Ebûcehil'in üzerine hücum ettiler. Fakat o esnada yine Ensâr'dan Camuh'un torunu Amr'ın oğlu Mu'az adındaki bir fedai de, Ebûcehil'i gözetiyormuş, fırsatını bulup, Ebûcehil'in ayağına bir kılıç vurmuş, fakat Ebûcehil'in oğlu İkrime de kılıç ile onun kolunu yaralamış, işte tam bu sırada Afra'nın oğulları Mu'az ile Muavvez yetişip, Ebûcehil'in işini bitirdiler.

Ebûcehil, kendisini Arap kabilelerinin en şerefli olan Kureys'in reisi bilip, Medine'lileri çiftçi diye küçük gördüğünden, onların elinde ölmek pek gücüne giderdi. Hazret-i Mu'az, kendisine ilk kılıcı vurduğu zaman, "Keşke beni çiftçilerden başka bir adam öldürseydi" demişti. O esnada Rasûl-i Ekrem, "Acaba Ebûcehil ne yapıyor? Kim gidip de ondan bize bir haber getirir?" Mesud'un oğlu Abdullah bu sözü işitir işitmez, koşarak Ebûcehil'in yanına gitti, can çektiğini gördü ve başını kesmek üzere sakallından tuttu, ayağı ile boynuna bastı, Ebûcehil gözlerini açınca, Hazret-i Abdullah (R. A.), "Ey Ebûcehil sen misin?" deyince, Ebûcehil, son nefesini vermekte olduğu halde, pervasızca İbn-i Mesud'a "Ey koyun çobanı pek sarp yere çıkmışsın, bir bü-

yük adamı kendi kabilesinin öldürmesi yeni olmuş bir iş değildir, bu olağan şeydir, fakat galebe hangi taraftadır onu söyle?" diye sordu.

İbn-i Mesud (R. A.) da "Hakkın yardımı ile galebe Müslümanlara yüzgösterdi" dedi ve bu söz Ebûcehil'i büyük ye'se düşürdü.

Ebûcehil böylece her şeyden ümidini kesince, "Muhammed'e söyle ki şimdiye kadar o'nun düşmanı idim, şimdi düşmanlığım bir kat daha arttı." dedi, İbn-i Mesud (R. A.) da hemen başını kesti. Son nefeste de imâna gelmeyen ve küfrü dalâlette ısrar eden Ebûcehil, böylece ye's içinde ölüp gitti.

İbn-i Mesud'un cüssesi küçük ve kendisi zayıf, Ebûcehil'in ise, başı büyük olduğundan, onu yüklenip getirmesi seyre değer bir hal idi. Yükünü "İşte Allah'ın düşmanı Ebûcehil'in başı" diyerek Peygamber'in huzuruna getirdi.

Rasûl-i Ekrem de Allah'ın yardımına şükretti, "Bu ümmetin firavunu işte budur" diye buyurdular.

Bu esnada Afra hatunun oğlu Mu'avvez de nice işler gördükten sonra, kardeşi 'Avf gibi o da şehid oldu. - Allah her ikisinden hoşnud olsun -.

Ebûcehil'in kardeşi oğlu olan Hişam'ın oğlu Âs da bu esnada öldürüldü ve Kureys'in meşhur reislerinden Tu'ayme, Müslümanlardan bir iki kişiyi şehid ettikten sonra o da Hazret-i Hamza'nın kılıcından geçti.

Ebûcehil'in öldürülmesinden sonra, Kureys ordusunda dayanacak kimse kalmadı, kaçmaya başladılar, kaçabilenler kurtuldu, kaçamayanlar da esirliği canına minnet bildi.

Kureyş'in birinci derecedeki reislerinden biri olan Half'in oğlu Ümeyye hem ihtiyar, hem şişman bir adamdı. Muharebenin sonuna kadar dayandı. Nihayet oğlu Ali ile beraber, Avf'in oğlu Abdurrahman (R. A.) a teslim oldu. Abdurrahman Hazretleri, eski tanışıklığa binaen, onları öldürmeyip, esir etmeye karar vermek üzere iken, aralarında şöyle bir lâkırdı geçti. Ümeyye "Şu demirlere bürünüp safları yırtan kahraman kimdir?" diye sormuş, Avf'in oğlu "Resûlullah'ın amcası Hazret-i Hamza'dır" diye cevap verince, Ümeyye "Ah, bize bu işleri yapan ve bizleri bu hale koyan hep odur" demiş. Onlar böyle konuşurlarken, Bilâl-i Habeşî (R. A.) nin, Ümeyye gözüne ilişti. Ümeyye, Mekke'de Hazret-i Bilâl'e çok eziyetler etmiş idi. Bilâl onu görünce, "Ey Allah'ın Ensârı, işte kâfirlerin ve fâcirlerin başı Half'in oğlu Ümeyye budur. Vurunuz, öldürünüz" demesiyle, Afra hatûn'un oğlu Mu'az ile, ensardan bazıları, koşup onu öldürdükleri esnada, Yâsir'in oğlu 'Ammar (R. A.) da, Ümeyye'nin oğlu Ali'yi öldürdü.

Hâsılı Kureyş ordusu pek fena halde bozuldu ve ehl-i İslâm büyük muzafferiyete kavuştu.

Muharebe meydanında düşüp kalanlar ile, yaralanıp sonra vefat eden şehitlerin hepsi 14 kişiden ibaret olup, altısı muhâcirlerden, altısı da Hazrec kabilesinden, ikisi ise Evs kabilesinden idi.

Müşriklerden ölenlerin sayısı ise 70 kişi olup, 24 ü Kureyş'in eşrafından ve reislerinden idi.

Esir olan müşrikler de 70 kişi olup, Hazret-i Peygamber'in amcası Muttalib'in oğlu Abbas ve amca çocukları Ebû Talib'in oğlu 'Akî, Abdülmüt-

talib'in oğlu Nevfel ve Hazret-i Zeyneb'in zevci Rebiin oğlu Ebu'l Âs esirlerin eşrafından idiler. Bunların hepsi bir müddet sonra Müslüman olmuşlardır.

Umeyr'in oğlu Mus'ab'ın kardeşi Ebû Aziz de, bu esirlerin eşrafından olduğu halde, Bedir günü Müslüman olmuştur.

Amr'ül Âmiri'nin oğlu Süheyl, Hişâr-ı Mahzûmî'nin oğlu Hâlid, İbn-i Half'in oğlu Übeyyin çocuğu Abdullah ve Hazret-i Sûde'nin kardeşi Zem'a'nın oğlu Abd, Velid'in oğlu Velid, Half'in oğlu Ümeyye'nin âzadlısı olan Nastas da bu esirlerin eşrafından idi.

Rasûl-i Ekrem'in emri ile öldürülen Kureys ulularının cesetleri, bir kuyu içine atıldı, fakat Half'in oğlu Ümeyye zırhı içinde şişmiş olduğundan, olduğu yerde üzerine taş toprak atılarak örtüldü. Öteki ölümler de şuraya buraya gömüldü.

Rasûl-i Ekrem, bu zaferi müjdelemek için Hârise'nin oğlu Zeyd (R. A.) ı Medine'ye gönderdi.

Zeyd Medine'ye vardığı zaman, Rasûl-i Ekrem'in kızı Rukiye (R. A.) vefat etmiş ve henüz gömülmüş olduğundan, Medine halkı keder içindeydiler.

Esirlerin kaçmaması için, Hazret-i Ömer onları bağlamaya memur edilmişti. Hepsinin büyüğü olan Abbas'ı ise pek sıkı bağlamış olduğundan, gece inliyordu. Rasûl-i Ekrem o gece amcasının iniltisinden üzülmek, gözüne uyku girmedi. Ensâr, Rasûl-i Ekrem'in rahatsız olmasını hiç istemediklerinden, kendisinin gece uykusuz kaldıklarını işitince, bazıları gelip, Abbas'ın bağlarını çözdüler ve o'nun affedilerek serbest bırakılmasını istediler.

Halbuki esirler hakkında ne suretle muamele edileceğine dair henüz hiç bir vahiy gelmemiştir, o zaman bunlar hakkında başlı başına bir karar vermek lâzım geliyordu.

Rey ile yapılacak işlerden Ashaba danışmada bulunmak, Fahr-i Âlem'in sünnetleri idi. Danışma Meclislerinde herkes fikrini serbest söylerdi. Hhususiyile Hazret-i Ömer (R. A.) vahye uymakta ne kadar sürat ve metanet gösterir ise, rey ile yapılacak işlerde de asla hatıra gönüle bakmayıp, tereddütsüz fikrini söyler ve sözü kestirirdi. Çok kere fikrinde isabet ederdi. Birçok defa söylediği fikir, sonradan inen vahy-i ilâhiye uygun düşmüştü. Hak ile batılın arasını tam bir olgunlukla ayırt ettiği için, kendisine Ömer-ül Fâruk denilmiştir.

Bu seferki danışma meclisinde Hazret-i Peygamber ashabına, "Cenab-ı Hak sizi onlara galib ve muzaffer etti. Şimdi onların hakkında ne yapmak istersiniz?" diye sordu.

Hazret-i Ömer-ül Fâruk: "Yâresûlallah hepsinin boynunu vurdur" dedi. Mu'az'ın oğlu Sa'd da aynı fikirde bulundu.

Rasûl-i Ekrem'in merhameti bu fikre karşı geldiğinden, evvelki سوالini tekrar etti. Hazret-i Ömer, "Yâresûlallah, onlar müşriklerin reisleridir, hepsinin boynunu vurmali" deyip, kendi fikrinde ısrar etti ise de, Rasûl-i Ekrem yine kabul buyurmadi. Bunun üzerine Hazret-i Ebû Bekir kalkıp, esirlerden bedel alınarak, affedilmeleri fikrini ileri sürdü. Rasûl-i Ekrem de onun fikrini kabul edip, esirlerden dörderbin dirhem bedel alınarak saliverilmelerini emretti.

Fakat Medine'ye giderken yolda Ebû Mui't'in oğlu Ukbe ile, Hâris'in oğlu Nadr'ı öldürttü.

Rasûl-i Ekrem, Bedir'de üç gece kaldıktan sonra, ordusu ile beraber Medine'ye döndü. Esirler ve ganimet malları da beraber idi. Neccâroğullarından Kâ'b'ın oğlu Abdullah bu malları korumaya memur edilmiş idi.

Kureyş kervanını aramaya memur olan Zeyd'in oğulları Talha ve Said R. A.) da etrafı gözetleyerek, Medine'ye gelmişler fakat Rasûl-i Ekrem'in Bedir tarafına gittiklerini haber almakla onlar da o tarafa yönelmişler ve bu sefer Rasûl-i Ekrem'in Medine'ye dönüşünde yolda karşılaşp, gazasını tebrik etmişlerdi.

Safra Boğazı'ndan çıkıldıktan sonra Rasûl-i Ekrem, ganimet mallarını musâvat üzere Ashabına taksim etti ve esirleri geride bırakıp Medine'ye gitti.

Rasûl-i Ekrem'in Medine'den çıkışı ile, dönüşü arasında 19 gün geçmişti. Kendilerinden bir gün sonra esirler de Medine'ye getirildi. Rasûl-i Ekrem, onları Ashabına dağıttı ve onlara iyi bakınız diye tenbih etti. Bu suretle herkes kendi evindeki esire güzelce bakar, yiyeceğine içeceğine dikkat ederdi.

Rasûl-i Ekrem'in amcası Abdülmuttalib'in oğlu Abbas, oldukça zengin bir zattı. Mekke'den çıkarırken, karısı Ümm-ül Fazl'a birçok altın verip, "Ben muharebeye gidiyorum, şayed bana bir hal olursa, bu altınlar seninle evlâdımındır" demiş, fakat bu vasiyetten ikisinden başka kimsenin haberi olmamıştı. Bundan başka Abbas, askere sarfedilmek üzere yanına da birçok altın almış fakat harp esnasında elinden alınmıştır.

Rasûl-i Ekrem, ona gerek kendisi için, gerekse kardeşinin çocukları olan Akî ve Nevfel için bedel vermesini emredince, o da muharebe esnasında elinden alınmış olan altınların bu bedellere karşılık tutulmasını rica etti.

Rasûl-i Ekrem de: “Bizim aleyhimize kullanmak üzere taşıdığın altınları sana bırakamayız” diyerek onun bu ricasını kabul etmedi.

Abbas: “Beni avuç açtırıp dilendirecek misin?” dedi.

Onun üzerine Rasûl-i Ekrem, “Hani Ümm-ül Fazl’a bıraktığın altınlar?” diye sordu. Yukarıda söylediğimiz gibi, Abbas, o altınları karısına verirken yanında kimse yoktu. Abbas, “Sana bunu kim haber verdi?” diye sordu.

Rasûl-i Ekrem, “Rabbim haber verdi” deyince, Abbas, “Ben artık inandım ki sen söylediğin sözlerde sâdık imişsin” diyerek Kelime-i Şehâdet getirmişti. Fakat bedeli affettiremeyip, öteki esirler gibi, belirtilmiş olan bedeli bulup vererek, Mekke’ye döndü. Kureys’in öteki reisleri de bedellerini Mekke’den getirterek, yavaş yavaş dönmeye başladılar. Bedel vermeye kudreti olmayıp da, yazı yazmasını bilen esirler de Ensârdan 10 ar çocuğa yazı öğretmek ve sonra Medine’ye gitmeleri için sözleşildi.

Mekke ahalisinde okur yazar kimse çoktu, Medine ahalisi ise, yazı yazmak bilmiyorlardı. Bu suretle Medine’de de okur-yazar kimseler çoğalmış oldu. Bu sırada Rasûl-i Ekrem’in kızı Zeynep (R. A.) kocası olan Rebî’in oğlu Ebu’l Âs’ın bedeli olmak üzere, boynundaki gerdanlığı çıkarıp, Medine’ye gönderdi.

Ebu'l Âs ile evlendiği vakit, bu gerdanlığı boy-nuna annesi kadınların efendisi Haticet-ül Kübrâ (R. A.) takmıştı.

Hazret-i Hatice'nin büyük kızına kıymetli bir hediyesi olan gerdanlığın tellâl elinde satılık mal gibi esaret karşılığı olarak meydana çıkması, ashaba tesir etti. Rasûl-i Ekrem de onu görünce, fevkalâde üzüldü, "Eğer uygun görürseniz Zeyneb'in esirini salıveriniz, bedelini de geri veriniz" dedi. Ashab da Ebu'l Âs'ı salıverdiler ve gerdanlığı geri çevirdiler. Bu suretle Ebu'l Âs, bedelsiz olarak esaretten kurtulup, Mekke'ye gitmiş, fakat küfründe, eski dininde kalmakta ısrar ettiğinden, Zeyneb (R. A.) ondan ayrılıp, Medine'ye hicret etmiştir.

Esirlerden Ebû İzzet-ül Cumahî adındaki meşhur şair, şiirinden başka sermayesi olmadığı için, bir daha İslâm aleyhinde bulunmamak şartıyla, bedelsiz salıverildi.

Yine esirlerden Hantab'ın oğlu Muttalib ile Rifaa'nın oğlu Safi dahi böyle bedelsiz âzâd edildi.

Ramazân-ı Şerif'in sonlarında Sadaka-i Fıtır vermek vâcib oldu ve bayram günü Bayram Namazı kılındı. Zekât vermek de bu sene farz oldu.

Yukarıda yazıldığı gibi, Kureyşlilerin Bedir'de mağlûb ve dağılan ordusundan 70 kişi ölmüş, yetmiş de esir olmuş, geri kalanı da perişan bir halde düşe kalka Mekke'ye gitmişlerdi. Muttalib'in oğlu Ebû Sufyan da onlarla beraber Mekke'ye vardı. Abbas'ın karısı Ümm-ül Fazl ve Müslüman olduğu halde, gizli tutan kölesi Ebû Râfi'in bulunduğu bir mecliste, Ebû Leheb, Ebû Sufyan'dan Bedir Vakasını sordu. O da "Vallahi hiç bir şey değil, biz Muham-

medî'lerle karşılaştığımızda onlara hep sırtımızı çevirdik, istediklerini öldürdüler, dileklerini esir aldılar. Fakat onlar hakkında kötü söylemem ve ayıplamam, çünkü karşıımızda iri ve gösterişli atlara binmiş bir alay süvari vardı. Onlara karşı koymak mümkün değildi" diye cevap verdi. O sırada Ebû Râfi,' "O gördüğünüz süvari Melâike idi" deyince, Ebû Leheb, gazaba gelip ona bir tokat vurdu. Umm-ül Fazl ise, gayrete gelip, "Zavallı köleyi efendisi burada yok diye dövüyorsun" diyerek bir çadır direği ile Ebû Leheb'in başını yardı. Onun üzerine Ebû Leheb kederinden ağır surette hastalandı, bir hafta sonra da canını cehenneme ısmarladı.

Kureysîler, Bedir'de ölen reislerin bir ay mâtemini tuttular.

Rasûl-i Ekrem Bedir'den muzaffer olarak döndükten sonra, İslâm dîni pek ziyâde kuvvet buldu ve bütün düşmanların gözleri yıldı.

Medine'deki Yahudiler, "Tevrat'ta yazılı olan âhir zaman Peygamber'i budur" demeye başladılar. Bazıları imân etti, bazıları da imân etmiş göründü. İşte bu surette İslâm arasında birçok münafıklar peydâ oldu.

Hazret-i Peygamber'in hicretinden sonra Yahudiler, Rasûl-i Ekrem ile harbetmemek ve o'nun düşmanlarını savaşa teşvik etmemek üzere muahede yaptılar.

Medine taraflarındaki Yahudiler her ne kadar Kureyza ve Nadir adında iki kabileye ayrılmıştı, fakat bunlardan başka, Beni Kaynuka denen bir kabile vardı ki, Medine'nin Âliye denen semtinde Cisir-i Buthan adındaki yerde yerleşmişlerdi. Kale-

leri pek sağlam, cesaretleri meşhur idi. Hazrec kabilesi onların hâmisî idi ve aralarında anlaşma vardı.

Bunlar Müslümanlardan birini öldürerek, yaptıkları sözleşmeyi bozdukları için, Rasûl-i Ekrem hicretin 12. senesi Şevval'ının ortalarında Ensâr'dan ve Evs kabilesi eşrafından Abdülmünzir'in oğlu Ebû Lübâbe'yi Medine'de yerlerine kaymakam bırakıp, sancağı da amcası Hamza (R. A.) verip, gazilerle Medine'den çıktı, gidip 15 gün kadar Kaynuka oğullarını muhasara etti. Nihayet Zilka'de'nin başında teslim mecbur oldular. Hazrec'den ve kabilenin büyüklerinden münafıkların reisi İbn-i Selûl'ün torunu ve Übeyy'in oğlu Abdullah onların öldürülmeyip, affedilmelerini Hazret-i Peygamber'den ısrarla istirham etti. Rasûl-i Ekrem de onları idamdan vazgeçerek, Şam tarafına sürdü ve kalelerinde bulunan silâhların ve malların 1/5 ini Beyt-ül mâl'e alıp, gerisini Müslüman ordusundaki askerler arasında taksim etti.

Ümeyye'nin torunu, Harb'in oğlu Sufyan yukarıda adı geçen kervanla Mekke'ye gitmişti, arkasından da Bedir'de dağılan asker, bozuk düzen bir halde Mekke'ye vâsıl oldular. Kureys'in birinci derecedeki reislerinin kimi ölmüş, kimi esir olmuştu. Ebû Süfyan tabiatıyla Kureys'in reisi makamında idi. Müslümanlar üzerine bir sefer yapmadan, kadınların yanına varmamak ve güzel kokular sürümmemek üzere yemin etmişti.

İşte bundan dolayı 200 atlı ile Mekke'den çıkıp, Medine civarına gelmiş ve birkaç atlıyı öncü olarak göndermiş, onlar da Medine'ye bir saat kadar arası

olan bir yere gelip, Müslümanlardan birini şehid etmişler.

Rasûl-i Ekrem bunu işitince, 80 süvari ve 120 piyâde ile Medine'den çıkıp o tarafa gitti.

Kureyş tayfası henüz Bedir bozgunluğunun acısını unutmamış olduklarından, kaçmaya başladılar ve yüklerini hafifletmek için yanlarındaki erzak çuvallarını atarak, hızla kaçıp gittiler. Bu suretle Müslümanlar, Kureyş'e yetişemediler fakat bırakılmış olan çuvalları sıkıntısızca toplayıp, bir hayli yiyeceğe kavuştular.

Rasûl-i Ekrem, beş gece Medine dışında kalarak, Zilhicce'nin dokuzuncu günü Medine'ye avdet buyurdu.

Ertesi gün Bayram Namazı kıldı ve kurban kesti, Ashaba da kurban kesmeleri için emretti.

Yine bu Zilhicce ayında Rasûl-i Ekrem muhterem kerimesi Fâtîme-tüz Zehra (R. A.) yı amcazâdesi Ebû Talib'in oğlu Hazret-i Ali (R. A.) ile evlendirdi.

O vakit Hazret-i Fâtîma 15 yaşında ve Hazret-i Ali de 21 yaşında idi.

Ashâbın büyüklerinden Maz'ûn'un oğlu Osman (R. A.) bu sene vefât etti. Aynı sene Kureyş'in büyüklerinden Salt'ın oğlu Ümeyye de dünyadan göçüp gitmiştir. Bu Ümeyye, eski semâvî kitapları görmüş, Peygamber'in geleceğini öğrenmiş fakat kendisi âhir zaman Peygamber'i olmak hevesine düştüğünden Muhammed Mustafa (S. A.) Peygamber olarak gönderildiği zaman, hasedinden dolayı küfründe ve sapıklığında ısrar etti. Bedir vakasında Şam'da bulunuyordu. Sonra Mekke'ye giderken Be-

dir Köyü'ne uğradığı zaman kendisine Bedir muharebesinde ölen Kureyş'in büyüklerinin atıldığı kuyu gösterilmiş ve dayızadeleri olan Rebia'nın oğlu Utbe ve Şeybe'nin o kuyuda oldukları haber verilmiş olduğundan, kuyu başına gidip uzun bir kaside ile onlara mersiye söylemiş, sonra kendisi de ölmüştür.

Hicretin üçüncü senesinin Rebiülevvel'inde Yahudilerden ve Nazir kabilesi reislerinden Eşref'in oğlu Ka'b idâm edildi, bu Ka'b şair idi ve Rasûl-i Ekrem'i hicvederdi. Mekke'ye gidip gelmiş, Mekke'de iken Bedir Muharebesine dair mersiyeler söyleyip, Kureyş'i Müslümanlar aleyhine kışkırtmıştı.

Ensârdan ve Evs kabilesinden Mesleme'nin oğlu Muhammed, kendi kabilesi kahramanlarından 4 kişiyi yanına alıp, Ka'b'ın yanına gittiler ve emsâline ibret olsun diye Ka'b'ın başını kestiler.

Sabahleyin Yahudiler, Peygamber'in huzuruna gelip, bundan şikâyet ettiler. Rasûl-i Ekrem de Ka'b'ın nasıl fesad çıkartmak istediğini anlattı, Yahudiler ses çıkarmayıp gittiler.

Bedir muharebesinden sonra Kureyşlilerin öteden beri gidip gelmekte oldukları Şam yolu tehlikeli olduğundan, Irak yolu ile dolaşarak Şam'a gidip gelmeye başladılar.

Bu sıralarda Ümeyye'nin oğlu Safvan ile Abdüluzzâ'nın oğlu Huveytıb'ın da bulunduğu bir Kureyş kervânının Irak yolu ile Mekke'den çıktığı işitildi.

Rasûl-i Ekrem 100 süvari ile Hârise'nin oğlu Zeyd (R. A.) i üzerlerine gönderdi.

Necid'de Karde adındaki subaşına vardılar, kervanı vurdular, elde ettikleri malları da alıp, Medi-

ne'ye getirdiler. Beyt-ül Mâl için ayrılan 1/5 in kıymeti 20.000 dirhem kadardı.

Yukarıda bildirildiği gibi Bedir vakası sırasında Rasûl-i Ekrem'in kerimesi ve Affan'ın oğlu Osman (R. A.) zevcesi Hazret-i Rukiye vefat etmişti. Sonra da Hazret-i Ömer'in damadı Huzâfet-üs-sehmi'nin oğlu Huneyş vefat edince, kızı Hafza (R. A.) dul kaldı.

Hazret-i Ömer kızı Hafza'yı Hazret-i Osman'a vermek istedi. Hazret-i Osman da bu niyette bulunmuşken sonradan vazgeçti fakat Hazret-i Ömer'in bundan canı sıkıldı. Rasûl-i Ekrem bunun üzerine Hazret-i Hafza ile evlenerek, Hazret-i Ömer'i kayın-pederlik şerefi ile memnun etti ve kendi kızı Ümm-ü Külsüm'ü (R. A.) de Hazret-i Osman'a verdi. İşte o zaman ona Osman-ı Zin-nûreyn (iki nurlu) denildi.

UHUD MUHAREBESİ

Bedir Muharebesi esnasında Harb'in oğlu Ebû Süfyan ve Âs'ın oğlu 'Amr sahil yolu ile savuşup, Bedir vakasına sebep olan kervanı Mekke'ye ulaştırmışlardı. Bu kervanda 1000 deve yükü mal vardı, sermayesi 50.000 altındı. Bunda Kureyş'in eşrafından pek çok kimselerin hissesi bulunuyordu. Fakat onların çoğu Bedir Muharebesinde harb etmekte idiler. Ondan dolayı kervan Mekke'ye gelince, bütün mallar Dar-ün Nedve'ye konup saklandı.

Kureyş ordusu Bedir'de fena halde bozulup dağılarak Mekke'ye döndükleri zaman, Umeyye'nin oğlu Safvân, Ebûcehil'in oğlu İkrime, Rebia'nın oğlu

Abdullah gibi babaları veya kardeşleri ölenler, Ebû Sufyan'ın yanına gittiler ve "Muhammed bizim büyüklerimizi öldürdü, bizleri kimsesiz bıraktı, şu kervanın kârını bize yardım olarak veriniz de ondan intikam alalım" dediler.

Ebû Sufyan hemen bu teklifi kabul etti, öteki sermaye sahiplerini de bu fikre inandırarak kervandaki eşyayı sattılar.

Kureyşliler, Şam ticaretinden öteden beri bire bir kâr ederlerdi. Bu sefer de mallarını satınca, sermayesi olan 50.000 altını sahiblerine verdiler, 50.000 altın da kâr kaldı. İşte bu kârdan 25 bin altını ayırıp, onunla Bedevîlerden asker toplamaya karar verildi.

Fakat Bedir'de ölen Kureyş'in büyüklerini hatırlayıp, onlar için mersiyeler söyleyerek, halkı muharebeye teşvik etmek üzere bir kaç sözü sohbeti kuvvetli kimselerin bu işe katılmaları iüzumlu görüldü. İşte bundan dolayı Âs'ın oğlu 'Amr, Ebûveheb'in oğlu Hübeyra ve İbn-ül Reb-i ve Ebû Azzet-ül Cumahî seçilerek kabileler arasına gönderildi.

Her ne kadar Ebû Azze, Bedir vakasında esir edildiği zaman bir daha İslâm aleyhinde bulunmamak şartıyla afolunduğundan dolayı bu vazifeyi kabulde tereddüt etmiş ise de Ümeyye'nin oğlu Safvân keskin dili ile kavmine yardım etmesi için pek çok ısrar etti. O da dayanamayıp İslâm aleyhine halkı kıskırtıcı şiirler söylemekle meşgul oldu.

Bu suretle Kureyşliler, Mustalikoğulları, Huzeyme'nin oğlu Hevnoğulları, Abdül Menâf'ın oğlu Hars-oğulları'nın kabilelerinden ikibin kadar asker topladılar ve üçbin kişiden ibaret bir ordu ile Mekke'den.

çıktılar. 700 ü zırhlı ve 200 ü atlı idi. Üçbin de develeri vardı.

Bu ordunun başı ve kumandanı Ebû Sufyan idi. Karısı Hind de beraberdi. Bedir'de ölen babası Utbe ile amcası Şeybe ve kardeşi Velid'in intikamını almak için, askeri kışkırtıyordu.

Ebücehil'in oğlu İkrime'nin karısı, Hişâm'ın oğlu Hâris'in kızı olan Ümmü Hakim ve Hişâm'ın oğlu Hâris'in karısı ve Mugîre'nin oğlu Velid'in kızı Fâtıma, Ümeyye'nin oğlu Savfân'ın karısı ve Mesud-u Sakafî'nin kızı Berze, Âs'ın oğlu Amr'ın karısı ve Münebbih'i Sehmi'nin kızı Reyta, kocaları ile beraber diler. Ümeyr'in oğlu Mis'abın kardeşi Ebû Aziz'in valdesi Hannâs da oğlu Ebû Aziz ile beraberdi. Bunlarla beraber başka kadınlar da vardı. Hepsi 15 kadardı. Bunlar tef çalarlar ve askeri gayrete getirecek şiirler okurlardı.

Abdülmuttalib'in oğlu Abbas, Bedir vakasında felâkete uğradığından bahsederek, özür dileði ve hazırlık kafilesine katılmadı. Kureyş'in bu hazırlığını bir mektubla Hazret-i Peygamber'e haber vermek üzere ve üç günde Medine'ye ulaşacak birini aradı, Beni Gifâr oğullarından para ile bir ulak tutup gönderdi. Ulak Medine'ye girip, Rasûl-i Ekrem'i Kubâ Köyü'nde buldu ve mektubu verdi.

Rasûl-i Ekrem, o mektubu Ka'b'ın oğlu Übey'e (R. A.) okuttu ve gizli tutulmasını tenbih etti. Sonra Kuba köyünün eşrafından ve Ensarın büyüklerinden Rebi'nin oğlu Sa'd' (R. A.) ın evine gitti ve gizli olarak bu işi görüştü. Sonra Medine-i Münevvere'ye geleerek Kureyş ordusunun durumunu araştırıp öğrenmek için Münzir'in oğlu Hubab (R. A.) ı gönderdi.

O da Medine'ye bir saat arası olan Urayz adındaki yerde Kureyş ordusunu gördü. Durumlarını öğrenerek Medine'ye dönüp, işi Rasûl-i Ekrem'e haber verdi. Hubâb'ın getirdiği haber, Abbas'ın gönderdiği mektuba uygun düştü.

Hicretin üçüncü senesi Şevvâl ayının ilk Çarşamba günü idi. Kureyş ordusu Medine hizasına geldi ve Uhud Dağı yanındaki Ayneyn denen dağa kondu. Perşembe ve Cuma günleri orada kaldı.

Cuma gecesi Rasûl-i Ekrem bir rüya gördü. Rüyasında bir takım sığırların boğazlandığını Zülfikar adlı kılıcının ucu kırılıp bir gedik peydâ olduğunu ve arkasına sağlam bir zırh giyip, mübarek elini o zırhın yakasına sokmuş olduğunu gördü. Sabahleyin bu rüyanın ashabına söyledi ve "Boğazlanan sığırlar ashabımdan şehid olacak kimselere ve kılıcımın ucundaki gedik, ehl-i beytim'den birinin şehid edileceğine işârettir. O kuvvetli zırh da medine demektir" diye tâbir etti.

Ve "Siz Medine içinde kalınız, düşman şehre hücum ederse karşı koymak ve korunmak için harb edersiniz dedi, ashabdan bazıları da bunu uygun buldu.

Münafıkların başı olan Übeyy'in oğlu Abdullah dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlu, cahiliyet zamanında karşımıza düşman çıkarsa biz ne vakit dışarı çıksak mağlûb olurduk, ne vakit Medine'de kapanıp da müdafaa etsek galip gelirdik".

Hakikatte de bu fikir yani müdafaa tarafını tutmak daha uygundu çünkü Medine'nin her tarafı bina ve duvarlarla çevrilmiş, geçit yerleri de istihkâmlarla kapanmış olduğundan, bir kale hükümünde

idi ve Rasûl-i Ekrem'in rüyasında gördüğü gibi, kuvvetli bir zırh halinde idi.

Eğer kısa bir müddet Medine'de kalınmış olsa, Kureyşliler ordugâhlarında durup, Müslümanların çıkmasını bekleyeceklerdi. Bu hal carı sıkıcı olduğundan, Bedeviler ümitsizlenerek bir çoğu savuşup gidecekti. Şayet Medine üzerine hücum ederlerse, içerden atılacak oklarla birçoğunun ölmesi tabii idi. Her iki surette de Kureyş ordusuna ümitsizlik gelecekti. İşte ancak o zamanda dışarı çıkılarak üzerlerine hücum edilirse muharebeyi kazanmak daha kolay olacaktı.

Fakat Bedir Muharebesinde bulunmayan yiğitler, orada bulunan gazilerin kazandıkları sevabları ve Bedir Muharebesi şehitlerinin vâsıl oldukları dereceleri Rasûl-i Ekrem'den işittikleri zaman, o muharebede bulunmadıklarına çok üzölmüşlerdi. "Yâ Resûlallah, biz Allah'dan bugünü istiyorduk, bizleri dışarı çıkar, düşmanlarımızla göğüs göğüse harb edelim" deliler.

Ashabdan bir kısmı "Eğer dışarı çıkmazsak, düşman bizim zayıf olduğumuza ve korkaklığımıza hükmederek şımarır" diye şehirden çıkıp, muharebe etmeyi daha uygun buldular.

Hazret-i Hamza, çok yiğit ve cesaretli kahraman bir zât olduğundan, Medine'de kapanıp kalmaya tahammülü olmadığı için hemen çıkıp düşman üzerine hücum etmek istiyordu.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem de çaresiz dışarı çıkıp meydan muharebesi yapılmasına karar verdi ve "Eğer sabrederseniz bu sefer de Cenâb-ı Hak size yardım eder" buyurdu.

Cuma hutbesinde muharebenin faziletlerini beyân etti, ikindi namazını da cemaatle kıldıktan sonra, Şeyhayn, yani Ebû Bekir ile Hazret-i Ömer'i beraberine alarak Saadethanesine gitti.

İkisi birlikte Rasûl-i Ekrem'in sarığını düzelttiler, yol elbisesini de giydirdiler.

Rasûl-i Ekrem, birbiri üzerine iki zırh giydi ve kılıcını kuşanıp, onlarla beraber evinden dışarı çıktı.

Diğer ashab da, etraftaki köy halkı da hazırlanıp, Hazret-i Peygamber'in çıkmasını beklediler.

Askerlikte en mühim iş harp hareketlerinde kumandan kim olursa onun emrine tamamiyle itaat ederek, onun tedbirlerine ve fikirlerine asla karışmamaktır. Fahr-i Âlem, müdafaa suretiyle muharebeyi münasib görmüşken, bazılarının onu dışarı çıkmaya mecbur etmeleri büyük bir hata idi.

Evs kabilesinin reisi ve Ensarın en büyüğü olan Mu'âz'ın oğlu Sa'd ile Huzeyyir'in oğlu Üseyyit: "Siz Allah'ın Resûlunu istemediği halde çıkmaya mecbur ettiniz, işi ona bırakmalıydınız. Ona vahiy gelir, ne yapılması lâzım geldiğini o sizden iyi bilir" diye onları azarladı.

Onlar da yaptıklarına pişman oldular. Rasûl-i Ekrem de evinden çıkınca, "Yâ Rasûlallah biz senin emrine karşı gelmeyiz, dilediğini yap" dediler.

Hazret-i Peygamber onların ısrarı üzerine silâhlандığı ve atına binmek üzere olduğu için, "Bir Peygamber'e silâhlandıktan sonra cenk etmeden dönmek yakışmaz" dediler ve hemen atına binip ordusu ile Medine'nin dışına çıktılar. Ümm-ü Mektûm'un oğlunu Medine'de kaymakam bıraktılar.

Mu'âz'ın oğlu Sa'd ile Ubâde'nin oğlu Sa'd (R. A.), zırhlarını giymiş oldukları halde Rasûl-i Ekrem'in önünde yürüyorlardı.

Uhud Dağı'na doğru gittiler. Medîne ile Uhud arasındaki mesafe bir saatten azdı. Ancak o gün oraya kadar gitmeyip, yarı yolda Şeyheyn denilen yerde gecelediler.

Zeyd'in oğlu Üsâme, Ömer'in oğlu Abdullah, Sâbit'in oğlu Zeyd Ebûsaîd-ül Hudrî gibi küçük çocukları Rasûl-i Ekrem buradan geri çevirdi.

O gece Meslemet-el' Ensârî'nin oğlu Mehemed (R. A.), 50 kadar askerle Müslüman ordusunun etrafını dolaşmak üzere karakola çıktı. Müşrikler tarafından da Ebûcehil'in oğlu İkrime, bir fırka ile karakol çıkıp dolaşmakta idi.

Abd-ül Kays'ın oğlu Zekvân (R. A.), gece ordu içinde dolaşp, Rasûl-i Ekrem'in çadırını muhafaza ediyordu. Seher vakti Rasûl-i Ekrem, ordusu ile oradan kalkıp, Uhud Dağı'na doğru yürüdü. Yanındaki askerin toplumu 1000 nefer kadardı.

Fakat münafıkların reisi olan İbn-i Selûl'ün torunu Übeyyin oğlu Abdullah kendisi ile gelen 300 kadar münafıkla geri döndü.

Onların geri dönmesi, Hazrec Kabilesinden Hâriseoğulları'nın taifesini, Evs kabilesinden de Selemeoğulları'nın taifesini tereddüte düşürdü. Bu bir şeytan vesvesesi idi. Allah'ın hidâyeti erişti, tereddüt eden o iki taife münafıklara uymayıp, Peygamber ordusu ile Uhud Dağı eteğine vardılar.

Ordunun toplamı 700 nefer kaldı. Onların da yalnız 100 neferi zırhlı idi. Yalnız Rasûl-i Ekrem;

ile, Ebû Bürde (R. A.) birer atı vardı. Öteki askerler hep piyâde idi.

İslâm ordusu Uhud Dağına arka verdi ve Medine'ye karşı saf tuttu. Müşrikler de İslâm ordusunun karşısındaki çorak yerde saf oldular.

Kureyş'in sancağı, ötedenberi Kuseyyin oğlu Abdüddar'ın oğullarında olduğundan, bu sefer de yine onlardan Talha'nın oğlu Talha, Kureyş ordusunun sancakdârı idi.

Rasûl-i Ekrem de, muhâcirlerin sancağını yine Abdüddar-oğullarından Ümeyr'in oğlu Mus'ab'a (R. A.) vermişti.

Evs kabilesinin sancağı Hudeyr'in oğlu Üseyyit de, Hazrec kabilesinin sancağı ise, Münzir'in oğlu Hubab (R. A.) ın ellerinde idi.

Kureyş ordusunun kumandanı Ebû Sufyan'dı. Kemankeşlerinin başı da Rebia'nın oğlu Abdullah, sağ kol kumandanı Velid'in oğlu Hâlid, sol kol kumandanı da Ebûcehil'in oğlu İkrime idi. Ümeyye'nin oğlu Safvân ile Âs'ın oğlu Amr da birer fırka kumandanı idiler.

Rasûl-i Ekrem, ordusunun ortasında bulunuyordu. Cerrâh'ın oğlu Ebû Ubeyde ile, Vakkas'ın oğlu Sa'd öncü, Amr'ın oğlu Mikdat arka kuvvetlerde, Muhsin-i Esedî'nin oğlu Ukkâşe sağ kola, Abdülesed'in oğlu Mesleme sol kola kumanda ediyorlardı. - Allah hepsinden razı olsun -.

İslâm ordusunun sol tarafındaki Ayneyn adındaki dağda bir vâdi vardı. Düşman süvarisinin oradan hücum etmesi umulabilirdi, Rasûl-i Ekrem, Cübeyr'in oğlu Abdullah (R. A.) ı 50 nefer okçu ile, süvari hücumunu önlemek için o vâdinin ağzına

memur buyurdu ve “Düşman gerek galib gelsin, gerek mağlûb olsun, benden haber gelmedikçe siz buradan ayrılmayınız” diye kuvvetli emir verdi.

Sonra Rasûl-i Ekrem, eline bir kılıç aldı, kılıcın üzerinde Arapça şöyle bir cümle vardı: (Korkaklıkta utanç ve ileri gitmekte şeref var, kişi korkaklıkla kaderden kurtulamaz) diye yazılmıştı. “Bu kılıcın hakkını yerine getirmek şartıyla kim alır?” dedi.

Ashabdan bazıları “Biz alırız” dedilerse de, Rasûl-i Ekrem onlara iltifat etmeyip, evvelki sözünü tekrarladı.

Nihayet Ensarın kahramanlarından Ebû Dücâne (R. A.) “Yâresûlallah bu kılıcın hakkı nedir?” diye sordu. Rasûl-i Ekrem de: “Onun hakkı eğilip bükülünceye kadar düşmanın yüzüne vurmaktır” dedi. Ebû Dücâne “O şart ile ben alırım” deyince, Rasûl-i Ekrem de kılıcı ona verdi.

Esasen Ebû Dücâne (R. A.) harb meydanlarında korkusuzca koşup, dolaşan bahadırlardan olduğu için, böyle hususi bir iltifata nâil olunca, hemen kılıcı çekip ileri yürüdü.

Bu sırada bir münafık ile, bir mürted tarafından harbe başlandı.

Kuzman adında bir münafık, Rasûl-i Ekrem ordusu ile Medine’den çıktığı zaman o geri kalmıştı. Medine’deki kadınların onunla eğlenmesi, namusuna dokunduğu için, derhal orduya gelmiş ve en ileri geçip muharebeye hazır vaziyet almıştı.

Evs kabilesinden Ebû Âmir Râhib adındaki adam Hazret-i Peygamber’e Peygamberlik gelmeden bir Peygamber’in geleceğini haber vermişti. Hâzret-i

Muhammed Peygamber'likle meydana çıkınca, hasedinden dolayı küfür ve sapıklığa girmiş olduğundan, Rasûl-i Ekrem'den ayrılıp, kendisine bağlı 50 kişi ile Mekke'ye gitmişti. "Muharebe meydanında ben kavmimle karşılaşırsam hepsi bana uyarlar" diye Kureyş içinde övünüyordu.

Halbuki Rasûl-i Ekrem onu Ebû Âmir Fâsik diye adlandırmış olduğundan, kendi tayfası değil, kendi oğlunun bile ona uymak ihtimâli yoktu.

Harp meydanında Ebû Âmir, Evs kabilesine karşı dönüp, "Ben Ebû Âmir'im" diye bağıracağı vakit, Evs kabilesi, "Bre fâsik herif" diye ona sövüp saydılar.

Ebû Âmir, kendi kabilesinden böyle ummadığı bir karşılığı görünce, "Ben onların içinden çıkalı fikirleri bozulmuş" diyerek, Evs kabilesi ile harbe başladı.

Kuzman ise, kadınlardan utanmış ve cenk etmek için pek hırslı bir hale gelmiş olduğundan, herkesten evvel düşmana ok atarak şiddetle harbe başladı.

Evs kabilesi kahramanları ise, Ebû Âmir'i taşla tuttular, taşları ve okları yağmur gibi yağdırdılar.

Ebû Âmir Fâsik kaçmaya mecbur olunca, o tarafta bulunan Havâzin kabilesi de ürküp geri döndüler, nihayet gerideki safa dayandılar. Bunun üzerine Kureyş'in bayraktarı olan Tâlha'nın oğlu Tâlha, meydana atılıp, er diledi.

Ebû Tâlib'in oğlu Hazret-i Ali (R. A.) ona karşı çıktı ve başına bir kılıç vurup, kâfiri öldürdü.

Ondan sonra Kureyş'in sancağını Tâlha'nın oğlu Osman almıştı. Allah'ın aslam Hazret-i Hamza (R. A.), onun üzerine hücum edip, kılıç ile kolunu

yaraladı. O zaman derhal sancağı Ebû Tâlha'nın oğlu Ebû Saîd aldı, onu da Ebû Vakkas'ın oğlu Sa'd (R. A.) okla vurdu. Sancak, Tâlha'nın oğlu Nâfi'a geçti. Onu da Ebû Eflâh'ın torunu ve Sâbit'in oğlu Âsım okla öldürdü.

Bu sefer sancağı Tâlha'nın oğlu Hâris aldıysa da, Âsım onu da bir ok ile vurup düşürdü. Sancak kardeşi Tâlha'nın oğlu Kilâb'ın eline geçmiş ise de, Avvâm'ın oğlu Zübeyr hücum ederek onu da öldürdü. Sonra kardeşi Tâlha'nın oğlu Cülâs sancağı aldı. Onu da Ubeydullah'ın oğlu Tâlha öldürdü.

Hâsılı Abdüddar-oğullarından baba, oğul, bira-der ve amca olmak üzere 7 kişi bu sancak altında can verdi. Sonra sancağı Abdüddar soyundan Şürahbil'in oğlu Ertad aldı. Onu da Hazret-i Hamza öldürünce, sancağı Kârız'ın oğlu Şüreyh tuttu, onu da Ashabdan biri öldürdü.

Artık Abdüddar-oğullarından sancağı tutacak kimse kalmadığından, onların kölelerinden Savab adındaki biri sancağı aldı o da Kuzma'nın bir hamlesiyle öldü.

Tuhaftır ki Kuzman'ın adı anıldıkça, Rasûl-i Ekrem onun hakkında "Cehennemliktir" derdi.

Kuzman ise bu muharebede o kadar mertçe cenk etti ki müşriklerden 7 sini yere serdi, nihayet kendisi de yaralanarak harp meydanında düştü ve pek çok yerinden kan akmaya başladı. O sırada Numan'ın oğlu Katâde (R. A.) onu görünce, "Şahadet rütbesi mübarek olsun ey Kuzman" diye hatırını sorunca, Kuzman: "Benim maksadım şahadet değildir, dini korumak da asla hatırımdan geçmemiştir, yalnız Kureyşlilerin Medine hurmalıklarına zarar ve ziyan

vermemesi için çalışıp çabaladım" diye cevap vermiş, hayatından ümidini kesince, kılıcı ile karnını yarıp, kendi kendisini öldürmüştür.

Bu muharebede ilk önce şehid olan İbn-i Harâm'ın torunu Amr'in oğlu Ebû Câbir (R. A.) dır. Sonra kızkardeşinin kocası olan Camuh'un oğlu Amr (R. A.) dır ki, muharebeye giderken "Yârabbi beni geri döndürme" diyerek Cenâb-ı Hak'dan şehid olmasını niyâz etmişti. Duası makbul olarak Amr'in oğlu Hallâd ile beraber şehidler mertebesine ulaşmışlardır. - Allah her ikisinden hoşnud olsun -.

Yukarıda adı geçen Ebû Âmir Fâsık'ın oğlu Hanzale (R. A.) münafıkların başı Selûl'un torunu Abdullah'ın kızkardeşi Cemile ile evlenip, henüz bir gecelik yeni güvey idi. Babası mürted ve kayınbirâderi münafıkların reisi olduğu halde, kendisi din uğrunda canını veren yiğitlerden olmakla, kendisini düşman safına attı ve düşman ordusunun baş kumandanı olan Ebû Sufyan'ın üzerine yürüdü. Fakat Evs'in oğlu Şeddât adındaki müşrik koşup, ona şehâdet şerbetini içirdi.

Ebû Dücâne (R. A.) ye gelince; Rasûl-i Ekrem'den yukarıda geçen şartla o kılıcı aldıktan sonra başına kırmızı bir sargı sardı ve önüne gelen müşrikleri kılıcı ile vurup, kimini yaralıyarak, kimini de öldürerek, düşman safını yardı, safın öte tarafına da geçip, Ebû Sufyan'ın karısı olan Hind'in yanına gitti. Hind ise, diğer kadınlarla beraber tef çalarak müşrikleri muharebeye kışkırtırlarken, Ebû Dücâne dal kılıç üzerine gidince, ne yapacağını şaşırdı ve Hind'i kurtarmak için kimse yanına gidemedi. Ebû Dücâne de: "Resûlallah'ın kılıcı ile böyle kimsesiz

bir kadının başını kesmek lâayık değildir" diyerek geri dönüverdi. O gün Ebû Dücâne'nin gösterdiği fevkalâde şecaat herkese hayret verdi. Bu sıralarda Hazret-i Hamza'nın her tarafa hamle ve hücum ederek, karşısına çıkan müşrikleri sürü sürü önünden kaçıırıyordu. Müşriklerin tek istedikleri şey ise, onu öldürmekten ibâret idi. Kükremiş bir aslan olduğundan, yanına varılamıyordu. Onu uzaktan vurup düşürmenin çaresini aradılar.

Hazret-i Hamza'nın Bedir Muharebesi'nde öldürmüş olduğu Tu'ayme'nin kardeşinin oğlu olan Mut'im'in oğlu Cübeyr'in Vahşi adında bir habesi kölesi vardı. Habeşistan usulü üzerine mızrak atmakta pek mâhir idi. Cübeyr ona "Eğer Hamza'yı öldürür isen âzâd ol" demiş, Hind de bu iş için Vahşi'ye pek çok mükâfatlar vadetmişti.

Vahşi, bir taş arkasında pusuya girip, Hazret-i Hamza'yı gözetlemeye başladı. Muharebenin şiddeti arttı, Kureyş ordusu fena halde bozuldu. Hattâ geride tef çalan Hind ile arkadaşları ve diğer kadınlar paçaları sıvayıp "Vâveylâ" diyerek dağa doğru kaçmaya başladılar. İslâm askerleri de yağmaya koyuldular. Okçular bu hali görünce, "Yoldaşlarımız galib geldi, düşman bütün bütün bozuldu, ne duruyorsunuz? Ganimet ey cemaat ganimet" dediler. Cübeyr'in oğlu Abdullah (R. A.): "Siz Resûlullah'ın emrini unuttunuz mu?" diyerek yağmanın önüne geçmek istediye de, onlar dinlemeyip, "Biz de biraz ganimet malı alalım" diyerek dağıldılar.

Cübeyr'in oğlu Abdullah (R. A.), 7-8 nefer sâdik arkadaşları ile Peygamber'in emrine uyarak, kornasına memur oldukları yerde kaldılar.

Kureys ordusunun sağ kol kumandanı olan Velid'in oğlu Hâlid süvari askeriyle oradan geçip, İslâm ordusunun sol kanadına hücum etmeyi birkaç kere düşünmüşken, okçulardan çekinip, bu niyetini yapamamıştı. Bu sefer okçuların dağıldıklarını görünce, fırsatını buldu ve ganimet için dağılan okçuların üzerine şiddetli bir hücum etti. Onları çığniyerek, Zübeyr'in oğlu Abdullah'ın yanına geldi ve arkadaşları ile beraber onları da şehid etti. - Allah hepsinden hoşnud olsun -.

Velid'in oğlu Hâlid, o mevkii aldıktan sonra İslâm ordusunun sağ tarafından dolaşıp arka taraftan hücum ederek Müslümanları şaşırttı ve aralarına büyük bir ayrılık düşürdü.

İslâm ordusu galip olmuşken, birden bire bu galibiyet mağlûbiyete döndü. O esnada Hazret-i Hamza önüne gelen müşrikleri vurup dağıtmakta iken, Abdüluzzâ'nın oğlu Siba' adlı bir bahâdırla karşılaştı. Hazret-i Hamza onu bir vuruşla düşürüp öldürdükten sonra, dönüp diğer tarafa koşarken, yukarıda adı geçen Habeşli Vahşi pusudan çıkıp mızrağını attı ve Hamza Hazretlerini vurup şehid etti.

Şehidlerin ulusu olan Hazret-i Hamza, bu suretle 8 meşhur müşriki öldürdükten sonra nihayet Vahşi'nin bir harbesiyle şehid oldu (R. A.)..

Hemşiresinin oğlu olan meşhur Cahş'ın oğlu Abdullah (R. A.) da, Ahnes'in oğlu Ebu'l Hakem tarafından şehid edilmişti. Yine muhâcirlerden Osman'ın oğlu Şemmâz (R. A.) da o sırada şehid olmuştu.

Vahşi bir aralık Hazret-i Hamza'nın yanına gidip karnını yardı ve ciğerini çıkarıp Hind'e götürdü.

Hind, fevkalâde memnun oldu ve büyük bir hırs ile Hazret-i Hamza'nın ciğerini ağzına alıp çiğnedi. Üstünde başında bulunan kıymetli ziynetlerini ve yanındaki mallarını şükrâne olarak Vahşi'ye verdi. Bundan başka Mekke'ye dönüşünde kendisine yine altınlar vereceğini vâdetti ve ölünceye kadar Vahşi'ye teşekkür edeceğine dair beyitler söyledi.

Hazret-i Hamza'nın vefatı, Müslümanlar için büyük bir müsibet oldu. Fakat o muharebenin şiddeti esnasında kimsenin kendinden başkasını düşünecek hali yoktu. Çünkü Velid'in oğlu Hâlid'in geriden hücum etmesi üzerine, İslâm ordusu bozguna yüz tutmuştu. O sırada "Arkanıza bakınız ey cemâat" diye bir ses işitildi, bu sestten orduya bir karışıklık ve Müslümanlara bir şaşkınlık geldi. İleri doğru gidenler telâş ve dehşetle geri döndüler ve arkalarındaki Müslümanları düşman zannederek, üzerlerine hücum ettiler.

Her ne kadar İslâm ordusu muharebe sırasında birbirini tanımak için evvelce aralarında "Öldür, öldür" parolasını koymuşlardı, lâkin şaşkınlıkla onu unuttular ve bu suretle dostu düşmandan ayıramadılar, birbirini kırmaya başladılar. Bozulup dağılmış olan müşrikler de toplanıp geri dönerek, Müslümanlara hücum ettiler. İşte bu kargaşalıkta Ensardan birçokları yaralandı ve şehid oldu.

Ashabın büyüklerinden Huzeyfe (R. A.) nin babası Yeman (R. A.) de bu sırada şehid olmuştur. Bu Yeman ile, Vakş'ın oğlu Sâbit çok ihtiyar olup, muharebede bir iş göremiyecekleri bilindiği

için, Rasûl-i Ekrem Uhud Gazasına giderken, onları geri çevirmek istemişti. Fakat bunların her ikisi şehid mertebesini kazanmak için ordu ile birlikte gelmek istediklerinden, müsaade edilmiş, bu sefer ikisi de muradlarına kavuştular.

Düşmanlar bu surette fırsat bulduktan sonra, Fahr-i Âlem'in üzerine hücum ettiler ve yanındaki topluluğu dağıttılar, üzerine pek çok okiar ve taşlar attılar. Ebû Vakkas'ın oğlu Sa'd (R. A.) ın kardeşi olan Utbe mel'unu, Hazret-i Peygamber'in dudağını yardı ve bir dişini kırdı.

Kamie'nin oğlu Abdullah adlı mel'un da, Rasûl-i Ekrem'in yanağının üstünü yardı. Bu sırada zırhının iki halkası da kırılıp, koparak, bu yarılan yere girdi.

Rasûl-i Ekrem ise, kendisinin kanı yeryüzüne damlayıp ondan dolayı kavmine azab gelmesin diye yüzünden akan kanları siliyor ve "Yârabbi, kavmim cahildir, sen onlara hidâyet et" diye dua ediyordu.

O sırada müşriklerin bir fırkası, Rasûl-i Ekrem üzerine hücum edince, Hazret-i Ali karşı çıkıp, onların reisi olan Ümeyye'nin oğlu Hişâm'ı öldürdü, arkadaşları da kaçtı.

Daha sonra başka bir fırka ile Abdullah Cumahî'nin oğlu Amr, hücum edince, Hazret-i Ali onu da öldürdü ve arkadaşlarını kaçırttı. Sonra başka bir fırkanın hücumunda yine Hazret-i Ali, onların reisi olan Mâkil-i Âmirî'nin oğlu Bişr'i öldürünce, öteki Kureyşliler de savuşup gitti.

Hazret-i Ali o gün düşmanların gözünü korkuttu ve amcası Hamza gibi Allah'ın bir arslanı olduğunu isbat etti.

O sıralarda Ümm-ü Umâre diye tanınan Nesibe Hatun ortaya atılıp, erkek gibi muharebe ediyordu. Bu kadın, İbn-i Neccâr evlâdından olan Ka'b'ın kızı ve Ensardan Âsım'ın oğlu Zeyd'in zevcesi idi. Hicretten evvel Mekke'ye gidip, Akabe'de Rasûl-i Ekrem'e imân getirenlerdendi. Bu kere kocası ve iki oğlu ile beraber Uhud Muharebesinde bulunup, dosta düşmana kahramanlığını beğendirdi ve nice bahâdır erkekleri utandırdı. Hattâ, Rasûl-i Ekrem'in üzerine hücum eden fedâilerden bir süvarinin ayağını kılıç ile kalem gibi ayırdı ve atından aşağı düşürüp öldürdü. Kendisi birkaç yerinden yaralanıp, kanları aktığı halde, korkusuzca kocasını ve oğullarını muharebeye teşvik ediyordu. Düşman ne zaman ve hangi taraftan olursa olsun, Rasûl-i Ekrem'in üzerine hücum etse hemen kocası ve oğulları ile yetişip, onu koruyordu. Rasûl-i Ekrem de, "Yârabbi bunları bana cennette arkadaş et" diye dua etti.

O sırada İbn-i Kamie: "Bana Muhammed'i gösterin ya o, ya ben" diyerek Rasûl-i Ekrem üzerine hamle edince, Nesibe Hatun ona karşı çıktı ve İbn-i Kamie'ye üç kere kılıç çaldı fakat o üst üste iki zırh giymiş olduğundan, yaralayamadı. İbn-i Kamie ise, kılıçla Hazret-i Nesibe'nin omuzunu yaraladı ve Hazret-i Peygamber'in Bayraktârı olan Ümeyr'in oğlu Mısab (R. A.) zırhını giyince, Rasûl-i Ekrem'e benzediğinden, İbn-i Kamie onu Hazret-i Peygamber zannı ile vurup şehid etti.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, ordunun sancağını Hazret-i Ali'ye verdi ve üzerine gelen düşmanların yüzlerini geri çevirdi.

İbn-i Kamie ise, hemen Ebû Sufyan'ın yanına gidip "Muhammed'i öldürdüm" diye müjde verdi. Bu haberden müşrikler çok memnun oldular, havadis asker içine yayıldı ve dağın tepesinden yüksek sesle biri; "Muhammed katlolundu" diye bağırdı. Bu ses Müslümanları bütün bütün şaşırttı ve tarif olunmaz bir derecede ye'se ve hayrete düşürdü.

Müşrikler kafilesi ard arda Rasûl-i Ekrem'in üzerine hücum ederek, yanındaki topluluğu dağıttılar ve her taraftan onu sardılar.

O vakit Cebrâil ve Mîkâil Aleyhisselâm'lar insan suretine girip ve Rasûl-i Ekrem'in yanında durup, onu korudukları ve Hazret-i Peygamber'in de eline birçok ufacık taşlar alıp, düşmanların üzerine atmasıyle, müşriklerin savuşup gittikleri söylenir.

Müslüman ordusu, Rasûl-i Ekrem'i göremedikleri için vefatı hakkındaki sözleri işitince ne yapacaklarını şaşırdılar, hepsi dağınık ve şaşkın bir halde kaza ve belâ oklarına göğüslerini siper ederek, işin sonunu beklemeye başladılar.

İçlerinden bir kısmı, "Madem ki Rasûl-i Ekrem katlolundu, biz de başımızın çaresine bakmalıyız" diyerek bir takımı dağılıp dağlara, bir kısmı da dönüp Medine'ye gittiler.

O vakit Mâlik'in oğlu Enes (R. A.) ın amcası olan Nâzır'ın oğlu Enes (R. A.): "Ey İslâm cemâati, Muhammed katlolunduysa, onun Tanrısı bâkidir. Din uğrunda cenk edip, şehid olarak ona kavuşmak istemez misiniz?" diyerek herkese cesaret vermiş ve şehid oluncaya kadar savaşmıştı. - Allah ondan hoşnud olsun -.

Rasûl-i Ekrem, dünyanın kutbu gibi hiç kıpırdamadan yerinden asla ayrılmamıştır. Ashabın büyüklerinden bir kısmı da pervâne gibi Rasûl-i Ekrem'in etrafından dolaşarak, derhal onun başı ucunda toplandılar.

Bunlar muhâcirlerden Ebû Bekir, Ömer, Ali, Avf'ın oğlu Abdurrahman, Ebû Vakkas'ın oğlu Sa'd, Avvâm'ın oğlu Zübeyr, Ubeydullah'ın oğlu Tâlha, Cerrah'ın oğlu Ebû Ubeyde ile Miktad ve Ensardan Ebû Dücâne, Münzir'in oğlu Habâb, Sâbit'in oğlu Âsım, Sımme'nin oğlu Hâris, Hanife'nin oğlu Sehl, Mu'az'ın oğlu Sa'd, Huzeyr'in oğlu Useyyit, Ubâde'nin oğlu Sa'd ve Mesleme'nin oğlu Mehemed idiler. (R. A.)

Belâ tufanı içinde dümensiz gemi gibi dolaşan Ashabdan Mâlik'in oğlu Ka'b (R. A.), karşidan Rasûl-i Ekrem'i gördü ve etrafındaki Ashaba haber verdi. Hemen birer ikişer Hazret-i Peygamber'in yanında toplandılar ve 30 kişi oldular, sonra diğer Müslümanlar da gelip toplanmaya başladı.

O sırada Seke'nin oğlu Ziyad (R. A.) de Ensardan 14 fedâi ile gelip, Peygamber'in huzuruna çıktı.

Müşrikler ise, arasına Rasûl-i Ekrem'e ok ve taş atıyorlar, zaman zaman da takım, takım üzerine hücum ediyorlardı.

Ebû Dücâne (R. A.) de, Rasûl-i Ekrem'in üzerine kapanıp, düşmanın oklarına ve taşlarına kendisini siper ediyordu. Bu suretle pek çok yerinden yaralandı.

Hazret-i Tâlha (R. A.) de kendisini siper ederek, Rasûl-i Ekrem'i korurken, şiddetli bir darbe ile eli yaralanıp, çolak kaldı.

Ebû Vakkas'ın oğlu Sa'd (R. A.) de, Peygamber'in huzurunda okla muharebe ediyordu. Rasûl-i Ekrem dua ederek ona ok veriyor, o da aldığı okları atıyordu. O gün Sa'd'ın düşmana 1000 ok attığı söylenir.

Bu sırada müşriklerin bir fırkası şiddetli bir hücumla geçti. Rasûl-i Ekrem, "Bunlara kim karşı çıkacak?" diye sordu. Seke'nin oğlu Ziyad (R. A.), "Ben çıkarım Yâ Resûlallah" diye cevap verdi ve kendisinin fedâi arkadaşları ile beraber, müşriklere karşı çıkıp, hepsi şehid oluncaya kadar dövüştüler. - Allah cümlesinden râzı olsun -.

Seke'nin oğlu Ziyad, kılıçla yaralanıp yere düşünce, Rasûl-i Ekrem, oradaki Ashabına emretti. Kaldırıp Hazret-i Peygamber'in yanına getirdiler. Rasûl-i Ekrem onu kucağına aldı ve son nefesinde Rasûl-i Ekrem'in mübârek yüzüne bakarak can verip, Cennet-i Âlâya gitti. (R. A.)

Peygamberlik mevkiinden sonra, şehâdet rütbesinin üstünde bir mertebe yoktu. Fahr-i Âlem'in kucağında can vermek ise, pek büyük bir mertebedir.

Kâbus'u Müzni'nin oğlu Veheb ile, kardeşinin oğlu Akb'ın oğlu Hâris (R. A.) vakadan haberleri olmadığı halde, Rasûl-i Ekrem'i ziyaret için, Müzeyne Dağı'ndan kalkıp Medine'ye gelmişler ve Rasûl-i Ekrem'in Uhud Muharebesine gittiğini haber almışlar. Derhal Medine'den çıkıp İslâm ordusuna kavuştular. O vakit henüz İslâm askerleri sarsılmaya başlamış olduklarından, hemen savaş meydanına girdiler ve merdâne cenke giriştiler. O vakit Veheb (R. A.) de görülen mertlik ve kahramanlık, doğ-

rusu her iki tarafa hayret verdi, hattâ iki defa Rasûl-i Ekrem'in üzerine hücum eden fırkalara karşı çıkıp, düşmanlar geri çevirdi. Sonra üçüncü bir fırka hücum edince, Rasûl-i Ekrem, "Ya bunlara kim karşı çıkacak?" diye sordu. Kabus'un oğlu Veheb (R. A.), "Yine ben Yâ Resûlallah" diye cevap verince, Fahr-i Âlem Veheb'in bu sözünden çok memnun olarak, "Yâ Veheb, kalk ve cennet ile müjdelen" dediler.

Veheb'in bütün emeli, Hazret-i Peygamber'in önünde şehid olmaktı. O fırkaya karşı da yürüdü, onları da vurup geri çevirdi, fakat kendisi de şehid olarak murâdına erdi. - Allah ondan hoşnud olsun -.

Sonra Rasûl-i Ekrem, Veheb'in cenazesi yanına gitti, ruhuna selâm ve dua ettiği sırada, "Ben senden hoşnudum" buyurdular. Bunun üzerine Hazret-i Ömer (R. A.), "Kâbus oğlu gibi ölmeyi canıma minnet bilirim" dedi.

Medine'de Muhayrik adında hem âlim ve faziiletli, hem de zengin bir Yahudi vardı. Rasûl-i Ekrem'in semâvî kitaplarda yazılı olan âhir zaman Peygamber'i olduğuna inanmıştı. Fakat birden bire dindaşlarından ayrılıp da İslâmını açığa vuramıyordu. Uhud Muharebesi günü Yahudi reislerinin yanına gidip, "Bu gün Uhud'da muharebe'eden zâtın semâvî kitaplara nazaran âhir zaman Peygamber'i olduğunda şüphe yoktur. Ona yardım etmek üzerimize farzdır." deyince, onlar, "Bugün Cumartesi'dir. Bir iş tutamayız, muharebeye nasıl gidelim" demişler.

Muhayrik, "Onun getirdiği şariat, Cumartesi günü âdetini bozdu, kalkınız gidelim, o şanlı şerefli Peygamber'e yardım edelim" dediyse de dinlemedi-

ler. O da dayanamayıp, Müslümanlığını açıklayarak, Peygamber'in huzuruna geldi, "Yâ Resûlallah, eğer ben şehid olursam, bütün mallarımı muharebe işlerine sarfet" diye vasiyet etti. Sonra kendisini ortaya atıp ve erkekçe muharebe ederek, şehid oldu. Onun hakkında Rasûl-i Ekrem, "Muhayrik Yahudi milletin en hayırlısıdır" dedi. - Allah ondan hoşnud olsun -.

O sıralarda Mugîre'nin oğlu Osman, Rasûl-i Ekrem'in üzerine at sürdü, fakat yukarıda adı geçen Ebû Âmir Fâsık'ın İslâmı düşürmek için kazmış olduğu kuyuya düşürdü. Hemen Sımme'nin oğlu Hâris (R. A.) koşup, kılıç ile onu vurup öldürdü. Atını ve silâhlarını alıp götürürken, Âmirî'nin oğlu Ubeyd arkadan geldi, Hâris'in omuzunu yaraladı. Tam bu esnada Ebû Dücâne (R. A.) yıldırım gibi yetişerek, bir hamlede Ubeyd'i öldürdü.

Müşriklerin mâhir okçularından Araka'nın oğlu Hayyam ile Zübeyr'in oğlu Mâlik bir taş arkasına saklanıp, ok atarak, Ashabı rahatsız ediyorlardı. Hattâ Rasûl-i Ekrem'in âzâdlısı Ümm-ü Eymen (R. A.), gazilere su taşıyarak yaralılara bakarken, Hayyam bir ok attı, az kaldı bıçare kadını öldürecekti. Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, Vakkas'ın oğlu Sa'd'e bir ok verdi, "At yâ Sa'd, Allah-ü Teâlâ rast getire" dedi. Hazret-i Sa'd, oku atınca, Hayyam derhal yıkılıp, can verdi.

O sırada Zübeyr'in oğlu Mâlik ok atmak için yılan gibi taş arkasından başını çıkarır çıkarmaz, Hazret-i Sa'd ona da bir ok attı ve başından vurup öldürdü.

Hâsılı düşmanlar her ne taraftan hücum ettiyse, Müslümanlardan bir takım fedâiler büyük cesaretle karşıladılar. Müşrikler de artık istedikleri gibi İslâmı kuvvetlerini bütün bütün yok edemeyeceklerini anladılar.

Bu suretle muharebe pazarı biraz tavsadı ise de, Ashab öyle açık ve tehlikeli yerde durmayı uygun bulmayıp, Rasûl-i Ekrem ile beraber emin bir vadiye girdiler ve Uhud Dağı'na arka verdiler.

Kureys'in ileri gelenlerinden ve İslâmın en büyük düşmanlarından olan Half'in oğlu Ubey, Mekke'de iken Rasûl-i Ekrem'e tesadüf edince, "Yâ Muhammed, bir at besliyorum, onun üstünde iken seni vurup öldüreceğim" deyince, Hazret-i Peygamber de, "İnşâallah sen onun üzerinde iken ben seni öldürürüm" demiş. Ubey, Bedir'de esir olup bedel vererek kurtulmuştu fakat Mekke'ye dönünce yine o sözü tekrar edermiş.

Rasûl-i Ekrem, "Ben Ubey'den emin değilim, olur ki arkadan hücum eder, bana haber veriniz" diye Ashabına tenbih etmiştir.

Bu sırada ansızın Half'in oğlu Ubey bir nâra atıp, "Ya sen, ya ben" diyerek dolu dizgin Rasûl-i Ekrem'in üzerine hücum edince, Ashabdan bazıları onun karşısına çıkmak istedi.

Rasûl-i Ekrem, "Dokunmayınız" dedi ve eline bir mızrak alıp attı ve onu yaralayıp, atından aşağı düşürdü. Mel'unun bir eğe kemiği kırılmıştı, "Muhammed beni öldürdü" diye feryâd ederek kaçıp, Kureyşlilerin yanına gitti.

Ebû Süfyân yarayı görmek istedi, baktı ki beresi varsa da yarası yoktu, kan akımıyordu, "Bey-

hûde telâş ediyorsun, bir şey yoktur” diye teselli verdi.

Übey, “Evvelce Muhammed bana ben seni öldürürüm derdi, dediği de oldu, çünkü aldığım bu bere-den sonra benim için kurtuluş yoktur” diyordu.

Mekke’ye dönüp giderken öküz gibi bağırarak yolda öldü.

“Allah İbn-i Kamie’i hor ve hakir ederek kah-retsın” diye Rasûl-i Ekrem beddua etmişti. İbn-i Kamie, Mekke’ye döndükten birkaç gün sonra, dağa gittiğinde, Allah’ın emri ile ona bir yaban keçisi musallat olup, boynuzları ile süserek, onu parça parça etmişti.

Rasûl-i Ekrem, Vakkas’ın oğlu Utbe’ye de, “Yılını doldurmasın” diye beddua etmiş olduğundan, o da senesi içinde müşrik olarak öldü.

Rasûl-i Ekrem yukarıda söylendiği gibi Cebel-i Uhud’un vâdisinde toplandılar. Şurada burada dağınık olan Müslümanlar da oraya gelip barındılar.

Sonra Hazret-i Ali’nin getirdiği su ile, abdest alıp öğle namazını kıldı.

Mübârek yüzüne batmış olan iki halkayı Cer-râh’ın oğlu Ebû Ubeyde (R. A.), ön dişleri ile tutup çıkardı ve çıkarırken kendisinin iki dişi kırıldı. Halkalar çıktıktan sonra, yerlerinden kan boşandı. Bunun üzerine Ebû Said’ül Hudri’nin babası, Sinan-ül Hudri’nin oğlu Mâlik akan kanları emdi. - Allah ondan hoşnud olsun -.

Hind ile arkadaşları, öteki Kureyş kadınları meydanı boş bulunca, şehidlerin burunlarını ve kulaklarını kestiler, onlardan bilezikler ve gerdanlıklar yaptılar.

Ebû Sufyân, Uhud Dağı'nın vâdisinde bir Müslüman topluluğunun peydâ olduğunu görünce, onları dağıtıp mahvetmek için, müşriklerden bir fırka ile başka yoldan onların üst tarafına çıkmak istedi.

Rasûl-i Ekrem, "Yârabbi artık oraya çıkamamışlar" diye dua etti ve duası kabul edildi.

Ebû Sufyân ne kadar çabaladıysa da, yukarı çıkamadı ve Rasûl-i Ekrem'in duasının tesiri ile, harp ve fitne tufanı dindi.

Fakat Hazret-i Peygamber'in sağ olup olmadığına Ebû Sufyân şüphe ettiği için, bu şüphesini çözmek istiyordu. O İslâm topluluğuna karşı üç kere "İçinizde Muhammed var mı?" diye sordu.

Rasûl-i Ekrem, Ashabına, "Susunuz, cevap vermeyiniz" dedi.

Ebû Sufyân yine üç kere, "İçinizde Ebû Bekir var mı?" diye bağırdı. Ses çıkmayınca üç kere de, "Hattâb'ın oğlu Ömer var mı?" diye seslendi, yine ses çıkmayınca, Ebû Sufyân artık diğer Ashabı sormadı.

Ebû Sufyân, İslâm dininin ancak bu üç kişi ile ayakta durabileceğine inandığından, başkalarını arayıp sormaya lüzum görmedi ve hemen kendi kabilesine dönüp, "Eğer sağ olsalar, elbette cevap verirdi, bunların üçü de vefat etmiş ve artık iş bitmiştir." dedi.

Hazret-i Ömer, dayanamayıp, "Ey Allah'ın düşmanı yalan söyledin, saydığın zatlar hep sağdır, senin hakkından gelecek olanlar yaşıyor" dedi.

Ebû Sufyân cevap olarak, "Muharebe nöbetleridir, bugün Bedir gününün karşılığıdır" dedi.

Hazret-i Ömer de, “Evet ama beraber değiliz, çünkü bizim ölülerimiz cennette, sizinkiler ise cehennemde” dedi.

Ebû Sufyân da, “Âlî ol Hübel, aziz ol Hübel” diyerek, Hübel adındaki puta duada bulundu.

Hübel, Ka’be’de büyük bir puttu. Ebû Sufyân, bu sefer harp için yola çıkacağı vakit, o putun yanına gitmiş ve “Gideyim mi, gitmiyeyim mi?” diye kur’a atmış ve “Evet” diye kur’a çıkınca, bu galebesini Hübel’den bilerek, yukarıda yaptığı dua ile ona teşekkür etmiş idi.

Bunun üzerine, Rasûl-i Ekrem’in emri ile, Hazret-i Ömer de “Allahu a’la ve ecel” dedi. Yani “Allah, her şeyden âlî ve azametlidir” meâlinedir.

Ebû Sufyân, “Bizim Uzzâ’mız var, sizin Uzzâ’nız yok” diyerek, “Uzzâ” dedikleri put ile övündü.

Hazret-i Ömer de, “Allah bizim mevlâmızdır, sizin mevlânız yoktur.” dedi.

Ebû Sufyân, “Biraz yaklaş Yâ Ömer” dedi. Hazret-i Ömer, Rasûl-i Ekrem’den izin alıp, biraz ileri gitti.

Ebû Sufyân, “Yâ Ömer, Allah için söyle, biz Muhammed’i öldürdük mü?” diye sordu.

Hazret-i Ömer, “Yok vallahi, Rasûl-i Ekrem, şimdi senin söylediğin sözleri işitiyor” diye cevap verdi.

Bunun üzerine Ebû Sufyân da, “Ben sana İbn-i Kamie’den daha çok inanırım” dedi.

Ebû Sufyân, dönüp giderken, “Gelecek sene sizinle Bedir’de buluşalım” dedi.

Hazret-i Ömer de, “Rasûl-i Ekrem’in emri ile İnşâallah” dedi.

Müşrikler, bu kadar galib bir durumda iken, Cenab-ı Hak onların kalblerine korku verdi. Savaş-tan bütün bütün vazgeçtiler ve Mekke yolunu tutup geri döndüler.

O vakit Rasûl-i Ekrem, “Acaba Rebî’in oğlu Sa’d ne haldedir? Şehitler arasında mıdır, yaralılar içinde midir? Ona doğru 12 kargılının hücum ettiğini gördüm” buyurdu. Onu bulmak için, Mesleme’nin oğlu Muhammed (R. A.) i gönderdi.

O da şehidlerin olduğu yere gitti ve birkaç kere “Ey Rebî’in oğlu Sa’d” diye seslendi. Bir ses çıkmayınca, tekrar, “Yâ Sa’d, Resûlullah beni sana gönderdi” dediği zaman, zayıf bir sesle, “Ben ölü-lerin içindeyim” diye cevap verdi.

Mesleme’nin oğlu Muhammed, onu şehidler ara-sında buldu, vücudunun kılıç ve kargı, ok yaraları ile delik deşik olduğunu ve can çekişmekte bulundu-ğunu gördü.

Sa’d, o sırada gözünü açarak, Mesleme’nin oğ-lu’na, “Resûlullah’a benim selâmımı söyle, ben cen-netin kokusunu duyuyorum, kavmine de benden se-lâm söyle ve de ki, kirpikleriniz kımlıdadıkça, Pey-gamber’inize ihlâs üzerine bulunmazsanız, Allah ya-nında mâzûr olamazsınız” dedi ve hemen ruhunu teslim etti.

Bu Rebî’in oğlu Sa’d, Akabe’de Rasûl-i Ekrem’e biad eden Ashabın büyüklerindendi. Zürâre’nin oğlu Sa’d’dan sonra, Ensarın en büyüğü idi.

Mesleme’nin oğlu Muhammed, Peygamber’in huzuruna gelip, Sa’d’in selâmını ve sözünü arzedince, Rasûl-i Ekrem, “Yârabbî, sen Rebî’in oğlu Sa’d’dan hoşnûd ol” diye dua etti.

Sonra Rasûl-i Ekrem, şehidleri gözden geçirdi, Hamza ile karşılaştığı zaman gördü ki burnu ve kulakları kesilmiş, karnı yarılmış, vücudu parça parça edilmişti. Hazret-i Peygamber, o kadar üzüldü ki, o zamana kadar hiç bir vakit o derece müteessir olduğu görülmemiştir.

O sırada Cibrîl-i Emîn geldi ve Hazret-i Hamza için "Göklerde Allah'ın Arslanı ve Resûlullah'ın Arslanı" diye yazılmış olduğunu haber verdi.

Gariptir ki o gün sabahleyin, Cahş'ın oğlu Abdullah ile, Ebû Vakkas'ın oğlu Sa'd (R. A.) bir kenara çekilip, Cenab-ı Hakk'a dua etmişler, Sa'd, "Yârabbi büyük bir düşmanla karşılaş, cenk edeyim ve ona galip geleyim" demiş, Abdullah da bu duaya "Âmin" dedikten sonra, "Ben de bir büyük düşmana rastgeleyim, cenk edeyim, sonunda şehid olayım, burnum ve kulaklarım kesilsin, mahşer günü Allah bana burnun ve kulakların nerede kesildi? deyince, Yârabbi senin ve Resûlunun yolunda kesildi diyeyim" diye dua etmiştir.

Vakkas'ın oğlu Sa'd, şehidlerin arasında dolaşırken, Abdullah'ı dua ile istediği şekilde görünce, şaşırıp kalmıştı.

Hazret-i Hamza, Rasûl-i Ekrem'den iki yaş büyüktü. Cahş'ın oğlu Abdullah da o vakit 40 yaşını geçmişti.

Ensâr'dan Ebû Câbir (R. A.) de o kadar parça parça edilmişti ki, kim olduğu güçlkle parmaklarından bilinebildi.

Hâsılı, Kureyş tâifesinin şehidlere revâ gördüğü insanlık dışı, vahşice muameleler nefret uyandırdı.

Rasûl-i Ekrem, şehidleri bulundukları halde defnettirdi. Hayatta iken birbirleriyle tanışıp görüşen şehidleri ikişer, üçer aynı mezara gömdürdü, bunlardan Hazret-i Hamza ile, kızkardeşinin oğlu Cahş'ın oğlu Abdullah'ı bir kabre, Ebû Câbir ile kızkardeşinin kocası olan Camûh'un oğlu Amr'i ve Yezid'in oğlu Harice'yi bir kabre koydurdu.

Bu harbe müşriklerin verdiği ölü miktarı 20-30 arasında olduğu halde, şehidlerin sayısı 70 neferdi.

Bundan başka Müslümanların birçok yaralıları da vardı. Şehid olan bu 70 kişiden yalnız 5-6 sı muhâcirlerden, geri kalanı hep Ensârdan idi.

Bu bozgun, ehl-i İslâm hakkında bir büyük müsibet ve felâket olmakla beraber, İslâm askerleri için Allah tarafından mânevi bir terbiye idi.

Çünkü asker, askerlik icâbı hiç bir kumandanın işine karışamaz, bu ordudaki askerler, Rasûl-i Ekrem'in fikrine, tedbirine, kararına karıştılar ve Rasûl-i Ekrem, Medine-i Münevvere'de durup, korunma muharebesi yapmak niyetinde iken, onu meydan muharebesine mecbûr ettiler.

Neyse hataları affolunarak, Rasûl-i Ekrem düşman karşısına çıktı.

Düşmanın süvarisine karşı, süvarileri yokken, İslâm ordusunu o surette tâbiye etti ki, süvarinin hücum edebileceği yalnız sol kolda bir mevki kalmıştı, onu da okçularla kapattı, düşmanın kuvveti İslâm askerinden kat kat fazla olduğu halde, düşman ordusunu kaçırdı ve perişan etti.

Ne fayda ki okçuların çoğu, yağmacılık sevdâsına düşerek, vazifeli oldukları yeri bırakıp dağıl-

dılar ve bu suretle büyük bir bozgunluğa sebep oldular.

Askerlik, kumandanın emrine itâatten ibarettir. Kendi başına hareket eden orduların büyük fenalıkları, zararlara sebep olageldikleri tecrübelerle bilinir.

Rasûl-i Ekrem, şehidleri gömdükten sonra, mübârek yüzü yaralı ve kalbi üzgün olarak Ashabı ile beraber Uhud'dan kalkıp Medine'ye geldi.

Şehidlerin çoluğu, çocuğu ve akrabaları ağladıkça, münafıklar memnun oluyordu. Müslümanların bu yenilmeleri üzerine, Yahudi tâifesi dahi şımardı.

Hâsılı, Müslümanların dostu düşmanı ayrıldı ve hakiki Müslümanlar seçildi.

Kureyş ordusu dönerken, Ebûcehil'in oğlu İkrime, öteki reislere karşı, "Ne iş yaptınız? Bu kadar kazanmış bir durumda iken Muhammedileri bütün bütün bitirmeden geri döndünüz, çok geçmeden onlar yine toplanırlar ve intikam almak için üzerimize gelirler, akıllı işi budur ki, hemen dönüp Medine'ye gidelim ve onları kökünden mahvedelim." demişti. Ümeyye'nin oğlu Safvân da, "Olur ki Evs ve Hazrec kabileleri bu kadar adamlarının ölmesinden dolayı kızıp da, muharebeye gitmemiş olanlar: da intikam almaya kalkarak, hep birden harekete geçerlerse, iş tersine döner. Hazır harbi kazanmışken, ağzımızın tadı ile Mekke'ye gidelim" diyerek İkrime'nin fikrini baltalamıştı.

Ebû Sufyân ise, bu iki fikir arasında mütereddid bir halde idi. Böylece konuşarak Revha konağına varmışlar ve orada geri dönüp de Medine üzerine gelmeye karar vermişlerdi.

Kureyş tâifesi yolda böylece mübâhese edip giderlerken, Amr-ül Müzeni'nin oğlu Abdullah yanlarında bulunduğu için, onların sözlerini işitmiş ve ertesi gün sabah namazından evvel Medine'ye gelip, işittiklerini Rasûl-i Ekrem'e bildirmiş, Rasûl-i Ekrem bunun üzerine Hazret-i Ebûbekir ile Hazret-i Ömer'i çağırıp, Müzeni'nin söylediklerini onlara anlatarak, danışıklığa başladı. Onlar da dünkü muharebeden dolayı Müslümanların zayıf düşmediğini göstermek ve düşmana bir gözdağı vermek için çıkıp arkalarına düşmenin uygun olduğunu söylediler.

Rasûl-i Ekrem, sabah namazını cemâatle mes-cidde kıldıktan sonra, Ashabını çağırması için, Bilâl-i Habeşî'ye emir verdi. O da, "Dünkü Uhud muharebesinde bulunanlar hazırlanıp gelsinler, düşmanın arkasına düşülecektir" diye herkese haber verdi.

Bütün Ashab hazırlandılar, hattâ yaralı olanlar bile yaralarını, berelerini sarıp geldiler.

Rasûl-i Ekrem, Ümm-ü Mektun'un oğlu (R. A.) nu Medine kaymakamlığına tayin etti ve sancağı da Hazret-i Ali'ye verdi. Kendileri de yaralı olduğu halde atına bindi ve 630 kadar Uhud muharebesinde bulunan gazilerle Medine'den çıkıp, Hamrâ-ül Esed adındaki yere vardı.

Hamrâ-ül Esed, Medine'ye 8 mil uzaklıkta ve Medine'den Zülhalife adındaki yere giderken yolun sol tarafında bir semtin adıdır. Rasûl-i Ekrem, bu sefer ordusunu burada konaklattı.

Ebû Mâbed Hüzâî'nin oğlu Mâbed bir iş için Mekke'ye giderken, oraya uğradı ve Rasûl-i Ekrem'in yanına gelip, dünkü muharebede şehid olan Ashabdan dolayı başsağlığı diledi, sonra kalkıp gitti.

Mâbed, Revha'dan geçerken, Ebû Sufyân ile karşılaştı. Ebû Sufyân ona, "Arkada ne var?" diye sordu. O da, "Muhammed büyük bir ordu ile çıkmış, ömrümde öyle kalabalık görmedim. Dünkü muharebeye girmeyenler de gitmediklerine pişman olmuşlar, hepsi bir araya toplanmışlar sizin için dış bileyip duruyorlar" diye cevap vermiş.

Ebû Sufyân, "Sen ne söylüyorsun? Onlarda kıpırdayacak hal kaldı mı?" deyince, Mâbed: "Onlar, Hamrâ-ül Esed'e geldiler. Zannederim siz buradan kalkmadan onların atlarının alınlarını göreceksiniz" demiş.

Umeyye'nin oğlu Safvân, "Gördünüz mü? İşte benim dediğim çıktı, haydi bir belâya uğramadan savuşup gidelim" dedi, Ebû Sufyân'ın da kalbine korku düştü, hemen ordularını kaldırıp göç ettiler ve Mekte'ye doğru gittiler.

Mâbed, o vakit henüz Müslüman olmamıştı. Fakat Müslümanların taraftarı idi. Ondan dolayı Kureyşlileri öyle korkuttu ve savuşup gittiklerini de bir adamla Rasûl-i Ekrem'e haber verdi.

Kureyş ordusundan geri kalmış olan iki kişi, bu sefer İslâm ordusunun eline düştü.

Biri Umeyyeoğullarından Muhire'nin oğlu Muâviye, öteki de Bedir'de esir edilip, bir daha İslâm aleyhinde bulunmamak şartıyla bedelsiz, meccânen affolunmuş iken, yukarıda söylendiği gibi, Arapları muharebeye teşvik eden meşhur şâir Ebû Azze idi.

Ebû Azze, bu sefer de çok yüksek edibâne sözler söyleyerek, Müslümanların pençesinden yakasını kurtarmak istedi. Fakat fayda vermeyip, her ikisi de öldürüldü.

Rasûl-i Ekrem, birkaç gün ordu ile dışarıda kaldı, sonra dönüp Medine'ye geldi.

Abdullah Cahş (R. A.) ın karısı Hüzeyme'nin kızı Zeynep, daima fakirleri yedirir, içirir bir kadın olduğundan, kendisine Fakirlerin Anası denirdi. Kendisi bu muharebede dul kaldığından, Rasûl-i Ekrem'le evlendi. Fakat bir iki ay sonra vefat etti. - Allah kendisinden hoşnud olsun -.

Yine o esnada Hazret-i Ali'nin Fâtîmat-üz Zehra (R. A.) dan Hasan adında bir oğlu doğdu.

Yine bu sıralarda şarap içmek ve kumar oynamak haram oldu.

MA'UNE KUYUSU VAK'ASI

Beni Âmir'den ve Necid şeyhlerinden Câfer'in torunu ve Mâlik'in oğlu Ebû Berâ Âmir, hicretin dördüncü senesi başlarında Medine'ye geldi ve Hazret-i Peygamber'le görüşüp, "Yâ Muhammed, eğer Necid halkına Ashabından bir kısmını gönderirsen, ımarım ki onlar Müslüman olurlar" dedi.

Rasûl-i Ekrem, Necidliler'e emniyet edemeyip, "Korkarım ki Ashabıma bir kötülükleri olur" dedi.

Ebû Berâ: "Onlar Necid'e gelince, benim emânım altına girmiş olur, onlara kimse bir şey yapamaz" diye teminat verdi.

Onun üzerine Rasûl-i Ekrem de, Ebû Berâ'nın kardeşinin oğlu olan Mâlik'in torunu ve Tufeyl'in oğlu Âmir'e bir mektup yazdı ve Necidlilere Kur'ân-ı Kerim'i öğretmek için Safer ayı içinde Ensârın bü-

yüklerinden Amr'ın oğlu Münzir (R. A.) ile 70 kurra gönderdi.

Hazret-i Ebû Bekir'in âzâdlısı olan Fehîme'nin oğlu Âmir (R. A.) de onlarla beraberdi. Kılavuzları da Muttalib Süleymi idi.

Amr'ın oğlu Münzir (R. A.), bu kurra topluluğu ile Medine'ye dört konak arası olan Bi'r-i Maûne denen yere vardı ve oradan Mâlik'in oğlu Enes'in dayısı bulunan Milha'nın oğlu Harâm ile, Rasûl-i Ekrem'in mektubunu Tufeyl'in oğlu Âmir'e gönderdi. O mel'un da, Hazret-i Peygamber'in mektubunu okumadan, Harâm'ı öldürdü, sonra kurra topluluğuna hücum için Âmiroğullarını çağırdı. Onlar ise, "Biz Ebû Berâ'nın vermiş olduğu sözü ayak altına alamayız" diye bu teklife yanaşmadılar.

Onun üzerine Âmir, Süleymioğulları'ndan Üsayye, Ri'l ve Zekvan kabilelerini toplayıp, Bi'r-i Maûne'ye gitti ve ansızın o kurra topluluğu üzerine hücum ederek, hepsini şehid etti.

Yalnız Neccâroğullarından Zeyd'in oğlu Ka'b (R. A.) ı öldü zannederek, şehidler arasında bırakmış olduklarından, bir aralık oradan savuşarak Medine-i Münevvere'ye geldi.

Bir de Ümeyyet-üd Damri'nin oğlu Amr ile, Ensardan Ukbe'nin torunu, Muhammed'in oğlu Münzir, bir tarafta develeri otlatmakta oldukları cihetle, bu döğüşte bulunmayıp, sonradan muharebe yerine gelerek, duruma vâkîf oldular. Muhammed'in oğlu Münzir, arkadaşı Amr'e, "Ne yapalım?" diye sordu, Amr de, "Hemen dönüp Medine'ye gidelim ve işi Rasûl-i Ekrem'e anlatalım" diye cevap vermişti.

Münzir ise, “Ben Amr’in oğlu Münzir’in şehid olduğu yerden ayrılıp da yalnızca sağ dönmeyi istemem” diyerek düşmanla döğüşmeye başladı, nihayet o da şehid oldu, arkadaşı Amr’i de esir aldılar.

Ancak Amr, kendisinin Mudaroğulları’ndan olduğunu söyleyince, Âmiriler de Mudar soyundan oldukları için onu âzâd ettiler ve bu suretle o da sağ sâlim Medine’ye geldi.

Rasûl-i Ekrem, bu vakayı haber aldıktan sonra, çok üzüldü, “Bu iş Ebû Berâ’nındır, ben bunu ancak onun ısrarı ile istemiyerek yapmışım” dedi.

Ebû Berâ, Rasûl-i Ekrem’in bu sözünü işitince, fevkâlâde üzülererek, kederinden hastalandı ve öldü.

Fakat sözleşmesinin bu suretle ayaklar altına alınması Arap âdeti üzere hanedanı için bir leke olarak kaldı. Hattâ oğlu Rebia, bu lekeyi amcazâdesi olan Tufeyl’in oğlu Âmir’in kanı ile yıkamak üzere onu öldürmeye niyet etmişti.

Rasûl-i Ekrem ise, ona beddua ettikten başka, bir ay kadar her sabah Isiyye, Ray ve Zeffân kabilelerine beddua etti.

Çok geçmeden Âmir, vücudunda bir ur peyda ederek hastalandı ve öldü. Yukarıda adı geçen üç kabileye dahi vebâ, sıtma ve kıtlık gelmekle az vakitte içlerinden 700 kişi öldü.

NADİROĞULLARI İLE ARADA GEÇEN VAKALAR

Nadiroğulları, Yahudi milletinden ve Hârûn Aleyhisselâm neslinden büyük bir kabiledir. Me-

dine'ye iki mil arası olan bir nahiyede yerleşmişlerdi. Muhkem kaleleri ve mükemmel silâhları vardı.

İslâm aleyhinde bulunmamak üzere, Rasûl-i Ekrem ile sözleşmişler ve Bedir'deki muzafferiyetten sonra, "Semâvî kitaplarda geleceği bildirilen Âhir zaman Peygamber'i budur" demeye başlamışlarken, Mekkeliler ve Medine münafıkları ile haberleşmeleri sürüp gidiyordu.

Uhud vakasından sonra, fikirlerini bütün bütün değiştirmişler, bir gün Rasûl-i Ekrem 15 kadar Ashabı ile onların nahiyesine gittiği zaman, bir hiyle ile Hazret-i Peygamber'i ve Ashabını öldürmeye karar vermişlerdi.

İçlerinden Mişkem'in oğlu Selâm onlara, "Siz bu fikirden vazgeçiniz, yemin ederim ki bu sizin suikastınız Allah tarafından ona haber verilir, esasen bu düşüncenizle onunla aranızdaki sözleşmeyi bozmuş olursunuz" diye nasihat ettiyse de kulak asmadılar.

Dediği gibi Cebrâil Aleyhisselâm gelip, Nadir-oğullarının bu kötü düşüncesini Rasûl-i Ekrem'e haber verdi.

Rasûl-i Ekrem de, "On gün içinde bu diyardan çıkıp gitsinler" diye Mesleme'nin oğlu Muhammed ile Nadiroğullarına haber gönderdi.

Bunun üzerine Nadiroğulları, vatanlarını bırakıp gitmeye hazırlanırken, münafıkların reisi olan Übey'in oğlu Abdullah, onlara, "Yerinizde kalınız, biz size yardım ederiz, Kureyzeoğulları Yahudileri ile anlaşmalı olduklarınız, Gatfan kabilesi dahi yardım ederler" diye gizlice haber göndermiş olduğun-

dan, Nadiroğulları ilk niyetlerinden vazgeçerek, “Biz vatanımızdan çıkmayız, elinden geleni geri koyma” diye Rasûl-i Ekrem’e haber gönderdiler.

Bunun üzerine Hazret-i Peygamber, hicretin dördüncü senesi Rebiülevvel’inde Ashabını topladı ve Mescid-i Şerif’de imamlık etmek üzere, Ümm-ü Mektûm’u memur etti.

Sancağı Hazret-i Ali’ye verip, ordu ile Medine dışına çıktı ve Nadiroğullarını sardı.

İbn-i Selül, açıkça yardıma cesaret edemedi. Kureyzeoğulları ile Gatfan kabilesinden de yardım gelmedi, 6 gün muhasara edilerek, ok ve taş atılarak sıkıştırıldıktan sonra amana geldiler.

Silâhlarından başka develerine yükleyebildikleri mallarını alarak çıkmak için izin istediler.

Rasûl-i Ekrem, buna müsaade buyurmakla 600 deveye yükleyebildikleri mal ve eşyayı alıp, kimi Hayber’e, kimi de Şam taraflarına gittiler, münafıklar da gizlice matem tuttular.

Nadiroğullarının diğer malları 50 kadar zırh ile, 50 demir tas ve 340 kılıç İslâmların eline geçti.

Ensâr, muhâcirlerin geçimlerini üzerlerine alıp, âdeta kendi malları ile ortak eylediklerinden, muhâcirlerin idaresi hususu Ensârın üzerine oldukça bir yük idi.

İşte onların bu yükünü hafifletmek için Rasûl-i Ekrem Nadiroğullarından alınan ganimetleri yalnız muhâcirlere taksim etmek istedi ve Ensara, “Eğer isterseniz eskisi gibi muhâcirleri mallarınıza ortak etmek üzere bu ganimet mallarını hepinize taksim edeyim, yok eğer isterseniz, sizin mallarınız sizin

olmak üzere bu ganimet mallarını muhâcirlerle vereyim” dedi.

Ensar da, “Yâ Resûlallah, bu malları muhâcirlerle taksim buyurunuz, bizim mallarımızdan da istediğiniz kadarını alıp onlara veriniz” dediler.

Bunun üzerine Hazret-i Ebû Bekir kalkıp Ensara açıkça teşekkür etti ve o vakit Ensarı metheden ve (ihtiyaçları olsa bile muhâcirleri kendi nefisleri üzerine tercih ederler) meâlindeki âyet-i kerime nâzil oldu. Nadiroğullarından ganimet alınan mallar yalnız muhâcirlerle üleştirildi.

Yalnız Nadiroğullarının reislerinden İbn-i Hukeyk'in meşhur kılıcı Mu'âz'ın oğlu Sa'd hazretlerine ihsan buyuruldu.

Yine Ensardan Ebû Dücâne ile Huneyf'in oğlu Sehl (R. A.) in ihtiyaçları olduğundan, onlara da ganimetten bir miktar verildi.

Sonradan Necid kabilelerinden Gatfan kabilesinin Medine'ye hücum etmek için asker topladıkları işitilince, Rasûl-i Ekrem, damatları Hazret-i Osman'ı Medine'de kaymakam bırakıp, ordusu ile Necid taraflarına yürüdü ve Gatfan topraklarından Medine'ye iki konak arası olan Şedh denen yere kadar gitti. Fakat halk karşı çıkmayıp, dağlara dağılmış olduğundan, orada muharebe olmaksızın avdet edildi.

Bu hicretin dördüncü senesinin Şaban'ında Hazret-i Fâtıma, Hazret-i Ali'den oğlu Hüseyin'i dünyaya getirdi.

Rasûl-i Ekrem de, Mahzumoğullarından Mugire'nin oğlu, Ümeyye'nin kızı olan Ümm-ü Seleme (R. A.) yi aldı. Dul bir hatun olan Ümm-ü Seleme o zaman 44 yaşında idi.

Bedir'de her sene Zilkâde ayında bir panayır kurulurdu ve her taraftan oraya ticaret için birçok halk gelirdi.

Yukarıda geçtiği gibi, Ebû Sufyân, Uhuddan dönüp giderken, Hazret-i Ömer'e, "Sizinle gelecek sene Bedir'de buluşalım" demişti. O da Rasûl-i Ekrem'in emri ile, "İnşâallah" diye cevap vermişti.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, Revâha'nınnoğlu Abdullah'ı Medine kaymakamı tayin etti. Sancağı Hazret-i Ali'ye verdi ve 1500 kişi ile Medine'den çıkıp, Zilkâde'nin başında Bedir'e vardı. İçlerinde 10 kişi atlı idi.

Ebû Sufyân da, Kureyş ordusu ile Mekke'den çıkmış iken, Rasûl-i Ekrem'in öyle büyük bir toplulukla Medine'den geldiğini işitince, korkup geri döndü.

Bu suretle kabilelerin nazarlarında Kureyşlilerin itibarı kırıldı. Ehl-i İslâm'ın ise, şâm ve şerefi yükseldi.

Panayırda çok iyi alış-veriş eden Müslümanlar, fazlası ile kâr ettiler, ferahlık ve hoşnudlukla dönüp Medine'ye geldiler.

HİCRET'İN BEŞİNCİ YILI

Hazret-i Peygamber, Medine'ye hicretinin beşinci senesi Rebiülevvelinde Dûmet-ül cendel şehrine gitmek üzere yola çıktı. Bu şehrin Medine ile arası 15, Şam ile 5 günlüktür.

Orada bir takım eşkiya, gelen geçen yolculara saldırdıkları için, onların terbiyesini vermek üzere,

bir de Müslümanların Şam ticaretini emniyet altına almak için Rasûl-i Ekrem, o ayda 1000 kişilik bir ordu ile Medine'den çıkıp, Dûmet-ül cendel'e yaklaşıtlıkları sırada, o şehir halkının hayvan sürülerine rastgeldiler. Orduyu gören çobanlar kaçınca, hayvanlar meydanda kaldı. Daha sonra ordu şehre vardı. Ahalisi dağılıp kaçmış olduklarından, yalnız içlerinden bir adam ele geçirilebildi, Rasûl-i Ekrem ona din teklif edince, o da hemen İslâm oldu, orada birkaç gün kalındı, etrafa kol kol asker çıkarıldı, kimseye rast gelinemediğinden muharebe olmadı ve Medine'ye dönüldü.

M Ü R E Y S İ ' G A Z V E S İ

Müreysi', Huzâa taraflarında Kudeyd nâhiyesinde bir suyun adıdır. Medine'ye 32 saat arası olan Fur'a, bir günlük yoldur.

Huzâa kabilesinden Mustalikoğulları oymağının reisi olan, Ebû Dırâr'ın oğlu Hars'ın Müslümanlarla savaşmak üzere kendi kabilesinden ve etrafındaki başka yerlerden asker toplamakta olduğu haber alındı.

Hemen Rasûl-i Ekrem, 1000 nefer İslâm ordusu ile Şaban ayında süratle Medine'den çıktı. Ordu'da 10 kişi atlı idi. Hazret-i Ayşe ve Ümm-ü Seleme (R. A.) ise, ordu ile beraberdi.

Bu orduda münafık çoktu. Hiç bir vakit İslâm ordusu ile bu kadar münafık beraber bulunmamıştı.

Rasûl-i Ekrem'in Medine'den çıktığı, Huzâa içinde işitildi. Hars'ın başındaki topluluğa büyük bir korku geldi ve etraftan topladığı bedeviler dağıldı.

Onlar dağınık olarak Müreysi' adındaki sudan hayvan sularlarken, ansızın İslâm ordusu gelip çattı.

Rasûl-i Ekrem onlara, "Lâilâheillallah deyiniz de, canınız ve malınız kurtulsun" diye İslâmiyeti teklif etti. Onlar dinlemeyip, başı bozuk bir halde karşı durmaya başladılar ve hemen ok cengine giriştiler.

Rasûl-i Ekrem, askerini saf yaptı ve toplu olarak düşman üzerine yürüttü.

Mustalikoğulları, bu hücumu dayanamayıp, perişan oldular, 10 kişi öldü, bir kişi de esir alındı, 5000 koyun ile 10.000 deve ele geçirildi.

Esirlerin sayısı 700 den fazla idi. Onlardan biri de, Kabile Reisi Hars'ın kızı Cüveyriye idi. O da Kays'ın oğlu Sâbit'in hissesine düşmüş, onu be-dele bağlamış idi.

Fahr-i Âlem, onun bedelini verdi ve kendisini nikâhına aldı.

Ashab onu görünce, "Resûlullah'ın akrabası nasıl esir olur?" diye ellerindeki esirlerin hepsini âzâd ettiler.

Cüveyriye, ne bahtiyar kızmış ki, bir gün içinde esir iken, Peygamber'in zevcesi olmak saadetine erişti, aynı zamanda kendi kabilesinin esâretten kurtulmasına sebep oldu.

Medine'ye dönülürken, yolda muhâcirlerden biri, Ensardan biri ile kavgaya tutuştular. Bunu gören münafıkların reisi İbn-i Selûl, yanındaki adamlarına, "Hele şu muhâcirlere bakınız ki, bizim yardımımızla geçiyorlarken, bizi tahkir etmek istiyorlar, artık ona bir şey vermeyin ki, dağılıp gitsinler. Hele Medine'ye varalım, şanı şerefi üstün olan, elbette

zelil ve düşkün olanı oradan çıkarır" demiş. Bu sözden Medine'ye vardıktan sonra, Müslümanları çıkarırım demek istemiş, fakat onun bu sözünü Erkam'ın oğlu Zeyd (R. A.), işitip Rasûl-i Ekrem'e haber verince, mecliste bulunan Hazret-i Ömer, "Yâ Resûlallah, izin ver de gidip o münafığın başını vurayım" dediyse de, Rasûl-i Ekrem izin vermemiştir.

Bu savaşın zamanı 28 gün sürdü ve Ramazan'ın başında ordu Medine'ye girdi.

Selmân-ı Fârisî (R. A.), Rasûl-i Ekrem'in büyük Ashabından ve kendilerine yardımında bulunmak şerefini kazananlardandır. Aslen İran ahalisindedir ve mecûsi iken bir aralık Hristiyan dinine girip, Şam'a gitmiş, orada din ilmini tahsil ettikten sonra, Ninova ve Âmuriye taraflarına gitmiş, Rasûl-i Ekrem'in zuhurunu işitince, Kelboğulları'ndan bir kısım Hristiyanlarla arkadaş olarak Medine-i Münevvere'ye gelmişti. Fakat yolda arkadaşları olan Hristiyanlar onu garib buldukları için, bir Yahudiye satmışlar, ondan da başka bir Yahudi satın alarak, Medine'ye getirmişti.

Selmân, bir aralık Hazret-i Peygamber'in huzuruna gelip, halini anlattı, kendisini bedele bağlattı. O sırada Rasûl-i Ekrem, onun bedelini vermek suretiyle âzâdlıları sırasına geçmesine sebep olmuştur.

H E N D E K G A Z V E S i

Yukarıda geçtiği gibi, Yahudilerden Kaynuka-oğulları ile Nadiroğulları, Medine civarından harb edilerek uzaklaştırılmışlardı.

Ahtab'ın oğlu Huyey, Ebu'l Rebiin oğlu Kinâne, Ebu'l Hukayk'ın oğlu Selâm ve onun gibi Yahudi reisleri Mekke'ye gidip, Rasûl-i Ekrem'le savaşmak üzere, Kureyşlilerle anlaşma yaptıktan sonra, Necd diyarına gittiler ve orada Gafan ve Süleymoğulları kabileleri ile, başka bazı kabileleri de bu anlaşmaya soktular.

Bunun üzerine Kureyş'in büyükleri "Darün - Nedve" de toplanıp, Hazret-i Peygamber ile muharebeye karar vermişler, 300 ü atlı olmak ve 1500 deve temin etmek suretiyle, 4000 kişilik asker toplamışlardı. Reisleri Ebû Sufyân, sancaktarları da Ebû Talha'nın oğlu Osman idi.

Ebû Sufyân, bu ordu ile Mekke'den çıkıp, Mer-ruzzahrân adındaki yere gelince, Necd tarafından Gafan askeri gelip katıldı, onların baş kumandanları Fezâre kabilesi şeyhi olan meşhur Hısn'ın oğlu Uyeyne idi. Benî Mürre kabilesi şeyhi olan Avf'in oğlu Hâris de, onların hatırı sayılır reislerindendi.

Yine orada Necd kabilelerinden Süleymoğulları, Esedoğulları ve Eşca' kabileleri dahi gelip, Kureyş ordusuna katıldılar.

Hâsılı Ebû Sufyân'ın ordusu gittikçe büyüdü ve 10.000 neferden fazla olan kudretli bir ordu ile, Medine-i Münevvere'ye yürüdü.

Rasûl-i Ekrem, bunu haber alınca, Ashabını toplayıp istişâreye başladı.

Selmân-ı Fârisi (R. A.): "Yâ Resûlallah, bizim memleketimizde bir şehir üzerine düşman hücum edecek olursa, etrafını hendek kazmak âdettir" dedi.

Araplarda hendek kazmak âdet değil idiyse de,

Selmân'ın bu hatırlatması üzerine Medine'nin etrafına hendek kazılarak korunmak uygun görüldü.

Hemen Medine'de ne kadar kazma ve kürek ve ona benzer kazıcı âletler varsa, hepsi toplandı.

Rasûl-i Ekrem, Yahudilerden Kureyzaoğulları ile aralarında anlaşma olduğundan dolayı, onlardan da iğreti olarak birçok kazma ve kazı âletleri alındı ve hemen Hazret-i Peygamberle bütün Müslümanlar şehrin dışına çıkıp, hendek kazmaya başladılar. Rasûl-i Ekrem, halkı teşvik için kendisi de toprak taşıyor ve mübârek elleri ile hendek kazmaya çalışıyordu. Herkes büyük bir hızla çalışıp, çabaladılar.

Selmân-ı Fârisî Hazretleri, hem vücudu kuvvetli, hem de bu gibi işlere alışık olduğundan, 10 kişinin işini tek başına görüyordu. Münafıklar da çalışıyorlardı fakat istemiyerek iş gördükleri için pek ağır davranıyorlardı.

O esnada hendek kazılırken, Fahr-i Âlem'den az yemek ile çok adam doyurmak gibi garib mucizeler zuhur etmiştir.

Meselâ Ensardan Sa'd'ın oğlu Beşir'in kızı ki, Beşir'in oğlu Numan'ın kız kardeşidir. Annesi onunla babası Beşir'e ve dayısı İbn-i Revâha'nın oğlu Abdullah'a biraz hurma gönderiyordu. O kızcağız, geçerken Rasûl-i Ekrem çağırdı ve "O hurmaları bana getir" dedi. O da hurmaları Rasûl-i Ekrem'in iki avucuna koydu. Avuçları dolmadı. Fahr-i Âlem, bir bez getirdi ve hurmaları o bezin üzerine yaydı ve Ashâbdan birine emrederek hendekte çalışanları çağırttı. Takım takım geldiler, her yiyen doyup gitti. Onlar yedikçe, hurma artıyor ve yaygının dışına taşıyordu.

Yine bu cümleden olarak, Ensardan Câbir (R. A.) in zayıf bir koyunu vardı. Hendek kazmaya giderken karısına o koyunu kestirip pişirmesini ve biraz da arpa ekmeği yapmasını tenbih etti. Akşam üstü evine dönerken Rasûl-i Ekrem'i akşam yemeğine dâvet etti. Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, hendekte çalışanlara "bu akşam Allah'ın Resûlu ile birlikte yemek yemek üzere Câbir'in hanesine buyurunuz" diye tellâl çağırttı. Câbir ise yalnız Rasûl-i Ekrem'i dâvet ettiği için böyle bir kalabalığa hiç hazırlığı olmadığından, ne yapacağını şaşırdı. Yapacak hiç bir şey olmadığından, evine döndü ve bir miktar arpa ekmeği ile o koyunu Hazret-i Peygamber'in önüne getirdi. Fahr-i Âlem, yemeğin bereketi için dua etti ve "Bismillâh" deyip yedi. Sonra hendekte çalışanların hepsi geldiler, takım takım oturup doyuncaya kadar yediler ve bir koyunu bitirmediler.

Bir üçüncü mucize de şöyle zuhur etti: Hendek kazılırken bir yerde bir büyük kaya çıktı. Külünkler işlemez oldu, gelip Rasûl-i Ekrem'e haber verdiler, Resûlullah oraya gitti, eline külüngü aldı ve "Bismillâh" deyip vurdu, kayanın 1/3 ünü yerinden kopardı ve, "Allahüekber, bana Şam'ın anahtarları verildi, Allah'a yemin ederim ki ben şimdi Şam'ın kırmızı köşklerini görüyorum" buyurdular. Sonra yine "Bismillâh" diye külüngü vurdu, kayanın diğer 1/3 ünü kopardı ve "Allahüekber, Fâris ikliminin anahtarları verildi, yemin ederim ben şimdi Kısra'nın şehri Medâin'in beyaz köşklerini görüyorum" buyurdular. Ondan sonra üçüncü defa olarak yine "Bismillâh" deyip külüngü vurdu, kayanın geri kalan parçasını

yerinden kopardı. Yine "Allahüekber, Yemen'in anahtarları verildi, yemin ederim ben şimdi San'a'nın kapılarını görüyorum" buyurdular.

İki hafta içinde hendek tamam oldu. Sonra müşriklerin büyük ordusu geldi çatdı.

Ebû Sufyân ile Kureyşliler ve Kinâne askerleri Medine'nin günbatısı tarafından gelip göründüler.

Hısn'ın oğlu Üyeyne ve Avf'in oğlu Hâris ile Necid'den gelen kabileler gün-doğusu tarafından gelip, Uhud dağı eteklerine kondular.

Resûlullah, İslâm askeri ile şehrin dışına çıkıp, Sel adındaki dağa arka verdiler ve düşmana karşı saf olup durdular.

İslâm askerleri 3000 kişi idi. Ve 36 atları vardı.

Muhâcirlerin sancağını Nârise'nin oğlu Zeyd, Ensarın sancağını da Ubâde'nin oğlu Sa'd eline almıştı.

Müşrikler bir hamlede ehl-i İslâmı bitirmek üzere, yürüdü, halkı korku ve dehşet bürüdü. Müşrikler öyle dehşetle hücum ederek gelirken, önlerine hendek çıktığını görünce dura kaldılar ve hatıra gelmeyen bu halin karşısında hayretle bakışmaya başladılar. Öteye beriye dolaştılar, geçecek yer aradılar, bulamadılar, her nereye koştularsa karşılarından ok ve taş atıldığı için, onlar da çaresiz ok ve taş cengine karar verdiler.

O sırada Kureyzaoğulları'nın evvelce Müslümanlarla yaptıkları anlaşmayı bozdukları ve Medine Müslümanları hendekle meşgul iken, onlar geceleyin gelip Medine şehrini basacakları havadisi yayıldı.

Kureyzaoğulları, Yahudilerden büyük bir kabile olup, Medine dışında bir nahiyede yaşıyorlardı. Orada

kuvvetli kaleleri vardı, reisleri olan Esed'in oğlu Ka'b ile Rasûl-i Ekrem arasında evvelce muahede yapılmış olduğundan, Müslümanlar onların durumundan emin idiler. Anlaşmaları bozdukları işitilince, iş değişti. O tarafa bir adam gönderilip, iş tahkik edilmek istendi. Neticede Nadiroğullarının reisi olan Ahtab'ın oğlu Hüvey gelip, Ka'b'ı kandırmış ve Kureyzaogullarına sözleşmeyi bozdurmuştu.

Kureyzaogulları ise, Evs kabilesinin emânı altında bulunduğundan, Mu'az'ın oğlu Sa'd, Ubâde'nin oğlu Sa'd, İbn-i Revâha'nın oğlu Abdullah ve İbn-i übeyr'in Havvat, - Allah hepsinden hoşnud olsun - Kureyza oğullarının kalesine gittiler. Anlaşmayı bozmanın uğursuzluğunu anlatıp, nasihat ettilerse de onlar kulak asmadılar ve sözleşmeyi bozduklarını ilân ettiler, Rasûl-i Ekrem hakkında da fena sözler söylediler.

Bu sözlerden Mu'az'ın oğlu Sa'd'ın pek çok canı sıkılıp, "Kureyzaogulları ile savaşmadıkça, Allah benim canımı almasın" diye dua etti.

Hâsılı Mu'az'ın oğlu Sa'd (R. A.) bu üzüntü ile dönüp arkadaşları ile beraber Peygamber'in huzuruna geldiler ve işi anlattılar.

Rasûl-i Ekrem, "Allah bize yeter, en güzel vekil o dur." buyurdu ve "Müjde size ey Müslüman cemaati, bu işin sonu hayırdır" dedi.

Bununla beraber kadınlar ve çocuklar şehrin içinde olduklarından, Kureyzaogullarının sözlerinden dönmesi, Müslümanları telâşa düşürdü. Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem geceleri Medine şehrini korumak için 300 asker ile, Hârise'nin oğlu Zeyd'i ve 200 kişi ile de Eslem'in oğlu Seleme'yi gönderdi.

Kendileri de geri kalan askerle sabaha kadar hendek hattını korurdu ve hendeğin bir tarafı istenildiği gibi kazılamadığından, geceleyin düşmanın oradan geçmesi düşünülerek, Rasûl-i Ekrem bizzat orasını beklerdi.

Münafıklar ise, “Çoluğumuzu, çocuğumuzu yalnız bırakıp da burada sıkıntı içinde bekiemek akıllı işi değildir” diyerek bir takım kuş beyinli ve inancı zayıf olanlara korku ve vesvese veriyorlardı.

Bunun üzerine şehir dışında evi olanlardan bazıları Hazret-i Peygamber’e gelerek, “Bizim evlerimiz sağlam değildir” diyerek, çoluğunu çocuğunu korumak bahanesiyle gitmek üzere izin istediler.

Bir de muhasara zamanı 15 gün kadar sürdü, İslâm ordusuna bıkkınlık geldi, kıtlık ve geçim sıkıntıları günden güne artmaya başladı, bundan dolayı canları çok sıkılıyor ve üzülüyorlardı.

Münafıklar bu hali fırsat bildiler ve “Muhammed bize Kayser ve Kisrâ’nın hazinelerini vadediyor, bizler ise bugün hendek içinde kapalı kalıp, bir adım yere gidemiyoruz” demeye başladılar.

Araplar böyle muhasara işlerine alışık değillerdi. Onların muharebeleri çarpışıp vuruşmak, yenmek ve yenilmek her ne olursa olsun, muharebeye bir son verip gitmekti.

Arabistan’da âdet olmayan bir hendeğin etrafında haftalarca dolaşmaktan, dışarıdaki düşman da usanıp, sıkılmıştı. Hususiyle kış mevsimi olduğundan, üşüyüp titremekte idiler. Hayvanlarına yiyecek ot da bulamadıkları için, şaşırıp kalmışlardı. Hâsılı arada hendek olduğundan, iki ordu birbiri ile çarpışamayıp, yalnız ok atışmakta idiler.

Fakat Lüvi'nin oğlu Âmir'in neslinden Abd-i Veddin oğlu Âmr adındaki meşhur cengâver ve Mah-zumoğulları'ndan Ebû Cehil'in oğlu İkrime, Vehb'in oğlu Hübeyra, Abdullah'ın oğlu Nevfel ve Hazret-i Ömer'in kardeşi Hattab'ın oğlu Dırar ve Muharib'in oğlu Mürâdis adındaki cengâverler de atlarını zorlayıp, hendeğin bir dar yerinden karşıya atladılar.

Ebû Şufyân ile, Velid'in oğlu Hâlid, onlara arka olmak üzere, müşriklerden bir fırka ile hendek kenarına kadar geldiler, fakat hendeği geçemeyip, öte tarafta seyirci gibi durdular. Abd-i Vedd'in oğlu Amr, arkadaşlarından ayrılp, ve atını ileri sürüp, karşı taraftan er diledi. Bu Amr, pek çok vakalar görüp geçirmiş, düşmanına galebe çalmış ve yalnız başına nice toplulukları vurup dağıtmış, emsâlsiz bir kahraman ve silâhşörlükte usta bir süvari idi. Bütün Arap kabileleri onu bir bölük süvariye karşı tutarlardı. Onunla döğüşmek, aslan ile pençeleşmek gibi olup, bunun için de büyük cesaret gerekirdi. Bundan dolayı kimse ona karşı çıkmaya heveslenmedi.

Resûlullah'ın aslanı Hazret-i Ali, "Ona karşı ben çıkarım Yâ Resûlallah" deyince, Rasûl-i Ekrem, "Sen otur yâ Ali, gelen Amr'dır" buyurdu.

Amr, tekrar ehli İslâma meydan okudu ve "İçinizde benimle döğüşecek er yok mudur? Hani sizin ölülerinize vadettiğiniz cennet?" dedi.

Hazret-i Ali tekrar çıkmak istedi, yine Rasûl-i Ekrem izin vermedi. Amr ise büsbütün şırmardı ve "Er meydanına çıkacak kimse yok mu?" diye üst perdeden bağırdı.

Bunun üzerine Hazret-i Ali, “Amr de olsa çıkarım yâ Resûlallah” diyerek yerinden kalkınca, Rasûl-i Ekrem kendi zırhını ona giydirdi ve Zülfikâr adındaki kılıcını onun beline kuşattı ve “Yârabbi amcam Ubeyde, Bedir’de, öteki amcam Hamza, Uhud’da şehid oldular, yanımda bir kardeşimin oğlu Ali kaldı, sen onu muhafaza buyur, beni yalnız bırakma” diye dua etti.

Hazret-i Ali, piyâde olarak meydana çıkıp, Amr’e doğru yürüdü. Her iki ordu askeri yapılacak mübârezeyi seyre hazırlandılar. Hazret-i Ali önce, Amr’i hak dine çağırdı. Amr kahkaha ile gülerek, “Bu ağızla bir kimsenin karşıma çıkacağı hatırıma gelmezdi. Sen kimsin hele söyle bakayım?” diye sordu.

O da “ben Ebû Talib’in oğlu Ali’yim” diye cevap verdi.

Amr, “Senin amcaların içinde meydana çıkacak yaşlı başlı biri yok mu? A kardeşimin oğlu, senin ağzın hâlâ süt kokuyor, ben senin babanla pek çok zaman kardeş gibi görüştüm, şimdi senin kanını dökmek bana güç geliyor” dedi.

Hazret-i Ali, “Evet ama ben senin kanım dökmekle çok memnun olacağım fakat sen de atından inip de benim gibi piyâde olmalısın” dedi.

Bu söz Amr’ın kanına dokundu, pek çok öfkelendi ve hemen atından indi, yıldırım gibi Hazret-i Ali’nin üzerine hücum etti, o da kalkanını karşı tuttu.

Amr o kadar şiddetli bir kılıç vurdu ki, Hazret-i Ali’nin kalkanı iki parça oldu, başı da biraz yaralandı.

Nöbet Hazret-i Ali'ye gelince, Zülfikâr ile bir vuruşta Amr'i öldürüp yok etti.

Sonra Mahzûm-i Nevfel meydana at sürdü, ona karşı da Avvam'ın oğlu Zübeyr (R. A.) atıldı ve kılıç ile öylesine vurdu ki, Nevfel'i yukarıdan aşağı iki şak ederek, altındaki eğeri bile parçaladı. Bunun için Hazret-i Zübeyr'e arkadaşları "Senin kılıcın gibi kılıç görmedik" dedikleri zaman, "Onu yapan kılıç değildir, bilektir" demiş olduğunu söylerler.

Sonra Hazret-i Ömer, kardeşi Zirâr üzerine, Hazret-i Ali ile Zübeyr de İkrime, Hübeyre ve Murâdis üzerlerine hücum edince, dördü birden geri döndüler ve geldikleri yerden çıkıp gittiler.

Ebûcehil'in oğlu İkrime, can korkusu ile kaçıp glderken, mızrağını düşürmüş olduğundan, şâir Hazret-i Hassan (R. A.), onu hicveden beyitler söylemiştir.

Abd-i Vedd'in oğlu Amr'in ölümü, Müslümanları ne kadar çok memnun ettiyse, müşrikleri de o kadar müteessir etti ve Ebû Sufyân "Bu gün bizim için bir hayırlı iş yok" diyerek, hendek başından çekilip, karargâhına gitti.

Ertesi gün bütün müşrikler, Kureyzaoğulları Yahudilerle beraber her taraftan İslâm ordusunu kuşattılar ve akşama kadar göz açtırmadan ok attılar. Kıtık dolayısıyla Müslümanlar pek ziyade halsiz ve mecalsiz düştükleri halde, düşmanların böyle kara bulut gibi her taraftan sıkıştırmaları ile halleri pek yaman oldu.

Bereket versin akşam olunca düşman çekildi. Müslümanlar da biraz nefes aldı.

Fakat “düşman yarın böyle her taraftan hücum ederse halimiz ne olur?” diyerek herkes telâşlı bir düşünceye dalmıştı. Cenab-ı Hak ise onların kurtulması için lâzım olan sebepleri hazırlamıştı.

Mes'ud-u Gatfani'nin oğlu Nu'aym, o sırada imân etmiş olup, henüz meydana çıkarmamıştı. Hendek kenarına gelip, karakolların izni ile karşı tarafa geçti, hemen Peygamber'in huzuruna çıktı ve Keli-me-i Şehâdet getirdi ve dedi ki: “Arap kabileleri henüz benim İslâm olduğumu bilmezler, emreder-seniz din-i İslâm'a bir hizmet edebilirim”.

Rasûl-i Ekrem, “Muharebe bir nevi aldatma ve hiyledir, sen de bizim için münasip bir hiyle yap” dedi.

Nuaym, Eşca' kabilesi eşrafından her işe yarar, cin fikirli, iyi düşünür bir adamdı. Kalkıp Kureyzoğulları nahiyesine gitti, Esed'in oğlu Ka'b ile görüştü.

Ka'b'ın yanında Yahudilerin ileri gelenlerinden birkaç adam vardı. Naim onlara, “Ey Kureyzaogulları'nın eşrafı, sizi ne kadar sevdiğimi bilirsiniz, size olan muhabbetim dolayısıyla kaç gündür sizin halinizi düşünüyorum” deyince, Yahudiler: “Bizim sana her vechile emniyetimiz vardır, söyle bakalım” demişler.

Nuaym, “Ben şöyle düşünüyorum. Kureyş kabileleri ile, Gatfan buraya geldiler, Muhammedileri ortadan kaldırmak üzere gayret ediyorlar. Fakat onlar da karşı çıkmaktan geri durmuyorlar. Bu kabileler artık usanmaya başladı, pek sıkılırlarsa sizi yalnız bırakıp giderler, o zaman siz Muhammedilerin pençesine düşersiniz, vaktiyle sözleşmeyi

bozduğunuzdan dolayı suçlu olduğunuzdan, bir daha yakazı onların elinden kurtaramazsınız. Bana kalırsa, siz Kureyş'in ve Gatfan'ın eşrafından bir takım adamları rehin almalısınız ki, onlar da işi bitirmedikçe bir yere gitmesinler." demesiyle Yahudiler bu sözü tasdik ettiler.

Nuaym, oradan kalkıp Ebû Sufyân'a gider, "Haberiniz var mı? Yahudiler Muhammed'in sözleşmesini bozduklarına pişman olmuşlar ve onunla gizlice anlaşmışlar, suçlarını af ettirmek için Kureyş ve Gatfan'ın eşrafından rehin suretiyle bir takım kimseleri alıp da ona vermeyi vâdetmişler, eğer sizlerden rehin isterlerse sakın vermeyiniz, o zaman bir takım eşrafınıza yazık olur" diye Kureyş'in reislerini şüpheye düşürdü.

Ebû Sufyân da Kureyzaoğullarının fikrini yoklamak üzere, "Biz buraya sizin reisleriniz teşviki ile geldik, siz şimdi ağır davranıyorsunuz, burası bizim için uzun uzadıya oturulacak yer değildir, askerimiz açlıktan şikâyet ediyor, hayvanlarımız telef olup gidiyor, bari yarın hep birlikte şiddetli bir hücum edelim de, işe bir son verelim" diye haber gönderir.

Kureyzaoğulları, "Yarın Cumartesidir, biz hiç bir iş yapamayız. Öbür gün muharebe yapabiliriz, fakat o şartla ki bize, sizin eşrafınızdan 70 kişiyi rehin etmelisiniz ki, onları kalemize kapayalım ve sizden emin olalım" diye cevap verirler.

Kureyş'in reisleri ve Gatfan, bunu işitince, "Nuaym'in dediği doğru imiş" demişler ve "Biz size ne rehin veririz, ne de sizden imdat isteriz, canınız isterse birlikte harp ederiz, etmezse günahı boynu-

nuza, biz memleketimize gideriz, siz Muhammedîlerin pençesine tutulursunuz ve belânızı bulursunuz" diye haber göndermişler.

Benî Kureyza da: "Nuaym'ın dediği doğru imiş" diyerek, Rasûl-i Ekrem ile anlaşmalarını bozduklarına pişman olmuşlar ve hemen kalelerine kapanıp, muharebeden vazgeçmişlerdi.

İşte bu sebepten dolayı Arap kabileleri ile Yahudiler arasına ihtilâf düştü ve işin rengi değişti.

Her ne kadar ondan sonra birkaç gün daha muhasara uzadıysa da, muharebede eskı şiddet kalmadı.

Nihayet bir gün Rasûl-i Ekrem, öğle ile ikindi arasında Cenâb-ı Hakk'a dua ve niyâz ederken, yüzünde memnunluk eserleri görüldü. Meğer Cebrâîl Aleyhisselâm gelip, Allah-ü Teâlâ tarafından kendisine rüzgâr ve melâike ile yardım edileceğini haber vermiş olduğundan, bunu Ashabına müjdeledi ve ikindi ile akşam arasında bir büyük fırtına çıktı, rüzgâr hem soğuk, hem de eşi görülmedik surette şiddetli esmeye başladı.

Rüzgârın yerden kaldırdığı toz toprak, müşriklerin yüzlerine ve gözlerine çarpıp, göz gözü görmez oldu. Akşam yemeği pişirmek için ateşe koydukları çömllekler baş aşağı devrildi, çadırları, çocukların uçurdıkları uçurtma gibi havada uçmaya başladı.

Akşam olunca, kararlık bastı, etrafı bir kat daha korku ve dehşet kapladı.

Bu fırtına yalnız düşman ordusuna doğru esiyordu. Dışarıda bir şey yoktu. Fakat Müslüman askerlerinin kimi soğuktan, kimi açlıktan dağılıp, Rasûl-i Ekrem'in yanında 300 kişi kalmıştı.

Düşmanın halinden bir haber almak üzere Rasûl-i Ekrem, Yaman'ın oğlu Hüzeyfe hazretlerini gönderdi. O Kureyş ordusunun içine girdi, baktı ki düşman şaşırmış, ne yapacağını bilmiyor. Ebû Sufyân Ye'se kapılıp, "Ey arkadaşlar, burası oturup eğlenilecek yer değildir, Benî Kureyza ile aramızda ihtilâf çıktı, işte ben gidiyorum, siz de göç ediniz" diyordu.

Rivâyet olunur ki o vakit düşmana dehşet vermek üzere gökten bin melek inmişti. Hattâ düşman ordusunun etrafında Tekbir sesleri ve silâh şakırtıları işitiliyordu. Huzeyfe (R. A.), dönüp gelirken, yolda gözüne 20 kadar süvari görünüp ona demişler ki "Dostuna haber ver, Allah onun düşmanlarını dağıttı".

Hazret-i Huzeyfe Medine'ye döndü, Peygamber'in huzuruna girdi, işittiklerini olduğu gibi haber verdi, Rasûl-i Ekrem de tatlı tatlı tebessüm ettiler.

Ebû Sufyân ise, devesine binip gitti, öteki Kureyş taifeleri de onun arkasından hareket etti.

Fakat, Âs'ın oğlu Amr ile Velid'in oğlu Hâlid 200 süvari ile artçı tayin olunduklarından, Kureyş ordusunun arkası alınıncaya kadar onlar geride kalıp beklediler.

Gatfan kabileleri, Kureyş ordusunun gittiğini görünce, onlar da kalkıp Necid'e gittiler.

Müşrikler, geceleyin kalkıp giderken, ordu kargâhında birçok yiyecek ve eşya bırakmışlardı. Ertesi gün Müslümanlar onları toplayıp, orduya getirdiler. Bundan başka 20 yüklü deve de ele geçirdiler ki, Ebû Sufyân onları Yahudilerin reislerinden Huyey adındaki şahsa göndermiş, o da hurma ve

zahire yükleyip, Kureyşlilere göndermişti. İslâm askerleri o develerin çoğunu kesip pişirdiler, hurmayı da bol bol yeyip karınlarını doyurdular.

Bu suretle İslâm ordusu kıtlıktan kurtuldu ve askerler arasında birdenbire bolluk başladı.

Rasûl-i Ekrem, Ashabına dönerek, "Artık nöbet size geldi, bundan sonra artık Kureyş sizin üzerinize gelecek değildir" buyurdu.

Bu muharebede müşrikler 4 ölü vermişlerdi. İslâmlardan da 5 şehid vardı. Bunların ikisi Evs, üçü de Hazrec kabilesindendi.

Bir de Ensarın en büyüğü olan Mu'âz'ın oğlu Sa'd (R. A.), muharebenin son günlerinde ok ile kolundan ağırca yaralanmıştı.

Hâsılı şiddetli rüzgâr ve göze görünmez asker ile düşman ordusu bozuldu ve Müslümanlar muzaffer oldu.

Zilhicce ayına bir hafta kala, Rasûl-i Ekrem, Hendek muharebesinden dönerek, evine geldi ve silâhlarını çıkardı. Hemen o sırada Cebrâil Aleyhisselâm gelip, Beni Kureyza üzerine gitmesi için taraf-ı ilâhiden emir getirdi.

Rasûl-i Ekrem tekrar silâhlandı ve Bilâl-i Habeşî'ye, "Allah'ın emrine itâat edenler ikinci namazını Kureyzaoğullarının nahiyesinde kılsın" diye halka seslenmesi için emir verdi.

Sancağı Hazret-i Ali'ye verip, onu ileri gönderdi, kendisi de arkadan hareket etti. Önce Hazret-i Ali, sancakla Kureyza'nın kalesi önüne vardı. Yahudiler onu görünce, fena halde kızıp, kötü sözler söylemeye ve hattâ Rasûl-i Ekrem'e sövmeye başladılar ve derhal müdafaaya kalktılar.

Sonra Rasûl-i Ekrem de oraya varıp, bir su başına indi. İslâm askerleri de bölük bölük gelerek akşama kadar hepsi bir araya toplandı.

Ordu 3000 kişi kadardı. 36 sı atlı idi. Yahudiler o vakit neye uğradıklarını anladılar ve haksız olarak anlaşmayı bozduklarına pek çok pişman oldular.

Reisleri olan Ka'b, bir Cuma günü onları topladı ve danışma meclisini açtı. Dedi ki: "Kitaplarımızda yazılı olan âhir zaman Peygamber'i bu zat olduğu anlaşıldı. İsterseniz Müslüman olalım ve bu belâdan kurtulalım"

Yahudiler Müslümanlığa hiç yanaşmadılar, Ka'b da "Öyle ise çocuğumuzu çocuğumuzu öldürelim, arkada bir düşünceğimiz kalmasın, ondan sonra kılıcı sıyrarak, çıkıp Muhammedilerin üzerine hücum edelim, görelim Hak ne gösterir" dedi.

Yahudiler, "Çoluğumuz çocuğumuz gittikten sonra bize yaşamak ne lâzım" diyerek bu fikri de kabul etmediler.

Ka'b; "Öyle ise başka bir tedbir arayalım, bu gece Cumartesi gecesi olması dolayısıyla, Muhammediler bizden emindir, bizi o kadar mühimsemezler, ansızın çıkıp üzerlerine hücum edelim, ihtimal ki kazanırız" dedi.

Yahudiler, "Biz Cumartesi gününün hürmetini bozamayız" diyerek bu tedbiri de kabul etmediler.

Naziroğulları'nın yaptığı gibi, develerinin taşıyabileceği kadar eşya yükletip gitmek şartı ile Rasûl-i Ekrem ile muhabereye başladılar.

Bu dilekleri, Hazret-i Peygamber tarafından reddedildi. Muhasaraları da 20 günü geçmişti. Ya-

hudilerin açlıktan kuvvetleri kesildi, hepsine bir ümitsizlik çöktü.

O sırada Allah'ın Aslan'ı Hazret-i Ali, Avâm'ın oğlu Zübeyr (R. A.) ile birlikte ilerleyip "Ya ben amcam Hamza'nın içtiği şerbetten içerim ve bu tatlı candan geçerim, yahut bu kalenin içine dalarım" diyerek, Benî Kureyza kalesine hücum etmeye hazırlandı. Eğer ordu doğrudan doğruya hisara girmiş olsa, birçok kadınlar ve çocuklar ayaklar altında kalacak ve istenmeyen yersiz işlerin olabilmesi hatıra gelirdi.

Yahudilerde karşı durmaya hiç kuvvet kalmadığından, kayıtsız şartsız teslim mecbur oldular. Hepsi 900 kişi idi. İçlerinde döğüşebilecek olanları 400 kadardı. Onların elleri arkalarına bağlandı.

Kaynukaoğlu taifesi, Hazrec kabilesinin emânında, bu Kureyzaoğulları da Evs kabilesinin emânında oldukları halde, Müslümanların aleyhinde bulunmak üzere, Rasûl-i Ekrem'e söz vermişlerdi.

Halbuki İslâmın pek dar bir zamanında sözleşmelerini bozdular, sonra üzerlerine gidildiği zaman, Resûlallah'a sövmek gibi pek çirkin sözler söylediler. İşte bundan dolayı Müslümanların çoğu onların idamını istedi. Fakat evvelce Kaynuka kabilesi de böyle ele geçirilmiş iken, Hazrec kabilesi eşrafından İbn-i Selûl'ün ısrarlı yalvarması ile serbest bırakılmış oldukları gibi, bunların da o suretle âzâd olunmaları, Evs kabilesi tarafından rica edildi.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, Mu'âz'ın oğlu Sa'd (R. A.) ı hakem tayin etti. Sa'd ise Hendek Muharebesinde yaralandığından, yatağında yatıyor-

du, hemen onu bir hayvana bindirdiler ve Peygamber'in huzuruna getirdiler.

Evs kabilesi, "Ey Sa'd, Resûlullah seni Kureyzaoğulları hakkında hakem tayin etti. Eski hakları unutma, onlara merhamet et" diye yalvardılar.

Hazret-i Sa'd ise, Benî Kureyza'nın sebebsiz ahdi bozduklarından ve gidip kendilerine nasihat ettiği halde, kötü muamele ile karşılandığından dolayı çok kırılmış ve onlardan intikam almak için fırsat beklemekte bulunmuş idi.

Sa'd: "Ben hükmederim ki, Benî Kureyza'nın harbe yarayan erkeklerini idam, çoluk çocuklarını esir ve mallarını taksim edesiniz" dedi ve dediği gibi yapıldı.

1500 kılıç, 300 zırh, 1000 mızrak, 500 kalkan ve birçok deve ve hayvanlar ele geçirildi. Ganimet mallarından 1/5 i Beyt-ül Mâl için çıkarıldı, geri kalan gazilere taksim edildi.

Kureyzaoğulları arazisi, Ensarın da rızası alınarak din uğrunda evlerinden ve barklarından uzak düşen muhacirlere ihsan buyuruldu.

Rasûl-i Ekrem kendileri için esirler arasından Reyhâne adındaki kızı seçerek onunla evlendi.

Daha sonra Mu'âz oğlu Sa'd (R. A.) in yarası fenalaşıp, şehid olarak vefat etti.

Muhacirlerin efdâli Hazret-i Ebûbekir olduğu gibi, Ensarın efdâli de Sa'd ibn-i Mu'âz Hazretleri idi, tavır ve hareket bakımından Hazret-i Ömer'e benzerdi. Vefatı Müslümanlara pek ziyade hüznün ve keder verdi, Rasûl-i Ekrem, "Sa'd ibn-i Mu'âz'ın vefatı ile arş-ı âlâ titredi ve cenazesinde 70.000 melek hazır oldu" dediler.

Bu esnada Bilâl-i Mûzenî, kendi kabilesinden 400 kişi ile Medine'ye geldiler ve İslâm ile müşerref oldular. - Allah onlardan hoşnud olsun -

HİCRET'İN ALTINCI VE YEDİNCİ YILLARI

Hicretin altıncı senesi Muharrem'inde Mesleme'nin oğlu Muhammed (R. A.), 30 süvari ile Necid'e gitti ve orada bir aşireti vurdu, 150 deve ile bir hayli koyun ele geçirdi. Hanifeoğulları eşrâfından, Esâl oğlu Sümâme adındaki zatı esir etti. Bu Sümâme, Medine'ye getirildiği zaman Rasûl-i Ekrem onu meccânen âzâd etti, sonra o da imâna geldi ve Ashabın büyüklerinden oldu.

Rebiülevvel içinde Ebûzer (R. A.) Medine'ye üç saat arası olan bir mer'ada oğlu ile beraber Rasûl-i Ekrem'in develerini güderken Husn-ül Fezâri'nin oğlu Üyeyne, 40 atlı ile gelip, Ebûzer'in oğlunu öldürmüş ve develerini alıp götürmüş olduğu haber verilince, Rasûl-i Ekrem hemen Esved'in oğlu Miktad'ın eline bir sancak verdi ve onu bir süvari böüğü ile ileri gönderdi, kendileri de 500 kadar askerle Necid ülkesindeki Gatifan'a gittiler.

Hayber yolunda Medine'ye iki günlük arası olan Zukaret adındaki yerde düşmanlara yetişildi ve birkaçı öldürüldü, develer geri alınarak, Medine'ye dönüldü.

O sırada Kureys'in bir kervan Şam'dan çıkıp, Medine'ye gitmekte olduğu işitildi. Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, Cumâdel'ülâ içinde Harise'nin oğlu Zeyd (R. A.) i 70 nefer askerle Medine'den çıkardı.

Zeyd, Medine'ye dört mil arası olan Ays namındaki yerde Kureyş kervanına yetişti ve kervanı vurup, mallarını aldı. Bu mallar içinde Ümeyye'nin oğlu Safvân'ın külliyyetli gümüşü vardı.

Bunlardan başka bir hayli de esir alındı. Rasûl-i Ekrem'in kerimesi Hazret-i Zeyneb'in kocası olan Rebîin oğlu Ebu'l Âs'da bu esirler arasında bulunuyordu. Medine'ye gelince Hazret-i Zeyneb'e sığındı, o da himâye etmekle, Resûl-i Ekrem onu meccânen âzâd etti. Ondan sonra Ebu'l Âs da Müslüman olunca, Rasûl-i Ekrem yine Zeyneb'i ona verdi.

Şaban ayı içinde Rasûl-i Ekrem, Avf'in oğlu Abdurrahman (R. A.) i bir miktar asker ile Benî Kelb kabilesini dine davet etmek için Dûmet-ül Cendel'e gönderdi. O da gidip onları üç gün dine dâvet etti. Reisleri Amr'ın oğlu Asbağ ki, Hristiyan dininde idi. Müslüman olunca, kabilesi halkının çoğu imâna geldi, imân etmeyenler de haraç vermek üzere orada kaldı. İbn-i Avf, Asbağ'ın kızı Tamâdır ile evlendi ve onu alıp, Medine'ye götürdü.

Yine Şaban içinde Bekir'in oğlu Benî Sa'd kabilesinin yahudi Hayber ile İslâm aleyhine birleşmek üzere toplandıkları işitilince, Hazret-i Ali bir miktar askerle o tarafa gitti. Fakat Benî Sa'd'e rastgelemedi, ancak Gameç adındaki bir yerde hayvanları ile karşılaştı, 500 deve ile 2000 koyun alıp Medine'ye getirdi. Rasûl-i Ekrem de onların 1/5 ini Beyt-ül Mâl'e çıkardıktan sonra, gerisini Müslüman gazilere taksim etti.

Hâsalı Hendek muharebesinde kâfirler dağılıp, perişan olarak gittikleri için, meydan Müslümanlara

kaldı ve her tarafa korkusuzca fırkalar gönderiyorlardı. İslâm dini günden güne kuvvet ve şeref buldu.

İSLAMIN TESİRİ

Arapların, cahiliyet zamanında haksız yere kan dökmek ve yoksulluk bahanesiyle kız evlâdları diri diri toprağa gömmek gibi insanlığa yakışmayan fena huyları, hırsızlık ve zinâ gibi çirkin âdetleri vardı.

Hazret-i Muhammed'in şeriatinde böyle kötü huylar ve çirkin işler yasak oldu ve halka güzel huylar ve yararlı işler ile hareket etmeleri emir ve nasihat edildi.

Aklı ve insâfı olanlar, Hazret-i Peygamber'in mucizelerini ve İslâm dininin güzelliklerini görüp îmân ettiler.

Kabilelerin ve âşiretlerin ileri gelenleri ile, eşrâfın çoğu edebiyatı yüksek ve şair kimseler olduğundan, Kur'ân-ı Kerim'in belâğat noktasından çok yüksek olduğunu ve insan sözü olamayacağını anladılar. Fakat kabilelerine reislik etmeye alışmış olduklarından, bu mevkiî elden çıkarmamak için, halkı eski ve bâtıl inançlarında tutmakta ısrar ettiler.

Hususiyle Kureys kavminin uluları, kendi içlerinden yetişip büyümüş olan Peygamber'e halk ile beraber olarak tâbi olmaktan utanıyorlardı,

Hattâ bazıları Kur'an'ın belâgatine diyecek bir söz bulamayıp, "Bu Kur'an, Mekke'nin eşrafından Mugîre'nin oğlu Velid'e ve Tâif şehrinin beyi olan Mes'ûd-u Sakafi'nin oğlu Urve gibi bir büyük adama immeliydi" dediler.

Bunlar nasıl bâtil düşüncelerdir. Kendi aralarında malca ve şöhetçe büyük bildikleri kimseleri hakikaten büyük sandıkları için, Peygamber'lik gibi büyük bir mevkiî kendilerinin beğendiklerine verilmesini isterlerdi.

O büyük bildikleri adamlardan Mugîre'nin oğlu Velid gibi bazıları, çok geçmeden Mekke'de öldü, birçoğu da Bedir'de telef oldu, bundan dolayı Mekke'nin reisliği Ebû Sufyân'da karar kıldı.

Mes'ûd-u Sakafî'nin oğlu Urve her ne kadar henüz yaşamakta idiyse de, Tâif'de hükûmet ediyordu, fakat kardeşinin oğlu olan Şu'bet-üs Sakafî'nin oğlu Mugîre, Benî Mâlik'den Lât adındaki put-hane hademesi olan 13 kişiyi öldürmüş olduğundan dolayı Mâlikoğulları ile Mugîre'nin kabilesi arasına büyük düşmanlık girmişti.

Urve, çok akıllı ve hatırı sayılır bir adam olduğundan, bu 13 kişinin diyetlerini verdi ve iki kabileyi birbiriyle barıştırdı.

Mugîre'ye gelince, Hendek muharebesinden sonra Medine-i Münevvere'ye geldi ve Müslüman oldu.

Bu Mugîre, hazırcevab ve cin fikirli, amcası gibi şan ve şöhet sahibi bir adamdı. Onun imâna gelmesi, Müslümanları sevindirdi ve müşriklerin gücüne gitti.

Kureys'in büyüklerinden olup, ölenlerin yerine geçen Ebû Cehil'in oğlu İkrime ve Ümeyye'nin oğlu Safvân gibi yeni reisler, babalarının yolunda ısrarla durmakta idilerse de, halkın efkârına karşı pek kuvetli duramıyorlardı.

Rasûl-i Ekrem ile harbederlerken, onlara tâbi olan halkın çoğu Müslümanlarla görüşüp, tanışama-

dıkları için, İslâm dininin güzelliklerini bilemiyorlardı.

Diğer kabile ve aşiretler de Kureyş ile Müslümanlar arasındaki muharebelerin sonunu bekliyorlardı.

Fakat bir tarafını bularak İslâm dininin güzelliklerini öğrenenler hususiyle Rasûl-i Ekrem'in mübârek yüzünü görenler, yavaş yavaş imâna geliyorlardı.

Hakikaten Fahr-i Âlem'in yüzü herkesten güzel ve huyu da mükemmeldi. Bütün âzâsı tam ve birbirine uygun ve seçkin bir halde, bütün evsâfı en güzel şekilde idi. Yüzünde nur ve ince bir güzellik, sözünde akıcılık ve tatlılık, lisânında ve ifadeindeki güzellik ve açıklık ve herkesin kolayca anlayabileceği fevkalâde hususi bir edâsı vardı.

Boş söz söylemez, her sözü nasihat ve hikmetli idi. Herkesin anlayışına göre söz söylerdi.

Güler yüzlü ve tatlı sözlü olup, ailesine ve kendisine hizmet edenlere ve arkadaşlarına iyi muamele ettiği gibi, diğer halka da yumuşaklıkla ve iyilikle muamele ederdi.

Yumuşak ve alçak gönüllü ve bütün insanlık olgunluğunu kendinde toplamış idi. Bununla beraber ağır başlı ve heybetli idi.

Meclisine girenler ferahlanırlar ve sohbetinden faydalanırlardı. Onu bilmeyen bir kimse birdenbire görse ona karşı saygı hissi duyardı. Hâsılı güzel ahlâkın ve beğenilen huyların hepsi onda vardı. Eşi yaratılmamış, mübârek ve mesûd bir vücûd idi.

Eğer Kureyş ile bir sulh yapılp da iki taraf birbiriyle serbestçe görüşebilselerdi, bütün müşrik-

ler İslâm dininin güzelliklerini ve Rasûl-i Ekrem'in mucizelerini görüp öğrenebilirlerdi.

İşte bu suretle her taraftan İslâm dinine karşı umumi bir akış olacak ve az vakitte taraf taraf yayılacağı tabii idi.

Hâsılı İslâm dininin Arabistan'da kolaylıkla yayılabilmesi için bir uzlaşmaya ihtiyaç vardı.

HUDEYBİYE UZLAŞMASI

Rasûl-i Ekrem, hicretin altıncı senesinin Zilka'de ayının başlarında 1500 kadar Ashabı ile Medine'den çıkıp, Mekke'ye gitti. Muhterem zevceleri Ümm-ü Seleme (R. A.) yi de beraber götürdü.

Niyetleri muharebe etmek değildi. Yalnız "Umre" yapmaktı. Yani sa'y ve Kâbe'yi tavaf ile, ziyaretten ibâretti ve buna bir delil olsun diye yanlarına harb âletleri almadılar. Ashabına yalnız yolcu silâhı olan birer kılıç taktırdı. Medine'lilerin (hac mi'katı) olan Zülhüleyfe adındaki yere gelince, kendileri ihrama girdi ve 70 kadar kurbanlık develere nişan vurdu.

Belki Kureyşliler bu ziyarete mâni olurlar ve muharebeye kalkışırlar diye Gifâr, Müzeyne ve Cüheyne gibi Medine'nin etrafında bulunan bedevi kabileleri de birlikte hac etmek üzere davet buyurdu.

Bu bedevi kabileleri ise, "Peygamber evvelce kendisini Medine'de muhasara eden Kureyş taifesinin içine gidiyor, tehlikeye atılıyor, aruk geri gelmek ihtimali yoktur" diye gelmekten çekindiler.

Gûya evlerinin işine bakacak kimseleri olmadığını bahane ederek özür dilediler.

Rasûl-i Ekrem, Kureys'in ahvalini araştırmak için Mekke taraflarına casus gönderdi. Usfân adındaki yere vardıklarında, o casus dönüp geldi. Kureys taifesi, Rasûl-i Ekrem'in Medine'den çıktıklarını haber alınca toplanmış ve bazı Arap kabilelerini çağırarak, muharebeye hazırlanmış olduklarını ve 200 atlı ile Velid'in oğlu Hâlid'i öncü göndermiş bulunduklarını, onun da Gamîm adındaki yerde beklemekte olduğu haberini getirdi.

Asfan'dan biraz ileri gidildikten sonra Fahri Âlem: "Sağ tarafı tutunuz" dedi. Bu suretle ordu yolun sağ tarafına yönelerek, sarp bir yokuşa vurdu.

Velid'in oğlu Hâlid uzaktan bunu görünce, hemen dönüp Kureys'in yanına gitti ve işi haber verdi. Ordu öyle bir tepeye geldi ki, o geçilince Kureys'in Mekke dışında "Hudeybiye" adındaki yerde ordu kurdukları mevkie iniliyordu.

Allah'ın hikmeti ile Rasûl-i Ekrem'in bindiği Kusvâ adındaki deve çöküverdi. Ashab, deveyi hayladılar, kalkmadı, serkeş hayvan gibi inât edip durdu.

Ashab, "Kusvâ durdu" dediler, Rasûl-i Ekrem, "Hayır durmadı, onun durma huyu yoktur, fakat fili Mekke'ye girmekten alıkoyan, onu da durdurdu." Yani Allah fil ordusunu Mekke'ye girmekten bu suretle nasıl önlediyse, bize de bu hal ile girmeye izin vermedi dediler.

Eğer doğruca Kureys üzerine varılsa, mutlaka muharebe etmek lâzım geliyordu. Halbuki Medine etrafındaki kabileler, ordu ile beraber gelmediğin-

den, hac niyeti ile çıkan Müslümanların sayısı 1500 kadardı. Ve niyetleri hac olduğu için, harp hazırlıkları da tamam değildi.

Mekkeliler ise, onlardan çok fazla oldukları halde Mekke civarında bulunan kabileleri de toplamışlardı. Hattâ yukarıda adı geçen Mesûd-u Sakafî'nin oğlu Urve ile Araplar içinde iyi harbetmekle tanınan Ehâbiş kabilesi şeyhi Huleys de vardı.

Her ne kadar İslâm ordusu kalpleri bir ve yönedikleri yer bir, ve tam bir disiplin içinde bir heyet idi. Kureyş ordusu da başı bozuk bir topluluktu. Buna nazaran Müslümanların Allah'ın yardımı ile muharebeyi kazanmaları umulursa da, birçok telefât verilecek ve Mekke'ye harben girilerek, ister istemez Harem-i Şerif'e bir hürmetsizlik yapılmış olacaktı. Bu ise Allah'ın isteğine uymazdı.

Bir de Mekke'de Müslümanlığını meydana koymayıp, canı gibi imânı da içinde gizli olan birçok Müslümanlar vardı. Bu kargaşalıkta bilinmeyerek onlara da bir zarar gelebilirdi.

Bir de henüz imân etmemiş olan Kureyş eşrafından birçok kimseler, yakın zamanda imâna gelip de İslâm dinine büyük hizmet etmeleri ve nice hayırlı evlâd yetiştirmeleri belki Allah'ın takdiri idi.

İşte devenin öyle âdeti olmadığı halde, Hakk'ın hikmeti ile çöküvermesi bunların birer işareti idi.

Ashab, deveyi kaldırıp yürütmek istedikleri halde, kımıldamamış, sonra Rasûl-i Ekrem kendileri yürütmek isteyince kalkıp yürüyüvermişti. Fakat doğru doğru yoldan gitmeyip, bir tarafa saparak, Hudeybiye'nin sonunda suyu çekilmiş bir kuyu başına indi. Halk da gelip etrafına kondu.

Ashab orada susuzluktan şikâyet edince, Rasûl-i Ekrem, sadağından bir ok çıkardı ve onu kuyunun içine bıraktırdı. Kuyudan o kadar su kayd ki, bütün ordu doyunca içti, abdest aldı, hayvanlarını suvardı.

Rasûl-i Ekrem, muharebe niyetinde olmadığını bildirmek için Ümeyyet-ül Hüzâi'nin oğlu Hurâş'ı, Kureys'e gönderdi.

Kureys ise, onu öldürmek için üzerine hücum ettiler, Ehâbiş Arapları araya girip o'nu kurtardılar, o da gelip işi Rasûl-i Ekrem'e bildirdi.

Hazret-i Peygamber, muharebe niyetinde olmadığını Kureys reislerine iyice anlatmak için Hazret-i Ömer'i göndermek istedi.

Hazret-i Ömer, "Kureys reisleri benim aleyhimde çok kızgındır ve intikamcıdırlar. Korkarım ki bana bir fenalık yaparlar, Mekke içinde akrabalarım da yok ki beni korusunlar. Affân oğlu Osman gitse daha uygun olur, çünkü onun Mekke'de aşiret ve akrabası çoktur, kendi nefsi için bir korkusu yoktur." dedi.

Hakikaten Mekke Kureyslilerinin reisi olan Ebû Sufyân'ın babası Abd-i Şems'in torunu ve Ümeyye'nin oğlu Harb, Hazret-i Osman'ın babası olan Affân'ın pederi de yine Şems'in torunu ve Ümeyye'nin oğlu Ebu'l Âs idi. Mekke'nin eşrâfından olan Ümeyyeoğulları, hep kendisinin amcazâdeleri idi.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, Ebû Sufyân ve diğer Kureys ile görüşüp, Peygamber'in maksadının yalnız tavaf ve ziyaret olduğunu onlara bildirmek ve Mekke Kureyslileri arasında gizli Müslüman olan-

lar ile görüşüp, onları da teselli etmek üzere, Hazret-i Osman'ı gönderdi.

Kureys reisleri onu memnunlukla karşıladılar ve "Kâbe'yi tavaf et" diye teklif ettiler.

Hazret-i Osman ise, "Rasûl-i Ekrem tavaf etmedikçe ben tavaf edemem" demekle, Kureys reislerinin canı sıkıldı ve onu tevkif ederek, göz hapsine aldılar.

O sırada Huzâa kabilesinin reisi olan Verkâ'nın oğlu Büdeyl, kendi kavminden bir takım adamlar ile İslâm ordusuna geldi.

Huzâa kabilesi, Tehâme kabilelerinden olup, cahiliyet zamanında bir husustan dolayı, Benî Hâşim ile bir sözleşme yapmışlardı. İslâm'ın zuhurundan sonra, bu sözleşmeyi unutmadılar ve Rasûl-i Ekrem'e taraftarlıktan geri durmadılar.

Bundan dolayı Huzâa kabilesi henüz Müslüman olmadıkları halde, Rasûl-i Ekrem ile Kureys'in ahvâline dair gizlice haberleşirlerdi.

Bu sefer Hüdeyl'in gelişi dahi iyi niyetli idi. Peygamber'in huzuruna girdi ve "Kureys taifesini gördüm. Hüdeybiye'nin sulu yerlerine konmuşlar ve tedârikli bulunuyorlar, geri dönmek niyetinde değiller. Size karşı koymaları umulur." diye haber verdi.

Rasûl-i Ekrem ona da: "Biz kimse ile harbetmeye gelmedik 'Umre ve tavaf için geldik Kureysliler evvelki muharebelerde zayıf düştü, harbe darbe mecâlleri kalmadı, isterlerse onunla bir mütareke yaparım. Eğer isterlerse benim şeriatime uyarlar ve yayılmasına başkaları gibi yardım ederler, yok eğer böyle yapmak istemezler ise, onlarla yalnız

kalıncaya kadar muharebe ederim. Artık Cenâb-ı Hak ne murad ettiyse o olur” dediler.

Büdeyl: “Öyle ise ben gidip bunu Kureyş’e haber vereyim” diye izin alarak gitti. Kureyş reislerinin yanına gittiği zaman, “Ben o zatın yanından geliyorum. Kendilerinden şöyle bir söz işittim. İsterseniz size söyleyeyim” deyince, Ebû Cehil’in oğlu İkrime ve Âs’ın oğlu Hakem gibi bazı hafif beyinliler, “Senin vereceğin habere ihtiyacımız yok” dediler.

Mesud’un oğlu Urve ise, “Büdeyl’in sözünü dinleyiniz. İşinize gelirse tutar, gelmezse atarsınız” diye nasihat verdi.

Bunun üzerine Hişâm’ın oğlu Hâris ile Ümeyye’nin oğlu Safvân, Büdeyl’e, “Söyle bakalım” demişler. O da Rasûl-i Ekrem’den işittiğini söylemiş.

Urve, kalkıp Kureyş reislerine hitâben, “Bana emniyetiniz var mı?” deyince, hep birden, “Evet senden her vechile eminiz” demişler.

O da, “Bu adam size insafî ve sulh isteyen bir yol göstermiş, bırakınız beni bir kere onun yanına gideyim” demiş, onlar da “Git bakalım” demişler.

Sonra Mesûd’un oğlu Urve, İslâm ordusuna ve Rasûl-i Ekrem’e, “Yâ Muhammed, Kureyşin ileri gelenleri ve eşrafı büyük harp hazırlığı ile çıktılar ve seni Mekke’ye sokmamak üzere aralarında anlaştılar. Senin yanındaki asker ise, derleme bir kalabalıktır. Yarın hepsi kaçıp seni meydanda yalnız bırakıverirler” dedi.

Urve’nin bu sözünden Hazret-i Ebû Bekir’in canı sıkıldı, kaşlarını çattı ve “Biz mi dağılıp da, Hazret-i Peygamber’i yalnız bırakacağız?” diyerek Urve’ye

çıktı. Sonra Urve, Arap âdeti üzere Rasûl-i Ekrem'in sakalını tutup okşamak istedi, bu hal, edebe aykırı bir iş olduğu halde, Rasûl-i Ekrem Urve'ye nezaketle muamele ediyordu.

Fakat Şu'bet-üs Sakafî, Rasûl-i Ekrem'in başı ucunda duruyordu. Hemen koluna dokunarak "Çek elini" diyerek, amcasına sert muamele etti.

Urve, bu kim diye baktığı zaman, karşısında kardeşinin oğlu Mugîre'yi gördü:

"Be zâlim, ben senin döktüğün kan lekesini henüz temizledim, şimdi bu tavrın ve bu muamelen nedir?" diyerek Mugîre'yi azarladı. Mugîre de ona karşılık olarak sert sözler söyledi, sözü uzattılar ve Peygamber'in huzurunda haylice çekiştiler.

Sonra Rasûl-i Ekrem, sırf tavaf için geldiğini ve bir mütareke yapabileceğini, eğer Kureyş kabul etmezse, son hadde kadar döğüşeceğini bildirdi. Hâsılı Büdeyl'e ne söylediye, Urve'ye de onu söyledi.

Urve: "Yâ Muhammed, turalım kı sen galip geldin, Arapta senden evvel aslını öldürüp bitirmiş kimse var mı?" dedi.

Urve bu konuşmalar sırasında Ashabın Hazret-i Peygamber'e karşı muamelelerini dikkat edip duruyordu. Ashâb-ı Kirâm, pervane gibi Fahr-i Âlem'in başı ucunda dolaşıyorlar, ne emrederse koşarak yapmaya çalışıyorlar, güler yüzle karşısında hürmetle ve alçak sesle konuşuyorlar, abdest alırken, dökülen damlaları alıp da yüzlerine gözlerine sürmek için başına üşüşüyorlar ve bir kılı yere düşecek olsa, alıp koyunlarında saklamak için kapışıyorlar, sanki Urve'nin zannettiği gibi Fahr-i Âlem'i yalnız bira-

kıp da, dağılacak bir topluluk olmadıklarını hâl dili ile bildiriyorlardı.

Urve dönüp Kureyş ordusuna gittiği zaman, "Ey cemâat, ben Kayser'in, Kısra'nın ve Necâşî'nin divânlarını gördüm, saraylarına gittim, birçok hükümdarlarla görüştüm, yemin ederim ki, hiç birinin milletinde Muhammed'e Ashabının yaptığı hürmeti, itaati görmedim. Bunlar kolaylıkla dağılacak bir topluluk değildir." diyerek, sulh yapılması fikrinde bulunmuştu.

Bunun üzerine, Ehâbiş Araplarının reisi olan Hüleys, "Hele ben de bir kerecik göreyim" diyerek kalkıp İslâm ordusuna gelmiş, bir de bakmış ki Kâbe'ye kurban edilmek üzere birçok develer nişanlanmış, Hazret-i Muhammed'in Ashabı "Lebbeyk" diye çağırıyorlar, hemen dönüp Kureyş'in yanına giderek, "Böyle Beytullah'ı ziyarete gelmiş olan cemâat nasıl men olunabilir, biz vakıa sizinle anlaşmışız, fakat beytullah'ı ziyaret edecekleri önlemek üzere, sizinle bir bağlılığımız ve sözümüz yoktur." deyince, Kureyş reisleri de çaresiz sulh olmaya razı oldular ve sulh yapmak üzere, arabin en iyi hatiblerinden meşhur Amr'ın oğlu Süheyl'i gönderdiler.

Süheyl, İslâm ordusuna gelip, Rasûl-i Ekrem ile görüştü ve hemen sulh şartlarının müzâkeresine girdi. Bu müzâkerelerde uzun tartışmalar oldu. Nihayet 10 sene için sulh sözleşmesi yapıldı. Bu müddet içinde iki tarafın birbirine saldırmamasına karar verildi ve Hazret-i Peygamber tarafından Müslümanların Mekke'ye girip, Kâbe'yi tavaf etme şartı da öne sürüldü.

Süheyl, “Şimdi bu olamaz, çünkü Mekke’ye zorla girilmiş olduğu havadisi, Araplar arasına yayılır ve bu suretle Kureys’in şânına ve şerefine hale gelir. Fakat gelecek sene olabilir” demekle, ziyaretin gelecek seneye bırakılması, Hazret-i Peygamber’ce de kabul buyuruldu.

Sonra Süheyl, pek ağır bir şart öne sürdü. “Sizden biri bize gelirse, geri çevirmeyelim, fakat bizden size bir adam giderse, Müslüman olsa bile, geri çevirirsiniz” dedi.

Ashab, bu sözden hiddetlendiler, “Hiç bu olur şey mi? Bize bir Müslüman geldiği halde onu müşriklerin eline nasıl teslim ederiz” dediler.

Süheyl ise, bu şart kabul edilmedikçe sulha karar verilemeyeceğini kati suretle açıklayınca, Rasûl-i Ekrem çaresiz bu şartı da kabul buyurdu.

Ashab, buna şaşarak, “Yâ Resûlallah, bu şartı da yazdıracak mısınız?” dediler.

Rasûl-i Ekrem: “Evet, bizden onlara gidenleri Allah bizden ırak etsin. Onlardan bize gelenler için de Cenâb-ı Hak elbette bir çâre yaratır” buyurdular.

Eğer Medine etrafındaki kabileler de hac ve tavaf niyetiyle gelmiş olsaydılar, İslâm ordusunda Kureys’in gözünü yıldırarak kadar kalabalık peydah olurdu. Fakat onlar kofkup, orduya katılmadıklarından, İslâm askerleri sayıca az, aynı zamanda da yol ve harp hazırlıkları tamam değildi.

Kureys ise, kendi yerlerinde kuvvetli ve savaş âletleri tam olduğu gibi, Mekke etrafındaki kabileleri de toplamış olduklarından, İslâm ordusuna nisbetle kuvvetleri kat kat fazla idi.

Şu durum karşısında İslâm ordusunun Mekke'nin kenarına kadar gelip de Kureyşlileri hiçe saymaları, fevkalâde bir kahramanlık olmakla beraber, o kadar kuvvetli bir düşmana karşı orada uzun uzun durmak da tehlikeli idi.

İşte bundan dolayı Müslümanlara göre her nasıl olursa olsun, Kureyşlilerle bir müsâlâha yapmak akla ve hikmete daha uygun idi. Aynı zamanda Mekke'de söz Kureyş reislerinde idi. Muharebe uzayınca, herkes sürü ile onlara uyacak ve savaşıacak ve bu suretle iki taraftan da pek çok kan dökülmesi beklenirdi.

Fakat musalâha yapılınca, her iki taraf birbiriyle serbestçe görüşecek, Hazret-i Peygamber'in mucizelerini ve güzel tavır ve hareketlerini, âdetlerini ve İslâm dininin güzelliklerini işiterek ve Müslümanlardan her birinin kavuştuğu hürriyeti görerek, müşriklerin halk tabakasının kimi Müslüman olacak, kimi de İslâm dinine yönelip, Müslümanlara karşı olan düşmanlıkları azalacak ve Kureyş reisleri yalnız kalacaklardı.

Mekke'nin öbür kabileleri de Kureyş'e bakmakta olduklarından, Kureyş'in reislerini zayıf bir halde görünce, onlar da İslâm tarafına meyledceklerinden, İslâm dini az vakitte tabiatıyla bütün Arabistana yayılacak idi.

Hâsılı halk tabakasından olan müşriklerin Müslümanlarla serbestçe görüşüp, konuşması, İslâm dininin kısa zamanda yayılmasına sebep olacaktı.

Her ne zaman olursa olsun, böyle müsâlâhalarda aranacak şey, gelecekte elde edilecek faydaları düşünmekten ibârettir.

Fakat Ashab, buralarını gerektiği gibi düşünemediklerinden, öyle ağır şartların kabulü pek güçlerine gitti.

Rasûl-i Ekrem, Medine'de iken, rüyasında Ashabı ile birlikte Mekke'ye gidip, hac ettiklerini görmüş ve bu rüyanın olduğu gibi zuhur edeceğini de haber vermişti.

Ashab da, rüya hemen bu sene çıkacak zannetmişlerdi. Mekke'ye girip de Kâbe'yi tavaf edeceklerinden hiç şüphe etmiyorlardı. Öyle ağır şartlarla bir müsalâha yapıp da Kâbe'yi tavaftan mahrum olarak geri dönmek, kendilerine çok ağır geldi ve az kaldı birçoğu emre itaatten çıkayazdılar.

Hattâ Hazret-i Ömer, Peygamber'in huzurunda, "Sen Allah'ın resûlu değil misin? Bizim dinimiz hak değil mi? Niçin bu kadar zilleti ve hakareti kabul ediyoruz?" dedi.

Rasûl-i Ekrem de: "Ben Allah'ın resûluyum, lâkin ona âsi olamam, o benim yardımcımdır" diye cevap verdi.

Hazret-i Ömer, "Ya sen Beytullah'a gidip tavaf edeceksiniz demedin mi?" demesi üzerine, Rasûl-i Ekrem; "Evet dedim ama bu sene demedim, yine de diyorum ki, Mekke'ye girip Say ve tavaf edeceğiz" buyurdu.

Hâsılı yukarıda söylendiği vechile müsalâha maddeleri üzerinde anlaşmaya varıldı, ve Hazret-i Ali sulhnâme-yi yazmaya memur oldu.

Rasûl-i Ekrem, "İlk önce (Bismillâhirrahmânirrahîm) deyince, Süheyl, "Bu cümleyi tanımam, öteden beri yazılageldiği gibi (Bismikâllahümme) yaz" dedi.

Ashab, buna karşı çıktılarsa da, kelime üzerindeki anlaşmazlık olması istenmediğinden, ve mânâca da arada pek fark olmadığından, Rasûl-i Ekrem, "Bismikâllahümme yaz" dedi ve sonra sulhnâmenin başlığına, (Muhammed Rasûlallah) diye yazdırdı.

Süheyl: "Eğer biz senin Resûlallah olduğunu tasdik etseydik, seninle muharebe ve mücadele etmezdik, onun yerine babanın ismini yaz" dedi.

Rasûl-i Ekrem: "Siz kabul etmeseniz de, ben Allah'ın Resûluyum fakat beis yok. Ey Ali, onu boz da Abdullah'ın oğlu yaz" diye emretti.

Hazret-i Ali: "Ben Resûlallah lâfzını bozamam" deyince, Rasûl-i Ekrem onu kendi eli ile bozdu ve (Abdullah'ın oğlu Muhammed) diye yazıldı.

Sonra 10 sene müddetle musalâha yapıldığı yazıldıktan sonra, o sene Müslümanlar Kâbeyi tavaf etmeden geri dönmek ve ertesi sene gelip Mekke'yi tavaf etmek ve üç günden fazla kalmamak ve o zaman Kureyş taifesi Mekke'den dışarı çıkmak şartları yazıldı. Sonra da İslâmların tarafına geçenlerin geri verileceği maddesi yazıldı. Fakat bu madde yalnız Kureyş'e mahsus olup, başka kabileler müstesna tutuldu. Yani Kureyş'in dışındaki bütün kabileler ister Hazret-i Muhammed'in tarafına, isterlerse Kureyş'in amânına girmek üzere serbest bırakıldılar.

Bu madde tasdik olunur olunmaz, Huzâa kabilesi kalkıp, Hazret-i Muhammed'in amânına girdiklerini açıkladılar Bekiroğulları kabilesi de, Kureyş'in amânına girdiler.

Sulhnâme tamamlandıktan sonra, altına muhacir ve Ensarın büyükleri ve müşriklerin reislerin-

‘lunanların adları yazıldı. O sırada acı
ydana geldi.

Süheyl’in oğlu Ebû Cendel, Müslüman olduğundan, babası onu bağlayıp hapsetmişti. Nasılsa bu arada kurtulup kaçtığından, zincirini sürüyerek ve tekbir getirerek ortaya çıkageldi.

Süheyl onu görünce, “İşte sulhnâmeye göre önce sizden geri çevrilmesini isteyeceğim budur” dedi. Karşı taraftan “Musalâhaya daha şimdi karar verildi, bu arada kaçıp kurtulan müstesnâ olmak lâzım gelir, bundan sonra gelecekler geri çevrilir.” denildiyse de, Süheyl, eğer kendisine oğlu teslim olunmaz ise, sulhnâmeyi hiçe sayacağını kesin olarak açıklayınca, ahdin bozulmasından çekinilerek Ebû Cendel kendisine verildi ve Ebû Cendel’e “Sabret, yakında Cenab-ı Hak seni bu belâdan kurtarır” diye teselli olundu.

Bu esnada Hazret-i Osman’ın Mekke’den dönüşü gecikmiş olduğu için, öldürüldü diye bir rivâyet çıkmakla, Rasûl-i Ekrem, “Artık muharebe etmedikçe geri dönemeyiz” dedi. İşte o vakit (Biât-ı Rıdvan) yapıldı.

Şöyle ki: Rasûl-i Ekrem bir ağaç altında oturdu ve Ashab gelip ölünceye kadar sabretmek, sebât etmek ve asla kaçmamak üzere Peygamber Efendimize bağlandılar. Yalnız Kays’ın oğlu Ced devesinin arkasına saklandı ve gelip biât etmedi. Rasûl-i Ekrem, iki elini birbirine bağlayıp, Hazret-i Osman’ın biâtini kendisi bulunmadığı halde icrâ etti.

Müslümanların bu biâti Kureys’e korku ve dehşet verdi. Hemen Hazret-i Osman’ı İslâm ordusuna

gönderdiler, diğer taraftan da Süheyl gitti ve musalâhayı ilân etti, dedikodu da bitti.

Rasûl-i Ekrem, kurbanlık devesini kesti ve başım tıraş etti, bunu gören Aşhab da kurbanlarını kestiler, onların da kimisi başlarını traş etti, kimisi de saçlarını kestiler.

Her ne kadar Mekke'nin içine girip Kâbe'nin etrafını tavaf edemedikleri için üzüldülerse de, o sırada esen kuvvetli bir rüzgâr, kesilen saçlarını Harem-i Şerif'e götürdüğü için memnun oldular ve teselli buldular.

Hicretten evvel İran devleti Roma devletine galebe çalarak Antakya, Şam ve Kudüs taraflarında Hristiyanlığı kaldırıp da, bir çeşit müşrik dini olan mecûsi âyinini yürütmeye girişmişti. Rumlar ise, Hristiyan dininde olup ve kitap sahibi olmak dolayısı ile Müslümanlara yakın olduğundan, Kureyş'in müşrikleri İranlıların Rumlara galebesini işitince, memnun olarak Müslümanlara "Bizim kardeşlerimiz sizin kardeşlerinize galebe çalmış, elbette biz de size galib geliriz" demeleriyle, Müslümanlar çok üzölmüşlerdi. Onun üzerine (Elif lâm mîm gulibetür Rûm) suresi nâzil olarak 10 seneye varmadan Rumların İranlılara galebe çalacağı müjdelennmiş olduğundan, Hazret-i Ebû Bekir o vakit Kureyş müşriklerine "O kadar sevinmeyiniz, 10 seneye varmaz Rumlar, İranlılara galebe çalacaktır" deyince, Half'in oğlu Übey onu yalanlıyarak, "Gel seninle bahse tutuşalım" demesi üzerine, Hazret-i Ebû Bekir de kabul ederek şu suretle bahse tutuştular.

Dokuz sene içinde Rumlar galebe çalarsa, Übey ona yüz deve verecek, mağlûb olursa, Hazret-i Ebû Bekir ona yüz deve verecekti.

Hüdeybiye seferi esnasında Rumların İranlılara lâayıkıyla galebe ettiği yayıldı. Fakat Halef'in oğlu Übey Uhud Muharebesinde Rasûl-i Ekrem'in bir darbesi ile berelenip öldüğünden, Hazret-i Ebû Bekir vârislerinden istedi. Onlar da verdiler. Hazret-i Ebû Bekir develeri alıp Rasûl-i Ekrem'e götürdü. O da, "Onları fukaraya dağıt" diye emrettiler.

Bunun üzerine Hazret-i Ebû Bekir bu yüz deveyi sadaka olarak Müslümanların fakirlerine vermek suretiyle onları doyurdu. İşte bu sırada Rumların galebesi havadisi bütün Müslümanlara ferah verdi.

Rasûl-i Ekrem, Hüdeybiye'de yirmi gün kaldıktan sonra, kurbanları kesip Ashabı ile beraber Medine'ye döndüler. Her ne kadar Kâbe'yi tavaf etmeden geri döndüklerinden dolayı üzgündüler. Ancak yolda yakında büyük fetihlere kavuşacaklarına dair (Fetih Sûresi) nâzil olduğundan memnun oldular ve onu okuyarak, sağ salım Medine'ye ulaştılar.

Aradan çok geçmedi Ebû Basir-i Sakafi adındaki zat, Mekke'de Müslüman oldu, hemen Kureys'in içinden çıkıp, Medine'ye geldi.

Arkasından üç gün sonra onu istemek üzere Kureys tarafından iki memur gelip, muâhedeye göre onu Rasûl-i Ekrem'den istediler. Rasûl-i Ekrem de vermeye mecbur oldu. Ebû Basir her ne kadar "Ben kendimi henüz müşriklikten temizlemişken, onların içine nasıl dönebilirim" diye feryada başladıysa da, Rasûl-i Ekrem, "Yâ Ebâ Basir, biz ahdimizi boz-

mayız artık sen de biraz sabret, Cenab-ı Hak elbette sana ve senin gibi müşrikler içinde kalan Müslümanlara bir kurtuluş yolu gösterecektir” diyerek çaresiz onu memurlara teslim etti.

Medine’den çıkıp, Zülhalife denen yere vardıklarında, oturup hurma yerlerken, onlardan birinin kılıcını “Bakayım nasıldır?” diyerek, kınından çıkarmış ve hemen onu vurup öldürmüştü. Öteki arkadaşları kaçıp kurtularak Medine-i Münevvere’ye gelip, Rasûl-i Ekrem’e Ebû Basîr’den şikâyet etti. Arkasından Ebû Basîr de gelip, Peygamber’in huzuruna çıkarak, “Yâ resûlallah sen beni onlara teslim etmekle verdiğin sözü yerine getirmiş oldun, ama şimdi beni Cenab-ı Hak kurtardı” diye Medine’de kalmak istedi. Fakat sözleşmeye uyulmak lâzım olduğundan, Rasûl-i Ekrem onu Medine’de alıkoyamadı ve “Çık istediğin yere git” diye kendisine izin verildi.

Ebû Basîr dahi Medine’den çıkıp, deniz sahili tarafına gitti ve Mekke’den Şam’a giden yol üzerinde İys denen yeri tuttu. Ebû Basîr Mekke’den Şam’a giden müşriklere hücum eder dururdu. Mekke’de gizli olan Müslümanlar onu işitince, takım takım çıkıp, Ebû Basîr’in yanında toplandılar. Az zamanda 70 kişi oldular ve Kureys’in Şam yolunu kestiler.

Mekke’den her ne vakit yolcu çıkarsa, hemen yolunu keserler, malını yağma ederlerdi. Ve Ebû Basîr, etrafındaki cemâate imam olur, namazlarını kılarlardı.

Süheyl’in oğlu Ebû Cendel, bir aralık babasının tutsağından kurtulup, kaçarak, Ebû Basîr’in yanına

geldi, ondan sonra cemâate Ebû Cendel imamlık etmeye başladı. Ebû Cendel'in kaçıış etraftan iştilince, Gifar, Eslem, Cuheyne kabilelerinden ve başka kabilelerden Müslüman olan birçok kimseler onun yanına gelip, o cemaate katıldılar. Az vakitte 300 kişi oldular. Mekke'nin Şam yollarını bütün bütün kestiler. Kureys ise, ticaret ile geçindiklerinden, pek ziyade sıkıldılar.

Rasûl-i Ekrem'e elçi gönderip o topluluğu Medine'ye çağırmak için Kureys'ten Medine'ye gidenlerin geri çevrilmesine dair olan şartın anlaşmadan çıkarılmasını ve bundan sonra Kureys'ten her kim Medine'ye giderse geri çevrilmemesini rica ettiler.

Onun üzerine Rasûl-i Ekrem de, Ebû Basir ile arkadaşlarını dâvet için kendisine mektup gönderdi. Fakat Ebû Basir o esnada ağır hasta olup, mektubun kendisine geldiği zaman son nefesini vermek üzere idi. Mektubu eline alıp, yüzüne ve gözüne sürerek, ruhunu teslim etti. - Allah kendisinden hoşnûd olsun -.

Ebû Cendel, onu orada gömdükten sonra, arkadaşlarını alıp, Medine'ye geldi ve ondan sonra her taraftan Müslüman olup gelenler çoğaldı.

HAYBER'İN FETHİ

Hayber, Medine'nin Şam tarafında ve Medine'ye dört konaklık bir uzaklıkta, büyük bir şehir idi. Etrafında birçok kaleler, pek çok hurmalıklar ve tarlalar vardı.

Yukarıda söylendiği gibi, Medine civarında yerleşmiş olan Yahudilerin kimi suikastmış, kimi öldürülmüş olduğundan, geri kalanın çoğu Hayber'de toplanmışlardı.

Nadiroğullarının reisi olan Ahtab'ın oğlu Hüvey, Hukayk soyunun kıymetli eşyasını getirip, Hayber'de gizli bir yere gömmüştü.

Arabın en büyük ticareti Şam'la olduğu için, Şam yolu üzerinde Yahudilerin toplanıp da kuvvet bulmaları, Müslümanlar hakkında zararlı idi.

Fakat Müslümanların düşünceleri ve vesveseleri Mekke tarafında olduğundan, Şam tarafını hiç düşünmüyorlardı. Sonradan Hüdeybiye'de Kureys ile anlaşma yapılınca, artık Şam tarafını da düşünmeye başladılar.

Rasûl-i Ekrem, Hüdeybiye'den döndükten 20 gün kadar sonra hicretin yedinci senesi Muharrem ayı içinde 1400 piyâde ve 200 süvarî ile Medine'den çıkıp, Hayber tarafına doğru gitti. Bir sabah erkenden Hayber'e vardı ve kalelerini sardı. Bu muhasara on günden fazla sürdü.

Devs kabilesi reisi olan Amr-ı Devsi'nin oğlu Tufeyl (R. A.), Hicretten evvel Mekke'ye gidip gelip, Müslüman olmuş ve o vakitten beri kabilesi halkını imâna getirmeye çalışıp çabalamakta bulunmuş idi.

Bu sefer 400 adamı ile Medine'ye geldi, Rasûl-i Ekrem'in Hayber gazasına çıktığını haber alınca, orduya katılarak bu şanlı muharebede bulundu.

Yine bu esnada bu Devs kabilesinden meşhur Ebû Hüreyre (R. A.) gelip, Ashab-ı Sûffe'ye girdi

ve Fahr-i Âlem'in yanından ayrılmayıp, ezber kuvveti çok sağlam olduğundan, pek çok hadis rivâyet etti.

Kendisi dermiş ki: "Benden çok hadis bilen yalnız Ömer'in oğlu Abdullah'tır. O işittiğini yazardı ben yazmazdım".

Hayber muharebelerinde Müslümanlardan 15 kişi şehid oldu. Yahudilerden ise 93 kişi öldürüldü.

Bu muharebede Hazret-i Ali'nin çok büyük kuvveti ve şecaati görülmüştür. Hattâ bir kale kapısını koparıp, kalkan gibi kullandı. Nihayet Hayber kaleleri birer birer alındı, pek çok mal ve eşya ele geçirildi. Yukarıda söylenen Hakik soyunun definesi de bulundu. Yalnız bu gömüden çıkan kap kaçakla, kadın süsü ve takacaklarının kıymeti onbin altın tahmin edildi.

O esnada Hayber Yahudileri tarafından Rasûl-i Ekrem'e kızartılmış bir koyun ikram olundu, bazı Ashab ile onu yemek üzere sofraya oturdu. Bir parçasını biraz çiğnedikten sonra, ağzından çıkarıp attı ve Ashabına "Elinizi çekiniz, bu koyun zehirli olduğunu bana haber veriyor" dediler. Fakat Mağrur'un oğlu Berrâ ile oğlu Bışr, birer lokma yutmuşlardı.

Rasûl-i Ekrem, o zehirli eti biraz ağzında çiğnemekle, mübârek vücuduna biraz tesiri olmuştu, hemen tedâvi için iki küreği arasında hacamat ettirdi ve zehrin tesiri kalmadı. Fakat Bışr, pek hasta oldu.

O koyunu zehirleyen Mişkem'in oğlu Selâm'ın karısı ve Hâris'in kızı Zeyneb olduğundan, Peygam-

berin huzuruna getirildi ve "Bu hainliğe nasıl cesaret ettin?" diye soruldu.

Zeyneb de, "Eğer hak Peygamber isen, zarar vermez, eğer yalancı isen elinden kurtulmuş oluruz" diye bu işe cesaret ettim. Şimdi hak Peygamber olduğunu anladım ve sana imân ettim" diye cevap verdi, Rasûl-i Ekrem de onu salıverdi. Fakat sonradan Bîşr vefat edince, onun vârisleri tarafından Zeyneb de kısas olarak idâm edildi.

Hayber arazisi Beyt-ül Mâl için alındı, kadınlarla çocukları esir edildi, geri kalan ahalisi de yarıcılarla yerlerinde bırakıldılar ve Hazret-i Ömer'in halifeliği zamanında bütün Yahudiler o taraflardan sürüldükleri vakte kadar Hayber'de kaldılar.

Medine'ye iki konak arası olan Fedek adındaki köy ahalisi, Hayber'in fetholunduğunu işitince, çok büyük korkuya düşerek, bütün yerleri Rasûl-i Ekrem'in olmak üzere yarıcılıkla yerlerinde bırakılmalarını rica ettiklerinden, öylece memleketlerinde bırakıldılar.

Hayber eşirleri içinde İbn-i Ahtab'ın oğlu Hayyin'in kızı Safiye de vardır ki, Yahudi reislerinden Hakik'in oğlu Rebîin oğlu Kinane ile yeni evlenmiş iken, Kinane Hayber'de öldürülmüş olduğu için, Safiye yeni gelin olduğu halde dul kalmıştı.

Safiye ise, fevkalâde güzel olduğundan, esirlerin bölüştürülmesinde kimin hissesine düşerse, ötekilerin gönlü kalacak derecede idi. İşte bundan dolayı Rasûl-i Ekrem hiç kimsenin hatırı kalmamak için Safiye'yi kendisine seçti.

Fakat câriye olarak mı kalacak? Yoksa mü'minlerin anaları makamında olan temiz zevceler sı-

rasına mı girecekti. Ashab burasını bilmediklerinden, örtünüp örtünmeyeceği hususunu bekliyorlardı.

Çünkü Hazret-i Peygamber'in zevcelerini Ashab hep kendi anaları makamında tutarlardı. Kadınların yabancı erkeklere görünmeleri daha evvel haram kılınmış ise de, bu hür olan kadınlara mahsus idi. Cariyeler örtünmek vâcib olmadığından, onlar açık gezerlerdi.

Sonra Rasûl-i Ekrem, Safiye'yi örtünce, mü'minlerin anaları sırasına geçtiği anlaşıldı, çok geçmeden de Hazret-i Peygamber onunla evlendi.

Rasûl-i Ekrem, Hayber'den döndükten sonra Vâdil Kura nahiyesine gitti ve oradaki Yahudileri dine dâvet etti. Yahudiler imâna gelmeyip karşı durdular. İçlerinden biri dışarı çıkıp, er diledi. Hazret-i Zübeyr (R. A.), onu öldürünce, başka biri çıktı, Zübeyr onu da öldürdü. Birbiri arkasına meydana çıkan Yahudilerden birini Hazret-i Ali, ikisini de Ebû Dücâne (R. A.) öldürdü ve bu suretle Yahudilerden 11 kişi öldürüldü. Sonra askerin yürüyüşü ile Vâdil Kura zaptedildi, içinde bulunan mallar ve eşya gazilere taksim edildi, ahalisi de Hayberliler gibi çiftçi olmak üzere yerlerinde bırakıldı.

Bunun üzerine, dönüşte Medine'ye 7-8 konak uzaklıkta ve Medine ile Şam arasında Tymâ şehrinin ahalisi de cizye vermek üzere baş eğdiler.

Hâsılı bütün etrafta bulunan kabileler, aşiretler İslâmın bu gelişmesinden ürküp, birer birer bağlanmaya başladılar. Medine'ye avdet edildikten sonra, ara sıra etrafa yine bölük bölük asker gönderilir ve İslâmın kuvveti, kudreti her tarafta gösterilirdi.

Bu suretle Müslümanlar, az vakitte pek büyük kuvvet kazandıkları için, iki sene sonra Mekke kolaylıkla fethedilmiştir.

Bu zafer ve galebeler hep Hudeybiye musalâhasının iyi sonuçlarıdır. Çünkü Kureyş ile sulh yapılmamış ve ehl-i İslâm emîn ve rahat etmemiş olsaydı, işlere kolaylık ve serbestçe bakılamazdı. Bundan dolayı o anlaşmanın şartlarını vaktiyle beğenmeyip itiraz edenler, sonra pişman olarak tövbe ve istiğfar etmişlerdir.

Yine bu sene içinde Yemen'de yerleşmiş olan Eş'ari kabilesinden birçok kimseler Ebû Musa el-Eş'ari ile birlikte Medine-i Münevvere'ye geldiler ve Müslüman oldular.

HAZRET-I PEYGAMBER'İN ELÇİLERİ

Hudeybiye'den döndükten sonra, bütün insanlara ve cinlere Peygamber olarak gönderilen Hazret-i Muhammed, etrafta bulunan hükümdarları İslâm dinine dâvet etmek için hicretin yedinci senesi Muharreminde altı kıta mektub yazdırdı ve hükümdarların yanında mühre itibâr edildiği için, gümüşten bir mühür yaptırıldı ve üstüne (Muhammed Resûlallah) diye kazdırıldı ve mektublara bastırıldı. Her mektubu götürmek için de birer elçi seçildi.

Habeş Sultanı olan Necâşi yani Bahroğlu Es-hame'ye Umeyyet-üd Damri'nin oğlu Amr, Mısır hükümdarı olan Mukavkise, Belteâ'nın oğlu Hâtub ve Rum kayseri olan Herakle, Halife'nin oğlu Dih-

ye ve Belkâ Meliki olan Şimri Gassanî'nin oğlu Hârise, Veheb'i Esedi'nin oğlu Şuca' ve Necid'de Hanifeoğullarından Yemâme emiri olan Ali'nin oğlu Hevze'ye, Amr'ı Âmirî'nin oğlu Salit ve İran kirası olan Hüsrev Pervize, Hüzafe-yi Sehmi'nin oğlu Abdullah gönderildi.

Habeşistandaki İslâm muhacirlerini istemek ve Ümm-ü Habibe (R. A.) yi Resûl-u Ekrem'e nikâh etmeye de, elçi Umeyye'nin oğlu Amr memur edilmişti.

Ümm-ü Habibe (R. A.), Kureyş'in reisi olan Ebû Sufyân'ın kızı idi. Evvelce zevci Cahş'ın oğlu Ubeydullah ile beraber Mekke'den Habeş'e muhâcir olmuştu. Sonra Ubeydullah Hristiyan dinine girip, Ümm-ü Habibe ise, dininde sebat ederek, ondan ayrılmıştı. Arap kadınları kendi eşlerini bulmadıkça yani soyca sopça küffünü bulamadıkça, evlenmeyi kabul etmezlerdi. Böyle asilzâde bir kadının gurbet diyarında dindaşlarından küffünü bulmak da zor olduğundan, zavallı Ümm-ü Habibe, pek güç bir halde bulunuyordu.

İşte böyle din uğrunda vatanından ve akrabasından, soyundan ve sopundan uzak ve kimsesiz kalmış asaletli bir kadını memnun etmek lâzım geldiğinden, Rasûl-i Ekrem onunla evlenmek istemiş idi.

Necaşi, elçi Amr (R. A.) e lâıykı veçhile ikrâm etmiş ve hürnet göstermiş ve muhâcirlerden Rasûl-i Ekrem'in amcazâdesi olan Ebû Tâlib'in oğlu Cafer (R. A.) in huzurunda Müslüman olmuş ve Ümm-ü Habibe'yi Rasûl-i Ekrem'e nikâh ettirmiş, onlarla beraber diğer muhâcirleri de iki gemiye bindirip Arabistan tarafına göndermişti.

Rasûl-i Ekrem, Hayber Muharebesinde iken, onlar Medine'ye geldiler, Hayberden dönüşlerinde onlarla görüşüp, fevkalâde memnun oldular. Hattâ "Bilmem bu iki şeyin hangisi ile ferahlanayım, Hayber'in fethiyle mi, Cafer'in gelişiyle mi?" diye buyurdular. İşte bu suretle Ümm-ü Habibe, diğer mü'minlerin anası sırasına geçti ve Hazret-i Peygamber'le düşmanlarının reisi olan Ebû Sufyân arasında akrabalık peydâ oldu.

Mısır Hükümdarı Mukavkis'de elçi Hâtıb'e ikram ve iltifat etmiş ve Rasûl-i Ekrem'e hediye olmak üzere 4 câriye ve "Düldül" diye meşhur olan beyaz bir katırla, "Ya'fûr" adında bir merkep göndermişti.

O câriyelerden biri Mâriye (R. A.) dır ki, Rasûl-i Ekrem'in ondan İbrahim adında bir oğlu dünyaya geldi.

Rum Kayseri de, Hazret-i Peygamber'in mektubunu ihtiramla eline alıp, yüzüne sürmüş ve elçi Dihye'ye pek çok hürmet gösterip, birçok da hediyeler vermişti.

Rum Kayseri ile, İran Kisra'sı arasında bir zamandan beri şiddetli muharebeler olagelmekte idi. Önce Kisra galebe çalarak, Suriye kıtasını zaptetmiş ve bütün Arabistanı benimsemişti. İranlılar ise, müşrik olduğundan, bütün ehl-i kitabın düşmanı idi. Rumlar ise, ehl-i kitaptan Hristiyan dininde bulunuyorlardı. Yani Rumların İslâmlara yakınlıkları vardı. Yukarıda yazıldığı gibi, İranlıların Rumlara galebe etmesinden Kureyş müşrikleri memnun ve Müslümanlar mahzun olmuşlardı. Sonradan Rumların İranlılara galebesi haberi, Hudeybiyede işitil-

diği gibi Müslümanlar ferahlamıştı. Bu sırada Rum Kayseri Kudüs'e gidip, o tarafın işleri ile uğraşarak, oradaki ahaliyi memnun etmek ve birbiriyle uzlaştırmak isterdi. İşte tam bu sırada Dihye gidip, kendisine Rasûl-i Ekrem'in mektubunu verdiğinden dolayı, pek ziyade itibar ve hürmet görmüştü.

Gassân hükümdarları Yemen'den bu taraflara muhâcir olan Arap taifelerinden olup, çoktan beri buralarda hükümet edegelmişlerdir. Fakat bunlar Rum Kayserine tâbi oldukları için, onun tarafmdan Şam'ın etrafındaki Araplar üzerine memur idiler. Buna nazaran Şimr-i Gassânî'nin oğlu Hâris Kayser'in bir vâlisi hükmünde idi. Halbuki elçi Şua-ı Esedi (R. A.) gidip ona Rasûl-i Ekrem'in mektubunu verince, okuyup yere atmış ve "İşte ben onun üzerine varıyorum" diyerek kötü muamelede bulunmuş ve Kayser'e mektub göndererek, askeri ile Medine'ye hücum etmek için izin istemiş idiyse de, Kayser ona müsaade vermemiş idi.

Şücâ-ı Esedi Medine'ye gelip, Hâris'in öyle kötü muamelesini anlatınca, Rasûl-i Ekrem, "Memleketi mahvolsun" diye beddua etti. Çok geçmeden Hâris öldü gitti.

Yemâme Melîki Hevze de Hristiyan dininde olduğundan, elçi Salit-i Âmiri kendisine Rasûl-i Ekrem'in mektubunu verince, "Eğer beni kendisine veliaht yaparsa Müslüman olurum ve ona yardım ederim, yoksa onunla savaşırım" demiş olduğundan, Rasûl-i Ekrem de: "Yârabbi sen onun hakkından gel" dedi, arası çok geçmeden Hevze de kâfir olarak öldü.

Hevze tarafından Medine'ye gönderilmiş olan Rihâl adındaki kimse, Müslüman olup epeyce Kur'ân-ı Kerim öğrendikten sonra, Yemâme'ye dönünce, mürted olarak dinden çıkmış ve "Rasûl-i Ekrem Müseylemet-ül kezzâbı Peygamberlikte kendisine ortak etti" diye bir de yalan söylemişti.

Elçi, Hüzafe'nin oğlu Abdullah (R. A.) da İran'a gidip, Kisra Hüsrev-i Perviz'e Rasûl-i Ekrem'in mektubunu verince, Hüsrev hiddetlenerek mektubu yırtıp parça parça etmiş olduğundan, Rasûl-i Ekrem onun için de, "Allah onun mülk ve devletini parçalasın" diye beddua etti.

Perviz, kendisinin Yemen vâlisi olan Sâsânoğullarından Bâzân'a haber gönderip, "Şu Hicaz tarafında Peygamberlik davasına kalkan adamı bana gönder" diye emretmiş olduğundan, Bâzân da Rasûl-i Ekrem'e "Hemen Kistrâ'nın yanına varasın" diye mektub yazıp, iki memurla Medine'ye göndermişti. Memurlar, Peygamber'in huzuruna girip, Bâzân'ın mektubunu verdiler ve "Hemen Kistrâ'nın yanına gidersen, Bâzân da senin için Kistrâ'ya şefaathâme yazar, eğer gitmezsen seni öldürür" derler. Rasûl-i Ekrem de: "Yarın cevap veririm" diye onları huzurundan çıkarır.

Biraz sonra Rasûl-i Ekrem'e Allah'dan vahiy geldi. Allah tarafından oğlu Şirûye'nin o gece babası Pervizi öldürmüş olduğu haber verildi. Rasûl-i Ekrem o memurları çağırdı, vakayı onlara haber verdi ve "Benim Şeriatim yakında Kistrâ Devletinin eriştiği yerlere erişecektir, Bâzân'a söyleyin imâna gelsin" dedi.

O memurlar, dönüp San'a'ya varınca, olan biteni Bâzân'a haber verdiler, birkaç gün geçince Şirûye tarafından babasının idam olunduğuna ve Hazret-i Peygamber'e taarruz olunmamasına dair Bâzân'a ferman geldi. Hesab ettiler, baktılar ki Perviz'in öldürülmesi, Rasûl-i Ekrem'in haber verdiği günün gecesine tesadüf ediyor. Bu mucizesi görünce hem Bâzân, hem de İranlılardan onun yanında bulunanlar hepsi imâna geldi.

Rasûl-i Ekrem, Bâzân'ı San'a vâlisi yaptı, Hazret-i Peygamber'in ilk tayin ettiği vâli budur ve Acem emirlerinden ilk imâna gelen de o'dur.

HAZRET-İ PEYGAMBER'İN 'UMRESİ

Hicretin yedinci senesi Zilkadesinin başlarında 'Umre yani Sa'y ve Kâbe'yi tavaf niyetiyle Medine'den çıktı ve kurbanlık olarak 60 deve götürdü, yedekte de 100 at vardı.

Çocuklardan ve kadınlardan başka, Ashabdan 2000 kişi de beraberdi.

Mekke'ye yaklaştıklarında, Kureyş taifesi Mekke'den çıkıp, uzaktan Rasûl-i Ekrem'in gelişini seyreliyorlardı.

Hazret-i Peygamber, deve üzerinde olup, Ashabı etrafını sarmış oldukları halde, Revâha'nın oğlu Abdullah (R. A.), hazretin önünde yürüyor ve ilâhî yollu güzel şiirler okuyordu.

Hazret-i Abdullah, Hazrec kabilesinden ve Aka-be'de biat edip, Bedir muharebesinde bulunan Ensardan ve tanınmış şâirlerden olup, daima kâfirlerin

bâtıl dinlerini kötüler yollu şiirler söylerdi. Bu sefer de Rasûl-i Ekrem'in önünde öyle şiirler söyleyerek gidiyordu.

Kafile Mekke'ye girdi, hemen Rasûl-i Ekrem, Beytullah'ı tavaf etti ve Safa ile Merve arasında sa'y etti. Ashab da öyle hareket ettiler ve Kâbe-yi Muazzama'nın ziyaret ahkâmını yerine getirdiler.

Rasûl-i Ekrem'in Hüdeybiye vakasından evvel görmüş olduğu rüya, bu sefer aynı ile çıktı ve amcası Abbas bu sefer kendi karısı Ümm-ül Fazl'ın kız kardeşi olan Hârisin kızı Meymûne'yi Rasûl-i Ekrem'e nikâh etti.

Uç gün Mekke'de kaldıktan sonra, Medine'ye avdet buyurdular.

HİCRET'İN SEKİZİNCİ SENESİ

Velid'in oğlu Hâlid, Ebû Tâlha'nın oğlu Osman, As'ın oğlu Amr, bu sekizinci senenin Safer'inde Medine'ye gelip Müslüman oldular.

Velid'in oğlu Hâlid, Mahzumogullarının eşrafındandı. Kureyş süvarisinin başbuğu idi ve harp oyunlarında kendisinin Allah vergisi bir kabiliyeti vardı. Uhud Muharebesinde Kureyş yenilmişken, galip gelmelerine o sebep olmuştu. Müslüman olduktan sonra da İslâm dinine pek büyük hizmetler etmiştir.

Ebû Tâlha'nın oğlu Osman da, Abdüddâroğullarından olup, Kâbe-i Muazzama'nın perdedârı idi ve Kâbe'nin anahtarı onların elinde idi.

As'ın oğlu Amr de, Sehimogullarının eşrafından ve arabın dâhi dediği çok zeki, cin fikirliilerinden

idi. Akıllı ve hikmetli bir zat olup, en zor işlerin düğümünü çözmekte eşi yoktu.

Kureyş eşrafından böyle üç büyük zatın beraber gelip imân etmeleri, Müslümanlar için çok büyük sevinç oldu.

Bu sıralarda Medine'den çıkan takım takım askerler, etrafta rastgeldikleri müşrik kabilelerini vurup, yağma etmekte, kâh kazanıp, kâh kaybetmekteydiler. Kazandıkları zaman Medine'ye ganimet mallarını getirmekte idiler.

M Ü T E M U H A R E B E S İ

Mûte, Şam'ın Kerek şehrinin güneyinde Belka'ya bağlı bir yerdir. Hicretin sekizinci senesinde orada büyük bir muharebe olmuştur. İslâm askerlerinin Rumlarla karşılaştığı ilk muharebe budur.

Rasûl-i Ekrem, Umeyri Ezdi'nin oğlu Hâris (R. A.) i bir mektubla Busrâ vâlisine göndermişti.

Hâris, Mûte'ye varınca, Rum Kayserinin kumandanlarından Amr-ı Gassani'nin oğlu Şurabbîl, onun elçi olduğunu bildiği halde öldürmüştü ve ondan evvel Rasûl-i Ekrem'in hiç bir elçisi öldürülmemişti.

Hazret-i Peygamber vakayı haber alınca, pek ziyade müteessir oldu, hemen kendi âzâdlısı olan Hârîse'nin oğlu Zeyd (R. A.) i, orduya serasker yaparak, sancağı eline verdi ve üç bin kişi ile onu Medine'den çıkardı ve bizzat kendileri Medine dışındaki Seniyyet-ül Vedâ adındaki yere kadar gidip, onları geçirdi.

“Eğer Hârise’nin oğlu Zeyd şehid olursa, yerine Ebû Tâlib’in oğlu Cafer; o da şehid olursa Revâha’nın oğlu Abdullah yerine geçsin, şâyet o da şehid olursa, Müslümanlar içlerinden birini seçsin” diye emir buyurdular.

Şurahbîl, İslâm ordusunun hareketini işitince, kardeşi Amr’in oğlu Sedus’u bir miktar süvari ile ileri gönderdi ve asker toplamaya başladı, Kayserden de yardım istedi.

Bu suretle Müslümanlara karşı Şam’da bulunan Rum askeri ile, Kayser’e bağlı Araplardan birleşmiş çok büyük bir ordu kurulmuştu.

Amr’in oğlu Sedûs, süratle hareket ederek, Vâdil Kura’da İslâm askerleri ile karşılaştı, fakat muharebeye girişince, askeri bozuldu ve kendisi öldü.

İslâm ordusu oradan kalkıp Maân’a geldiklerinde, yüzbin kişiden fazla bir Rum ordusunun hareket ettiği işitilince, askerin kumandanlarına durgunluk geldi.

İki gün Maân’da kaldılar ve “İşî Rasûl-i Ekrem’e yazalım da, gelecek cevabı bekleyelim” dediler.

Fakat İbn-i Revâha (R. A.), ötekilere kuvvet verecek sözler söylemekle hemen Allah’a tevekkül ederek, ileri yürüdüler.

Mûte’ye vardıklarında, düşman askeri görüldü. Sayıca olsun, harp âletleri cihetinden olsun, o kadar mükemmel ve büyük bir ordu idi ki, üçbin askerle ona karşı varmak mümkün değildi. Fakat geri çekilip de yakayı kurtarmak da zordu.

Hemen Hârise’nin oğlu Zeyd (R. A.), sancağı eline alıp, harp meydanına girdi. Askerler de onun etrafına saf bağladılar.

Zeyd (R. A.), mızrakla vurulup, şehid olunca, sancağı Ebû Tâlib'in oğlu Cafer (R. A.) aldı. O da pek çok yerinden yaralandığı halde, ehemmiyet vermeyip, yerinde sebat etti. Hattâ sağ eli kesüdü, sancağı sol eline aldı, sol eli de kesilince, sancağa sarıldı nihayet şehid oldu.

Revâha'nın oğlu Abdullah (R. A.), koşarak sancağı aldı ve harbe başladı. O da şehid olunca, İslâm ordusu başsız kaldı ve bu sırada 10 kadar daha şehid verildi ve bu suretle İslâm ordusu bozulup, dağıldı.

Fakat sancak yere düşmesin diye Ebû Yüsr-ül Ensâri (R. A.), orduda kim kumandan seçilecekse ona teslim edilmek üzere, Akram-ı Aclânî'nin oğlu Sâbit (R. A.) e verdi.

İslâm askerleri dağılıp, geri dönerken Velid'in oğlu Hâlid (R. A.) önlerine geçip, onları alıkoymak istediysen de, fayda vermedi fakat kendisi bir mevki tutarak dayandı.

Daha sonra Âmir'in oğlu Kutbe (R. A.), askerlerin önüne geçerek, "Ey Müslümanlar, kaçarak ölmektense, erkekçe, pençe pençeye vuruşup can vermek hayırlıdır." diyerek ordunun hamiyet damarlarını kabartacak sözler söyleyince, bozgun askeri geri döndü, hepsi gelip, Hâlid'in etrafında toplandılar. Sâbit de sancağı getirip ona verdi. Hazret-i Hâlid kabul etmeyip "Sen ona benden daha lâyıksın, çünkü benden yaşlısın, hem de Bedir muharebesinde bulunan Ashabın büyüklerindensin" dedi.

Sâbit de ona, "Sen muharebe sanatını daha iyi bilirsin, ben sancağı ancak sana vermek için aldım" dedikten sonra, "Ey Müslüman cemâati, Hâlid'in kumandanlığını kabul ediyor musunuz?" deyince,

herkes "Evet" dediler ve hemen onun emri altına girdiler.

Hazret-i Hâlid sancağı eline aldı, askeri güzelce sıraladı ve erkekçe karşı koymaya girişti. Nihayet akşam oldu ve iki ordu birbirinden ayrıldı.

O gün Hâlid'in muharebe hususunda herkes tarafından bilinen ustalığı kadar, ne kadar cesur bir adam olduğu da görüldü. Elinde 9 kılıç kırılmıştı.

Düşmanın kuvvetine ve çokluğuna karşı, Müslüman ordusunun kuvveti pek az olduğu halde, İslâm askerlerinin muharebe meydanında böyle erkekçe ve fedakârlıkla davranışlarına, düşman askeri hayretle bakıp, şaşmakla beraber, âdeta gözleri yıldı.

Bununla beraber ertesi gün İslâm ordusunu her taraftan kuşatıp, bitirmek niyetinde idiler.

Hazret-i Hâlid sabahleyin İslâm ordusuna yeni bir düzen verdi ve tâbiye yaptığı sırada durumunu da değiştirdi. Öncüyü arda, artçıyı da öncü yoplu ve sağ koldaki askeri sola, sol koldakini de sağa geçirdi.

Düşmanın her fırkası kendi önünde dün görmüş olduğu askerden başka asker görünce, İslâm ordusuna yardım için yeni asker gelmiş deyip dururken, Hâlid onların üzerine birdenbire şiddetli bir hücuma geçince, düşman bozuldu ve muharebe meydanında birçok silâhlarla, askeri araçlar bırakıp geri çekildi.

Fakat düşmanın arkası çoktu. İş Müslüman askerini bu felâketten kurtarmaktı. Bundan dolayı Hazret-i Hâlid düşmanın bu bozgununu fırsat bilerek, hemen geri çekildi, askerin topluluğunu bozmayarak,

yavaş yavaş dönüp, sağ sâlim Medine'ye geldi. Doğrusu bu hususda harp oyununda çok büyük bir ustalık gösterdi.

Mûte'de muharebe edilirken, Rasûl-i Ekrem olup biteni göz önünde seyreder gibi biliyordu. Hattâ Mûte'de muharebe devam ederken, Rasûl-i Ekrem, Medine'deki mescidde Ashabı ile oturuyor ve basiret gözü ile manâ âlemine dönmüş bir halde iken, Hârise'nin oğlu Zeyd'in şehid olduğunu söyledikten sonra, biraz sükût ediyor ve gözlerinden yaşlar akarak, Ebû Tâlib'in oğlu Cafer ve İbn-i Revâha'nın da şehid olduğunu haber veriyordu. Sonra "Allah'ın kılıçlarından biri olan Hâlid, sancağı aldı ve iş onun yüzünden fetholdü." buyurmuştu.

Ondan sonra Velid'in oğlu Hâlid'e "Allah'ın kılıcı" sözü lâkab oldu. Hakikatte de o, Müslümanların elinde Allah'ın keskin bir kılıcı idi. Ondan sonra da onun yüzünden pek çok fetihler meydana geldi.

Yine o vakit Rasûl-i Ekrem, "Câfer'in kesilen iki eline bedel, Cenab-ı Hak ona iki kanat verdi, meleklerle beraber uçtuğunu gördüm" dediler, bu sebepten Câfere de ondan sonra "Câfer-i Tayyâr" dendi.

BAZI MUHAREBE VAKALARI

Kuzâa tâifelerinden Bellâ ve Uzre kabilelerinin Medine hayvanlarını yağma için Vadil-kura arkasında toplanmakta oldukları haber alındı.

Âs'ın oğlu Amr (R. A.)'ın babası olan Vâil'in oğlu Âs'ın annesi Bellâ kabilesinden olmasıyla, Ra-

sûl-i Ekrem Âs'ın oğlu Amr'ı serasker tayin ederek, Hicretin bu sekizinci senesinin Cemâziyelâhîrinde muhâcir ve Ensardan 300 kişiyi o tarafa gönderdi. Bunların 30 u atlı idi. Âs'ın oğlu Amr, o tâîfeye yaklaştıkta, kalabalık olduklarını haber alınca, Mekis'in oğlu Râfi' (R. A.) i Kasûl-i Ekrem'e gönderip, imdat istedi.

Hazret-i Peygamber de Cerrâh'ın oğlu Ebû Ubeyde (R. A.) yi 200 neferle imdâda gönderdi ve "Ayrılığa düşmeyiniz, birlikte hareket ediniz" diye tenbih buyurdu.

Hazret-i Ebû Bekir ile, Hazret-i Ömer (R. A.) de bu 200 kişi içindeydiler.

Ebû Ubeyde, Amr'ın yanına vardıkta, askere imâm olmak istedi, Amr ise, "Sen bana yardım için geldin, asıl ordu kumandanı benim" dedi. Ebû Ubeyde uysal bir zât olduğundan, "Rasûl-i Ekrem ayrılığa kapılmayınız diye emretti, sen bana uymazsan ben sana uyarım" demekle Âs'ın oğlu Amr, cemâate imâm olup namaz kıldırdı.

Bu suretle Ashabın büyüklerinden olan Hazret-i Ebû Bekir ile Hazret-i Ömer de Amr'ın reisliği altına girmiş oldu.

Amr, hikmetli ve tedbirli bir adam olup, Müslümanların bu itaat ve intibakını görünce, hemen harpçe lâzım olan tedbirlerin şiddetle icrâsına başladı.

Hattâ gece orduda ateş yanmasını sıkı sıkıya yasak ederek, "Her kim ateş yakarsa onu o ateş içine atarım" diye ilân etti.

Hava ise pek soğuk olduğundan asker gelip, Ebû Bekir ile Ömer'e şikâyet edince, Hazret-i Ömer,

“Ne demek bu adam askeri soğuktan kıracak mı?” diye Amr’ın yasağını kaldırmak istediye de, Hazret-i Ebû Bekir, “Dokunma ya Ömer, Hazret-i Peygamber onu harp işlerini iyi bildiği için, kumandan tayin etti, mademki bu saatte ordunun başında bulunuyor, onun işine karışmak doğru değildir” deyince, Hazret-i Ömer de sustu.

Amr’ın bu yasağı güzel bir tedbirdi. Çünkü orduda ateşler yansa, askerin ne kadar olduğu karıştan tahmin olunabilecek idi. Düşman çok olduğundan, İslâm ordusunun 500 kişiden ibaret olduğunu bilse, hiç telâşlanmıyıp, dayanıp duracaktı.

Amr ise, tasarladığı işi kimseye açmayıp, sabahleyin erkenden düşman üzerine ansızın şiddetli hücum etti, düşman ise İslâm ordusunun ne kadar olduğunu bilmediği için birdenbire ürküp bozuldu ve birçok hayvanlarını terk ile perişan bir halde kaçmaya başladı.

Hiç bir vakit başkumandanın işine karışmak doğru olmayıp, askerin ilk vazifesi kumandanına itaatten ibaret olduğuna bu vaka çok açık bir delildir.

As’ın oğlu Amr, henüz Müslüman olmuşken, böyle Eshabın büyüklerinden mürekkep bir asker fırkasına kumandan olup, zaferle Medine’ye döndüğü için pek çok sevindi ve “Rasûl-i Ekrem yanında benim başkalarına üstünlüğüm olmasa, böyle en sevgili Eshabını benim emrime vermezdi” yollu yanlış bir fikire kapıldı.

Onun bu savaşta muhâcir ve Ensardan 300 kadar Eshaba kumandan tayin edilmesi, sırf akıllı

tedbirli ve askeri yönetmeye kudretli bir kimse olmasından, bir de büyük annesinin Kuzâa neslinden bulunduğu içindi.

Ebû Ubeyde'nin de ona uyması, arada bir anlaşmazlık çıkmaması içindi.

Halbuki bir adamın bir cihetle seçkin ve bilgin olması, beraberinde bulunanlara her cihetle üstün olmasını gerektirmezdi.

Âs'ın oğlu Amr, Medine'ye döndükten sonra, Peygamber'in huzuruna çıkıp, "Yâresûlallah en ziyade sevdiğin kimdir?" deyince, Rasûl-i Ekrem, "Ayşedir" diye cevap verdi, sonra Amr, "Kadınlardan değil, erkekler içinde en çok sevdiğin kimdir?" deyince "Ayşe'nin babası Ebû Bekir'dir" dedi. Bunun üzerine Amr, "Ya ondan ziyade en çok kimi seversin?" deyince, "Ömer'i severim" dedi.

Amr daha sonra "Kimi seversin?" diye sorunca, Rasûl-i Ekrem sırasıyla öteki Eshabı saymaya başladı. Bu suretle birçok Eshabın isimleri söylenip, henüz kendisine sıra gelmediğini görünce, sustu.

Kendisinden rivâyet olunur ki, Rasûl-i Ekrem'le bu konuşmasını anlatırken, "En sona kalırım diye korkumdan sesimi kestim, sustum" dermiş. Hakikatte Âs'ın oğlu Amr (R. A.) Eshabın büyüklerinden olmakla beraber, o vakit Eshab arasında ona nisbetle Allah'ın ve Resûlünün yanında daha sevgili ve daha efdâl birçok zatlar ve onun tabakasının üst tarafında bir hayli tabakalar vardı. İşte o tabakalarda bulunan seçkin ve büyük Eshabın adı sayıldıktan sonra, kendisine sıra geleceğini anlamakla sözü uzatmayıp, kısa kesmiştir.

İSTİTRAT - ARA SÖZÜ

Eshâb-ı Kirâm'ın birinci tabakası en evvel iman eden Haticet-ül Kübrâ, Ebû Kuhafe'nin oğlu Ebû Bekir, Hârise'nin oğlu Zeyd, Affân'ın oğlu Osman, Avf'ın oğlu Abdurrahman, Ebû Vakkas'ın oğlu Sa'd, Avvâm'ın oğlu Zübeyr, Ubeydullah'ın oğlu Talha ve sonra Cerrâh'ın oğlu Ebû Ubeyde, Zeyd'in oğlu Said, Maz'un'un oğlu Osman, Yâsir'in oğlu Erkam ve Bilâl-i Habeşi ile Hattâb'ın oğlu Ömer'in İslâm oluşundan evvel imâna gelen öteki seçkin sahabelerdir ki, 39 kişi olarak Hazret-i Erkam'ın "Safa" üzerinde olan evinde toplanıp, Rasûl-i Ekrem ile gizlice görüşürlerdi.

Hazret-i Ömer de o evde imâna geldi ve onunla Müslümanların sayısı 40 oldu. Onun üzerine İslâm dini açığa vuruldu.

İşte onlardan 10 kişiyi hayatlarında iken Rasûl-i Ekrem cennet ile müjdeledi ki onlara "Aşere-i Mübeşşere" denir. Onlar da şu zevattır:

Hazret-i Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali, Ubeydullah'ın oğlu Talha, Avvam'ın oğlu Zübeyr, Ebû Vakkas'ın oğlu Sa'd, Zeyd'in oğlu Said, Avf'ın oğlu Abdurrahman, Cerrâh'ın oğlu Ebû Ubeyde'dir. Allah hepsinden hoşnud olsun.

Fahr-i Âlem bir yerde bulunsa, sağında Ebû Bekir ve solunda Ömer otururdu. Karşısına da Osman oturup, başkâtiplik vazifesini yapardı. Ali de Rasûl-i Ekrem'in sır kâtibi ve sırlarını söylediği kimse idi.

Fahr-i Âlem, Ebû Bekir'in kızı Ayşe'yi ve Ömer'in kızı Hafsa'yı aldıktan sonra, her ikisine de damad

olmuştur ve Osman'a bir kızını, onun vefatında da öteki kızını vermişti. Hazret-i Ali'ye de en sevgili kızı olan Fâtımat-üz Zehrâ (R. A.) yı verip, ikisini de kendisine damat etmiştir.

Bu dördü Hülefâ-i Râşidin'dir ki, hepsi Eshabın en efdâlidirler.

Yukarıda söylediğimiz gibi, Hazret-i Ebû Bekir, cahiliyet devrinde büyümüş olduğu halde, asla putlara tapmamıştı.

Hazret-i Ali ise, Hazret-i Muhammed'in evinde büyüyüp, daha çocuk denecek çağda Müslüman olmuştu.

Ondan dolayı Eshab içinde hiç putlara secde etmiş olmayan bu ikisinden başka kimse yoktu, o şeref bu ikisine mahsustu. - Allah onları mükerrem etsin -.

Hazret-i Tâlha, Hârîse'nin oğlu Zeyd'den sonra en evvel imâna gelen beş kişiden biridir. Uhud muharebesinde kâfirlerden biri Rasûl-i Ekrem üzerine bir kılıç sallayınca, Tâlha, o hücumü eli ile çevirmeye kalkmış ve bu vuruştan eli çolak kalmıştı.

Hazret-i Zübeyr, Hazret-i Hatice'nin kardeşinin oğlu ve Hazret-i Ebû Bekir'in damadıdır. Annesi de Rasûl-i Ekrem'in halasıdır. Bütün muharebelerde Peygamber'le beraber bulunmuştu.

Ebû Vakkas'ın oğlu Sa'd de önce imân edenlerdendi. Önce Allah uğruna ok atan ve din uğruna kan döken odur. Uhud Muharebesinde sebat edenlerden biridir ki, Rasûl-i Ekrem'in yanından ayrılmayıp, o gün bin ok atmıştı.

Zeyd'in oğlu Said hazretleri, Hazret-i Ömer'in amcazâdesidir ve onun kızkardeşini almıştı. Zevcesi ile beraber Hazret-i Ömer'in İslâm olmasına sebep olmuştu.

Avf'ın oğlu Hazret-i Abdurrahman, Beni Zühre'den ve Rasûl-i Ekrem'in validesi Âmine hatunun akrabasındandı. Uhud muharebesinde 21 yerinden yaralanmış ve yaranın biri ayağını total bırakmıştı.

Cerrâh'ın oğlu Hazret-i Ebû Ubeyde de, Uhud muharebesinde Resûl-i Ekrem'in yüzüne batan halkaları dişleri ile tutup çıkarırken, iki ön dişi düşmüştü.

Eshabın ikinci tabakası: Hazret-i Ömer'in İslâmiyetinden sonra Müslüman olanlardır.

Üçüncü tabakası: Akabe'de ilk önce biat eden Ensardı.

Dördüncü tabakası: İkinci defa Akabe'de biat eden Ensardır ki, sayıları yetmiş aşkındır.

Beşinci tabakası: Rasûl-i Ekrem'in Mekkeden hicretinde Kubâ'da iken, gelip onunla buluşan muhâcirlerdi.

Altıncı tabakası: Bedir Muharebesinde bulunan muhâcir ve Ensardır ki, onlara "Eshâb-ı Bedir" denilir.

Yedinci tabakası: Bedir Muharebesiyle, Hüdeybiye seferi arasında muhâcir olanlardır.

Sekizinci tabakası: Hüdeybiye'de Şecere-i Ridvân adı altında biat eden Eshabdır.

Dokuzuncu tabakası: Hüdeybiye sulhundan sonra, muhâcir olanlardır ki, Âs'ın oğlu Amr, Eshabın büyüklerindendir.

BAZI ASKERİ VAK'ALAR

Recep ayında Ebû Ubeyde (R. A.), üçyüz askere kumandan tayin olunarak, sahil tarafına gönderildi. Hazret-i Ömer de onun maiyetindeydi. Bu seferden maksad, Cüheyne kabilesinden bir taifeyi terbiye etmek idi. Fakat muharebe yapılmadan dönüldü.

Şaban içinde Reb'i'nin oğlu Ebû Katâde (R. A.), 15 kişi ile Necid taraflarına gitti, bir aşireti vurdu, 200 deve ve 2000 koyunlarını sürüp getirdi.

MEKKE'NİN FETHİ

Yukarıda söylediğimiz gibi, Hudeybiye anlaşması yapıldığı zaman, Huzâa kabilesi Müslümanların, Benî Bekr kabilesi de Kureys'in emânına girmişlerdi.

Halbuki Huzâa ile, Benî Bekir arasında eski bir düşmanlık vardı. Hicretin sekizinci senesi içinde Bekiroğulları, ansızın Huzâa üzerine hücum etmiş, Kureys'in reislerinden Ümeyye'nin oğlu Savfan, Ebû Cehil'in oğlu İkrime, Amr'in oğlu Süheyli. Abdüluzzâ'nın oğlu Huveytîb, Hafz'ın oğlu Mükrez de bir miktar Kureysliler ile Benî Bekr'e yardım ederek, Huzâa'dan 23 kişi öldürmüşlerdi.

Bunun üzerine Huzâa kabilesi tarafından Sâlim Hüzâi'nin oğlu Amr 40 kişi ile Medine'ye geldi ve Rasûl-i Ekrem'e durumu bildirdi.

Bu suretle Kureysliler Bekiroğulları ile beraber Huzâa'ya taarruz ettiklerinden dolayı, Hüdeybiye Musalâhasını bozmuş oldular, Rasûl-i Ekrem de Huzâa'ya umduklarından daha çok yardım edeceğine

söz verdi ve Kureyşlilere, “Ya Huzâadan öldürülen adamların diyetlerini veriniz, yahut Benî Bekr’i himâyeden vazgeçiniz” diye haber gönderdi.

Kureyş taifesi iki teklifi de kabul etmediler. Fakat kendileri anlaşmayı bozmuş olduklarını düşündükçe telâşa düştüler. Hattâ Hişâm’ın oğlu Hâris ve Ebû Rebia’nın oğlu Abdullah, Safvân ile arkadaşlarının yanına gidip, “Sizin yaptığınız iş, Muhammed ile aramızda olan anlaşmayı bozmaktır” diye onları ayıpladı.

Kureyş reisleri birbirine düştüler, sonunda Rasûl-i Ekrem ile anlaşmayı yenilemek ve uzatmak için Ebû Sufyân’ı Medine’ye yolladılar.

Ebû Sufyân Medine’ye geldi, kızı Ümm-ü Habîbe (R. A.) ile görüştü. Sonra Rasûl-i Ekrem ile buluştu, anlaşmayı yenilemeyi istedi, fakat istediği cevabı alamadı.

Sonra Ebû Bekir, Osman ve Ali (R. A.) hazretleri ile, Ensarın ulusu olan Ubâde’nin oğlu Sa’d (R. A.) gibi Eshabın büyüklerinin delâletini rica etti. Onlar da “Bizler kendiliğimizden kimseye amân veremeyiz, Rasûl-i Ekrem her kimi himâye ederse, biz de onu korumaya mecburuz” yollu söz söylemeleri ile, onlardan da istediği cevabı alamadı.

Bu sefer Hazret-i Ömer’e gidip şefaât istedi. Hazret-i Ömer, “Ben mi şefaât edeceğim? Dünyada bana arkadaş olacak kimse bulunmayıp, bir küçük karıncayı kendime arkadaş etsem, sizinle muharebe ederdim” diye açıktan açığa şiddetli bir red cevabı vermişti.

Ebû Sufyân, her taraftan ümidini kesince, Rasûl-i Ekrem’in en sevgili kızı olan Hazret-i Fâtıma’-

nın yanına gitti. Rasûl-i Ekrem'in gözünün nûru olan Hazret-i Hasan da orada ayaklanmış dolaşıyordu.

Ebû Sufyân: "Ey Muhammed'in muhterem kızı, sen olsun beni himâye etsen olmaz mı?" diye yalıyordu. Hazret-i Fâtıma da: "Ben bir kadını, kimseyi koruyamam" diye cevap verdi.

Ebû Sufyân, Hazret-i Hasan'ı işaret ederek, "Şu oğluna emretsen de, halkın arasına gıdıp beni himâye ettiğini ilân etse, bana yetişir, kendisi de dünyanın sonuna kadar bütün Arabın ulusu olur" dedi.

Hazret-i Fâtıma: "Oğlum küçüktür. Henüz kimseyi himâye edecek ve kimseye amân verecek yaşa girmedir" diyerek özür diledi.

Ebû Sufyân şaşırır ve yine Hazret-i Ali'nin yanına gitti, "Ey Ali, ben işin sarpa sardığını anladım, ne yapayım? Bana bir nasihat ver ve işime yarayacak bir tedbir söyle" diyerek, Hazret-i Ali'yi sıkıştırdı.

Hazret-i Ali, çaresiz kalıp, "Sen Kureyş'in ulusunun. Çık, halka umumi bir himaye ilân et, sonra kalk git" diyerek onu başından savmak istedi.

Ebû Sufyân: "Bu tedbir yeter mi?" deyince, Hazret-i Ali, "Orasını bilemem, başka da tedbir bulamam" diye cevap verdi.

Onun üzerine Ebû Sufyân, hemen Peygamber'in meşcidine gidip, halka hitab ederek, "Ey insanlar, ben iki tarafı da amânım altına aldım. Allah'a yemin ederim ki kimse benim ahdimi bozmaz zannediyorum" dedi ve kendisini tasdik eden kimse olmadığı halde hemen devesine binip gitti. Eshâb: "Bu ne?" diyerek onun arkasından birbirine bakıp gülüştiler.

Ebû Sufyân Medine'de biraz fazla kaldığından, Kureys, "Galiba o da Muhammed'in tarafına döndü, gizlice ona bağlandı" diyerek, onu töhmet altına alırlardı.

Ebû Sufyân Mekke'ye varınca, evine gitmiş, Kureyslilerin kendisi hakkında böyle bir töhmet bulunduklarını karısı Hind ona söylemiş ve "Sen ne yaptın?" diye sormuş, Ebû Sufyân bir şey yapmadığını söyleyince Hind, hiddetlenerek onun göğsüne bir tekme vurmuş.

Ebû Sufyân, Kureys'in kendisini töhmetlemesinden ve karısının kötü muamelesinden dolayı, dünyaya küsmüş ve kusurunu affettirmek için sabahleyin Safa ve Merve'deki "Esâf ve Nâile" adındaki putların yanına gidip, onlara kurban kesmiş ve "Ölünceye kadar size tapmaktan ayrılmam" diye onlara ahd-ü peymân vermiş.

Kureys'in eşrafı Ebû Sufyân'ın yanına gelip, "Muhammed'den ne haber getirdin, onunla anlaşmayı yeniledin mi?" diye sormuşlar, Ebû Sufyân, "Allah'a yemin ederim ki, Muhammed'den anlaşma istedim, bana bir cevap vermedi, Ebû Bekir'in yanına gittim, ondan da bir hayır görmedim. Hattâb'ın oğlu Ömer'e müracaat ettim, bize en büyük düşman onu gördüm. Muhammed'in arkadaşlarından başkalarına gittim, her biri bir sözle beni başından savdı. Hiç birinden yardım göremedim. Hükümdarlarına bu kadar itaatli bir millet görmedim. Bundan dolayı anlaşmayı yenileyemedim. Nihayet Ali'nin ihtarı ile, kendiliğimden umumi bir sulh ilân ettim." diye cevap verince:

“Ya, Muhammed senin bu ilânını tasdik etti mi?” diye sorduklarında, Ebû Sufyân, “Hayır o tasdik etmedi, fakat ben başka çare de bulamamıştım.” dedi.

Onlar da: “Öyle ise sen hiç bir şey yapmamışsın, senin kendi kendine ilân ettiğin sulhun ne hükmü var, Ali seninle âdeta eğlenmiş, sen bize uzlaşma haberi getirmedi ki, biz rahat edelim, emin olalım, muharebe haberi de getirmedi ki, korunalım ve muharebeye hazırlanalım” diye onu azarladılar.

Rasûl-i Ekrem ise, Ebû Sufyân’ın dönüşünden sonra, sıkı sıkıya yol hazırlığına başladı.

Bir gün evinin kapısından çıkıp, durdu ve: “Ebû Bekir’i çağırınız” diye emretti. Ebû Bekir de gelip, Rasûl-i Ekrem’in önünde durdu, uzunca, gizli gizli konuştuğundan sonra, onu sağ tarafına geçirdi ve Hazret-i Ömer’i çağırttı, Hazret-i Ömer de gelip, Peygamber’in önünde oturdu, biraz gizli konuşulduktan sonra, açıkça söze girişip, “Ey Allah’ın Resûlu, onlar küfrün başıdır, sana sihirbaz, kâhin diyenler onlardır. İftiracı, yalancı diyen de onlardır” diye fevkalâde hiddet gösterdi.

Rasûl-i Ekrem, çağırmadıkça Eshab onun yanına gitmedikleri için, karşıdan olanı biteni seyrediyorlardı ve ne üzerine konuşulduğunu bilmiyorlardı. Yalnız Hazret-i Ömer’in gazaba gelip, bağıra bağıra konuştuğunu işittiler, “Acaba Ömer neye kızdı” diye bakışıp duruyorlardı.

Sonra Rasûl-i Ekrem, Hazret-i Ömer’i sol tarafına geçirdi ve öteki Eshabı çağırdı. Geldiler ve Peygamber’in önünde dizildiler. Rasûl-i Ekrem on-

lara, "Size bu iki arkadaşınızdan birer misâl vereyim mi?" dedi. Onlar da, "Buyurunuz Yâ Resûlallah" demekle, mübârek yüzünü Hazret-i Ebû Bekir'in tarafına çevirdi, "Allah yolunda İbrahim, yağdan daha yumuşaktı" dedi.

Sonra Hazret-i Ömer'e dönüp, "Ailah yolunda Nuh, taştan katı idi. Fakat iş Ömer'in dediği gibidir, hemen muharebeye hazır olun" diye Eshabına emir verdi.

Eshab ise, mesele ne idi, ne üzerine karar verildi, onu bilmedikleri halde, Rasûl-i Ekrem'den bir şey sormadılar. Hazret-i Ömer ise, pek ziyâde hidetli olduğundan, onun yanına da varamadılar, fakat meclis dağılınca, Hazret-i Ebû Bekir'e gittiler ve işten etraflıca malûmat istediler.

Hazret-i Ebû Bekir de, "Rasûl-i Ekrem, Kureyş üzerine sefer etmek için fikrimi sordu, ben de Yâ Resûlallah, onlar senin kavm-ü kabilendir. Eninde sonunda sana boyun eğeceklerini bilirsin" dedim, sonra Ömer'i çağırdı, onun da fikrini sordu, Ömer de, "Küfrün başı onlardır. Sana şöyle böyle diyen de onlardır" diyerek, müşriklerin Rasûl-i Ekrem hakkında söyledikleri sözleri birer birer saydı. Vâkıa Kureyş tayfası boyun eğmedikçe, öteki kabileler de boyun eğmezler, işte Resûlallah da bundan dolayı sizin Mekke seferine hazır olmanız için emir verdi" diye meseleyi açıkladı. Eshab da hazırlığa başladı.

Medine'de bu suretle harb hazırlığına başlanmakla beraber, Hazret-i Peygamber, "Allah'a ve kıyamet gününe imân edenler, Ramazan'ın başında Medine'ye gelsinler" diye Gıfâr, Eslem, Süleym, Eş-

ca', Müzeyne ve Cüheyne kabilelerine haber gönderdi. Kabileler, Ramazan'ın başında Medine civarında takım takım toplanmaya başladı.

Şâir Hazret-i Hassan (R. A.) da o sıralarda Huzâa kabilesinin intikamını almak için Müslümanları muharebeye teşvik eden sözler söylerdi.

Rasûl-i Ekrem, Kureyş'in hazırlanmasına meydan bırakmadan, birden bire baskın yapmak istedi. Onun için hazırlıklarını gizli tuttu ve kendisini Necid taraflarında meşgul göstermek için, Ramazan'ın başında Ebû Katâde (R. A.) yi, bir fırka askerle tıam vadisine gönderdi.

Mekke yollarını tutmak için de Huzâa kabilesine emir vermişti. Onlar da takım takım dağıldılar, yolları ve boğazları tutup, bir taraftan, diğer tarafa kuş uçuramaz oldular.

Ancak Hâşimoğulları'nın âzâdlılarından Sâre adında bir kadın vardı. Kureyşin büyüklerine, hususiyle İbn-i Hatal'a hânendelik ederdi. Bazen Rasûl-i Ekrem hakkında söylenen hicviyeleri, şarkı gibi okuyup, onları eğlendirir ve geçimini böyle sağlardı. Bedir Muharebesinden sonra, Kureyş, çok büyük kedere uğradıkları için, şarkıcılara itibâr etmez oldular. Sare de, Mekke'de geçimini bulamadığından, Medine'ye geldi, Rasûl-i Ekrem de ona bir deve yükü zahire ihsan etti. Sonra tekrar Mekke'ye dönmek istedi, hazırlığını tamamlayıp yolculuğa çıkarken, Beltea'nın oğlu Hâtıb adındaki Bedir Muharebesi gazisi, Rasûl-i Ekrem'in harb hazırlığı ile meşgul olduğuna dair bazı Kureyş reislerine yazdığı bir mektubu Sâre'ye verip göndermişti. Bu husus, Allah tarafından Rasûl-i Ekrem'e vahy ile

bildirilmiş olduğundan, Hazret-i Ali, Zübeyr ve Mik-tad (R. A.) Hazretlerini çağırdı, “Filân yere gidi-niz, orada deve ile giden bir kadın yolcu bulacak-sınız, onun yanında bir mektup vardır onu alıp ge-tiriniz” dedi. Onlar da söylenen yere gittiler, Sâre’yı buldular, mektubu istediler. Sâre, “Bende mektub yoktur” deyince, “Resûlallah yalan söylemez, hemen mektubu çıkar, yoksa seni soyup, ararız.” dediler, Sâre, çaresiz kalınca, saçları içinden mektubu çık-a-rıp verdi. Onlar da mektubu Rasûl-i Ekrem’e gö-türdüler, mektub açıldı, Hâtıb tarafından yazıldığı görüldü. Çok büyük hayret içinde şaşıp kaldılar.

Bir kere harp hareketine dair düşmana bilgi vermek, büyük bir suçtu. Aynı zamanda Hâtıb, Be-dir Muharebesine katılmış, seçkin Eshabdandı. Be-dir’e katılanların itibarları çok yüksek olup, Eshab arasında seçkin bir mevkileri vardı.

Rasûl-i Ekrem, Hâtıb’a, “Bunu neden yaptın?” diye sorunca, Hâtıb: “Yâ Resûlallah, yemin ederim ki ben mü’minim. İmânım asla değişmemiştir, fakat Kureys içinde çoluk çocuğum vardır, onları koruya-cak orada kimsem yoktur, bu suretle Kureys içinde bir adam elde etmek istedim” diye özür diledi.

Hazret-i Ömer, yerinden fırlayıp, “İzin ver Yâ Resûlallah, şu münafığın boynunu vurayım” dedi.

Rasûl-i Ekrem: “Ey Ömer, Hâtıb Bedir’de bu-lundu, ne bilirsin belki Cenâb-ı Hak Bedir’de bulu-nanlar her ne yapsalar onları affedecektir.” dedi.

Bunun üzerine Hazret-i Ömer, “Aliah ve onun Resûlu daha iyi bilirler” diyerek yerine oturdu.

Evvelce Müslümanlar aleyhinde bulunan pek çok aşiretler ve kabileler Hudeybiye anlaşmasından son-

ra Rasûl-i Ekrem'e tâbi olduklarında, bu sefer yine Hazret-i Peygamber tarafından yapılan dâvet üzerine, etrafta bulunan Arap kabileleri, Ramazan başında takım takım Medine'ye gelmeye başladılar. Eshab da hazırlandı.

Rasûl-i Ekrem, Hicretin sekizinci senesi Ramazan'ın onundan sonra, on bin kişilik bir ordu ile Medine'den çıktı.

Evvelce bir gösteriş için Necid taraflarına gönderilmiş olan Ebû Katâde (R. A.) de dönüp yolda orduya katıldı. Bazı kabileler de yolda birleştiler. Bu suretle ordunun mevcudu 12.000 oldu.

Hudeybiye senesi Medine'den kalkan İslâm ordusu, 1500 kişi iken, iki sené sonra Mekke seferine çıkarılan ordunun 12.000 kişiye yükselmesi, Hüdeybiye anlaşmasının semeresidir. O vakit bu anlaşmaya karşı gelenletr, sulhun böyle güzel neticesini görünce, pişman ve mahcub oldular.

Rasûl-i Ekrem'in amcası Abbas (R. A.), evvelce imân ettiği halde, İslâm olduğunu gizler ve Mekke'de oturarak, Zemzem Sakalığı hizmetini yapardı. Bu sefer Müslümanlığını ilân ederek, çoluğu çocuğu ile birlikte çıkıp, Medine'ye gelirken İslâm ordusu ile karşılaştı ve ağırlığını Medine'ye gönderip, kendisi Rasûl-i Ekrem ile birlikte Mekke'ye yollandı.

Rasûl-i Ekrem bundan çok memnun olup, "Yâ Abbas, sen muhâcirlerin sonuncusu oldun" dedi.

Hazret-i Peygamber'in Amcazâdesi Abdülmuttalib'in torunu ve Hâris'in oğlu olan Ebû Sufyân ve oğlu Cafer ve halası Abdülmuttalib'in kızı Âtike'nin oğlu Ebû Ümeyye'nin oğlu Abdullah, Evva' denen yerde, Rasûl-i Ekrem'i karşılayarak, özür dila-

diler. Fakat Hazret-i Peygamber, onların yüzlerine bakmadı.

Çünkü Ebû Sufyân, Peygamber'likten evvel, Rasûl-i Ekremle gayet tatlı görüşüp konuşurken, Peygamberliğinden sonra, pek ziyâde düşmanlık ederek, aleyhinde hicviyeler söyler, Hassan da ona cevap verirdi. Ümeyye'nin oğlu Abduliah da, Rasûl-i Ekrem'e ezâ ederdi. İşte bundan dolayı Rasûl-i Ekrem onları kabul etmedi. Fakat sonra Hazret-i Peygamber'in zevcelerinden Ümm-i Seleme'nin ricası üzerine affetti, onlar da Müslüman oldular.

Yukarıda söylediğimiz gibi, Huzâa kabilesi yolları tutmuş olduğundan, Medine'den Mekke'ye gidip gelen olmadığı için, Kureyş bu büyük hazırlıktan haber alamamışlar, gaflet uykusunda kalmışlardı. Ordu Merr-uz-zahran adındaki vâdiye geldi.

Rasûl-i Ekrem, gece orada onbin ateş yaktırdı ve ordusunun geldiğini böyle büyük bir ateş donanması ile Kureyş'e bildirdi. Kureyş'in reisleri bunu haber alınca, şaşır kaldılar ve telâşa düştüler ve yine reisleri olan Ebû Sufyân'ın başına üstüler. O da, Hizâm'ın oğlu Hakîm'i ve Huzâa kabilesinden Verka'nın oğlu Büdeyl ile birlikte, Merr-uz-zahran'ın üzerindeki tepeye çıktılar ve "Bu kadar ateş yakan ordu acaba kimdir?" diye düşünüp, dolaşırlarken, ordudan öncü olarak çıkarılan süvari karakoluna esir düştüler.

Bu tarafta da Rasûl-i Ekrem'in amcası Abbas (R. A.), "Yarın Kureyş gaflet içinde bulunurken, bu kalabalıkla ansızın Mekke'ye girilecek olursa, büyük bir fenalık olacağı umulur, bâri ben de çıkayım, bir adam bulup Kureyş'e göndereyim, gelip de

emân dilesinler” diyerek, Rasûl-i Ekrem’in esterine binip, ordudan dışarı çıktı. Uzaktan Ebû Sufyân’ın sesini işitince, “Sen Ebû Sufyân mısın?” diye sordu. O da “Evet” deyince, tanıştılar ve görüştüler.

Hazret-i Abbas, Ebû Sufyân’ı arkasına alıp, Peygamber’in huzuruna götürürken, kimlerin arasından geçseler herkes başını kaldırıp, “Gece vakti ordu içinde gezen kimdir” diyorlar ve Rasûl-i Ekrem’in esteri üstünde Hazret-i Abbas’, görünce, birbirine “Peygamber’in amcası, Peygamber’in amcası” diyerek başlarını önlerine eğiyorlardı.

Hazret-i Ömer’in yanından geçerlerken, Ebû Sufyân’ı Hazret-i Ömer tanıyıp, hemen Peygamber’e koştu, “Yâ Resûlallah, Ebû Sufyân geliyor, izin ver hemen boynunu vurayım” derken, Hazret-i Abbas, koşarak gelip, Ebû Sufyân’ın affedilerek, serbest bırakılmasını Hazret-i Peygamber’den rica etti.

Hazret-i Ömer, eli kılıcının kabzasında emir bekliyordu. Rasûl-i Ekrem, Abbas’a “Sen onu bu gece tevkif et” dedi. O da Ebû Sufyân’ı alıp, o gece kendi yanında hapsedti, ertesi sabah Rasûl-i Ekrem’in çadırına getirdi.

Rasûl-i Ekrem: “Ey Ebû Sufyân, henüz (Lâ-ilâheillallah) diyeceğin vakit gelmedi mi?” diye sordu.

Ebû Sufyân: “Eğer Allah’dan başka ilâh, yani tapacak yok desem, bu kadar putları ne yapayım? Lât ve Uzzâ’dan nasıl geçeyim?” diyerek biraz düşünüp durdu. Sonunda (Lâilâheillallah) deyiverdi.

Sonra Rasûl-i Ekrem, “Muhammed Resûlallah” diyeceğin vakit daha gelmedi mi?” deyince Ebû Sufyân; “Yâ Muhammed, bunun için bana biraz

zaman ver. Çünkü bundan dolayı zihnimde düğümler var” diye cevap verdi.

Hazret-i Ömer ise dışarıda dolaşıp, geziniyordu ve “Ah Ebû Sufyân, sen dışarda olsan böyle saçmayamazdın” diye kendi kendine söyleniyordu.

Hazret-i Abbas da, “Ne yapıyorsun Ebû Sufyân, aklını başına devşir, Ömer dışarda kılıç ile bekliyor, senin başını kesmek için fırsat gözetliyor” diye nasihat ediyordu.

Bunun üzerine Ebû Sufyân, “Muhammed Resûlallah” diyerek, Ömer’in pençesinden yakasını kurtardı. Yine o mecliste Hakim ile Büdeyl de Müslüman oldular.

Rasûl-i Ekrem, Hazret-i Abbas’a, “Ebû Sufyân’ı al da, ordunun geçeceği boğaza götür ki, Allah’ın askerini seyretsin” dedi.

Hazret-i Abbas: “Yâ Resûlallah, Ebû Sufyân övünmeyi sever bir adamdır. Ona övünecek bir imtiyaz verseniz” dedi.

Rasûl-i Ekrem de: “Kim ki Ebû Sufyân’ın evine girerse emindir, kim ki mescidi şerife girerse emindir, kim ki kendi evine kapanırsa emindir, kim ki silâhı bırakırsa emindir, kim ki İbn-i Hüzâm’ın evine girerse emindir” buyurdu.

Bunun üzerine Hazret-i Abbas, Ebû Sufyân’ı alıp, ordunun geçeceği boğazın ağzına götürdü.

Asker o boğazdan bölük geçtikçe, Ebû Sufyân kim olduklarını soruyor, Hazret-i Abbas da anlatıyordu.

Önce Allah’ın kılıcı Velid’in oğlu Hâlid (R. A.) 1000 kişilik Süleymoğulları kabilesiyle Ebû Suf-

yân'ın hizasına geldiklerinde, hep bir ağızdan Tekbir aldılar.

Ebû Sufyân: "Bu kim?" dedi. Hazret-i Abbas, "Hâlid" deyince, "Şu bizim Velid'in oğlu Hâlid mi?" deyince, Hazret-i Abbas da "Evet" diye cevap verdi.

Sonra Avvâm'ın oğlu Zübeyr, muhâcirlerin sancğını çekerek 400 nefer zırhlı babayığitlerle yine Tekbir alarak geçerlerken, Ebû Sufyân yine "Bu kim?" diye sordu, Abbas da, "Avvâm'ın oğlu Zübeyr" deyince, Ebû Sufyân, "Yâ, hemşirenizin oğlu mu?" dedi.

Sonra Ebû Zerr-i Gıfârî (R. A.), 300 kadar delikanlı ve çevik Gıfâroğlu yiğitleri ile geçerlerken, Ebû Sufyân yine, "Bunlar kim?" dedi. Abbas: "Benî Gıfâr kabilesi" deyince, Ebû Sufyân; "Bizim onlarla aramızda bir şey yok" dedi.

Ondan sonra Huzâa kabilesinin bir şubesi olan Benî Ka'b'dan 500 kişi süvari olarak, sonra Müzeyne kabilesinin 800 okçusu, Benî Leys ile Benî Damra'nın 400 aslanı gelip geçtiler.

Daha sonra Arabın meşhur kahramanlarından Eşca' kabilesi geçerken, hangi kabile olduğunu sordu. Abbas da: "Eşca' kabilesi" diye cevap verdi.

Ebû Sufyân: "Sübhanallah, Muhammed'in en büyük düşmanı bunlardı, şimdi nasıl oldu da boyun eğmişler?" diyerek şaşırdı. Bunun üzerine Hazret-i Abbas: "İslâm nûru onların kalbini aydınlatmış, bu da Allah'ın bir lûtfudur" dedi.

Daha sonra Cüheyne'nin 800 kahramanı ve başka kabile ve aşiretler bölük bölük gelip geçtikçe, Ebû Sufyân'ın gözleri doldu: "Kısa zamanda bu kadar kabileleri toplayıp hepsini bir vücut gibi ha-

bersizce Mekke'ye kadar göndermek ne büyük kuvvettir." diye derin düşünceye daldı.

Ebû Sufyân bu düşüncede iken, uzaktan asıl Peygamber ordusu görüldü. 5000 kadar seçkin asker atlı ve zırhlıların en gösterişlileri beraberdi.

Rasûl-i Ekrem, Kusvâ adındaki devesine binip, önünde Ensarın sancağı ile İbn-i Ubâde, sağında Hazret-i Ebû Bekir, solunda Hudeyr'in oğlu Üseyyit ve etrafında diğer Eshab, zırhlara bürümüş oldukları halde Tekbîr alarak geliyorlardı.

Ebû Sufyân bunu görünce, "Ey Abbas, kardeşinin oğlunun mülk-ü saltanatı ne kadar büyümüş?" deyince, Abbas: "Sus, o mülk-ü saltanat değil, Peygamberliktir" deyince, Ebû Sufyân da, "Evet Peygamberlik" dedi.

Bütün İslâm ordusu boğazdan geçtikten sonra, Hazret-i Abbas da Ebû Sufyân'ı bıraktı.

Ebû Sufyân, hemen Hizâm'ın oğlu Hakim ile beraber Mekke'ye gitti ve Harem-i Şerif'e varıp, Kureys'e hitaben, "Ey nâs, işte gelen Muhammed'dir. Sizin karşı duramayacağınız bir kuvvet ile geliyor" diye gördüklerini onlara bildirdi. Onlar, "Muhammed ne dedi?" diye sorduklarında, "Ebû Sufyân'ın evine giren emindir, mescide giren emindir, evinde oturup kapısını kapayan emindir" diye cevap verdi.

En son olarak, "Ey Kureys cemâati, Müslüman olun, selâmet bulasınız" diye sözü bitirdi.

Bunun üzerine Ebû Sufyân'ın meşhur karısı Hind, hemen kocasının üzerine hücum etti ve sakallından tuttu, "Ey Galiboğulları, şu bunak herifi öldürünüz" diye haykırdı. Ebû Sufyân ona: "Saka-

lımı bırak, Allah'a yemin ederim, Müslüman olmazsan senin de boynun vurulur. Haydi evine git, sesini çıkarma" dedi ve karısını susturdu, o da evine gitti.

Bunun üzerine Mekke içinde büyük bir velvedir koptu. Halk ne yapacağını şaşırdı. Kimi Ebû Sufyân'ın evine, Kimi Harem-i Şerif'e koşuyor, kimi kendi evine kapanıyor, kimisi de bir yerde duramayıp, sokaklarda dolaşüyor, kimi silâhlanıyor, kimi silâhını atıyor, kâh toplanıyorlar, kâh dağılıyorlardı.

Kureys'in reisi olan Ebû Sufyân imâna gelince, Kureys'in çoğu da İslâma yöneldiler.

Fakat Amr'ın oğlu Süheyl, Ebû Cehil'in oğlu İkrime, Umeyye'nin oğlu Safvân, Bekiroğulları, Hârisoğulları, Hüzeyl ve Ehâbiş kabilelerinden bir miktar asker toplanıp, Mekke'nin alt tarafında Handeme denilen yerde muharebe için hazırlandılar.

Rasûl-i Ekrem ise Mekke'nin üst tarafında Cedâ adıyla bilinen dağ yolu ile, Mekke'ye girmek için Hazret-i Zübeyr'i, öbür taraftan da, Ubâde'nin oğlu Sa'd'ı birer fırka ile vazifelendirdi. Mekke'nin alt tarafından Handeme yolu ile gitmek üzere de Hazret-i Hâlid (R. A.) i bir fırkaya kumandan yaptı. Huzâa, Süleym, Eslem, Gifâr, Müzeyne, Cüheyne kabileleri hepsi Hazret-i Hâlid ile beraberdi.

Fahr-i Âlem, "Kureysliler taarruza geçmeyince, siz harbe girişmeyiniz" diye hepsine emir verdi. Bunun üzerine İslâm ordusu kimseye taarruz etmeden, edeb ve saygı olgunluğu ile Mekke'ye girmek üzere kol kol yürüdüler.

Ahaliden de taarruz eden olmadı. Fakat Handeme'de Süheyl, İkrime ve Safvan'ın topladığı askerler, Hazret-i Hâlid'in fırkasının yolunu kesmek is-

tediler. Hazret-i Hâlid onlara nasihat ettiyse de, dinlemediler ve muharebeye başladılar. Hattâ Câbir'in oğlu Kürz'ü ve Eş'ari'nin oğlu Hubeyş'i şehid ettiler. Bunun üzerine Hazret-i Hâlid de muharebeye mecbur oldu, şiddetli bir hücum yaparak, hemen 13 müşriki öldürdü, geri kalanını da dağıttı.

Şehid olan bu Kürz, Bedir gazasından evvel Medine hayvanlarını yağma eden adamdır ki, İslâm oluktan sonra Eshab'ın seçkinlerinden olup, bir defa da Resûl-i Ekrem tarafından bir fırkaya kumandan tayin olunmuştur. Bu sefer Hubeyş ile beraber Mekke'nin fethine kurban oldu. - Allah ikisinden de hoşnud olsun -.

Rasûl-i Ekrem, Hazret-i Hâlid'in muharebe ettiğini işitip, "Ben muharebe yapılmasın diye tenbih etmedim mi?" deyince, "Hâlid'e taarruz ettiler, o da çaresiz savaştı" diye cevap verildi.

Başka taraflarda hiç muharebe edilmeksizin, İslâm ordusu takım takım Mekke-i Mükerrreme'ye girdiler.

O zaman Rasûl-i Ekrem, başında siyah bir sarık olduğu halde Mekke'ye girdi ve hemen Kâbe'yi Muazzama'ya gitti. Kâbe'yi görünce, kendileri tekbir almaya başladılar ve bütün Eshab da onunla birlikte tekbir getirdiler. Binlerce kişinin tekbirleriyle dağlar inledi, dağlardan gelen akisler sanki "hoş geldiniz" sesleriydi.

O gün Cuma idi ve Ramazan Bayramı'na 10 gün kalmıştı, Müslümanlar için mesud bir gündü.

Rasûl-i Ekrem Harem-i Şerif'e vardı, Beyt-i Şerif'in kapısında durdu: "Ey Kureyş cemâati, benden

ne umarsınız? Hakkınızda ne muamele edeceğim zannedersiniz?" diye sordu.

Orada bulunan Kureys'in eşrafı: "Hayır umarız ey kerem sahibi kardeş ve kerem sahibi kardeş oğlu" diye cevap verdiler. Bunun üzerine Fahr-i Âlem; "Gidiniz, hepiniz serbestsiniz" dedi.

Hazret-i Peygamber bu suretle Kureys taifesi hakkında umûmi af ilân ettiiyse de, içlerinden bazı kimseleri saydı ve onların kanı hederdir dedi.

Bunlar, Ebû Cehil'in oğlu İkrime, Safvân'ın oğlu Ümeyye, Ebû Serh-i Âmiri'nin torunu ve Sa'd'ın oğlu Abdullah, Zeb'ari'nin oğlu Abdullah, Hatal'ın oğlu Abd-ül-uzzâ, Nukayd'in oğlu Huveyriz, Sabâbe'nin oğlu Makîz ve Hazret-i Hamza'yı öldüren Vahşi ile, kadınlardan Ebû Sufyân'ın karısı olan Hind ve Hataloğlu'nun iki hânende câriyesi ve Hâşimoğullarının âzâdlılarından Sâre, bu afdan istisnâ edilmişlerdi.

İkrime, Rasûl-i Ekrem'e düşmanlıkta, babası Ebû Cehil'e benzerdi. Safvân da İslâm dininin büyük düşmanlarındandı. Sa'd'ın oğlu Abdullah ise, hicretten evvel vahiy kâtibi olmuşken, sonra mürted olmuş, yani dinden çıkmıştı. Zeb'ari'nin oğlu Abdullah ile, Nukayd'in oğlu Huveyriz ise, Mekke'nin meşhur şâirlerinden olup, Rasûl-i Ekrem'i hicveder ve aleyhinde pek fena sözler söylerdi.

İbn-i Hatal, evvelce imâna gelmişken, sonra tekrar dönmüştü ve adı geçen iki cariyeye Rasûl-i Ekrem'e söylenen hicviyeleri şarkı halinde okutturdu.

Sâre'de meşhur bir hânende olup, o da Rasûl-i Ekrem'in hicviyelerini İbn-i Hatal'ın karşısında oku-

yup, onu eğlendirirdi. Yukarıda geçtiği gibi, Mekke'nin fethinden evvel Medine'ye gelerek Müslüman olup, Rasûl-i Ekrem'den ihsan ve sadaka alıp, Mekkeye giderken, Hâtıb'ın mektubunu da beraberine almış ve yolda giderken tutulmuştu. Mekke'ye gince yine dinine dönmüştü.

Sabâbe'nin oğlu Makîz, evvelce imâna gelmişken, Ensardan biri yanlışlıkla onun kardeşini öldürdüğü için, o da Ensariyi öldürerek, dinden çıkmış ve Medine'den kaçarak, Mekke müşriklerine karışmış idi.

Vahşî ile Hind'in Uhud Muharebesinde şehidlerin Seyidi olan Hazret-i Hamza'ya yaptıkları muamele yukarıda görülmüştü. İşte bunların kanları heder kılındı. Onlar da idâm edileceklerini bildiklerinden, Mekke'nin fethedildiği gün her biri bir tarafa savuşup saklandı.

Fakat Mahzumlu Kureys'in oğlu Said ile, Ebû Berzet-ül Eslemî (R. A.), İbn-i Hatal'a tesadüf ederek, öldürdüler. İki hânende cariyeden birisi de, bu sırada öldürüldü.

Hazret-i Ali de, Nukayd'in oğlu Huveyriz ile Sâre'ye rastgelip, her ikisini öldürdü.

Handeme'de müşrikler perişan olunca, Sabâbe'nin oğlu Makîz bir takım arkadaşları ile bir yere gizlenip, şarap içiyorlardı. Abdullah-ül Kelbî'nin oğlu Nümeyle (R. A.), bunu işitince oraya gitti. Makîz'i kılıçla vurarak öldürdü. Öteki idâm mahkûmları kaçak idiler. Fakat isimleri bilindiğinden, herkes tetikte geziyordu.

Kureys eşrafından, Abdüluzzâ'nın oğlu Huveytib, kaçarak bir yerde gizlenmişti. Ebû Zer (R. A.),

onu görünce, Rasûl-i Ekrem'e haber verdi, o da "Biz öldürülmesini emrettiğimiz kişilerden başkasına emân vermedik mi?" deyince, Ebû Zer gidip Huveytîb'a haber verdi, o da Peygamber'in huzuruna gelerek Müslüman oldu.

Bu suretle umuma emân verildikten sonra, Hazret-i Peygamber yedi kere Beytullah'ı tavâf etti.

Hazret-i Fahr-i Âlem, tavâf ederken, Eshabı kiram da onun izine basarak yürürlerdi. O esnada Ebû Sufyân, bir yerde durup bunu seyrederken, içinden, "Ah, bir ordu toplasam da, şu adamla yine savaşa başlasam, nasıl olur" diye düşünüyordu.

Resûl-i Ekrem onun yanından geçerken, "O adam seni yine rezil ve zelil eder" deyince, Ebû Sufyân, dehşetlenerek tövbe ve istiğfar etti ve "Şimdi anladım ki sen Hak Peygamber'mişsin, dediğin gibi zihnimde öyle bir kuruntu vardı" diye itirafta bulundu.

Mülûh'u Leysi'nin torunu ve Ümeyyir'in oğlu Fudâle, Rasûl-i Ekrem tavâf ederken onu öldürmek niyeti ile yavaş yavaş yanına yaklaşıncâ, Hazret-i Peygamber ona, "Fudâle misin?" diye sordu. O da, "Evet" dedi. Rasûl-i Ekrem: "Ne düşünüyorsun?" deyince, o da "Hiç bir düşündüğüm yok, Allah'ın zikri ile meşgulum" diye cevap verdi. Rasûl-i Ekrem gülerek, "Zihninde kurduğun şeyden tövbe ve istiğfar et" dedi ve mübârek elini onun göğsüne koydu. Fudâle, hemen kendine gelerek, imânı kuvvetlenmiş olduğunu, sonradan başkalarına anlatmıştı.

Kâbe'de 360 put vardı. O gün hepsi kırılıp atıldı ve Beytullah, putlardan temizlendi.

Hübel adındaki put kırılıp yıkılırken, Avvâm'ın oğlu Zübeyr (R. A.), Ebû Sufyân'a, "Senin Uhud vakasında varlığı ile övündüğün Hübel'i görüyor musun?" deyince, Ebû Sufyân, "Artık sitemi bırak ey Zübeyr, görüyorum ki Muhammed'in Allahın'dan başka ilâh olsaydı, işler başka türlü olurdu" dedi.

Rasûl-i Ekrem, Kâbe-i Muazzama'nın kapısında durup, "Ey ahali, hâciblik yani Kâbe hizmeti ve Zemzem subaşılığı memuriyetlerinden başka, eskiden kalma ne kadar vazifeler ve âdetler varsa, hepsini kaldırıyorum ve iptâl ettim" buyurdular.

Zemzem subaşılığı memuriyeti Muttaliboğullarına bağlı olduğu için, o zaman bu memuriyet, Hazret-i Abbas'ın üzerinde idi. Hâciblik hizmeti de, Abdüddâr'ın oğlu Ebû Talha evlâdlarının üstünde olmakla, Kâbe'nin anahtarı, Talha'nın oğlu Osman'da idi.

Rasûl-i Ekrem, ondan Kâbe'nin anahtarını istedi. O da evine gidip anahtarı getirdi ve "Al emâneti" diyerek, Rasûl-i Ekrem'e verdi.

Ebû Talha ve oğulları, kendilerinden başka bir kimse Kâbe'yi açamaz zannederlerdi. Rasûl-i Ekrem ise, anahtarı alıp, Kâbe'yi açtı ve içeri girdi. Orada birçok suretler gördü, hepsini kaldırdı.

Hazret-i Abbas, Kâbe hizmetinin yani hâcibliğin ve zemzem subaşılığı hizmetinin bir arada Abdülmuttalib Oğullarına verilmesini rica etti.

Hazret-i Ali de; "Yâ Resûlallah, hâciblik vazifesini Ehl-i Beytine tahsis buyurmalısın" dedi.

Talha'nın oğlu Osman ise, babalarına ve dedelerine mahsus olan bu şerif hizmetin, elinden çıkacağını işitince, pek ziyade müteessir oluyordu.

O sırada Cibrîl-i Emîn geldi ve hâcibliğın yine Ebû Talha soyunda bırakılması emrini getirdi.

Bunun üzerine hemen Rasûl-i Ekrem, “Ey Talhaoğulları, emânetullahı ebediyen uhdenizde kalmak üzere alınız” diyerek, Kâbe anahtarını Talha'nın oğluna verdi.

Osman vefat edince, Kâbe anahtarı amcazadesi olan Osman'ın oğlu Şeybe'ye geçti, ondan da çocuklarına ve torunlarına kaldı, bugün bu hâciblik hizmeti Şeybeoğullarındadır.

Hazret-i Ebû Bekir'in vâlidesi Selmâ (R. A.), ilk imân edenlerdendi. Fakat babası Ebû Kuhâfe, çok ihtiyar olduğu halde, henüz imâna gelmemişti.

Bu sefer Hazret-i Peygamber, Kâbe'ye girince, Hazret-i Ebû Bekir, babası Ebû Kuhâfe'nin elinden tutup, Peygamber'in huzuruna getirdi. O da İslâmla müşerref oldu.

Sonra Fahri Âlem, Safâ üstüne çıkıp oturdu. Hazret-i Ömer de alt tarafında durdu ve halk birer birer gelip, biat etmeye başladı.

Önce erkekler İslâm üzerine biat eylediler ve Rasûl-i Ekrem de Allah'a ve Resûlüne itaat etmek üzere onların biatını kabul etti.

Erkeklerin biatı tamamlanınca, nöbet kadınlara geldi. Hazret-i Ali'nin hemşiresi Ebû Tâlib'in kızı Ümm-ü Hânî, Umeyye'nin oğlu Âs'ın kızı Ümm-ü Habibe, Esit'in oğlu Attâb'ın halaları Ervâ ve Âtike ve İbn-i Hişâm'ın oğlu Hâris'in kızı ve Ebû Cehil'in oğlu İkrime'nin karısı Ümm-ü Hakım ve Velid'in oğlu Hâlid'in kız kardeşi Fâhite gibi Kureys içinde şanlı ve itibarlı kadınlar, kadın kısmının önlerine düşüp, Peygamber'in huzuruna geldiler.

Utbe'nin kızı ve Ebû Sufyân'ın karısı olan Hind' de kıyafet değiştirerek kadınların arasına karışıp gelmişti.

Rasûl-i Ekrem onlara Allah'a ortak koşmaktan, hırsızlıktan, zinâdan sakınmak ve evlâdlarını öldürmemek, kimseye iftira etmemek ve Allah'ın emrine karşı gelmemetk suretiyle biat etmelerini teklif etti.

Bu sırada Hind ortaya atılıp, şirkten sakınma teklifini işitir işitmez, "Yemin ederim sen erkeklerle teklif etmediğin şartı bize teklif ediyorsun, her ne ise biz de onu yerine getireceğiz" dedi. Sonra hırsızlık bahsi gelince, yine Hind: "Yemin ederim, eğer hırsızlık etseydim, Ebû Sufyân'ın malından nice şeyler çarpardım" dedi.

Ebû Sufyân orada bulunuyordu. "Geçmişi varsa sana helâl olsun, geleceğe bakalım" dedi.

Fahr-i Âlem o vakit Hind'i tanıdı ve "Sen Hind misin?" diye sordu.

O da: "Ben Hind'im, geçmişi affet, Allah da seni affetsin" diye cevap verdi. Sonra Rasûl-i Ekrem zina etmemek şartını teklif edince, Hind; "Hür olan kadın hiç zina eder mi?" dedi.

Sonra Rasûl-i Ekrem, evlâdlarını öldürmemek şartına gelince, Hind: "Biz onları küçük iken büyüttük, büyüyünce de sen onları Bedir'de öldürdün, artık ne oldu ise orasını sen ve onlar daha iyi bilirsiniz" dedi.

Hazret-i Ömer'in vakar ve ağırbaşlılığı herkesçe bilinirken, Hind'in bu sözüne dayanamayıp güldü.

Sonra Rasûl-i Ekrem, kadınların iftiradan sakınmalarını teklif edince, Hind: "Yemin ederim ki iftira

çirkin şeydir, sen bize iyi ahlâk ile emrediyorsun” dedi.

Nihayet emirlere âsî olmamak teklifine gelince de, Hind: “Biz bu yüce divâna sonradan asî olmak için gelmedik” diyerek, sözünü bitirdi.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, bu suretle kadınlardan biât almak üzere Hazret-i Ömer’e emir verdi, o da el verdi ve vekâlet yolu ile kadınlardan biât aldı.

Hind’in evvelce kamı heder ilân edilmiş iken, bu suretle affa uğradı ve amân aldı ve hulûsu kalb ile imâna geldi.

Hattâ evine gidince ne kadar putlar varsa, “Bu kadar vakit size aldannışız” diyerek birer birer kırıp parçaladı ve hepsini mahvetti.

Fahr-i Âlem, Safâ üzerinde Cenab-ı Hak’a hamd-ü senâ ederken, Ensardan bazıları içlerinden, “Hazret-i Peygamber vatanına kavuştu, kavm-ü kabilesi ile görüştü, hiç burdan sonra dönüp de bizim şehrimize gider mi?” diye üzüntü içindeymişler, o esnada Cebrâil Aleyhisselâm gelerek, Rasûl-i Ekrem’e vahiy getirdi ve Ensarın bu düşüncelerini bildirdi.

Rasûl-i Ekrem, Safâ’da duasını bitirdikten sonra, bu hususu Ensardan sordu, onlar da, “Evet Yâ Resûlallah, zihnimize böyle bir düşünce geldi” dediler.

Hâtem-ül Enbiyâ Hazretleri de: “Ey Ensâr cemâati, ben Allah’ın kulu ve Resûluyum, sizin şehrinize hicret ettim, hayatım ve ölümüm sizin yanınızdadır.” dediler.

Ensâr-ı Kirâm Hazretleri de, Rasûl-i Ekrem’in bu iltifâtından fevkalâde sevindiler ve sevinçlerinden ağlaştılar.

Öğle olunca Hazret-i Bilâl-i Habeşî, Kâbe üzerine çıkıp ezân okudu.

O ne büyük ve ne güzel bir inkılabtır ki, sabahleyin Kâbe üstünde koca Hübel adındaki put dururken, bir anda yerle bir olup, öğle vakti ezân okunuyor ve Harem-i Şerif’de yüzlerce put varken, hepsi birden yok edilip, şerefli Kâbe’nin etrafında binlerce ağızdan Tekbir alınıyor. Lât ve Uzzâ denilen putlara tapılırken, yalnız tek bir varlık olan Allah’a ibâdet olunuyordu.

Kureyş taifesi dağılarak, kimi bir tarafa kaçıp gizlenmiş, kimi Mekke’nin etrafındaki dağlara ve bayırlara çıkıp, uzaktan olanı biteni seyrediyorlardı. Bir takımı da Ebû Sufyân ile birlikte Kâbe avlusunda durup, böyle birden bire zuhura gelen büyük değişiklikleri hayret içinde, şaşkınlıkla seyrediyorlardı.

İşte o vakit Ebû Cehil’in kızı Cüveyriye; “Allah, babama lûtfu ihsan etmiş ki, vaktiyle ölüp, Bilâl’in Kâbe üzerinde bağırdığını görmedi” demiş.

Hişâm’ın oğlu Hâris de: “Keşke evvelce ölüp de, bugünü görmeyeydim” diye söylenmiş.

Onlarla beraber bulunan öteki Kureyş eşrafı da, bu yolda sözler söylemişler.

Fakat Ebû Sufyân: “Ben Muhammed’in hakkında bir şey söylemem, çünkü ona gökten haber veriliyor” demiş.

Bu esnada hemen Rasûl-i Ekrem, onların yanına gidip, aralarında gizlice konuştuklarını birer birer kendilerine haber verdi. Hâris hemen “Artık ben inandım ki, sen Hak Peygamber’sin, çünkü bizim

bu sözlerimizi hiç kimse işitmedi" diyerek, şahadet getirdi.

Yukarıda kanları heder edilen kaçakların ahvaline gelince:

Hind'in affedilip, amâna girmesi öteki kaçaklara cesaret verdi ve İbn-i Hatal'ın gizlenen hânende cariyelerinden biri de Peygamber'in huzuruna gelerek, af diledi ve Müslüman oldu, Rasûl-i Ekrem de onu affetti.

Ebû Serh'in torunu ve Sa'd'ın oğlu Abdullah da, Hazret-i Osman'ın süt kardeşi olduğundan, o da ona sığınmış ve Hazret-i Osman da onu saklamıştı. Herkese emniyet ve şehre huzur geldikten sonra, Hazret-i Osman onu meydana çıkardı, Peygamber'in huzuruna getirdi, affettirdi. Ondan sonra bu zat çok kuvvetli Müslüman olup, birçok muharebelerde bulunmuş ve Hazret-i Osman'ın halifeliği zamanında Mısır'a vâli tayin olunmuştu.

Ebû Cehil'in oğlu İkrime, Handeme'de mağlûb ve perişan olduktan sonra, Yemen tarafına kaçmıştı. Karısı Ümm-ü Hakim, Müslüman olduktan sonra, Rasûl-i Ekrem'den onun için amân aldı ve arkasından gidip, onu Yemen sahilinde buldu: "İnsanların en ziyade yumuşak başlı ve kerîmi olan zat tarafından sana aff-u amân ile geldim" diyerek onu geri çevirdi ve Peygamber'in huzuruna geldi, bu suretle de İkrime Müslüman oldu.

Umeyye'nin oğlu Safvân da, Cidde'ye kaçmıştı, Veheb-i Cumahî'nin oğlu Umeyyir, Peygamber'in huzuruna gelip, "Yâ Resûlallah, Safvân benim kavamimin ulusudur, senden korkup kaçtı, onu da affet

ve amân ver” dedi, Rasûl-i Ekrem ona da amân verdi.

Bunun üzerine Umeyyir Cumahî Cidde’ye gitti, Safvân ile görüştü ve Rasûl-i Ekrem’in nasıl yüksek fıtratta halim ve selim ve akrabasına vefalı olduğunu beyan etti ve “O senin amcazadendir, o’nun büyüklüğü ve şerefi senin şerefindir” dedi ve Mekte’i Mükerreme’ye getirdi, Peygamber’in huzuruna çıkardı.

Safvân Peygamber’in huzurunda Umeyyir’e işaret ederek, “Bu adam diyor ki sen bana amân vermişsin doğru mu?” diye sordu.

Rasûl-i Ekrem de: “Doğrudur” diye cevap verdi.

Safvân: “Öyle ise Müslüman olmak için bana iki ay müddet ver” dedi.

Rasûl-i Ekrem: “Dört ay muhayyersin” buyurdu.

Bunun üzerine Safvân, bir müddet müşrik olduğu halde amânda kaldı.

Zeb’arî’nin oğlu Abdullah, Hazret-i Ali’nin hemşiresi Ümm-ü Hânî (R. A.) nın zevci olan Veheb’in oğlu Hübeyre ile beraber Negrân’a gitti, Hübeyre orada müşrik olduğu halde öldü. İbn-i Zeb’arî ise dönüp Mekke’ye geldi ve özür diledi, Rasûl-i Ekrem de onu affetti ve bundan memnun olduğu için, nice nice şiirlerle Rasûl-i Ekrem’e methiyeler söyledi.

Hazret-i Hamza’nın katili olan Vahşi, bir müddet şurada burada dolaştı fakat sığınacak yer bulamayıp, sonunda Rasûl-i Ekrem’e sığındı. O da onu affetti, fakat, “Gözüme görünme” buyurdular. Vahşi serbestçe gezdiği halde, Rasûl-i Ekrem’e asla görünmezdi.

Deniz kenarında Müşellel adında bir dağ vardır ki, oradan Kudeyd denen yere inilir. İşte o dağın üzerinde Evs ve Hazrec kabilelerinin Menâd adında bir putu vardı. Ramazan Bayramına altı gün kala Zeyd'in oğlu Sa'd (R. A.), onu yıkmaya memur edildi ve o da gidip putu yıktı.

Mekke'ye bir konak mesâfede olan Nahle denen yerde Kureys'in Uzzâ adında bir putu vardı ki, onlara nazaran putların en büyüğü idi. Bayrama beş gün kala onun da yıkılması için Hazret-i Hâlid memur edildi, bir miktar süvari ile gidip, o putu da parçaladı.

Mekke'ye üç mil uzakta Hüzeyl kabilesinin de Suva' adında bir putu vardı. Onun yıkılması için de Âs'ın oğlu Amr (R. A.) memur olmakla, gidip onu parçaladı ve yerle bir etti.

HUZEYME VAK'ASI

Mekke'nin fethinden sonra, Rasûl-i Ekrem, kabileleri dine davet için her tarafa memurlar gönderdi. Hazret-i Hâlid de Nahle'den döndükten sonra, mücahit ve Ensar ile Süleymoğulları kabilesinden bir fırka ile, Huzeyme kabilesine gönderdi.

Halbuki cahiliyet zamanında bu Huzeyme kabilesi, Avf'in oğlu Abdurrahman'ın babasını, Velid oğlu Hâlid'in de amcasını öldürmüş olduklarından, Hazret-i Hâlid onlardan intikam almak için fırsat arıyordu.

Hazret-i Hâlid Şevvâl ayında Mekke'ye bir konak arası olan Yelemlem nahiyesine vardı. Huzeyme

oğulları onları silâhlı olarak karşıladılar. Hâlid, “Silâhlarınızı bırakınız, çünkü halk Müslüman oldu” dedi. Onlar da söz dinliyerek, silâhlarını bıraktılar.

Bu durumda onlara hücum etmek hiç doğru değil iken, Hâlid onların ellerini bağlattı ve kendilerini askerlere dağıtarak, “Herkes kendi esirini öldürsün” diye emretti.

Beni Süleym kabilesi, kendilerine verilen esirleri öldürdüler. Fakat muhâcirlerle Ensar, bu çirkin işi yapmaktan çekinerek, ellerindeki esirleri salıverdiler.

Hakikatte de Hâlid’in bu hareketi çok çirkin bir iş oldu. Haştâ suçunu bastırmak için, Eshabın büyüklerinden olan Avf’in oğlu Abdurrahman hazretlerine, “Babanın öcünü aldım” deyince, Hazret-i Abdurrahman, “Öyle değil, sen amcanın öcünü almak için Müslümanlık asrında, cahiliyette yapılan işi yaptın” diye onu azarladı.

Rasûl-i Ekrem, o vakayı işitince, “Yâ Rabbi ben Hâlid’in yaptığı işten beriyim” buyurdu ve birçok mal ile Hazret-i Ali’yi Hüzeymeoğullarına gönderdi.

Hazret-i Ali, Beni Hüzeyme’ye varınca, öldürülen adamların diyetlerini verdi, “Daha bir hakkınız kaldı mı?” diye sordu, “Hayır kaimadı” dediler. Hazret-i Ali: “Bilemediğiniz daha başka kaybınız varsa bunlar da ona karşılıktır” diyerek, yanında kalan malları da ona verdi.

Hazret-i Ali dönünce, yaptığını Hazret-i Peygambere haber verdi, Rasûl-i Ekrem de onun bu yaptıklarını takdir buyurdu.

HUNEYN MUHAREBESİ

Mekke fetholununca, Kureyş'in çoğu Müslüman olmuştu. İmân etmeyenler pek az kaldı. Bu suretle İslâm dîni bir derece daha meydan aldı.

Evvelce Kureyş'in taraftarı olan kabile ve aşiretler, giftikçe Müslümanlığa yöneldikleri için, İslâm dininin her tarafta şöhreti arttı.

Fakat arabin en büyük kabilelerinden biri olan Hevâzin kabilesi, Rasûl-i Ekrem ile muharebe etmek için aralarında anlaştılar. Tâif ile Mekke arasında Huneyn denilen vâdide toplanmaya başladılar.

Mes'ud'u Sakâfi'nin torunu ve Esved'in oğlu Karib, Sakif kabilesi ile oraya geldi. Rasûl-i Ekrem'in küçük iken süt emdiği Bekir'in oğlu Benî Sa'd kabilesi ile Benî Ceşm gibi başka kabileler de gelip onlara katıldı. Bu suretle Havâzin ordusunun sayısı yirmibini geçti.

Rasûl-i Ekrem, kendi aleyhinde öyle büyük bir ordunun toplandığını işitti ve hemen büyük hazırlıklara başladı. Hattâ Safvândan iğreti silâhlar istedi, Safvân: "Gasıp suretiyle mi Yâ Muhammed?" diye sordu.

Rasûl-i Ekrem: "Hayır gasıp değil, sonra sana geri verilmek üzere ve kaybolursa ödenmek şartı ile ödünç olarak istiyorum" buyurdu.

Safvân da, "Öyle ise beis yok" dedi ve âriyet olarak üçyüz zırh verdi.

Hâris'in oğlu Nevfel de, bu suretle üçyüz mızrak ödünç verdi.

Hâsılı Rasûl-i Ekrem harp hazırlığını tamamladı ve Mekke'nin fethinden sonra, Müslüman olan

Kureyş eşrafından Esîd'in oğlu Attâb (R. A.) ı Mekke'de kaymakam bıraktı. O vakit Attab'ın yaşı 20 idi.

Mekke ahalisine dinî öğretmek için Rasûl-i Ekrem Cebel'in oğlu Mu'az Hazretlerini Attab ile bıraktı.

Şevval'in yedinci günü, Döldül adındaki esterine binerek, onikibin askerle Mekke'den çıkıp, Huneyn tarafına gitti.

Bu askerin bin neferi muhâcirlerden, dörtbin kişisi de Ensardan, beşbini de Cüheyre, Müzeyne, Beni Selim ve Eslem, Gifar ve Eşca' kabileleri, ikibin kişisi de Mekke ahalisindendi.

Hazret-i Peygamber ile beraber 80 kişi de müşrik olarak bulunuyordu. Onlardan biri de Safvân idi.

Beni Selim ile, Mekke askeri, öncü olup, reisleri de vaktin en yiğit ve mahir süvari kumandanı olan Velid'in oğlu Hâlid idi.

İşte böyle mükemmel bir ordu ile Rasûl-i Ekrem, Şevvâl'in 11 inde Huneyn'e geldi.

Müslümanlardan bazıları, ordunun bu kuvvetini görüp, "Bu asker hiç bir vakit düşmandan az olsa da mağlûb olmaz" dediler.

Halbuki bu söz, yanlış bir sözdü. Çünkü çokluk ve kuvvet her ne kadar düşmana galebe çalacak sebeplerden ise de, yardımı yapan Allah'dı. İnsan-oğlu, sebebi hazırlayacak fakat yardımı Allah'dan bilecektir, yoksa kendini beğenen, sonra utanır. Kendi kuvvetine güvenen daima aldanır.

Allah da sevgili kulu Resûlunu galib eden ve muzaffer kılan ancak kendisi olduğunu ona bildir-

mek için, bu muharebede önce İslâm ordusuna bir bozgunluk gösterdi. Sonra da yine kendi lûtfu ile büyük bir zafer ihsan eyledi.

Düşman ordusunun başkumandanı ve Hevâzin kabilesinin şeyhi olan Avf-ı Nasrî'nin oğlu Mâlik, askerini gayrete getirmek ve onları fedakârane savaştırmak için, bütün kadınları ile çocuklarını ve hayvanlarını harp meydanına sürdü ve "Hepiniz tek bir vücut olarak hücum ediniz" diye askerine emir verdi.

Hazret-i Hâlid, Huneyn'de serbestçe koşup yürürken, pusularda gizlenmiş olan Havâzin askeri birdenbire çıkıp, şiddetli bir şekilde hücum edince, Selim kabilesi bozuldu. Mekke askeri de onların yolunu tuttu. Onların bu bozgunu öteki İslâm askerlerine de geçerek, bütün İslâm ordusu dağıldı.

Hattâ Hazret-i Peygamber'in yanında yalnız amcası Abbas ve amcazâdesi Hâris'in oğlu Sufyân ile, Hazret-i Ebû Bekir, Ömer, Ali ve Zeyd'in oğlu Üsâme gibi pek az Eshab kaldı.

Bu bozgunluk üzerine, imânı zayıf olan genç Müslümanlardan bir çoğunun fikri bozuldu.

Hattâ Mekke halkından bazıları birbiriyle konuşurken, Harb'in oğlu Ebû Sufyân "Bu bozgunun denize kadar arkası alınmaz" demiş.

Ümeyye'nin oğlu Safvân'ın ana bir kardeşi olan Kelde, "Bugün sihir bozuldu" dedi. Safvân ise henüz Müslüman olmamışken, "Sus, Allah ağzını yırtсын, bana Hevâzinden biri hakim olmaktansa, Kureys'ten biri hakim olması daha iyidir." diye Kelde'yi azarladı.

Rasûl-i Ekrem ise, sebatta, şecâatte herkese üstündü. En dar ve tehlikeli zamanlarda da telâş ve acele etmezdi.

Hazret-i Ali demiştir ki: “Muharebe şiddet bulup da, başımız sıkıya geldiği zaman biz hep Resûl-allah’a sığınırız”.

Bu vakada da, Fahr-i Âlem’in herkesten daha cesur olduğu görüldü.

Şöyleki: Ordu bozulup da, Hazret-i Peygamber yalnız kalınca, asla fütûr etmeden ve hiç telâş göstermeden, Düldül’ü düşmana doğru sürdü, Hazret-i Abbas ise ileri gitmesin diye Düldül’ün dizginini tutuyordu.

O vakit Fahr-i Âlem, yanındaki Eshabı ile sağ tarafa çekilip durdu ve “Ey nâs, geliniz, ben Allah’ın Resûluyum, Abdullah’ın oğlu Muhammed’im” diye seslendi.

Gür sesli oğlan Hazret-i Abbas da, yüksek bir sesle, “Ey Akabe’de biat eden Ensar, Ey Rıdvan ağacının altında geri dönmemek üzere söz veren Eshab” diye bağırdı. Bunu işiten Eshab “Lebbeyk, lebbeyk” diyerek geri döndüler ve hemen gelip, Rasûl-i Ekrem’in etrafında toplandılar.

Hele İbn-i Huzeyr’in oğlu Üseyyit (R. A.); “Yâ Evs” ve Ubâde’nin oğlu Sa’d da: “Yâ Hazrec” diye seslendiklerinde, arıların beylerinin başına nasıl üşüşüp toplanırlarsa, bu kabileler halkı da koşuştular ve onların başına üşüştüler.

İşte bu surette bozulmuş olan asker, her taraftan koşup, Rasûl-i Ekrem’in yanına geldiler ve şiddetle muharebeye giriştiler.

Havâzin askeri, bütün şiddeti ile hücum ederek

gelirken, Hazret-i Ali karşı çıkıp onların bayraktarlarını öldürdü.

O sırada Rasûl-i Ekrem: “Şimdi fırın kızdı” buyurdular ve yerden bir avuç toprak alıp, düşmanların yüzlerine doğru attılar ve gökten melekler inip, Rasûl-i Ekrem’e yardım etti, bu suretle düşmanlar hemen kaçmaya yüz tuttu. İslâm ordusu da onların arkasına düşüp, istediklerini öldürdüler ve istediklerini esir ettiler. Yalnız Ensardan ve Hazrec kabilesinden Ebu Talha (R. A.) müşriklerden 20 kişi öldürdü ve bu suretle müşriklerin yetmiş bu kadarı telef ve bir çoğu esir, geri kalanı da dağılarak perişan oldu. Bütün malları ve çoiuk çocukları İslâm askerinin eline geçti. Müslüman şehidlerin sayısı ise 4 kişi idi.

Önce İslâm askerlerinin bozulduğu haberi Mekke’de yayılınca, bazıları, “Muhammed ölmüş ve Muhammediler dağılmış, bundan sonra Arab kavmi de, babalarının dinine dönerler” diyerek, memnunluk göstermişlerdi.

Mekke Kaymakamı olan Attâb (R. A.) ise, “Muhammed ölür ise, şeriati vardır ve Tanrısı diridir” demiş.

Sonradan İslâm ordusunun kazandığı haberi Mekke’ye gelince, Attâb ile Mu’az (R. A.), yeniden dünyaya gelmişçesine memnun oldular.

G A R İ P B İ R V A K ’ A

Yukarıda geçtiği gibi, Rasûl-i Ekrem Medîne’den hareket etmeden evvel Ebû Katâde (R. A.) yi bir miktar asker ile Yemen’e göndermişti.

İzam denilen yere geldikleri zaman, Ezbat'ın oğlu Âmir'e tesadüf etmişler, Âmir onlara selâm vermiş ve kendisinin Müslüman olduğunu bildirmiş iken, Ebû Katade'nin maiyetindeki askerlerden Cüsâme'nin oğlu Muhallim, eski bir geçmişten dolayı Âmir'i öldürmüş ve devesi ile eşyasını ganimet diye almıştı.

Sonra Ebû Katâde, askeri ile dönüp, Medine'ye gelirken, Rasûl-i Ekrem ordusu ile Mekke'ye hareket etmiş olduğu için, o da arkadaşları ile Mekke yolunu tuttu. Yolda Rasûl-i Ekrem'e kavuştular, Mekke fethinde bulunduktan sonra, Huneyn Muharebesine de gitmişlerdi.

Rasûl-i Ekrem Huneyn vâdisinde öğle namazını kıldıktan sonra, bir ağaç gölgesinde oturdu. Eshabı Kirâmı da etrafında saf olup durdu.

O vakit Gatfan'dan Fezâre kabilesinin reisi olan Hısn'ın oğlu Üyeyne kalkıp Âmir'in kanını dava etti.

Benî Temim kabilesi şeyhi olan Hâbis'in oğlu Akra'da, Muhallim'i koruyarak, müdafaaya kalktı.

Peygamber'in huzurunda uzun uzadıya muhakemeden sonra, iki tarafın veresesinin muvafakatiyle diyete karar verdiler ve "Muhallim gelsin de, Rasûl-i Ekrem onun için istiğfar etsin" dediler.

Muhallim geldi, Peygamber'in önünde oturdu.

Rasûl-i Ekrem: "Âdın nedir?" diye sordu.

"Cüsâme'nin oğlu Muhallim" diye cevap verdi.

Rasûl-i Ekrem: "Âmir İslâmiyetini meydana koymuşken, sen onu katlettin mi?" dedi.

Muhallim: Onun İslâmı ikrar etmesi ancak ölümden kurtulmak için idi" dedi.

Rasûl-i Ekrem: “Ya sen onun kalbini yardım mı ki, doğru mu, yalan mı bilesin” dedi.

Muhallim: “Onun kalbi bir et parçasıdır, yarılsa ne anlaşılır?” dedi.

Rasûl-i Ekrem: “Kalbini bilmezsin, lisânına da inanmazsın, ne yapmalı?” dedi.

Muhallim: Başka diyecek bir şey bulamayıp, “Yâ Resûlallah benim için istiğfar et” dedi.

Rasûl-i Ekrem: “Allah seni affetmesin” deyince, Muhallim, gözlerinden yaş akararak kalkıp gitti ve kederinden bir hafta zarfında vefat etti.

Gömüldüğü zaman yer onu kabul etmeyip, dışarı attı, tekrar defnolununca, yer onu yine attı.

Kavmi gelip Rasûl-i Ekrem’e haber verdi, Rasûl-i Ekrem: “Bu toprak ondan daha fenalarını kabul eder, fakat Cenâb-ı Hak size ibret dersi vermek istiyor” dedi.

Ondan sonra yakınları Muhallim’i tekrar gömdüler ve üzerine büyük taşlar koyup gittiler.

E V T A S V A K ’ A S I

Huneyn’de Havâzin ordusu dağılıp perişan olduktan sonra, kaçanlardan bir takımı Hevâzin taraflarında Evtas denilen vâdide toplandı.

Ebû Âmir (R. A.), bir fırka askerle oraya gidip, harbe başlayınca, şehid oldu. Yerine Ebû Musa el-Eş’arî geçerek savaşı kazandı ve birçok esirlerle, pek çok ganimet malları alarak, geri döndü.

Bu esirler içinde Benî Sa’d kabilesinden Hâris’in kızı Şeymâ da vardı. Rasûl-i Ekrem’in süt kızkar-

deşi olduğunu haber verdi, Peygamber'in huzuruna getirildikte, Rasûl-i Ekrem onu tanıyıp müteessir oldu, hattâ mübârek gözlerinden yaş geldi. Hırkasını yere yayıp, Şeymâ'yı onun üzerine oturttu ve pek çok hürmet ve riayet etti. Ona bir köle ve câriye, iki deve ve bir miktar koyun verdi, kabilesinin yanına gönderdi.

T Â İ F ' İ N M U H A S A R A S I

Yukarıda anlatıldığı gibi, birleşmiş kabilelerin orduları dağılıp, perişan olunca, artık Arab kabilelerinde Müslümanlara karşı gelecek kuvvet ve kudret kalmadı.

Fakat Sakîf kabilesi, vatanları olan Tâif şehrine gittiler ve kaleye girip, kendilerini korumaya başladılar.

Hevâzin kabilesinin reisi olan Avf'in oğlu Mâlik de onlarla beraber gidip, Tâif kalesine kapandı.

Onun üzerine Hazret-i Peygamber, esirler ile ganimet mallarının Mekke'ye 10 mil kadar mesâfesi olan Ci'râne adındaki yerde toplanmasını emretti ve onları korumak üzere de bir miktar asker bıraktı, geri kalan askerle Tâif'e gitti ve Tâif'lileri sıkı sıkı muhasara ederek sıkıştırdı. Hattâ Selmân-ı Fârisî (R. A.) nin delâleti ile mancınık da kullandı.

Sakîf kabilesinin reisi olan Mes'ud'un oğlu Urve ile, Seleme'nin oğlu Gaylân, Mekke'nin fethinden sonra, Rasûl-i Ekrem'in Tâif üzerine yürüyeceğini daha evvel düşünmüş oldukları için, mancınık atmak sanatını öğrenmek üzere Cürüş tarafına gitmiş ol-

duklarından, Huneyn vakasında bulunmadıkları gibi, Tâif'in muhasarasında da bulunamadılar.

Fakat Sakif kabilesi ile Tâif'te bulunanlar kaleden kendilerini şiddetli müdafaa ettiler ve pek çok ok attılar. Attıkları oklar çekirge sürüsü gibi havada uçup birbiriyle tokuşarak, İslâm ordusu üzerine düştü. Bu suretle Müslümanlardan 12 kişi şehid oldu, birçokları da yaralandı.

Bu sırada Tâif'ten birçok köleler kaçıp, orduya geldilert, Rasûl-i Ekrem hepsini âzâd etti.

Velid'in oğlu Hazret-i Hâlid de birkaç defa meydana atılıp, karşısına er diledi.

Müşriklerin başlarından Abdiyâley adındaki adam, "Kale içinde sana karşı çıkacak kimse yoktur, biz yiyeceğimiz bitinceye kadar dayanacağız, azıklarımız bitince, o vakit hep birden dışarı çıkıp, ölünceye kadar çarpışacağız" diye red cevabı verdi.

Bu suretle muhasara 18 gün sürdü. Fakat Tâif zaptedilemedi.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, muhasaradan vaz geçti ve ordu ile Tâif'ten kalkıp, esirlerin ganimet mallarının bulunduğu Cirâne'ye geldi.

Esirlerin kadın ve erkek sayısı 6000 kişi idi. Ganimet malları ise 24000 deve ve 40000 den ziyade koyun ve pek çok para idi.

GANİMETLERİN TAKSİMİ

Rasûl-i Ekrem, birkaç gün esirleri ve ganimet mallarını taksim için Cirâne'de oturdu.

Mekke'nin fethinden sonra yeni Müslüman olanlar, henüz kalblerinde kuvvet bulmamış olanlara, "Müellefe-i Kulûb" denirdi. Rasûl-i Ekrem onlara ganimet mallarından daha fazla hisse verdi.

Ebû Sufyân ve oğulları Yezid ve Muaviye, Abd-ül Uzzâ'nın oğlu Huveytîb ve Ebû Cehil'in oğlu İkrime ve kardeşi Hişâm'ın oğlu Hâris ve Amr'in oğlu Süheyl gibi birinci derecede Kureyş'in eşrafından olan müellefe-i kuluba yüzer deve ve birer miktar gümüş, ikinci derecedeki eşraftan olan müellefe-i kulub'a kırkar deve ve ona göre birer miktar gümüş verdi.

Bunlar o vakit müellefe-i kulubdan iken, sonra çok kuvvetli Müslüman olmuşlardır. Hususiyle Ebû Sufyân'ın oğulları Yezid ve Muaviye ile Huveytîb, sonradan Rasûl-i Ekrem'in kâtilbliğinde bulunmuşlardır.

Rasûl-i Ekrem, ne kadar cömert ve kerem sahibi olduğunu bu sefer de dosta, düşmana bildirdi. Hattâ ganimetler taksim olunurken, en âlâ cinsinden 100 kadar deve bir vâdide bulunuyordu. Ümeyye'nin oğlu Safvân onları görünce, "Ne âlâ develer" dedi, Rasûl-i Ekrem de, "Öyle ise senin olsun" diyerek, develeri ona verdi.

Safvân da, evvelce Müslüman olmak için dört ay mühlet almışken, artık müddetin dolmasını beklemeyip, "Bu derece cömertlik, ancak Peygamberlerin şanındandır" diyerek, Müslüman oluverdi.

Necid aşiretleri reislerinden Hısn'nın oğlu Uyeyne, Hâbisin oğlu Akra'ya da yüzer deve verilerek, Kureyş eşrafının birinci derecesine çıkarıldılar.

Bu sefer Ensara ganimet mallarından başkalarına verildiği kadar hisse verilmediğinden, bazılarının canları sıkılıp, kendi aralarında söylenmişler.

Fahr-i Âlem hazretleri onları huzuruna çağırdı, “Ben bir takım itikadı zayıf olan yeni Müslümanların kalblerini ısındırmak için, ganimetlerden onlara fazlaca hisse verdim, onlar malı alıp, memleketlerine gidecekler, siz de Allah’ın Resûlunu alıp, kendi memleketinize götürmeye razı değil misiniz” dedi.

Hepsi birden, “Hoşnud ve razıyız” dediler ve Peygamber’in bu iltifâtından çok memnun ve müteessir olup, ağlaştılar.

Fahr-i Âlem de ellerini kaldırıp, bilhassa Ensara ve onların çocuklarına ve torunlarına hayır dua etti.

O sırada Hevâzin kabilesinin eşrafı, Cirâne’ye geldiler ve Müslüman oldular. Çoluklarının, çocuklarının geri verilmesini rica ettiler ve Peygamber’in huzurunda çok acıklı sözler söylediler.

Rasûl-i Ekrem: “Hâşimoğullarının hissesine düşen esirler, hep sizindir” dedi.

Diğer muhacirlerle, Ensar da, “Bizim hisselerimize düşen esirler de, hep Allah’ın Resûlünüdür” dediler, öteki kabileler de ister istemez onlara uydu.

Bu suretle bir günde 6000 esir âzâd edildi ve hepsine Peygamber tarafından ikrâm olarak birer kat elbise giydirildi.

Sonradan Hevâzin kabilesinin reisi olan Avf’in oğlu Mâlik de geldi, o da Müslüman oldu, ona da 100 deve ihsan olundu.

**RASÛL-İ EKREM'İN MEKKE'YE VE
ORADAN DA MEDİNE'YE DÖNÜŞLERİ
SIRASINDA MEYDANA GELEN BAZI
VAK'ALAR**

Hazret-i Peygamber, Zilkâde'nin ortalarında Cirâne'den kalkıp, Mekke'ye gitti ve Beytullah'ı ziyaret etti ve Useyyit'in oğlu Attâb'ı (R. A.) da, Mekke valisi tayin etti.

Halka şeriatin ahkâmını öğretmek için Muaz ibn-i Cebel (R. A.) i Mekke'de bıraktı.

Kendisi Eshabı ile beraber Mekke'den çıktı, Zilkade'nin sonuna doğru Medine'ye geldi.

Mekke valisi Attâb (R. A.), Arabın eski âdeti üzere halk ile beraber Hac etti.

Bu Attâb, Hazret-i Osman'ın amcazâdesi, Ümeyye'den Ebul Âs'ın oğlu Esîd'in oğlu idi. İyiler hakkında şefkatli, kötüler hakkında şiddetli, âdil ve ahlâkı güzel ve Ümeyye arasında sözü geçer, memleket idaresine kudretli bir gençti.

Halkın zayıfları onun valiliğinden ve adaletinden memnun kaldı.

Fakat ötedenberi Mekke'de başa geçmeye alışık olan Kureys'in büyükleri, yeni yetişmiş bir gencin valiliğinden memnun kalmadılar.

Bilhassa hepsinin reisi olan Ebû Sufyân'ın öyle bir gencin idaresi altına girmesi, kendisine pek güç geldi.

Fakat Ebû Sufyân ile, Mekke'nin fethinde yeni Müslüman olan Kureys büyüklerinin birçoğu Mekke'nin fethinden sonra, Medine'ye göç ettiler.

Ebû Sufyân, Necrân valisi tayin edildi, oğlu Muaviye de, vahiy kâtibi oldu.

Mekke'de Ebû Mahzûre denir 16 yaşında, sesi gayet güzel bir çocuk vardı. Rasûl-i Ekrem, Mekke fethedildiği zaman ona ezanı öğretip, Mekke'de bıraktı. O da Hicretin 59. senesine kadar Mekke'de müezzinlik etti, sonra vefat etti. İşte Peygamber'imizin müezzinleri içinde Hazret-i Bilâl'den sonra en meşhur olan budur. - Allah onlardan hoşnud olsun.

Rasûl-i Ekrem, Cirâne'den döndüğü zaman, Bahreyn hükümdarı Sâvî'nin oğlu Münzir'e karşı bir mektup yazdırmış ve Hadramî'nin oğlu Alâ hazretleriyle göndermişti.

Hazret-i Alâ, Bahreyn'e gitti, Peygamber'in mektubunu Münzir'e verdi, Münzir imâna gelince, Bahreyn'deki Araplar da Müslüman oldular.

Fakat orada Yahudi ve mecusi taifeleri vardı. Onlar imâna gelmeyip, eski dinlerinde kalmak istediklerinden, Münzir, Hazret-i Peygamber'e bir mektup yazıp, "Ne yapayım?" diye sordu.

Rasûl-i Ekrem, Münzir'e cevap olarak bir emir-nâme yazdırıp, o gibilerin cizyeye bağlanmasını söyledi.

Yine o sıralarda Hazret-i Peygamber tarafından kâtip Ensardan Ka'b'ın oğlu Übey (R. A.) in kalemi ile Ummân hükümdarı olan Celendioğulları, Ceyfer ile Abd'e mektub yazılmış ve Âs'ın oğlu Amr (R. A.) ile gönderilmişti.

Amr, Ummân'a vardı. Mektubu Ceyfer ile kardeşi Abd'e verdi. Ceyfer biraz tereddüt ettikten sonra, Abd ile beraber imân etti.

Sonra Âs'ın oğlu Amr, Ummân etrafındaki Arap zenginlerinin zekâtını topladı ve fakirlerine dağıttı, şehrin içinde bulunan mecûsi taifesini de Cizye'ye bağladı.

O sırada Gassan hükümdarlarından Belka valisi olan Eyhem'in oğlu Cebele'ye bir mektub yazıldı ve İslâma davet edildi. Cebele imâna gelerek, Rasûl-i Ekrem'e cevap olarak bir mektub yazdı, bazı hediyeler gönderdi.

Şam tarafında yerleşmiş olan Arap kabilelerinden Cüzam kabilesi reisi Amr'ın oğlu Ferve, Rum kayseri tarafından Ma'an şehri mutasarrıflığına tayin edilmişti. Kendisi o civarda bulunan Arap taifelerinin emiri idi. Bu esnada o da İslâma dâvet edildi ve itaatle imâna geldi.

Romalılar Ferve'nin Müslüman olduğunu işitince, onu çağırdılar, hapsedtiler ve sonra idâm ettiler, - Allah ondan hoşnud olsun -.

Zilhicce ayında Rasûl-i Ekrem'in Mâriye adındaki cariyesinden İbrahim denen oğlu dünyaya geldi. Hazret-i Peygamber'in büyük kerimesi Hazret-i Zeyneb de bu sene irtihâl etti.

Yine bu sene Medine'de yiyecekler pahalılandınca, halk Rasûl-i Ekrem'in narh vermesini istedi. Rasûl-i Ekrem de; "Narhı ancak Allah verir" dedi.

HİCRET'İN DOKUZUNCU SENESİ

Zenginlerin zekâtını toplayıp da, fakirlere taksim etmek üzere Rasûl-i Ekrem, kabilelere memurlar gönderdi.

Huzâa kabilesi, zekâtlarını vermek üzere iken,

Benî Temim kabilesi: "Bu kadar malı niçin elden çıkarmalı?" diyerek, vermek istemedikleri işitildi.

Bunun üzerine Hazret-i Peygamber, Hısn'ı Fezâri'nin oğlu Uyeyne'yi bir miktar Arap atlısıyla Benî Temim üzerine gönderdi.

Uyeyne, Muharrem içinde Medine'den çıkıp, Safrâ tarafına doğru giderek, Sakyâ denen yere vardı. Orada birden bire Temim kabilesine hücum etti, birçok esir ve ganimet malları alıp, getirdi.

Benî Temim'in ileri gelenleri ve eşrafı, esirlerini kurtarmak için Medine'ye geldiler ve en tanınmış şâirlerini beraber getirdiler ve Hazret-i Peygamber'in kapısına gelip, "Yâ Muhammed, çık, seninle şiirle söyleşelim ve fahriyeler okuyalım" diye bağırıyorlar.

Rasûl-i Ekrem çıkıp, "Ben şiir söylemek için gönderilmedim, fahriye söylemeye de memur değilim, fakat siz söyleyiniz bakalım" buyurdu.

Benî Temim'in en meşhur şâir ve hatibi olan Hâcib'in oğlu Utârit, kalkıp kendi kavmini metheder yollu, çok yüksek, belîğ bir hutbe okudu.

Rasûl-i Ekrem, ona cevap olmak üzere, Ensarın büyüklerinden ve İslâmın en belîğ hatiplerinden Şam-mâs'ın torunu ve Kays'ın oğlu Sâbit (R. A.) e emretti.

Sâbit de kalkıp, Cenab-ı Hak'ın büyüklüğüne ve Rasûl-i Ekrem'in Peygamber olarak gönderildiğine dair pek güzel bir hutbe okuyup, Utârit'e galib geldi.

Sonra yine Temim'in meşhur şâirlerinden olan Hâbis'in oğlu Akra, kalkıp fahriye yolunda bir kaside okudu.

Hazret-i Peygamber ona cevap olmak üzere En-sardan meşhur Sâbit'in oğlu Hassan'a emretti.

Hazret-i Hassan da İslâm dininin şerefine, şa-nına dair hiç düşünmeden güzel bir kaside söyledi.

Hâbis'in oğlu Akra, insafa gelip, "Bu zatın hatîbi, bizim hatibimizin, şâiri de bizim şâirimizden üstündür ve onların sesleri bizim seslerimizin üstündedir" dedi ve arkadaşları ile beraber imâna geldi.

Yemen taraflarında yerleşmiş olan Himyer kabilelerinin beyleri de bu sırada Medine'ye elçiler gönderip, Rasûl-i Ekrem ile görüşmek istediler ve İslâmın şartlarını öğrenip, gittiler.

Benî Temim kabilesinden gelenlerin mizaçları, tabiatları sert ve katı olup, Yemen'den gelen elçiler ise, pek nazik ve ince adamlar olduklarından, Hazret-i Peygamber onları methetti.

Yine o esnada Uzre kabilesinden oniki kişi geldi. Nu'man'ın oğlu Cemre de onların içinde idi. Kabilelerinin zekâtlarını getirip verdiler ve hepsi imân ettiler: "Ey Allahın Resûlu, bizim ticaretimiz Şam iledir. O tarafta ise Rum Kayseri Herakl var, onun hakkında sana bir şey vahyolundu mu?" diye sordular.

Rasûl-i Ekrem: "Size müjdeler olsun, yakında Şam fetholunacaktır ve Herakl, bu havâliden savuşup gidecektir" buyurdu.

Arabın belîğ ve fasih olanları, Kur'ân-ı Kerim'e benzer sözler söylemekten âciz kalıp, birçoğu Müslüman olduysa da, bir takımı da bâtil dinlerinde ısrar ederek, silâh ile onları yenme sevdasına düştüler.

Fakat silâhla karşı koymaktan âciz kalınca, Benî Temim gibi bazıları yine dil kılıcına müracaat ederek, hutbe ile, şiir ile cenkleşmeye kalkıştılar.

İslâm şair ve hatipleri ise, güzel söz söylemekte onlara üstün geldiler, onlar da âcizlerini kabule mecbur oldular.

İslâm hatipleri içinde Kays'ın oğlu Sâbit, şâirler arasında da Sâbit'in oğlu Hassan ve Mâlik'i Ensârî'nin oğlu Ka'b (R. A.) ler, bütün akranlarına üstün idiler.

Sonra meşhur Züheyr'in oğlu Ka'b da, gelip onlara katıldı, Rasûl-i Ekrem'i methüsenâ ile meşgul oldu.

Arabın belîğlerinden meşhur Ebû Selmâ'nın oğlu Züheyr adındaki şâirin Buceyr ve Ka'b adında iki oğlu vardı. İkisi de, babaları gibi mâhir birer şâirdiler. Hele Ka'b, fevkalâde ateşli bir şâir olup, babasının vefatından sonra şöhret ona miras kaldı.

Rasûl-i Ekrem, Mekke'den Medine'ye dönünce, Züheyr'in oğlu Büceyr de, Medine'ye geldi ve İslâm ile müşerref oldu.

Kardeşi Ka'b bunu işitince canı sıkıldı ve "Niçin babanın dininden döndün?" diye takdir yollu bir kaside yapıp gönderdi.

Büceyr, o kasideyi Peygamber'in önünde okudu, Rasûl-i Ekrem, müteessir oldu, "Her kim Züheyr'in oğlu Ka'ba rastgelirse öldürsün, kanı helâldir" diye buyurdu.

Büceyr, bunun üzerine kardeşine nasihat kılıklı bir şiir yazıp gönderdi ve büyük tehlikede olduğunu kendisine bildirdi.

Ka'b, tehlikeli bir halde olduğunu anladı, pek çok telâş etti, hemen Medine'ye gelip, Hazret-i Ebû Bekir'e sığındı.

Hazret-i Ebû Bekir Sıddık, onu alıp Mescid-i Şerif'e götürdü ve, "Yâ Resûlullah, bey'at etmek isteyen bir adam yar" diyerek Peygamber'in huzuruna çıkardı.

Onun üzerine Ka'b da, Rasûl-i Ekrem'in elini tutarak bey'at etti ve diz çöküp oturdu.

"Züheyr'in oğlu Ka'b, tövbe edip Müslüman olarak emân almak için yüksek huzurunuzda gelmek ister, kabul edermisiniz?" diye sordu. Rasûl-i Ekrem de, "Evet" diye cevap verdi.

Bunun üzerine Ka'b: Yâ Resûlullah, Zübeyr'in oğlu Ka'b benim" deyince, Ensardan biri kalkıp, "İzin ver Yâ Resûlullah, şunun boynunu vurayım" deyince, Rasûl-i Ekrem: "Hayır vazgeç, çünkü İslâm dinine dönerek tövbe edip gelmiştir" dedi.

O vakit Ka'b da, Rasûl-i Ekrem'e methiye olmak üzere yazdığı meşhur Bânet süâdü" kasidesini okumaya başladı.

Bu methiye Kasîde-i Bürde denir. Bürde, Arapça hırka demektir. Böyle denmesine sebep ise, Ka'b kasideyi okurken, Rasûl-i Ekrem fevkalâde memnun kalarak, sırtından Hırka-i Şerifini çıkarıp, Ka'b'a giydirdi. Ka'b da onu alıp, ömrü oldukça çok kıymetli bir hediye olarak iftiharla sakladı.

Sonra Ebû Sufyân'ın oğlu Muaviye, Ka'b'a onbin dirhem verip, onu almak istediye de, Hazret-i Ka'b: "Ben Resûlullah'ın hırkasını giymek için kimseyi nefsim'e tercih edemem diye reddetmişti. Fakat

Ka'b'ın vefatında Muaviye, onun vârislerine yirmibin dirhem gönderip, Hırka-i Saadet-i almıştır.

İşte ondan sonra hükümdarlar arasında birinden ötekine geçmek suretiyle bugüne kadar gelen (Hırka-i Şerife) budur.

Tay kabilesinin büyüğü olan ve bütün dünyada cömertliği ile meşhur olan Hâtem-i Tâi'nin mahallesinde Tay kabilesinin bir puthanesi vardı ve içinde de Fels namında bir put vardı. Hâtem-i Tâi, hicretin sekizinci senesinde ölmüştü. Yerine Hâtim'in oğlu Adi geçti, o da babası gibi meşhur bir zat idi.

Etraftaki puthaneler yıkılıp, putlar kırılmakta iken, Tâi'nin puthanesinin öylece kalması câiz değildi. Bundan dolayı onu yıkmak için hicretin dokuzuncu senesi Rebiülahirinde Hazret-i Ali bir fırka askerle o tarafa gönderildi.

Hazret-i Ali bir gün sabah erkenden Hâtem-i Tâi mahallesine vardı, puthaneyi yıktı, Fels'i de kırdı, Adi Şam tarafına kaçtı fakat kız kardeşi Sefâne ele geçti.

Hazret-i Ali birçok esir ve ganimet malları alıp, Sefâne ile beraber Medine-i Münevvere'ye geldi.

Rasûl-i Ekrem, Seffâne'yi âzâd edip, kardeşi Adi'nin yanına gönderdi. Bunun üzerine Adi, Medine'ye geldi ve İslâm ile müşerref oldu.

İşte Eshabın büyüklerinden (Adi ibn-i Hâtem) dedikleri bu zattır, - Allah kendisinden hoşnud olsun.

TEBÜK MUHAREBESİ

Rum Kayserinin emri ile Şam'da Müslümanlar aleyhine bir büyük ordu hazırlanmış ve Cüzâm,

Lahn ve Gassân kabileleri de, Rum askeri ile beraber hareket etmek üzere hazırlandığı işitilmişti.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, Şam'a gidip Roma Devleti ile muharebe etmek üzere Medine'de büyük bir ordu toplamaya başladı.

Mekke'de ve diğer Arap kabilelerinde asker toplamak üzere her tarafa memurlar gönderdi ve ortada kıtlık bulunduğundan, zenginlerin askere yardım etmelerini emretti.

Binâenaleyh kudreti olanlar, zayıflara birçok yardımda bulundular, hattâ Müslüman kadınları ziynet eşyalarını askere hediye ettiler.

Hazret-i Ebû Bekir de, bütün malını bu uğurda verdi. Hazret-i Osman da askere yardım olarak 300 deve yükü zahire, para olarak 1000 altın verdi.

İşte onun üzerine Rasûl-i Ekrem, hususi olarak Hazret-i Osman'a dua etti ve kendisinden zühre edecek bütün kusurların affolduğunu müjdeledi.

Rasûl-i Ekrem, öteden beri bir tarafa gidecek olunca, başka tarafa gidecek gibi görünmeleri âdetleri iken, bu sefer havalar sıcak ve her taraf kurak, düşman kuvvetli ve gidilecek yer uzak olduğundan, herkesin ona göre hazırlanması için gidilecek yeri bildirdi.

Münafıklar da, "Böyle sıcak günlerde yola çıkmayın" diye halka nasihat eder gibi görünerek, halk arasında bozgunluk yapıyorlardı. Onlara cevap olarak, "Cehennemnin sıcaklığı daha şiddetlidir" buyruldu.

Münafıkların reisi İbn-i Selül'ün torunu, Übey'in oğlu Abdullah "Muhammed, Roma Devleti'ni oynayacak mı sanıyor? Onun Eshabı ile beraber tutulup.

esir olacaklarını gözümler görmüş gibi biliyorum” diyerek, halka korku ve dehşet veriyordu.

İtikadı bütün olanlar ise, Rasûl-i Ekrem’in emrine itaat ederek ve muharebeye istekli olarak süratle yoiculuğa hazırlanıyorlardı. Bazıları da zahirelerini yükleyecek deve bulamadıklarından, pek çok üzüntü duyup, ağlıyorlardı.

Vücutça, yahut malca yolculuğa gücü yetmeyenlere bir diyecek olmadığından, onlar geri bırakıldılar.

Bazı bedevî Arapları da hiç bir özürleri olmadığı halde uydurma mâzeretler öne sürerek, kafiye katılmamak için izin aldılar.

Fakat her taraftan takım takım akıp gelen İslâm askerleri, muharebeye yetecek kadarı buldu.

Rasûl-i Ekrem, çocuğuna çocuğuna bakmak için, Hazret-i Ali’yi ve memleket işlerini görmek için de, Mesleme oğlu Muhammed (R. A.) i, Medine’de bıraktı.

Hicretin dokuzuncu senesi Receb’inin Perşembe günü Hazret-i Peygamber ordu ile yola çıktı.

Münafıkların başı Übey İbn-i Abdullah, münafıklardan bir grub ile, hiç bir özür beyan etmeden orduya iştirak etmediler ve açıktan açığa Rasûl-i Ekrem’in emrine karşı geldiler.

İtikatları bütün olan Müslümanlardan bazıları da, yine bir özürleri olmadığı halde, yol zahmetinden kaçınıp, gitmediler.

Ordu ile gidenler, her ne kadar sıcaktan ve susuzluktan çok güçlük çektilerse de, büyük sevap kazandılar.

Rasûl-i Ekrem ile beraber giden askerin sayısı 30.000 kişiden fazlaydı. 10.000 de atlı vardı.

Yolda Rasûl-i Ekrem'in devesi kayboldu, münafıklardan Lâsî't'in oğlu Zeyd: "Muhammed Peygamber'im der ve göklerden haber verir, halbuki devesinin nerede olduğunu bilmez" demiş. O vakit Rasûl-i Ekrem de Eshabına, "Bir şahıs benim hakkımda şöyle böyle diyor" diye onun bu sözlerini hikâyeye etti ve "Vallâhi, bir şey bilmem ancak Cenâb-ı Hakk'ın bana bildirdiğini bilirim, şimdi Cenâb-ı Hak bildirdi, deve, filân vâdide, filân yerde, yuları bir ağacın dalına ilişip kalmış, gidin getirin" buyurdular. Hemen o vâdiye vardılar, deveyi o halde bulup getirdiler.

Sonra Rasûl-i Ekrem, ordusu ile Tebük denen yere vardı, Tebük, Medine ile Şam arasında yarı yoldur. Ordu orada bir subaşına kondu. Su gayet az akıyordu, böyle büyük bir ordunun askerlerine yetiyecek kadar değildi.

Rasûl-i Ekrem o sudan abdest aldı, mucize eseri olarak o su, hemen o kadar çoğaldı ki, bütün orduya yetti.

Ordu Tebük'te konakladığı zaman, etrafa o kadar heybet salmıştı ki, gerek Rum, gerek Kayser'e tâbi olan Araplarda bir hareket görülmedi, ondan dolayı muharebe de olmadı.

Fakat ordunun Şam hududuna kadar gelip de Roma devletine meydan okuması, her tarafa dehşet verdi.

Bundan dolayı Akabe-i Mısriyye civarında ve deniz kenarında Eyle adındaki şehrin hükümdarı

olan Yuhanna gelip, 300 altın cizye vererek, emân istedi. Rasûl-i Ekrem de ona bir ahitnâme verdi.

Şam şehirlerinden Cerba ve Ezruh adında iki şehrin arası üç mil idi. Onların ahalisi de yıllık 100 altın cizye vermek suretiyle emân istediler, Rasûl-i Ekrem onlara da o suretle bir ahitnâme verdi.

Yine o sıralarda Rasûl-i Ekrem, 400 atlı ile Seyfullah Velid'in oğlu Hâlid (R. A.) Hazretlerini Dûmet-ül Cendel şehrinin hükümdarı olan ve Hristiyan dininde bulunan Abd-ül Melik'in oğlu Ükeydir üzerine gönderdi.

Hazret-i Hâlid oraya gitti, kale dışında kendisini hususi adamlarıyla gezerken yakaladı ve alıp orduya getirdi, o da cizye vereceğine dair söz verdi ve o şartla salıverildi.

Rasûl-i Ekrem 20 gün kadar daha Tebük'de kaldı ve Eshabına danışarak, ileri gidip gitmemek hususunda onların fikirlerini sordu.

Hazret-i Ömer: "Eğer Allah tarafından memur isen, buyurun gidelim" dedi.

Hazret-i Peygamber: "Eğer Hak tarafından memur olsaydım, sizin reyinizi sormazdım" buyurdu.

Bunun üzerine Hazret-i Ömer: "Yâ Resûlullah, Şam taraflarında kuvvet ve topluluklar çoktur, Müslüman ise hiç yoktur, halbuki sizin bu derece yaklaşmanız onlara korku ve dehşet verdi. Bu sene bu kadarcıkla yetinelim de, bakalım ileride Cenab-ı Hak ne gösterir" dedi.

O sıralarda Şam'da Tâun olduğu işitildi. Rasûl-i Ekrem de: "Tâun olan şehre girmeyiniz" buyurdu.

Bundan dolayı Tebük'den ileri gidilmeyip, Medine'ye döndü.

Rasûl-i Ekrem'in devesini Yâsir'in oğlu Ammâr (R. A.) yediyordu. Yemân'ın oğlu Hüzeyfe (R. A.) de arkadan sürüyordu.

Gece vakti Akabe'den geçerken, Hazret-i Peygamber'in üzerine ansızın hücum edip, suikastta bulunmak isteyen münafıklardan 12 kişi aralarında gizlice anlaşma yaparak, Rasûl-i Ekrem'in geçeceği yerde onu gözlüyorlardı.

Onların bu kötü niyetleri, Rasûl-i Ekrem'e vahiy ile bildirilmiş olduğundan, ihtiyatlı bulundular ve karşıdan onların karaltısını görünce, Hazret-i Hüzeyfe'ye emrederek onları kaçırttı ve onların münafık olduklarını ve suikast için pusu kurduklarını Hüzeyfe'ye haber verdi.

Ertesi gün Huzeyr'in oğlu Üseyyid (R. A.), bu vakayı işitince, orduda ne kadar münafık varsa hepsinin idâm olunmasını istedi.

Fakat Rasûl-i Ekrem ona razı olmadı ve "Mademki dilleri ile Kelime-i Şahadet getiriyorlar, onlara taarruz etmek câiz olmaz" dediler.

Rasûl-i Ekrem, bütün münafıkları bilirdi, fakat açığa vurmazdı. Yalnız Hazret-i Hüzeyfe'ye söylerdi. Ondan dolayı Hazret-i Hüzeyfe bütün münafıkları tanırdı. Fakat sır olduğu için gizlerdi.

Hazret-i Hüzeyfe, Rasûl-i Ekrem'in sırdaşı idi. Hattâ derler ki ne kadar olmuş ve olacak şeyler varsa, Rasûl-i Ekrem ona bildirirdi.

Sonra yolda Rasûl-i Ekrem'e Allah tarafından "Mescid-i Dırâr" ın nasıl olacağı bildirildi.

Vaka şöyle idi: Rasûl-i Ekrem, Tebük Muharebesine gitmeden bir takım münafıklar Kubâ mescidinin cemâatini oradan ayartmak maksadı ile, ci-

varda bir mescid yapmayı tasarlamışlar ve yukarıda adı geçen Ebû Âmir-i Fâsik, onlara, "Siz öyle bir mescid yapınız ve içine mümkün olduğu kadar silâh koyunuz, ben de Rum Kayseri'ne gidiyorum, size çokca Rum askeri getiririm ve Muhammed ile Eshabını Medine'den çıkarırım." deyip, Şâm'a gitti. Onlar da öyle bir mescid yaptılar ve Ebû Âmir'in vaadettiğini beklemeye başladılar. İşte buna Mescid-i Dirâr denir.

Rasûl-i Ekrem Tebük'den Medine'ye dönerken, Cenâb-ı Hak tarafından o mescidin fasik bir maksatla yapıldığı bildirildi.

Hazret-i Peygamber hemen Dahşem'in oğlu Mâlik'i, Adıyy-i Aclânî'nin oğlu Mean'ı vazifelendirip, o mescidi gidip yıkmalarını söyledi, onlar da emri yerine getirdiler.

Sonra Rasûl-i Ekrem, Ramazan içinde sâlimen Medine'ye döndü.

O zaman bu sefere özürsüz katılmamış olanlar pek çok pişman oldular.

Hattâ içlerinden Ebû Lübâbe gibi bazı Eshab söyleyecek söz bulamayıp, kendi kendilerini Mescid-i Şerif'in direklerine bağladılar ve gece gündüz ağladılar, onlardan Mâlik'in oğlu Ka'b ve Rebî'in oğlu Mirâre ve Ümeyye'nin oğlu Hilâl, Peygamber'in huzuruna gelip af dilediler.

Rasûl-i Ekrem ise, halkı onlarla temastan ve görüşmekten menetti, üçü de birer köşeye çekildiler ve 50 gün halk ile görüşmekten mahrum kaldılar. Bu suretle dünya başlarına zindan oldu, sonra Cenâb-ı Hak tarafından hepsinin tövbeleri kabul buyruldu ve suçları affedildi.

Bu muharebede İslâmın kuvvet ve şöhreti Şam tarafına yayıldı, ünü etrafı tuttu, doğru ve yalancı seçildi, hele münafıklar gürûhu bütün bütün rezil rüsvâ oldu.

TÂİFLİLERİN MÜSLÜMAN OLUŞU

Mekke'nin fethinden sonra, Rasûl-i Ekrem Medine'ye geldiğinde Sakif kabilesinin reisi Mes'ud'un oğlu Urve, yolda Peygarber'e kavuşarak, onunla görüştü ve Müslüman olarak Tâife döndü ve Tâiflileri İslâm dinine dâvet etti.

Sakif kabilesinin bir takım aşağı tabakası reisleri bulunan ve Araplar arasında çok itibarlı kimse-lerden olan Mes'ud'un oğlu Urve'yi ok yağmuruna tutarak, şehid ettiler.

Rasûl-i Ekrem ise, Hevâzin kabilesi reisi olan Avf-i Nasrî'nin oğlu Mâlik'e Sakif kabilesini sıkıştırmak için emir verdi. Bu suretle Mâlik, fırsat buldukça Sakif kabilesini vurup, yağma eder, onlar da Tâif'ten dışarıya çıkamayıp, kalede kapalı kalırlardı. Gittikçe Hevâzin halkının tecavüzlerinden usandılar ve Sakif, artık bulundukları dinde yaşayamayacaklarını anladılar ve hemen Rasûl-i Ekrem'in Tebük dönüşünde kabilenin ileri gelenleri Medine'ye gelip, itaat edeceklerini bildirdiler fakat ramazdan affedilmelerini istediler.

Hazret-i Peygamber ise, "Bir dinde ki namaz yoktur, onda hayır yoktur" buyurdu.

Ayrıca Sakif reisleri, öteden beri taptıkları Lât adındaki putun üç sene kadar olduğu gibi bırakılmasını istediler. Rasûl-i Ekrem kabul etmeyince,

“Bâri bir ay kadar kalsın” diye yalvardılar. Rasûl-i Ekrem onu da kabul etmediğinden, Sakîfliler nihayet her teklifi kabul edip, yolu ile imâna geldiler.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem Lât adındaki putu yıkmak için Harb'in oğlu Ebû Sufyân ile Şu'bet-üs Sakafî'nin oğlu Mugîre'yi Tâîf'e gönderdi, onlar da gidip putu kırarak yok ettiler.

Gariptir ki, put kırılırken Sakîf kabilesinin kadınları evlerden dışarı çıkıp, puta hasretle ağladılar. Fakat sonra cümlesi hâlis Müslüman olup, Lât'ın adını bile unuttular.

O sırada Ebû Bekir oğlu Sa'd, kabilesi tarafından Sa'lebe'nin oğlu Zımâm Hazret-i Peygamber'e müracaat ederek Müslüman oldu. İslâm şartlarını öğrendi, dönüp kabilesine gitti. İlk sözü şu oldu: “Lât ve Uzzâ ne fena şeylermiş” deyince kavmi, “Sus ey Zımâm, delirdin mi? Sana cüzam hastalığı gibi bir hastalık mı geldi?” demişler, Zımâm (R. A.) de, “Yazık size, Lât ve Uzzâ denen putlar ne fayda ve ne de zarar verir. Halbuki Allahü Teâlâ size Peygamber gönderdi ve ona kitab indirdi, halkı sapıklıktan kurtardı” diyerek Müslüman olduğunu meydana koymuş ve kavmine de nasihatler vermişti. Onlar da onun nasihatini dinleyerek, hemen hepsi imâna gelmişler o gün akşama kadar Benî Sa'd kabilesinde erkekten ve kadından imâna gelmeyen kimse kalmamıştır.

O SENENİN BAZI VAK'ALARI

Rasûl-i Ekrem, Recep ayı içinde bir gün Necâşi'nin yani Habeş hükümdarı olan Eshame'nin vefatını

haber verdi ve Eshabı ile birlikte onun cenaze namazını kıldı.

Hakikaten o gün Necâşi'nin vefat etmiş olduğu sonradan öğrenildi.

Şaban ayında Rasûl-i Ekrem'in kerimesi ve Hazret-i Osman'ın Muhterem Zevcesi Ümm-ü Külsüm (R. A.) fenâ âleminde göçtü.

Şevvâl ayında da münafıkların reisi olan İbn-i Selûl'un torunu ve Übey'in oğlu Abdullah öldü.

Oğlu Abdullah (R. A.) de, babasının cismini cehennem ateşinden korumak için Hazret-i Peygamber'in gömleğini aldı ve babasını ona sarıp gömdü. Rasûl-i Ekrem dahi dua ve istiğfar etmek üzere kabrine gitti. Hazret-i Ömer ise, başı ucunda durup, "Yâ Resûlullah onun için dua ve istiğfar edecek misin? O filân gün şöyle dedi, filân gün böyle dedi" diyerek, bütün kötülüklerini saydı döktü. O esnada vahy-i ilâhî geldi: "Küfür üzerine ölüp gidenlerden birisi için dua ve istiğfar etme ve kabrine gitme" diye men edildi.

Bu Übey'in oğlu Abdullah İslâm için bir büyük belâ idi. Ölümü ile Müslümanlar onun şerrinden kurtuldu ve onun ölümü ile bin kadar münâfık hülûs-u kalb ile Müslüman oldu.

O sene Hac mevsimi gelince, Rasûl-i Ekrem yâr-ı gârı Hazret-i Ebû Bekir'i Hac kumandanı yapıp, 300 kişi ile Mekke'ye gönderdi.

Sonra hacılara "Berâet Sûresi" ni okumak ve bu seneden sonra müşriklerin Mescid-i Haram'a yaklaşmamak ve çıplak olarak hiç kimsenin Beytullahı tavaf etmemek gibi hususları halka bildirmek için

Hazret-i Ali'yi de hususi memuriyetle arkadan gönderdi.

Mekke'ye vardıklarında durak yerlerinde hutbeleri Hazret-i Ebû Bekir okudu ve halka Hac usûllerini öğretti, Müslümanlar da o suretle Hac etti. İmâna gelmeyen kâfirler ise, cahiliyet devresindeki âdetleri gibi Hac ettiler.

Hazret-i Ali ise halka "Berâet Sûresi" ni okudu ve Kurban Bayramı günü, "Bu seneden sonra müşrikler Hac etmesin ve çıplak kimse Beytullah'ı tavaf etmesin, Resûlullah ile sözleşmesi olanların, günü gelinceye kadar sözleşmeye uyulacaktır" diye halka seslendi.

Müşrikler birbirini atıp tuttular, "İşte Kureyş Müslüman oldu, siz ne yapacaksınız?" dediler, nihayet onlar da imân ettiler.

Kureyş tâifesi Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm'ın oğlu İsmâil (A. S.) zürriyetinden ve Harem-i Şerif'in asıl ahalisinden idiler. Öteki Arap kabileleri hiç bir vakit onların bu üstünlüğünü ve şerefini inkâr etmezlerdi.

Rasûl-i Ekrem'e harp açanlar, Kureyş kabilesi idi. Öteki kabileler işin sonunu beklerlerdi.

Mekke fetholunup da, Kureyşliler imâna gelince, İslâmın heybeti her tarafı kapladı ve Arap kabilelerinden peyderpey elçiler ve mebuslar gelip gitmeye başladı.

Her ne vakit bir elçi gelse, Rasûl-i Ekrem elbisesinin en iyisini giyer, elçiye mümkün olduğu kadar güler yüzle ikrâm eder ve herkesin hal-ü şânına ve her kabilenin âdet ve töresine göre söz söylerdi.

HİCRET'İN ONUNCU SENESİ

Yeni sene girdikten sonra da Medine'ye elçiler ve mebuslar gelip gitmeye devam etti.

Bahreyn taraflarında oturan ve Abd-ül Kays denilen büyük kabileden 16 kişi geldi ki bunların arasında bir Hristiyan papazı olan meşhur Cârût da vardı. Hepsi Peygamber'in önünde İslâm ile müşerref oldular.

Benî Âmir kabilesinden olan Benî Müntefik'in mebusları da gelip, Peygamber'in huzuruna girdiler, Rasûl-i Ekrem onlara iltifat edip el verdi, onlar da Rasûl-i Ekrem'in mübârek elini tutup, biat ettiler ve Müslüman olduktan sonra, dönüp kabilelerine gittiler.

Rasûl-i Ekrem, Yemen'de İslâm dinini anlatmak için Ebû Musâ el-Eş'arî (R. A.) yi Zebîd ve Aden taraflarına ve Cebeloğlu Muâz (R. A.) ı da Yemen'in mühim bir bölgesi olan Cend ülkesine gönderdi, ikisi de vazifelerini yapmak üzere gittiler, halka şeriâtın ahkâmını öğretiler ve İslâm dinini yaydılar.

Bu sırada Rasûl-i Ekrem, taraf taraf emirler ve vâliler tayin edip, gönderiyordu. Lebîd-i Ensârî'nin oğlu Zeyâd'ı Hadramut vâlisi tayin etti.

Yine bu esnada Ezd kabilelerinin bir kolu olan Gâmid kabilesinden 10 kişi gelip, Müslüman olduklarını arzetttiler. Rasûl-i Ekrem onlara da Ka'b'ın oğlu Übeyd (R. A.) ı vâli tayin ederek Gâmid'e gönderdi.

Ezd-i Şenû kabilesinden de o sırada bir kalabalık gelip, Müslüman olduklarını arzetttiler. Reisleri

Abdullah-ı Ezdî'nin oğlu Surût idi. Rasûl-i Ekrem onu kendi memleketine vâli yapıp gönderdi ve Yemen tarafındaki müşrikler üzerine gitmesini de emir buyurdu. O da Yemen'de Cürüş adındaki şehir ahalisinin üzerine gitti, onlar da karşı koydular fakat Müslümanlar galib geldi, Cürüş ahalisinden pek çok kimse öldü.

O sırada Cürüş ahalisinden Medine-i Münevvere'ye iki kişi gelmişti, Peygamber'in huzuruna girdikleri zaman, Rasûl-i Ekrem onlara kabilelerinin boğazlanmakta olduğunu haber verdi. Dönüp memleketlerine gittiklerinde hakikaten o gün Cürüş ahalisinin kırılmış olduklarını öğrendiler ve Medine'deki Hazret-i Peygamber'le görüşmeyi kabilelerine haber verdiler. Bunun üzerine Cürüş ahalisinden birçok kimseler Medine'ye gelerek Müslüman oldular.

Yine o sıralarda Yemen'deki Negrân nahiyesi Hristiyanlarının reisi, birçok adamlarıyla Medine-i Münevvere'ye geldiler. Yıllık belli bir miktar cizye vermek üzere sözleştiler. Cizyelerini alıp getirmek üzere emin bir adam istediler, Rasûl-i Ekrem: "Kalk Yâ Ebâ Ubeyde" dedi. Hazret-i Ubeyde (R. A.) ayağa kalktı. Rasûl-i Ekrem: "İşte bu ümmetin emini budur" buyurdu ve Ebâ Ubeyde onlarla beraber Negrân'a giderek, cizyelerini alıp getirdi.

Bir gün Rasûl-i Ekrem Eshabı ile oturup konuşurken, "Size şu taraftan bir hayırlı adam geliyor ki, yüzünde melek nişanı vardır" dedi.

Arası çok geçmeden Becile taifesinden Abdullah-ı Beceli'nin oğlu Cerir, 150 kişi ile çıka geldi.

Becile, Ma'an kabilesinden bir cemaattir. Cerîr, bu cemaatten ve Yemen eşrafından melek gibi güzel ve yüzü nurani bir zattı. Beraberinde gelen 150 kişi ile beraber imâna geldi ve Rasûl-i Ekrem'in seçkin Eshabından oldu.

Fahr-i Âlem hazretleri ona ahkâm-ı şeriatı öğretti ve sonra onu Yemen'de Zülhisa adındaki puthaneyi yıkmaya memur etti.

Becile ve Has'am kabilelerinin Zülhisa adında bir puthanesi vardı. Onu ziyaret etmek için etraftan pek çok halk gelip giderdi. Arabistanda onun gibi küfür alâmetleri hepsi yok edilmişken, Yemen'de o puthanenin olduğu gibi kalması, doğru olmadığından, Rasûl-i Ekrem onu yıkmak için Cerîr-i Beceli Hazretlerini o tarafa gönderdi.

Hazret-i Cerîr de 150 atlı ile gidip, o puthaneyi yıktı ve içindeki putu kırdı ve Medine'ye döndü.

Daha sonra Rasûl-i Ekrem, Hazret-i Cerîr'i Yemen emirlerinden Zükelâ ile Züamr-ı Himyeri'ye gönderdi. O da gidip onları İslâm dinine dâvet etti. İkisi de imâna geldiler, hattâ Zükelâ kendisinin cahiliyet devrindeki günâhlarına kefâret olmak üzere 4000 köle âzâd etmiştir.

Yemen kabilelerinden daha birçok kimseler arka arkaya gelip gittiler, bu sırada yine Yemen kabilelerinden Ans kabilesinin şeyhi olup Esved Ansî diye tanınan Ka'b'ın oğlu Abhele'de gelip imân etti ve Yemen'e döndü. Aşağıda geleceği vechile Yemen'e dönüşünde dinden çıkıp, Peygamber'lik davasına kalktı.

O esnada Necid taraflarından da birçok halk gelip Müslüman oldular. Yemâme'den olan Hanife-

oğullarından bir kalabalık da gelip Müslüman oldular ki, meşhur Müseylemet-ül Kezzâb da onlarla beraberdi. Yemâme'ye dönüşünde o da dinden çıkarak, Peygamber'lik davasına kalktı.

Yine bu sırada Benî Esed kabilesinin şeyhi olan Huveylid'in oğlu Tuleyha, gelip Müslüman olmuştur. Şecaati ile tanınmış bir adamdı. O da sonradan dinden çıkarak Peygamber'lik davasına başlamıştır.

Rebiülevvel'in başlarında Hazret-i Hâlid (R. A.), bir fırka askerle Necrân tarafına gönderildi, sonra Hazret-i Ali de 300 atlı ile o tarafa gitti ve halkı İslâm dinine dâvet etti.

Yemen ahalisinin çoğu Hazret-i Ali'nin dâvetini kabul ettiler, hattâ Yemen'deki Hemedan şehrinin ahalisi hep beraber bir günde imân etmişlerdir. Öteki Yemen kabileleri de bölük bölük gelip, imân etmeye başladılar.

Buna dair Hazret-i Ali'nin mektubu gelince, Rasûl-i Ekrem çok memnun olarak Cenab-ı Hakk'ın lûtfuna teşekkür etmek için secdeye vardı ve Hazret-i Ali'nin artık dönmesi için haber gönderdi.

Yemen'de Cebel'in oğlu Mu'az (R. A.) vasıtasıyla imâna geliş olan Neha kabilesinde Amr'in oğlu Zürâre de sonradan 200 kişi ile Medine-i Münevvere'ye gelip, misafirhaneye indirilmiştir.

Misafirhane, Afrâ hatunun oğlu Mu'az (R. A.) ın zevcesi ve Neccârî Hâris'in kızı olan Remle'nin evidir ki, Rasûl-i Ekrem'e gelen elçiler ve hatırı sayılan misafirler oraya indirilirdi.

İşte Zürâre ile arkadaşları da oraya indirilmiş ve haklarında büyük hürmet gösterilmiştir.

İşbu Zürâre yolda tuhaf rüyalar görmüş ve Rasûl-i Ekrem'e tâbir ettirmiştir. O rüyalar sonradan tâbir buyurulduğu gibi çıkmıştır.

Mekke'nin fethinden sonra, Kureyş taifesi hepsi Müslüman oldular. Başka kabileler de birer birer imâna geldiler.

Arabistanda Müslümanlara karşı duracak kabile kalmadı. Herkes uzak yakın her taraftan bölük bölük 'gelip imân etmeye başladı.

İşte bu yardım ve zaferlere dair (İzâ câe nasrullahi vel feth) sûresi nâzîl olmuştur ki, mânâsının hülâsası: "Allah'ın yardımı ve fethi gelince, halkın Allah'ın dinine bölük bölük girdiklerini görürsün, sen Rabbine hamdet, tesbih ve istiğfar et" demektir.

Bu ise Hazret-i Peygamber'in ömrünün sona geldiğine işaret idi.

Çünkü onun Peygamberliği İslâm dinini kurmak içindi. İslâm dini bu suretle yayılmaya başlayınca, maksad hâsıl olmuş oldu. Bir de "Halkın bölük bölük İslâma geldiğini görünce, tesbih ve istiğfar et" demekten, "Artık beri tarafa dön ve ahiret yolculuğuna hazır ol" manâsı çıkar.

Hattâ bu sûre-i şerife okunurken Hazret-i Abbas (R. A.), bu nükteyi anlamış ve ondan müteessir olarak ağlamıştır.

Rasûl-i Ekrem bunu görünce, "Niçin ağlıyorsun?" diye sormuş o da, "Yâ Resûlullah bu sizin fânî âleme veda edip gitmenize delâlet ediyor" diye cevap vermiş, Rasûl-i Ekrem de: "Evet dediğin gibidir" diye buyurmuştur. İşte "Veda Haccı" da o sırada yapılmıştır.

VEDA HACCI

Hicretin onuncu senesi Rasûl-i Ekrem, Hac niyeti ile Mekke'ye gideceğini halka ilân etti.

Herkes Fahr-i Âlem ile birlikte Hacca gitmek için her taraftan bölük bölük gelip, Medine'de toplanmaya başladılar.

Zilhicce'ye beş gün kala Rasûl-i Ekrem, öğle namazını kıldıktan sonra, âilesi ve Eshabı ile Medine'den çıkıp, Zulhuleyfe'ye vardı. Gece orada kaldı, ertesi gün ihrâma girdi, öğleyi kıldıktan sonra kırk bin hacı ile Mekke'ye gitti.

Zilhicce'nin dördüncü Pazar günü sabahleyin o büyük Hac kafiləsi ile Mekke'ye girdi ve Benî Şeyme kapısından Harem-i Şerif'e dahil oldu.

Beyt-i Şerif'i görünce, "Yârabbi, sen bu beytin şânını ve şerefini, heybetini herkese göster" buyurdu. Beytullah'ı tavaf ettikten sonra, Safâ'ya çıktı, Cenâb-ı Hak'a hamd ve şükür, dua ve niyâzdan sonra Merve'ye indi ve Sa'y etti.

O sırada Hazret-i Ali, Yemen'den döndü ve bir kabile ile Mekke'ye giderek, Rasûl-i Ekrem ile görüştü.

Diğer taraflardan da kabile kabile pek çok hacılar geldi ve Hac mevsimine yetişti.

Hac mevsimi o sene Âzâr ayı yani Mart içinde gece ile günün yarı yarıya olduğu zaman idi ve Cuma günü arefe olup, Hazret-i Peygamber yüz bu kadar bin Müslümanla Hacc-ı Ekber etti.

O gün Rasûl-i Ekrem, çok tesirli bir hutbe okudu ve bu hutbesinde cahiliyet devrinden kalma kan

davalarını yasak etti ve işlemiş faiz davalarını kaldırdı.

Sonra, “Ey nâs, sizin kadınlarınız üzerinde haklarınız olduğu gibi, onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Onlar sizin haklarınıza saygı göstermelidir. Siz de onlara iyi muamele etmelisiniz, mü'minler hep birbirinin kardeşidir. Hiç bir kimseye kardeşinin malı helâl olmaz, meğer ki kendi rızası ile vermiş ola. Ben size lâzım olan şariat ahkâmını tebliğ ettim ve iki şey bıraktım ki, onlara sıkıca yapıştığınızda hiç bir vakit sapıklığa düşmezsiniz, onlardan biri Allah'ın kitabı, öteki de Peygamber'inin sünnetidir.” diyerek ve daha nice din ahkâmını beyân ettikten sonra, “Ey nâs, tebliğ ettim mi?” diye sordu ve Eshab, “Evet” demekle üç kere “Şâhid ol yârab” buyurdu.

Kalabalık pek çok olduğundan, herkes Rasûl-i Ekrem'in sesini işitemiyordu. İbn-i Half'in torunu ve Ümeyye'nin oğlu Rabia (R. A.), Fahr-i Âlem'in hutbesini bulunanlara tebliğ ediyordu.

İkinci vakti olmuş, halbuki öğle namazı kılınmamıştı, Hazret-i Bilâl (R. A.) ezan okudu ve kamet getirdi. Önce öğle namazı kılındı sonra Hazret-i Bilâl tekrar kamet getirdi, ikinci namazı kılındı.

Akşam üstü Hazret-i Peygamber daha bulunduğu yerden ayrılmamışken, “Elyevme ekmeltü leküm dinekülüm...” âyet-i kerimesi nâzil oldu. Meâl-i Şerif'i: “Bu gün sizin dininizi tamamladım ve size bu nimeti ihsan ettim, din olarak da İslâmı verdim” dir.

Halbuki Hazret-i Peygamber'in bildirmesine

memur olduğu din hükümleri tamam olunca, onun da bu dünyada işi bitmiş olur.

Her ne vakit bir iş tamam oldu denirse, bir eksikliği beklemek lâzımdır.

Bundan dolayı bu âyet-i kerime Peygamber'lerin sonuncusunun artık bu dünyadan göçüp gideceğine ve Allah'ına kavuşacağına işaret idi.

Önce Ebû Bekir (R. A.), bu âyet-i kerime'yi işitince, bu işareti anladı ve Rasûl-i Ekrem'in vefat edeceği bildiriliyor diyerek ağladı.

Güneş battıktan sonra Fahr-i Âlem, Kusvâ adındaki devesine bindi ve Üsâme (R. A.) yi de terkisine aldı. Arafat'tan kalkarak ağır ağır Müzdelife'ye geldi.

Akşam namazı kılınmadan, yatsı vakti girmiş olduğundan, Rasûl-i Ekrem, önce akşam namazını, arkasından da yatsıyı kıldı.

Ertesi sabah erkenden sabah namazını kıldıktan sonra, yine devesine bindi bu sefer terkisine Abbâs'ın oğlu Fazl'ı aldı ve Minâ'ya geldi.

Haccın yapılması lâzım gelen menâsiki tamam olunca, kurban kesti ve tıraş oldu ve kesilen saçları Eshabına yadigâr olmak üzere birer ikişer dağıttı, onlar da bu mübârek saçları alıp, koyunlarında sakladılar.

Fahr-i Âlem'in böyle Eshabına yâdigâr vermesi, ömrünün azaldığına işaret idi.

O sırada, "Ey nâs, Haccın usullerini benden öğreniniz. Bilmem ama belki bundan sonra benimle burada görüşemezsiniz" buyurdu.

Yine Minâ da okuduğu hutbesinde ümmetine karşı, "Her birinizin kanı ve malı ötekine haram-

dır. Kıyamet gününde Rabbinizin huzuruna geleceksiniz. O da yaptığınız işlerden soracak ve işlerinize göre karşılık verecektir, sakın benden sonra kâfirler gibi bölük bölük olup da birbirinizi öldürmeyiniz. Ey nâs, tebliğ ettim mi?" diye sordu ve orada bulunanlar da, "Evet" demesiyle Rasûl-i Ekrem, "Şâhid ol yârab" dedikten sonra, "Burada bulunanlar, bulunmayanlara bildirsin" dedi ve sevgili ümmeti ile vedâ etti.

Sonra Mekke'ye geldi ve vedâ tavafı yaptı ve İbn-i Abbâs'ın elinden zemzem içti.

Hac bitti, Huccâc dağıldı, Rasûl-i Ekrem de Medine'ye döndü.

Medine'ye gelirken yolda bekâ âlemine dâvet olunduğunu yakın Eshabına söyledi. Zülhuleyfe'ye gelince geceyi orada geçirdi, ertesi gün Medine'ye girdi.

O esnada oğlu Hazret-i İbrahim dünyadan göçtü, kendileri de müteessir oldular.

Rasûl-i Ekrem onun hakkında, "Eğer sağ olsa, Peygamber olması lâzım gelirdi. Sizin Peygamber'inizden sonra ise Peygamber yoktur" dedi.

Hazret-i İbrahim'in vefatı günü güneş tutuldu. Halk dedi ki: "İbrahim'in vefatından dolayı tutuldu".

Rasûl-i Ekrem onları red edip, "Gün ve ay, Cenâb-ı Hakk'ın birliğine ve büyüklüğüne delâlet eden iki alâmettir, onlar hiç kimsenin hayatı ve ölümü için tutulmaz" buyurdu.

Rasûl-i Ekrem'in Fâtımat-üz Zehra (R. A.) dan başka evlâdı kalmadı.

Onun oğulları Hasan ve Hüseyin (R. A.) i öz evlâdı gibi severdi.

Bir de Hârise'nin oğlu Zeyd (R. A.) in oğlu Üsâme (R. A.) yi kendi evlâdı makamında tutardı.

Hârise'nin oğlu Zeyd, Rasûl-i Ekrem'in âzâdlarından olup, onu yine âzâdlarından Ümm-ü Yemen (R. A.) ile evlendirmiş, Üsâme de ondan doğmuştu.

Hicretin bu onuncu senesi içinde Müseylemet-ül Kezzâb, Yemâme de Peygamber'lik davasına kalktığı gibi, Esved-i Ansî diye bilinen Ka'b'ın oğlu Abhele de Yemen'de aynı dava ile meydana çıktı.

Bu Abhele, hokkabazlıkta çok usta ve sözü tesirli bir kâfir olup, Yemen ahalisinden pek çok kimseleri aldattı. Necrân halkı ise, ona bağlandı. Sonra San'a'ya gitti, orasını da elinin altına aldı. Fesad dairesi büyüdü.

Bundan dolayı Yemen'deki İslâmı yaymaya memur olan kimselere bir dağınıklık geldi, hattâ Cebel'in oğlu Muaz (R. A.), memur olduğu yerden ayrılıp, Ma'ârib şehrine giderek orada Ebû Musa el-Eş'ari (R. A.) ile görüştü, ikisi beraberce Hadramut'a gittiler.

Rasûl-i Ekrem bu işi anlayınca, Yemen'deki Müslümanlara tekrar bir memur gönderdi, ve "Her nasıl olursa olsun, Abhele'nin hakkından geliniz" buyurdu.

Necid'de bulunan Müslümanlara da, Müseylemet-ül Kezzâb üzerine gidip, hakkından gelmeleri için emir verdi ve her ikisinin yakında mağlûb ve perişan olacakları hususu mâna âleminde Rasûl-i Ekrem'e bildirilmiş olduğundan, o da işi Eshabına söyledi.

O sıralarda Benî Esed kabilesi şeyhi olan Huveylid'in oğlu Tuleyha da Peygambert'lik dava etmekle, Rasûl-i Ekrem onun üzerine de bir miktar asker gönderdi.

HİCRET'İN ONBİRİNCİ SENESİ

Necid'de Müseylemet-ül Kezzâb'ın, Yemen'de Esved-i Ansî'nin ihtilâl çıkarmaları üzerine, her ikisi için lâzım gelen tedbirlerin alınması düşünüldü. Müslümanların en büyük ticareti Şam'la olduğundan, o tarafın yolunu açmak önce gelen işlerden biri idi.

Bundan dolayı Rasûl-i Ekrem, Safer'in 26 sında Şam'a bağlı şehirlerden Belkâ taraflarına gönderilmek üzere bir ordu hazırlamaya başladı.

Önce o tarafta şehid olan Hârîse'nin oğlu Zeyd'in oğlu Üsâme (R. A.), kumandan tayin edilerek: "Babanın şehid olduğu yere git ve düşmanları atlara çiğnet" diye emir edildi.

Bir gün sonra Hazret-i Peygamber hastalandı fakat muharebe hazırlıkları durmadı. Hattâ Rebiülevvel'e bir gün kala hasta olduğu halde, Hazret-i Üsâme'ye sancak verip, o da sancağı Hüseyb-i Eslemî'nin oğlu Büreyde (R. A.) ya verdi ve Medine dışına çıkıp, Cüruf adındaki yerde ordusunu kurdu.

Ebû Bekir, Ömer, Sa'd, Said ve Ebû Ubeyde gibi Eshabın büyükleri hep sefere gitmek için memur olduklarından hazırlığa başladılar.

Fahr-i Âlem, çok hasta olduğu halde, bir tarafından Abbas'ın oğlu Fazl, diğer tarafından Hazret-i Ali'yi tutarak, minbere çıkıp oturdular.

Rasûl-i Ekrem, Cenâb-ı Hakk'a hamdettikten sonra; "Ey Nâs, her kimin arkasına vurmuş isem, işte arkam, gelsin vursun, takas olsun ve her kimin alacağı varsa, işte malım, gelsin alsın" dediler. Sonra minberden inip öğle namazını kıldı ve yine minbere çıkıp, evvelki sözünü tekrarladı.

Bu sefer bir adam çıktı, kendisinden üç dirhem alacağı olduğunu söyledi. Hazret-i Peygamber derhal onu ödedi, sonra Uhud Muharebesinde bulunanlar için dua ve istiğfar etti.

Daha sonra müşriklerin Arap yarımadasından çıkarılmalarını ve gelip giden elçilere kendi zamanında nasıl saygı gösteriliyorsa, yine o suretle ikrâm olunmasını vasiyet etti. O sırada şu cümleyi de ilâve buyurdu: "Allah-ü Teâla bir kulunu dünya ile kendisine kavuşmak arasında serbest bıraktı, kul da ona kavuşmayı seçti" bu kul sözünden maksat kinâye olarak kendilerinin ahirete göçeceklerini bildirmek idi.

Hazret-i Ebû Bekir, bu sözden maksat ne olduğunu anladı ve: "Nefsimiz sana fedâ olsun Yâ Resûlallah" diyerek ağladı.

Rasûl-i Ekrem, onun sözünü keserek, Eshabına nasihat ve vasiyete başladı ve Ebû Bekir'den pek çok hoşnud olduğunu bildirdi, bu esnada mübarek gözlerinden yaş akıyordu.

Sonra Mescid'e açılan kapıları kapattı, fakat Ebû Bekir kapısının açık bırakılmasını emretti ve: "Sizi Allah'a ısmarladım" diyerek evine gitti.

Ondan sonra hastalığı arttı. Ensâr bundan dolayı çok üzüldükleri için, mescidin etrafında pervane gibi dolaşmaya başladılar. Bunun üzerine Hazret-i

Abbâs, Rasûl-i Ekrem'in önüne düşüp ve oğlu Fazl ile Hazret-i Ali birer koltuğuna girerek, tekrar kendilerini mescide getirdiler.

Minbere çıkarak ve Ensara hitab ederek: "Ey Nâs, benim göçeceğimi düşünüp, telâş ediyormusunuz, şimdiye kadar hiç bir Peygamber ümmeti arasında ebediyyen kaldı mı ki, ben de sizin aranızda kalayım? Bilesiniz ki, ben, Hazret-i Hakk'a vâsıl olacağım, bu kavuşma şerefine hepinizden ziyade benim hakkım var, size nasihat ediyorum, ilk muhâcirlere saygı ve riâyat gösteriniz" dediler.

Sonra muhacirlere dönerek: "Ey Muhâcirler, sizlere dahi vasiyetim, Ensara güzel muamele ediniz. Onlar size iyilik ettiler, sizi memleketlerine getirdiler, evlerinde barındırdılar, geçim sıkıntıları varken sizleri kendilerine üstün tutarak mallarına ortak ettiler, her kim Ensara hakim olursa, onlara riayet etsin ve işlerinde kusur edenler olursa af ile muamele etsin" diye nasihatta bulundu ve sonra hepsine birden dönerek: "Ey Nâs, bu dünyada olan biten işler, Allah'ın takdirine bağlıdır. Zamanında olacak iş için acele etmekte fayda yoktur, başkasının acelesi ile Allah acele etmez, Allah'ın takdirini yenmek isteyenler, mağlûb olurlar ve kahrolurlar. Allah'a karşı hile yapmak isteyenler aldanırlar ve hüsrana uğrarlar, ben size çok şefkatli ve merhametliyim, sizler yine bana kavuşacaksınız, buluşacağımız yer, Kevser havuzunun kenarıdır. Her kim orada benimle buluşmak isterse, elini ve dilini hızsız şeylerden sakınsın, Ey insanlar, günahlar ve Allah'a isyanlar, Allah'ın nimetlerini değiştirir, eğer halk itaatli olursa kumandanlar ve âmirler de

öyle olur ve eğer halk günahkâr ve asi olursa, başlarındakiler de öyle olur" buyurdu.

Rasûl-i Ekrem'in hastalığı artınca, Ehl-i Beyt toplanarak kendilerinin Hazret-i Âişe'nin odasında yatmasını uygun buldular. Halka vaazını bitirdikten sonra, minberden inip, evine gitti ve Hazret-i Âişe'nin odasındaki yatağına yattı.

Hastalığı sırasında ezan okundukça, mescide çıkar imam olup, cemaat ile namazını kılardı.

Fakat vefatına üç gün kala hastalığı ağırlaştı, artık mescide çıkamaz oldu. İşte o vakit: "Ebû Bekir'e söyleyiniz, halka namaz kıldırın" diye imâmeti Hazret-i Ebû Bekir'e verdi. Hazret-i Ebû Bekir, Rasûl-i Ekrem'in hayatında 17 vakit namazda cemaate imâm oldu.

Rebiülevvel'in 10 cu Cumartesi günü Allah tarafından Cebrâil (A. S.) gelip, Rasûl-i Ekrem'in hatırını sordu. Ertesi Pazar günü yine hatır sormak için geldi, Yemen'de Peygamber'lik davasına kalkan Esved-i Ansî'nin idâm olunduğunu haber verdi. Rasûl-i Ekrem de işi Eshabına bildirdi.

Hakikatte de Rebiülevvel'in 11 inci Pazar gecesi Esved-i Ansî, San'a'da sarayında yatarken, Müslümanlar tarafından öldürülmüş, onun meydana getirdiği fesad dolayısıyla etrafa dağılan İslâm memurları yerlerine dönüp, San'a Emirliğine ittifakla Cebel'in oğlu Muaz (R. A.) ı seçtikleri sonra anlaşıldı.

Pazar günü Rasûl-i Ekrem'in hastalığı arttı. Üsâme (R. A.), ordudan gelip, huzura girmişti. Rasûl-i Ekrem dalgın yatıyordu. Üsâme'ye bir şey

söylemedi, fakat ellerini göğsüne kaldırdı ve onun üzerine sürdü. Ona dua ettiği anlaşıldı.

Sonra Rasûl-i Ekrem açılıp kendine geldi, hattâ ertesi gün ki, Rebiülevvel'in 12. Pazartesi günü idi. Bütün Eshab, mescidde saf bağlayıp, Hazret-i Ebû Bekir'in arkasında Sabah namazını kılarlarken, mescide girdi, ümmetinin öğle saf saf durup, ibâdet ettiğini görünce, memnun olarak gülümsediler. Kendisi de Hazret-i Ebû Bekir'e uyup, namaz kıldı.

Eshâb, Hazret-i Peygamber'i mescidde görünce, bütün bütün iyileşti zannederek, pek çok sevindiler.

Rasûl-i Ekrem, namazdan sonra yine Hazret-i Ayşe'nin odasına gitti ve artık rahat döşegine yattı.

Üsâme gelip huzura girince, Rasûl-i Ekrem ona: "Artık Allah selâmet versin git" dedi. O da çıkıp ordusuna gitti ve hemen hareket etmek üzere askere emir verdi.

Halbuki o esnada Fahr-i Âlem'in hastalığı arttı ve kerimesi Fâtımat-üz Zehra (R. A.) yı yanına çağırıp, kulağına bir şey söyledi. Fâtıma ağladı. Sonra yine başka bir şey söyledi, bu sefer Hazret-i Fâtıma güldü, meğer önce Hazret-i Fâtıma'nın kulağına: "Ben öleceğim" demiş, o da yerinip ağlamış, sonra: "Ehl-i Beytim'den en evvel benim yanıma gelecek olan sensin" diye müjde vermiş, o da sevinip gülmüş.

Sonra güneş batmadan evvel, Cebrâil ve Azrâil (A. S.) birlikte evin kapısına geldiler.

Cibril-i Emin, içeri girdi, Azrâil'in kapıda beklediğini ve içeri girmek için izin istediğini söyledi.

Hazret-i Peygamber tarafından izin verilmekle, Azrâil (A. S.), hemen içeri girdi, selâm verdi ve

Allah'ın emrini bildirdi. Fahr-i Âlem, Cebrâîl'in yüzüne baktı, o da: "Yâ Resûlallah, yücelerde seni bekliyorlar" dedi.

Bunun üzerine Fahr-i Âlem; "Ey Azrâîl, gel memuriyetini yerine getir" buyurdu.

Hazret-i Azrâîl dahi Rûh-u Muhammediyi teslim aldı ve gökyüzüne ulaştırdı (Salâllahü aleyhi vesellem).

İşte dünyanın hali budur. Kişi ne kadar yaşasa sonu ölümdür bâkî ancak Allah'dır. Bu konağa her gün gelip giden çok, fakat dönüp gelen yok.

Vefasız dünya kimseye kalmaz. Dünya varlığı kimseye mal olmaz. İnsan dünyaya gelir, genç olur, ihtiyar olur, şöyle olur, böyle olur, nihayet ölür.

Ölenler sanki dünyaya gelmemiş gibi olur, fakat hayır işleyenlerin güzel adı kalır. İyilik edenler mükâfatını görür, kötülük edenler de cezâsını bulur. Bunlara bakıp ibret almalı, gaflet uykusundan uyanıp, insan kendine gelmeli.

Rasûl-i Ekrem'de ölüm alâmetleri belirince, Ümmü Eymen (R. A.), oğlu Üsâme'ye haber gönderdi.

Üsâme, Ömer ve Ebû Ubeyde (R. A.) böyle kederli bir haberi alır almaz, ordudan kalkıp, Peygamber'in mescidine geldiler. Fakat müminlerin anaları, Hazret-i Muhammed'in mübârek ruhunun uçup gökyüzüne gittiğini görünce feryada başladılar. Onların feryadları ise, Mesciddeki Eshabı şaşırttı. Büyük bir telâş ve üzüntüye düşürdü. Hazret-i Ali, cansız bir kalıp gibi olduğu yerde dona kaldı. Hazret-i Osman'ın dili tutuldu. Hazret-i Ömer böyle dehşetli hali görünce, birden bire kılıcına

davrandı: “Her kim Hazret-i Peygamber öldü derse boynunu vururum” diyerek, ayakta dura kaldı.

Hazret-i Ebû Bekir, kendi mahallesinde idi. Gelip bu hali görünce, hemen Hücre-i Saadet’e girdi, Fahr-i Âlem’in yüzünü açtı, baktı ki mübârek ruhu uçup gitmiş, fakat başka cenazelerde gördüğü haller onda yok, mübârek cesedi lâtif, temiz, nûr gibi bir halde yatıyor. “Ah, ölümün de hayatın gibi güzel” diyerek öptü, ağladı ve mübârek yüzünü örttü, Ehl-i Beyt’i teselli etti.

Sonra Rasûl-i Ekrem’in Saadethânesinden çıkıp, mescide geldi ve halka hitabet: Ey Nâs, her kim ki Muhammed’e tapıyorsa, bilsin ki Muhammed ölmüştür ve her kim Allah’a tapıyorsa, bilmelidir ki Allah bâkidir, ölmez ve arkasından “Vemâ Muhammedün illâ Resûl...” diye başlayan ve şu meâlde olan âyet-i kerimeyi okudu: (Muhammed, bir elçidir. Ondan evvel nice Peygamber’ler gelip geçmiştir, eğer o ölür veyahut öldürülürse, siz dininizden dönecek misiniz? Her kim dininden dönerse, zararı kendinedir. Allah Müslümanlık nimetinin kıymetini bilip, şükredenleri mükâfatlandıracaktır.)

Bu âyet-i kerime, Uhud Muharebesinde Muhammed öldürüldü diye bir ses işitilince, Müslümanlara pek çok şaşkınlık ve perişanlık geldiği sırada, nâzil olmuştur. O vakitten beri Eshab, bu âyet-i kerimeyi çok kere işitmişler ve defalarca okumuşlardı.

Fakat Rasûl-i Ekrem’in vefatı üzerine o kadar şaşırdılar ve o kadar derin gam deryasına daldılar ki, bu âyet okunurken sanki onu hiç işitmemiş gibiydiler.

Yalnız Ebû Bekir hiç şaşırma eseri gösterme-

den, Hazret-i Peygamber'i gördü ve Eshaba haber verdi ve o âyeti okuyarak, onları uyandırdı, kendilerine getirdi. Hazret-i Ebû Bekir o âyeti okurken, Hazret-i Ömer'in aklı başına geldi, Rasûl-i Ekrem'in vefatına inandı, dizlerinin bağı çözüldü, yere düştü.

Sonra Hazret-i Ebû Bekir (İnneke meyyitün...) diye başlayan ve: "Yâ Muhammed sen öleceksin, müşrikler de ölecektir" meâlindeki âyet-i kerimeyi okudu.

Vefat dolayısıyla şaşkına dönen bütün Eshab, Hazret-i Ebû Bekir'in bu hutbesi üzerine sanki ağır bir uykudan uyandılar ve kendilerine gelip, Hazret-i Ebû Bekir'in sözüne inandılar. Yani Hazret-i Peygamber'in vefatında şüpheleri kalmadı.

İşte o sırada Hazret-i Üsâme'nin ordusundaki asker Medine'ye girdi, Hazret-i Büreyde de Sancak-ı Şerif'i getirip, Hazret-i Peygamber'in kapısı önüne dikti. Bu hal ise bir kat daha halka dehşet verdi.

Fahr-i Âlem'in Mekke'den Medine'ye hicret ettikleri gün, halk nasıl tarif olunmaz bir surette sevinç içinde idiyseler, bu sefer de Medine şehrine o derece hüznün ve keder karanlığı kapladı.

Bu yeis, İslâmların yüreğine âdeta zehirli bir hançer gibi saplandı. Gözler ağlıyor, gözyaşları çağlıyor, bu ayrılık ateşi herkesin ciğerini dağlıyordu.

Hazret-i Abbas ve Hazret-i Ali ve bütün Ehl-i Beyt, gözyaşı dökerek, teçhiz ve tekfin işi ile meşgul olmaya başladılar.

Hazret-i Ebû Bekir, Hazret-i Peygamber'in evinde bulunarak, onlarla birlikte yanıp, yakılıyor, aynı zamanda o hizmete nezaret ediyordu.

Fakat yanıp yakılmakla, göz yaşı dökmekle iş bitmiyordu. Halkın işini görmek ve din hükümlerini yerine getirmek için her şeyden evvel Rasûl-i Ekrem'in yerine geçecek olan birini seçmek gerekiyordu. Bu yüksek mevkie herkesten fazla lâayık olan tabîi Hazret-i Ebû Bekir idi.

Çünkü Eshabın yüksek tabakası önce Mekke'de imân eden seçkin sahabeler olup, onların da ilki ve en efdâli Hazret-i Ebû Bekir idi.

Her ne kadar Hazret-i Abbas ve Hazret-i Ali, yakınlık bakımından herkesten ziyâde Rasûl-i Ekrem'in akrabası iseler de, Fahr-i Âlem, mağara arkadaşı olan Hazret-i Ebû Bekir'i bütün Eshabının üstünde utardı ve hastalığı sırasında Eshabına vedâ ettiği gün, sohbetçe en ziyade Ebû Bekir'den memnun olduğunu bildirmişti.

Mescid'e açılan kapıların hepsini kapattığı halde, yalnız Ebû Bekir Kapısı'm açık bırakmıştı ve irtihâline üç gün kala imâmeti Ebû Bekir'in yapmasını uygun görmüştü ve din temellerinin en büyüğü olan namazda onu herkesin önüne geçirmişti.

Bütün bunlara bakılırsa halifelige Hazret-i Ebû Bekir, herkes tarafından kabul edilmiş bir durumda idi. Yalnız Eshabın birleşip, onu resmen seçmeleri lâzım geliyordu.

Ensardan bazıları kendi içlerinden halife seçmek emeline düştüler ve Benî Sâide soffasında birleştiler.

Hazrec kabilesinin reisi olan Ubâde'nin oğlu Sa'd, hasta olduğu halde oraya gelip, Ensara dedi ki: "Ey Ensar cemâati, sizin din hususunda kazandığınızı fazilet ve meziyet, başka kabilelerde yoktur. Haz-

ret-i Muhammed, nice seneler kavmi içinde kalarak, onları dine dâvet etti. İçlerinden pek az kimse imâna geldiyse de, kâfirlerle savaşılmaya ve İslâm dinini yükseltmeye güçleri yetmedi. Vaktâki Cenâb-ı Hak sizin mesud ve bahtiyar olmanızı istedi, sizi İslâm ile şereflendirdi. Hazret-i Peygamber'le Eshabının korunmasını ve muharebe ile İslâm dininin yüceltilmesini size nasib etti. Düşmanlar üzerine en çok şiddet gösteren sizler oldunuz. Arap kabileleri sizin kılıçlarınız sâyesinde ister istemez itaate geldi ve Rasûl-i Ekrem sizlerden hoşnûd olduğu halde vefat etti. Şimdi reis olup, başa geçmek sizin hakkınızdır, onu başkasına vermeyiniz" dedi.

Ensardan orada bulunanlar da ona: "Allah muvaffak eylesin, fikrin doğrudur, biz de seni emirliğe seçtik" dediler.

Hazrec kabilesi, kendi reislerinin emirliğe seçilmesi sözünden çok memnun oldular.

Fakat Evs kabilesi, kendi reisleri olan Huzeyr'in oğlu Üseyyet'in başına toplandılar ve tereddüte düştüler.

Evs ve Hazrec kabileleri, iki kardeş oğulları oldukları, halde, evvelce aralarında düşmanlık çıkarak, muharebeler olmuştu. Sonra İslâm olunca, barıştılar ve hepsi dîn kardeşi olarak birleştiler.

Hicretten evvel Mekke'ye gidip, Akabe'de Hazret-i Peygamber'e biat edenlerin ileri gelenlerinden 12 kişi ötekilerin üzerine nakib ve reis tayin edilmişti. İşte bu 12 kişiden biri Sa'd, öteki de Üseyyit idi.

Ensardan emir seçmek gerekince, bu ikisinden birisinin seçilmesi lâzım gelirdi.

Halbuki bu ikisinden herhangiisi seçilse, öteki tarafın kıskançlığını mucib olurdu. Vakıa hepsi Resûlullah'ın Ensarı olup, İslâm uğurunda canlarını başlarını vermişlerdi, hepsi din kardeşi idi, birbiri için kanlar dökmüşlerdi. Fakat yine de hangi kabileden emir olursa olsun, araya Evsî'lik ve Hazrecilik çekememezliği meydana çıkacağı tabii idi.

Kardeş kardeşin gayretini güder, yerine göre biri öteki için canını esirgemez, fakat insanoğlunun yaradılışı dolayısıyla, birisi ötekının kendisine üstünlüğünü de çekemez.

İşte bundan dolayı Hazrec kabilesi, reisleri Sa'd'e biat etmek için ne kadar kuvvetle harekete geçtilerse, Evsî'ler de reisleri Üseyyit'in yanında toplanarak ve: "Emirlik bir kere Hazrecî'lerin eline geçerse, artık ondan sonra bize hükmetmeye kalkarlar ve bizlere asla işe karıştırmazlar" diye aralarında fısıldaşmaya başladılar.

Muhâcirler ise, Ensardan birinin emirliğini kabul etmelerine ihtimâl yoktu. Çünkü Kureyşliler, Arap kabilelerinin soyca en şerefliisi olduklarından, başka bir kabilenin emri altına giremezlerdi.

Fakat Ubâde'nin oğlu Sa'd'ın nutku, Ensara pek çok tesir ettiğinden, hemen ona biat etmek üzere karar vereceklerdi. O zaman bu iki kabile arasına rekabet girecek, aralarında birleşseler bile, muhâcirler onlara karşı çıkacak, hâsılı Müslümanlar içine büyük bir ayrılık düşecekti. Bu ise, İslâm milleti için büyük bir tehlike olacaktı.

İşte öyle karışık ve tehlikeli bir anda, Hazret-i Ebû Bekir ve Hazret-i Ömer ile, Cerrah'ın oğlu Ebû Ubeyde oraya hızır gibi koşup geldiler.

Hazret-i Ömer, Ensarın bu topluluğunu işitir işitmez, Hazret-i Peygamber'in evine gitti, Hazret-i Ebû Bekir'i çağırarak işi bildirdi.

Hazret-i Ebû Bekir de, Ömer ve Ubeyde (R. A.) yi beraberine alarak, Benî Sâide Soffasına gitti.

O vakit Ensardan biri kalkıp; "Bizler Peygamber'in Ensarıyız, bizler İslâmın hazır askeriyiz, ey muhâcirler, sizler bizim içimize gelip, sığınmış bir cemaatsiniz, emirlik bizim hakkımızdır" dediler.

Halbuki Rasûl-i Ekrem, hangi mecliste olursa olsun, sağına Ebû Bekir'i ve soluna Ömer'i alırdı. Ebû Ubeyde için de: "Bu ümmetin emînidir" derdi.

Bu sefer üçü birden meydana çıkınca, sanki Rasûl-i Ekrem dirilmiş ve oraya gelmiş gibi Müslümanların kalplerinde bir tesir hâsıl oldu ve herkes onların söyleyeceği sözü beklediler.

Hazret-i Ebû Bekir, nasıl Rasûl-i Ekrem hutbede söze başlar idiyse, o da önce Cenâb-ı Hakk'a hamd-ü senâ ettikten sonra, Ensar topluluğuna dönerek:

"Bu ümmet, evvelce taştan ve ağaçtan yapma putlara tapardı, Cenâb-ı Hak, kendini tevhid etmeleri ve ancak kendine ibâdet etmeleri için, onlara Peygamber gönderdi. Arap kavmine babalarının dinini bırakmak güç geldi. Allah, ilk muhâcirleri, Rasûlüne imân etmeleriyle seçkin kıldı. Onlar Hazret-i Peygamber'e gamlı günlerinde arkadaş oldular. Onunla birlikte müşriklerin eza ve cefasına katlandılar. İşte yeryüzünde önce Hakk'a tapan ve Resûlüne imân eden onlardır. Rasûl-i Ekrem'in vefalı arkadaşları, doğru yardımcıları ve kabilesi efradı onlardı. Bundan dolayı onlar halife olmaya, herkes-

ten önce lâayık ve öndedirler. Bu hususda onlarla kimse münakaşa edemez, meğer ki zâlim bir adam ola... Ey Ensar, sizin de dîn bakımından kîdeminiz, faziletleriniz ve meziyetleriniz inkâr olunamaz. Cenâb-ı Hak sizi dînine ve Resûlüne yardım için seçti ve sizlere Resûlünün muhâcir olmasını nasib etti. Bizce de ilk muhâcirlerden sonra, sizin derecenizde kimse yoktur. Allah'ın Resûlüne yardım ettiniz, ondan dolayı fazilet ve şeref sahibisiniz ve bu davanızda haklısınız, buna kimsenin bir diyeceğı yoktur. Fakat Halifelik konusuna gelince, Arap kabileleri ancak Kureys'i bilir, başkasının emirliğini kabul etmez, çünkü Kureys kavmi, soy, sopça Arabın en faziletlisidir ve memleketleri Arap ceziresinin ortasıdır. Biz ümerâyız, siz vüzerâsınız, hiç bir danışmada geri bırakılmazsınız, sizin fikriniz alınmadıkça, bir iş görülmez" dedi.

Hazret-i Ömer de Ensara dönerek: "Rasûl-i Ekrem, hasta iken sizi bize vasiyet etti, eğer siz emir olacak olaydınız, bizi size vasiyet eylerdi" diye Hazret-i Ebû Bekir'in sözünü tamamladı.

Ensar, diyecek söz bulamayıp, düşünceye daldılar, fakat içlerinden Camûh'un torunu ve Münzir'in oğlu Hubâb kalktı: "Bizden bir Emîr, sizden bir Emîr" olsun dedi.

Hazret-i Ömer: "İki Emîr bir arada olamaz ve Peygamber hangi kabileden ise, hâlfesi de o kabileden olmadıkça, yemin ederim ki Arap kavmi ne kabul eder, ne de itâat eder" dedi.

Hubâb bu sözü redderek: "Ey Ensar, bu dîne Arap kavmi sizin kılıçlarınızla boyun eğdi, hakkınızı başkasına kaptırmayınız" dedi.

Hazret-i Ömer onu azarladı, o da sert cevaplar ile karşılık verdi ve mücadele etmeye başladı.

O vakit Cerrah'ın oğlu Ubeyde (R. A.) söze başlayıp: "Ey Ensâr, önce bu dine yardım eden sizlerdiniz, aman dikkat edin yine önce işi bozan da sizler olmayasınız" dedi.

Bunun üzerine Ensardan ve Hazrec kabilesinden Ka'b'ın torunu ve Nu'man'ın oğlu, Sa'din oğlu Beşir (R. A.) ayağa kalktı: "Ey Nâs, Muhammed Kureyştendir, kendi kavmi onun halifelğine daha lâ-yıktır, her ne kadar bizim İslâm için çalışmamız, muharebelerimiz ve yardımlarımız varsa da, fakat bizim bütün bunlardan maksadımız Allah ve Resûlünün hoşnûdluğu idi, biz bu hizmetlerden dolayı dünyaca bir karşılık ve mükâfat istemeyiz" dedi.

Hubâb: "Yâ Beşir, sen amcazâdene hased ediyorsun" dedi.

Beşir: "Yok vallahi öyle değil, fakat Kureyşlilerin haklarına taarruz ve tecâvüzü câiz görmüyorum" dedi.

İşte o vakit Hazret-i Ebû Bekir: "Hazret-i Ömer ile Ebû Ubeyde'yi göstererek, size bu iki zâtı seçtim, birine biât ediniz" dedi.

İkisi birden kabul etmediler ve: "Hazret-i Peygamber'in ileri geçirdiği zâtın önüne kim geçebilir?" dediler.

Bu sırada gürültü büyüdü. Dedikodu çoğaldı, her kafadan bir ses, her ağızdan bir söz çıkmaya başladı.

Bunun üzerine Hazret-i Ömer ül-Fârûk, Ebû Bekir'e hitâben: "Rasûl-i Ekrem seni dinin en büyük rûknü olan namazda kendisine halife yaptı,

hepimize imâm etti, elini uzat ben sana biat ediyorum” diyerek Ebû Ubeyde ile birlikte Hazret-i Ebû Bekir’e doğru ilerledikleri sırada, Sa’d’ın oğlu Beşir, koşarak onlardan evvel Ebû Bekir’in eline tuttu ve biat etti.

Hazret-i Ömer ile, Ebû Ubeyde (R. A.) de biat edince, öbür tarafta birbiriyle fısıltı etmekte olan Evs kabilesi reisi olan Üseyyit de gelip, kabilesi ile birlikte biat ettiler ve bu suretle Hazrecîlerin yaptığı ittifak bozuldu ve reisleri olan Ubâde’nin oğlu Sa’d’e biat bahsi ortadan kalktı. Orada bulunan bütün Ensar ve Muhâcirler, hep birden Hazret-i Ebû Bekir’e biat etmek için, o kadar hızlı koşuştular ki, az kaldı Sa’d çığneniyordu.

Önceden Hazret-i Ali gelip biat etmediği gibi, Avvâm’ın oğlu Zübeyr, Esved’in oğlu Miktað, Selmân-ı Fârisî Ebû Zer-i Gifârî, Yâsir’in oğlu Ammâr, Ebû Leheb’in oğlu Ukbe gibi Benî Hâşimoğullarından daha başka kimseler de Hazret-i Ali’ye biat etmek istediler. Bundan dolayı Hazret-i Ebû Bekir’e biat edemediler, fakat sonradan hepsi gelip, hakkı ile Resûlullah’ın halifesi olan Hazret-i Ebû Bekir’e biat ettiler.

Rivâyet edilir ki, Hazret-i Ali ile, Hazret-i Zübeyr: “Biz Ebû Bekir’in şeref ve faziletini biliriz, o, mağara arkadaşıdır, Resûlullah, onu hayatındayken imâmete geçirdi, hilâfete herkesten daha lâıyk olduğunu tasdik ederiz fakat bu hususta danışmadan haric tutulduğumuz için gücendik” demişler.

Hakikaten hilâfet işi, İslâm milletince en büyük bir iştir. Hazret-i Peygamber’in vefatı üzerine, Es-hâb-ı kirâmın büyükleri birleşip de, ittifakla içle-

rinden birini seçmeleri lâzım gelirdi ve Hazret-i Ali ile, Zübeyr gibi seçkin Eshabın büyüklerinin fikirlerine mürâcaat olunmak da zarûri bir işti. Ne çare ki, Hazret-i Peygamber'in vefatı herkesi şaşırtmıştı, ayrıca Ensarın kendi içlerinden bir Emir seçmeye kalkışmaları da, işin karışmasına sebep olmuştu. Derhal Hazret-i Ebû Bekir ile Ömer ve Ebû Ubeyde (R. A.) yetişmeselerdi, Ubâde'nin oğlu Sa'd'e biat olunacak ve iki kabile arasına kıskançlık düşecek, Ensar ikiye bölünecek, Kureyş ise bunu asla kabul etmeyeceği için, Müslümanlar arasına büyük bir ayrılık girecekti. İşte bu fenalıkları ortadan kaldırmaya Hazret-i Ebû Bekir muvaffak oldu ve onun hilâfete seçilmesiyle İslâm milleti büyük bir tehlikeden kurtuldu, Allah cümlesinden hoşnûd olsun.

İşte Rasûl-i Ekrem'in vefatı günü ki, Rebiül-evvel'in 12. Pazartesi günü idi, böyle can sıkıcı çekişmeler, konuşmalar olmuştu. Neticede de Hazret-i Ebû Bekir, Resûlullah'ın halifesi oldu. Ertesi Salı günü umumûn biati vukubuldu.

Hazret-i Ebû Bekir, Mescid-i Şerif'e gelip, minbere çıktı ve Cenâb-ı Hakk'a hamd-ü şükür ettikten sonra; "Ey Nâs, ben sizin üzerinize vâli ve emir oldum. Halbuki sizin en hayırlınız değilim, eğer iyilik edersem, bana yardım ediniz, eğer yanlış ve fena iş işlersem, bana doğru yolu gösteriniz, doğruluk emânettir, yalancılık hiyânettir. Sizin en zayıfınız benim nazarımda en kuvvetlinizdir, ki onun hakkını alıveririm ve kuvvetliniz benim nazarımda zayıftır, ondan da başkasının hakkını alırım. İnşâallah. Hiç biriniz cihâdı bırakmazsınız, cihâdı bırakan

kavim alçalır. Ben Allah'a ve Resûlü'ne itaat ettikçe, siz de bana itaat ediniz, eğer ben Allah'a ve Resûlüne âsi olursam, sizin bana itaatınız lâzım gelmez, buyurun namaza, Allah hepinize merhamet buyursun" dedi.

Sonra Rasûl-i Ekrem hazretlerini kefenleyerek, defnettirdi.

Hazret-i Peygamber tarafından Üsâme (R. A.) ye verilmiş olan sancak ki, vefat vukuunda Üsâme'nin alemdarı olan Büreyde, onu götürüp, Peygamber'in saadethanesi önüne dikmişti. Hazret-i Ebû Bekir onu yine Büreyde'ye verdi ve Üsâme'nin kapısının önüne diktirdi: "Kimse seferden geri kalmasın" diye halka ilân ettirdi.

Üsâme (R. A.), sancağı alarak, Medine dışına çıkıp, eski ordunun bulunduğu yere vardı ve yine orada ordusunu kurdu. Öteki Eshab da, halifenin emrine uyarak, hemen silâhlândılar ve ordugâhta toplândılar.

Fakat Üsâme pek genç olduğundan, Ensardan bazıları onun azli ile, yerine Eshabın yaşlılarından birinin tâyin edilmesini istediler.

Hazret-i Ebû Bekir'in canı sıkıldı: "Rasûl-i Ekrem'in tâyin ettiği seraskeri ben nasıl değiştirim?" dedi.

Rebiülâhîr'in başında Hazret-i Ebû Bekir ordugâha gitti ve Hazret-i Üsâme'yi atına bindirip, kendisi yaya olarak onu uğurladı.

Hazret-i Üsâme ona; "Ya sen de bin, yahud ben de ineyim" dedi. Halife Hazretleri: "Ne ben bineyim, ne de sen in, Allah yolunda biraz da benim

ayaklarını tozlansa ne olur?" dedi ve lâzım gelen yere kadar yürüyerek, İslâm ordusunu geçirdi.

Üsâme'ye: "Allah selâmet versin, git ve Resûlullah sana ne emrettiyse ona göre hareket et" diyerek vedâ ettiği zaman: "Eğer uygun bulursan Ömer'i bana yardımcı olmak üzere bırakıver" dedi. Hazret-i Üsâme de uygun görüp, ordudan Hazret-i Ömer'i bıraktı.

Bu suretle halife hazretleri Ömer ül-Fâruk ile birlikte Medine'ye döndü.

Hazret-i Üsâme de, ordu ile Şam'a gitti. Belkâ nahiyesine vardı ve düşmanları atlara çığnetti ve babasının kaatilini bulup, öldürdü, birçok ganimet malları ile geri döndü.

İşte Resûlullah'ın en son hazırladığı ve birinci halifesinin en önce gönderdiği ordu budur.

Allah, Rasûl-i Ekrem'ine salâtu selâm etsin ve âline, eshâbına da hayırlar versin.

BİRİNCİ CİLD BİRİNCİ KISMIN SONU